

371.2
ส967ก
ร.3

การพัฒนารูปแบบการนิเทศทางไกลเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายใน
ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา

ปริญญานิพนธ์

ของ

แสน สมนึก
๒

5-8 ๓๒๘. 2541

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปริญญาตรี สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

มีนาคม 2541

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

-ท 1๕๖๖๖

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต
สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ๐๐-๙๐๐..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วรมย์ใหญ่)
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์)
..... กรรมการ
(ดร.ชูศักดิ์ ขัมภลจิต)

คณะกรรมการสอบ

..... ๐๐๐..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วรมย์ใหญ่)
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์)
..... กรรมการ
(ดร.ชูศักดิ์ ขัมภลจิต)
..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ศาสตราจารย์ ดร.สำเริง บุญเรืองรัตน์)
..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ดร.บุญลือ ทองอยู่)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)
วันที่ 13 เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕1

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจากผู้มีพระคุณที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ ประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์ ดร.ชูศักดิ์ ชัมภลิจิต กรรมการ และ ดร.บุญลือ ทองอยู่ ซึ่งเป็นกรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ศาสตราจารย์ นิพนธ์ สุขปรดี ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ ดร.สมคิด พรหมจ้อย อาจารย์ชโลมใจ ภิงคารวัฒน์ อาจารย์วิริยะ บุญยะนิวาสน์ อาจารย์มนัส รอดทัศนาศา อาจารย์จิรารัตน์ ทองสุคติ อาจารย์นิภา น้ำแก้ว และอาจารย์ถวิล สอนขวัญ ที่กรุณาช่วยตรวจเครื่องมือเพื่อการวิจัย

ขอขอบคุณผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนวัดเขาพระ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเดิมบางนางบวช ที่ให้ความร่วมมือในการถ่ายทำวิดีโอ ขอขอบคุณผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกล และเป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้ชุดการนิเทศทางไกลในภาคสนาม

ขอขอบคุณ ดร.รัตนา และอาจารย์บุญเรือง ศรีเหรียญ อาจารย์ยีนยง ราชวงษ์ อาจารย์มยุรี เรืองเดช และอาจารย์แหวนไพฑิณ ยืนสุข ที่ให้ความช่วยเหลือในการสืบค้นข้อมูลบางประการ

สุดท้ายขอขอบพระคุณ คุณแม่บุญนาถ คุณพิณล่อง สมนึก คุณพี้อำนวย พื้สำรวย ไวยบุรี อาจารย์บุญเกื้อ อาจารย์ธัญญา สมนึก และขอขอบใจ อาจารย์นงนุช สมนึก ภรรยา ที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจเสมอมา

ประโยชน์อันเกิดจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ขออุทิศแด่ดวงวิญญาณ พ่อ ครู-อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

แสน สมนึก

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	8
	ความสำคัญของการวิจัย.....	8
	ขอบเขตของการวิจัย.....	8
	ข้อตกลงเบื้องต้น.....	10
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
	การนิเทศภายในโรงเรียน.....	13
	สมรรถภาพการปฏิบัติงาน.....	19
	สมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน	22
	สมรรถภาพการแก้ปัญหา.....	23
	ความสามารถระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา.....	23
	ความสามารถในการวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา.....	27
	ความสามารถพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา.....	29
	ความสามารถเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา.....	37
	ความสามารถดำเนินการนิเทศภายใน โรงเรียน.....	42
	ความสามารถประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน โรงเรียน.....	44
	การนิเทศทางไกล.....	48
	แนวทางการสร้างชุดการนิเทศทางไกล.....	56
	การพัฒนารูปแบบการนิเทศทางไกล.....	63
3	วิธีการดำเนินการวิจัย.....	73
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	73
	ขั้นตอนการวิจัย.....	73

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน	74
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างชุดการนิเทศทางไกล.....	80
ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกล.....	85
ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการนิเทศทางไกล.....	86
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	89
ขั้นตอนที่ 1 ผลการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น.....	89
ขั้นตอนที่ 2 ผลการสร้างชุดนิเทศทางไกล.....	95
ขั้นตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกล.....	115
ขั้นตอนที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศทางไกล.....	117
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	145
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	145
วิธีดำเนินการวิจัย.....	145
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	149
สรุปผลการวิจัย.....	150
อภิปรายผล.....	161
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	174
ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป.....	175
บรรณานุกรม.....	176
ภาคผนวก.....	189
ก แบบสอบถามความต้องการการนิเทศของผู้บริหาร โรงเรียน.....	190
ข แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียนที่ใช้ตรวจสอบ ประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกล.....	197
ค แบบประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของ ชุดการนิเทศทางไกล.....	199

ง	แบบสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับ การนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน.....	208
จ	แบบสอบถามการปฏิบัติการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน.....	218
ฉ	บทโทรทัศน์เรื่องการนิเทศภายในด้านการแก้ปัญหา การจัดการเรียนการสอน.....	228
ช	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและรายชื่อ โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	243
ซ	หนังสือขออนุญาตนำเทปโทรทัศน์ของ มสธ. มาประกอบการวิจัย.....	247
ณ	แผ่นพับและเอกสารประกอบการนิเทศทางไกล.....	249
	ประวัติผู้วิจัย.....	414

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในการทดลองใช้ชุดนิเทศทางไกลภาคสนาม.....	78
2	แผนแบบการทดลอง.....	87
3	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการนิเทศของ ผู้บริหาร โรงเรียน ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน.....	90
4	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการนิเทศของ ผู้บริหาร โรงเรียน ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศภายในโรงเรียน.....	91
5	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการนิเทศของ ผู้บริหาร โรงเรียน ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน.....	92
6	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการนิเทศของ ผู้บริหาร โรงเรียน ด้านทักษะการสอนและนวัตกรรมการสอน.....	93
7	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการนิเทศของ ผู้บริหาร โรงเรียน ด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศ ภายในโรงเรียน.....	94
8	ความเหมาะสมของชุดการนิเทศทางไกล เรื่อง การแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน (หน่วยที่ 1-6).....	106
9	ความสอดคล้องของชุดการนิเทศทางไกล หน่วยที่ 1 เรื่อง การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา.....	109
10	ความสอดคล้องของชุดการนิเทศทางไกล หน่วยที่ 2 เรื่อง การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา.....	110
11	ความสอดคล้องของชุดการนิเทศทางไกล หน่วยที่ 3 เรื่อง การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา.....	111
12	ความสอดคล้องของชุดการนิเทศทางไกล หน่วยที่ 4 เรื่อง การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา.....	112

13	ความสอดคล้องของชุดการนิเทศทางไกล หน่วยที่ 5 เรื่อง การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน.....	113
14	ความสอดคล้องของชุดการนิเทศทางไกล หน่วยที่ 6 เรื่อง การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน.....	114
15	เปรียบเทียบสมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน ด้าน การแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม.....	118
16	เปรียบเทียบสมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน ด้าน การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา ระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม.....	119
17	เปรียบเทียบสมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน ด้าน การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา ระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม.....	121
18	เปรียบเทียบสมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน ด้าน การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา ระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม.....	123
19	เปรียบเทียบสมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน ด้าน การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม.....	125
20	เปรียบเทียบสมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน ด้าน การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม.....	127
21	เปรียบเทียบสมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน ด้าน การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน ระหว่าง กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม.....	129
22	คำร้อยละ ลำดับที่ของการปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียน ด้าน การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนาของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม.....	131

23	คำร้อยละ ลำดับที่ของการปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียน ด้าน การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนาของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม.....	133
24	คำร้อยละ ลำดับที่ของการปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียน ด้าน การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	135
25	คำร้อยละ ลำดับที่ของการปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียน ด้าน การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	137
26	คำร้อยละ ลำดับที่ของการปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียน ด้าน การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	139
27	คำร้อยละ ลำดับที่ของการปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียน ด้าน การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียนของ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	140

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ.....	28
2	ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในโรงเรียนกับการนิเทศทางไกล.....	49
3	องค์ประกอบของการสื่อสารการนิเทศทางไกล.....	50
4	ระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.....	64
5	ระบบการสอนทางไกลของกรมการศึกษานอกโรงเรียน.....	66
6	กระบวนการนิเทศทางไกลของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ.....	67
7	ขั้นตอนการนิเทศทางไกลของเขตการศึกษา 7 รูปแบบที่ 1.....	68
8	ขั้นตอนการนิเทศทางไกลของเขตการศึกษา 7 รูปแบบที่ 2.....	69
9	ขั้นตอนการนิเทศทางไกลของเขตการศึกษา 7 รูปแบบที่ 3.....	70
10	การพัฒนารูปแบบการนิเทศทางไกลเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพ การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา.....	72
11	ขั้นตอนการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน.....	74
12	ขั้นตอนการสร้างชุดนิเทศทางไกล.....	80
13	ขั้นตอนการตรวจสอบประสิทธิภาพชุดนิเทศทางไกล.....	85

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หากจะพัฒนาการเรียนการสอนให้ไปสู่จุดหมายของหลักสูตรแล้ว ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดกิจกรรมการสอนในชั้นเรียน ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ความรู้ความสามารถและวิธีการสอนของครูแต่ละคน โดยข้อเท็จจริงการจัดกิจกรรมการสอนเป็นกระบวนการที่ย่างยากซับซ้อนและต้องการพัฒนาแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ (พิบูล มงคลเลิศระกุล. 2533 : 14) แม้ว่าครูส่วนใหญ่จะมีความรู้เกี่ยวกับวิชาครูและหลักสูตรต่าง ๆ ในการเป็นครูหรือมีประสบการณ์ในการเป็นครูมาแล้วก็ตาม แต่จากสภาพปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ครูต้องมีการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิธีการและเทคนิคในการจัดการเรียนการสอนให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ เพื่อให้การจัดการสอนของครูมีผลให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จตามจุดหมายที่กำหนด แต่จากการศึกษาของ รวิรัชชัย อุษพานิช (2536 : 22) พบว่า ครูผู้สอนบางส่วนไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนที่ใช้อยู่ให้ดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดระบบการเรียนการสอน ซึ่ง ชาญ ัญญพิทยากุล (2534 : 59) ได้ให้เหตุผลกรณีที่ครูไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนว่า มีสาเหตุ 2 ประการ ประการแรก ครูผู้สอนไม่รู้วิธีสอนตามแนวของหลักสูตรอาจเป็นเพราะไม่ได้รับการฝึกอบรมมาหรือไม่สนใจจะหาความรู้ใส่ตัวหรือไม่ตระหนักในหน้าที่ของอาชีพครู ประการที่สอง ครูผู้สอนรู้และเข้าใจวิธีสอนแต่ไม่ดำเนินการสอนตามนั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะไม่มีเวลาเตรียมการสอนเนื่องจากมีงานส่วนตัวมากหรือไม่รักความก้าวหน้าของการเป็นครู จึงไม่พยายามเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนให้ดีขึ้น

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นทำให้เกิดเทคนิคการบริหารขึ้นมาอย่างหนึ่งในวงการศึกษาเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารการศึกษานี้ คือ การนิเทศการศึกษา (ชาญ ัญญพิทยากุล. 2534 : 59) สุทธนู ศรีไสย์ (2537 : 6 - 8) ได้ให้ความเห็นว่า การนิเทศการศึกษามีประโยชน์ต่อครู กล่าวคือ ช่วยให้ครูมีความเชื่อมั่นในตนเอง สนับสนุนให้ครูสามารถประเมินผลการทำงานได้ด้วยตนเอง ให้ครูได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน กระตุ้นครูให้วางแผน กำหนดจุดหมายและแนวปฏิบัติการสอนไปพร้อม ๆ กัน และท้าทายความสามารถของครูให้มีความคิดเชิงนามธรรมสูงขึ้นในขณะปฏิบัติงาน

อย่างไรก็ตาม การนิเทศการศึกษาที่ปฏิบัติโดยศึกษานิเทศก์ทั้งในระดับอำเภอระดับ

เรื่องการเปรียบเทียบเจตคติของครูที่มีต่อการนิเทศภายในและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างโรงเรียนที่มีการนิเทศภายในอย่างมีระบบกับโรงเรียนที่มีการนิเทศภายในอย่างปกติในจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ครูในโรงเรียนที่มีการนิเทศภายในอย่างมีระบบ มีเจตคติต่อการนิเทศภายในดีกว่าครูที่ไม่ได้รับการนิเทศภายในอย่างมีระบบและนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อรพินท์ นาคประดิษฐ์ (2533:10) รายงานว่า จากการที่โรงเรียนมีการพัฒนาบุคลากรโดยใช้กลวิธีนิเทศภายในอย่างเป็นระบบสม่ำเสมอเนื่องทุกปีตลอดมาจนถึงปีการศึกษา 2532 ผลการจัดการศึกษาสูงขึ้นจาก 75.15 % เป็น 81.78 % พัฒนาขึ้น 6.63 % ซึ่งนับว่าพัฒนาขึ้นสูงมาก

แต่ในสภาพโดยทั่วไปการจัดการนิเทศภายในยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากที่ สอาด ศศิธรรมาส (2530 : 25) ระบุว่า จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ พบว่า โรงเรียนได้ปฏิบัติการณ์เทศภายในอยู่ในระดับน้อยถึงน้อยมาก ส่วนใหญ่ที่ยังไม่อาจดำเนินการได้เนื่องจากยังมีปัญหาอุปสรรคหลายประการ เป็นต้นว่า ไม่ทราบว่าเป็นภาระหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ ไม่มีเวลาเพียงพอ ขาดความเชื่อมั่นที่จะดำเนินการและที่สำคัญยังขาดเทคนิควิธีการที่จะทำการนิเทศสำหรับ อ้อม ประนอม (2532 : 51) มีความเห็นว่า การนิเทศภายในโรงเรียนยังไม่มีประสิทธิภาพขาดระบบที่ดี มีขั้นตอนไม่เหมาะสมทั้งยังขาดเครื่องมือการนิเทศและขาดสื่อการนิเทศที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 4) และ เกษม น้อยสำลี (2534 : 115) ที่มีความเห็นว่าผลการวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนทุกระดับมีการปฏิบัติน้อยเนื่องจากบุคลากรขาดความรู้เกี่ยวกับการจัดการนิเทศภายในอย่างชัดเจน ชรัตน์ สีนุสอาด (2536 : 162) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทุกขนาดมีสมรรถภาพในการจัดดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนในแต่ละชั้นอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536 : 112) ที่ระบุว่า มีผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ทำหน้าที่นิเทศภายในโรงเรียนประมาณครึ่งหนึ่งไม่มีประสบการณ์ด้านการนิเทศ บุคลากรเหล่านี้ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานนิเทศโดยตำแหน่งหรือได้รับการคัดเลือกให้ทำหน้าที่นิเทศเนื่องจากมีความสามารถเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งและยังพบว่า ถึงแม้บุคลากรจะได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างเหมาะสมแต่บุคลากรส่วนใหญ่ยังต้องการพัฒนาความรู้ความสามารถเพิ่มเติมทั้งโดยการศึกษาต่อ การฝึกอบรมและดูงานเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานนิเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า ประเด็นสำคัญที่ส่งผลให้การนิเทศภายในต้องล้มเหลวหรือไม่ประสบผลสำเร็จคือการขาดความรู้และประสบการณ์ในการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับเกรย์ (Gray. 1983 : 1266 - A) ที่กล่าวว่า สาเหตุการขาดความรู้ความเข้าใจการนิเทศมาจากขาดการฝึกอบรมผู้บริหารโรงเรียนให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับการนิเทศ เกรย์ยังกล่าวว่าผู้บริหารที่ไม่ได้

รับการฝึกการนิเทศจะใช้เครื่องมือการประเมินผลที่ไม่สัมพันธ์กับการสอน โดว์เลอร์ (Dowler. 1983 : 2841 - A) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดความรู้ที่จำเป็นในการพัฒนาความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับการนิเทศ ซึ่งสอดคล้องกับ รอร์สตัน (Purcell. 1995 : 1 ; citing Rothstein. 1986) ที่ระบุว่า ผู้บริหารจำนวนมากมีความเคลือบแคลงเกี่ยวกับความสามารถของตน ในการปฏิบัติหน้าที่นิเทศให้ประสบผลสำเร็จ และยังลังเลใจที่จะซักถามบุคคลอื่นในโรงเรียนที่มีความรู้ความสามารถ เช่น ครูหรือผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน เป็นต้น และเมื่อผู้บริหารโรงเรียนขาดความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับการนิเทศ ครูผู้สอนจึงไม่เต็มใจรับการนิเทศ สำหรับบลัมเบิร์ก (Purcell. 1995 : 1 ; citing Blumberg. 1984) พบว่า ในการนิเทศการสอน ผู้บริหารโรงเรียนต้องใช้ความพยายามเป็นอย่างมากเนื่องจากครูขาดความเชื่อถือและขาดความมั่นใจว่าจะได้ประโยชน์ตรงตามวัตถุประสงค์ ทั้งยังเห็นว่าการนิเทศการสอนเป็นต้นเหตุทำให้เสียเวลาการสอนมาก

เพอร์รี่ (Perry. 1981 : 1579 - A) แสดงความคิดเห็นว่า ขวัญกำลังใจของครูจะสูงขึ้นเมื่อครูผู้สอนเห็นว่าผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นผู้นำทางการศึกษาอย่างเข้มแข็งจริงจัง ตรงกันข้าม ถ้าผู้บริหารโรงเรียนไม่ปฏิบัติตนเป็นผู้นำทางการศึกษาที่เข้มแข็งแล้ว ขวัญกำลังใจของครูจะตกต่ำ เกิดสภาวะวิกฤติอันจะนำมาสู่ความเสียหายและต้องหยิบขมาพูดกันอย่างทันท่วงทีเพื่อปรับปรุงและสร้างบรรยากาศอันดีให้แก่ครูและนักเรียน เพอร์รี่ย้ำว่าผู้บริหารควรเอาใจใส่ต่อการประเมินและปรับปรุงพฤติกรรมความเป็นผู้นำของตนเองเพราะพฤติกรรมของผู้บริหารนี้กระทบต่อขวัญกำลังใจของครู ในทำนองเดียวกันขวัญกำลังใจของครูจะกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน แมคครีล (Chunn. 1985 : 8 ; citing Mc Creal. 1984) กล่าวเสริมว่า การสนับสนุนให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำนิเทศกับครูด้านความรู้ให้สูงขึ้นเป็นหนทางที่ดีที่สุดในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

จากปัญหาและอุปสรรคในการนิเทศภายในโรงเรียนดังกล่าวข้างต้น เช่น การขาดระบบการนิเทศที่ดี ขั้นตอนการนิเทศไม่เหมาะสม ผู้บริหารโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจการจัดการนิเทศ ตลอดจนการขาดสื่อและเครื่องมือการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้จะหมดไปถ้าผู้บริหารโรงเรียนได้รับการเสริมสมรรถภาพการนิเทศภายใน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการส่งเสริมสมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่าการนิเทศทางไกลเป็นวิธีการนิเทศวิธีหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมการนิเทศภายในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี เพราะการนิเทศทางไกลเป็นการนิเทศโดยใช้สื่อทางไกลแทนผู้นำนิเทศ ทำให้การนิเทศจากบุคคลภายนอกโรงเรียนสามารถสนับสนุนการนิเทศภายในโรงเรียนได้อย่างทั่วถึงทันกับความต้องการ ซึ่งตรงกับแนวคิดของ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538 : 36) ที่สรุปแนวโน้มของการจัดการนิเทศไว้ว่า ในทศวรรษหน้าการนิเทศการศึกษาจะเป็นการนิเทศทางอ้อม คือ การนิเทศโดยใช้สื่อแทนผู้นำนิเทศ

เช่น ใช้เอกสาร วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น มากกว่าการนิเทศทางตรงที่ศึกษานิเทศก์ไปพบปะกับครูด้วยตนเองทั้งนี้เพราะครูจะมีจำนวนมากขึ้น ความรู้ของครูก็สูงขึ้น เทคโนโลยีแพร่หลายมากขึ้น การนำความรู้ไปให้ครูโดยตรงจึงไม่ทันกับการแพร่ของข่าวสารและกระทำไม่ได้ไม่ทั่วถึง และในปัจจุบันโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการติดต่อสื่อสารหลายประเภท เช่น วิทยุโทรทัศน์ วิทยุสื่อสาร โทรศัพท์ เป็นต้น สื่อต่างๆ เหล่านี้จะเหมาะสมสำหรับใช้เป็นตัวในการนิเทศทางไกลได้เป็นอย่างดี ประการสำคัญ มีงานวิจัยหลายเรื่องที่ศึกษาเกี่ยวกับการนำวิธีการนิเทศทางไกลมาช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการสอน ผลปรากฏว่า หลังจากที่ได้รับนิเทศทางไกลแล้วครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถจัดการเรียนการสอนได้ดียิ่งขึ้น ดังเช่น การศึกษาวิจัยของ เรไร ชนะการ (2534 : 68 - 69) ได้ทำการศึกษาผลการใช้ชุดการนิเทศที่มีต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูสอนชั้นเด็กเล็กโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ใช้เวลาทดลอง 10 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่าหลังจากครูได้รับการนิเทศด้วยชุดการนิเทศเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ทำให้ครูกับเด็กมีพฤติกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเพิ่มขึ้น นันทา โพธิ์คำ (2534 : 61 - 62) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูชั้นเด็กเล็กที่ได้รับการนิเทศแบบใช้เทปโทรทัศน์สาธิตการสอน พบว่า ครูชั้นเด็กเล็กที่ได้รับการนิเทศแบบใช้เทปโทรทัศน์สาธิตการสอนมีประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมในวงกลมสูงกว่าครูที่ได้รับการนิเทศแบบปกติ บุญชู อังสวัสดิ์ (2536 : 107 - 108) ทำการศึกษาวิจัย พบว่า ครูก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเองสามารถจัดกิจกรรมในวงกลมดีขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนารูปแบบการนิเทศทางไกลเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการขาดความรู้ ความเข้าใจ การขาดระบบ เทคนิควิธีและประสบการณ์ในการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนได้ ทั้งจะช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนเกิดความมั่นใจสามารถดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนได้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้สามารถแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนหรือการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้ตรงตามเป้าหมายที่หลักสูตรประถมศึกษากำหนดไว้ในที่สุด

แต่จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาและความต้องการการนิเทศเรื่องการระบุสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนา การกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา การตัดสินใจเลือกทางเลือกและการกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน (ธีรชัย พรหมบุตร. 2538 : 90 - 95 ; ศิริวัชร กนิษฐานพวงศ์. 2535 : 74 - 75 ; สมพงษ์ จินา. 2534 : 91 - 93 ; ปริณดา พัฒนขจร. 2533 : 264) สำหรับ ชำนิ ยิ่งวัฒนา (2532 : 110 - 118) พบว่า เรื่องที่

ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสนใจปฏิบัติเกี่ยวกับการนิเทศน้อยกว่าเรื่องอื่น ๆ ได้แก่ การนำข้อมูลมา แจกแจงรายละเอียดเพื่อให้เห็นสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียน การจัดระดับ ความสำคัญของปัญหาเพื่อปรับปรุงแก้ไข การประมวลทางเลือก การเลือกทางเลือกเพื่อนำไปใช้ ในการวางแผน และการประเมินผลการนิเทศ ส่วน เกษม น้อยสำลี (2534 : 144 - 154) ได้ทำ การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สรุปว่า ผู้บริหารโรงเรียนไม่ได้ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอย่าง แท้จริง ผู้บริหารโรงเรียนขาดความรู้ในการกำหนดทางเลือกและการวางแผนการนิเทศ ทั้งยังขาด วิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐานและตรงประเด็นมาใช้ในการประเมินผลการนิเทศ ส่วนในด้าน ความต้องการการนิเทศ ผู้บริหารโรงเรียนต้องการให้มีการจัดประชุมหรืออบรมสัมมนาเพื่อให้ ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศสามารถกำหนดทางเลือกและจัดทำแผน การนิเทศได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถสร้างเครื่องมือที่มีมาตรฐานเพื่อใช้ในการประเมินผล การนิเทศภายในโรงเรียน ประการสำคัญผู้วิจัย ได้ทำการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการการนิเทศ เกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการพัฒนาของโรงเรียน การกำหนด เกณฑ์มาตรฐานในการปฏิบัติการนิเทศ ความต้องการการนิเทศด้านการปฏิบัติการนิเทศและด้าน การประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียนอยู่ในระดับมากทุกด้าน (การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ปรากฏในบทที่ 4)

เมื่อนำผลการศึกษางานวิจัยและผลการสำรวจความต้องการการนิเทศที่เกี่ยวกับการ การดำเนินการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนมาสังเคราะห์ จะเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมี ความต้องการเสริมสร้างสมรรถภาพในการแก้ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน ทั้งนี้เพราะการแก้ ปัญหาภายในโรงเรียนประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ๆ 6 ขั้นตอน คือ การระบุปัญหาหรือ ความต้องการพัฒนา การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการ การพิจารณาทางเลือก การเลือก ทางเลือก การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน โรงเรียน (ผลการสังเคราะห์ปรากฏในบทที่ 4) ซึ่ง อัลฟองโซ (Alfonso. 1981 : 198) ระบุว่า ผู้บริหาร โรงเรียนต้องสามารถแก้ปัญหาและตัดสินใจทั้งในระดับการเรียนการสอนและระดับ นโยบาย ถ้าการแก้ปัญหาและการตัดสินใจได้รับการปรับปรุงให้มีคุณภาพจะทำให้การดำเนิน การนิเทศได้รับการปรับปรุงไปด้วย เพราะพฤติกรรมกรการนิเทศตั้งอยู่บนเหตุผลทางตรรกวิทยา หรืออาจกล่าวได้ว่าการจัดกิจกรรมการนิเทศที่ดีเกิดจากกระบวนการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจที่ดี นั้นเอง ดังนั้นการพัฒนารูปแบบการนิเทศทางไกลในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้เลือกสมรรถภาพการแก้ ปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนมาเป็นเนื้อหาสาระและประสบการณ์ในการสร้างชุด

การนิเทศทางไกล ซึ่งเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งของรูปแบบการนิเทศทางไกลที่ได้พัฒนาขึ้น

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศทางไกลในการเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนแก่ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อสร้างรูปแบบการนิเทศทางไกลในการเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในด้านการแก้ปัญหาให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค และประสิทธิภาพของชุดนิเทศทางไกล
3. เพื่อประเมินรูปแบบการนิเทศทางไกลที่ได้พัฒนาขึ้น

ความสำคัญของการวิจัย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ริเริ่มการนิเทศภายในโรงเรียน โดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการเรียนการสอนมาตั้งแต่แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530 - 2534) (ชโลมใจ ถึงการวิจัย. 2539 : ก1) แต่จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การนิเทศภายในโรงเรียนยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรโดยมีสาเหตุหลายประการ สาเหตุที่สำคัญคือ ผู้บริหารโรงเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดประสบการณ์และขาดความมั่นใจเกี่ยวกับการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน โดยเฉพาะด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการนิเทศทางไกลเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในด้านการแก้ปัญหาให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อันจะทำให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนิเทศภายในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย มีดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน จำนวน 5 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 30 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากโรงเรียนที่มีได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

3. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลพื้นฐานซึ่งเป็นผู้บริหาร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี ปีการศึกษา 2539 จำนวน 331 คน จากโรงเรียน 331 โรงเรียน รวม 13 อำเภอ สุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) จำนวน 4 อำเภอ ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร โรงเรียน รวม 145 คน

4. ผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและ โครงร่างชุดการนิเทศทางไกล รวมทั้งประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของชุดนิเทศทางไกล จำนวน 9 คน

5. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองหาประสิทธิภาพของชุดนิเทศทางไกล ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ใช้ตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกล ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองกลุ่มเล็ก จำนวน 2 โรงเรียน เป็นผู้บริหาร โรงเรียน 2 คน ครูผู้สอน 2 คน

กลุ่มที่ 2 ใช้ตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกลซึ่งเป็นกลุ่มทดลองกลุ่มใหญ่ จำนวน 4 โรงเรียน เป็นผู้บริหาร โรงเรียน 4 คน ครูผู้สอน 4 คน (ผดุง พรหมมูล. 2537 : 45 - 46 ; อ้างอิงมาจาก Borg. 1982 : 221 - 229)

6. ประชากรที่ใช้ในการทดลองภาคสนาม เป็นผู้บริหาร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี จำนวน 31 คน จากโรงเรียน 31 โรงเรียน สุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) เป็นกลุ่มทดลอง 16 คน กลุ่มควบคุม 15 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบการนิเทศทางไกลที่ใช้เสริมสมรรถภาพการนิเทศภายในเกี่ยวกับการแก้ปัญหาของผู้นำในโรงเรียนประถมศึกษา

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ สมรรถภาพการนิเทศภายในด้านการแก้ปัญหการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ประการ คือ

2.1 ความสามารถระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

2.2 ความสามารถวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการการพัฒนา

2.3 ความสามารถพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา

2.4 ความสามารถเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา

2.5 ความสามารถดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

2.6 ความสามารถประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน

ข้อตกลงเบื้องต้น

การดำเนินการพัฒนารูปแบบการนิเทศทางไกลเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาครั้งนี้ ไม่ได้นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของผู้บริหารที่ต้องทำการนิเทศภายในโรงเรียนในขอบข่ายภารกิจและความรับผิดชอบด้านการบริหารงานทั้งหมดตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด 6 งาน อันได้แก่ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่และงานสัมพันธ์กับชุมชน แต่จะศึกษาการนิเทศภายในที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนภายในห้องเรียนเท่านั้น สำหรับเนื้อหาที่เกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนที่จะนำมาใช้พัฒนารูปแบบการนิเทศทางไกลนั้น ได้นำสมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนมากำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้แล้วให้ความรู้ผ่านระบบการนิเทศทางไกลที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น สื่อที่ใช้ในการนิเทศทางไกลนี้ผู้วิจัยจะพิจารณาใช้สื่อตามความเหมาะสมกับจุดประสงค์และเนื้อหาสาระหรือประสบการณ์ซึ่งอาจเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ เทปเสียง เทปโทรทัศน์ วิทยุสื่อสาร โทรศัพท์และหอกระจายข่าว อย่างไรก็ตามสื่อคอมพิวเตอร์ ซึ่งถือว่าเป็นสื่อที่สำคัญต่อการเรียนรู้ที่คืออย่างหนึ่งจะไม่นำมาใช้กับชุดการนิเทศทางไกลครั้งนี้เนื่องจากได้สำรวจแล้วปรากฏว่าโรงเรียนประถมศึกษาที่มีสื่อประเภทนี้ค่อนข้างน้อย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนารูปแบบการนิเทศทางไกล หมายถึง แผนแบบของกระบวนการพัฒนาการนิเทศทางไกลซึ่งประกอบด้วยวงจรของกระบวนการพัฒนา 4 ขั้นตอน ดังนี้
 - 1.1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน
 - 1.2 การสร้างชุดการนิเทศทางไกล
 - 1.3 การตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกล
 - 1.4 การประเมินรูปแบบการนิเทศทางไกล
2. การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การนิเทศการศึกษาที่ดำเนินการในโรงเรียนโดยมีผู้บริหารและบุคลากรภายในโรงเรียนร่วมมือกันปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้
3. การนิเทศทางไกล หมายถึง กระบวนการในการดำเนินการจัดกิจกรรมการนิเทศด้วยการใช้สื่อทางไกลของศึกษานิเทศก์และทีมงานเพื่อทำการส่งเสริมหรือช่วยเหลือผู้บริหารโรงเรียนให้มีสมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. สมรรถภาพการแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการนำ

ความรู้ความเข้าใจและทักษะในการแก้ปัญหาไปใช้ในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งสมรรถภาพในการแก้ปัญหาประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่

4.1 ความสามารถระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนาหมายถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นสภาพปัจจุบันของเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ คำนิยม เป้าหมายหรือความต้องการความสำเร็จของงาน ถ้าข้อมูลที่เป็นสภาพปัจจุบันต่ำกว่าเกณฑ์ เป้าหมายหรือความต้องการแสดงว่าเรื่องนั้น ๆ เป็นปัญหาที่ต้องแก้ไข แต่ถ้าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดก็อาจจะต้องมีความคาดหวังให้พัฒนาต่อไป

4.2 ความสามารถวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา หมายถึงการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมินและองค์ประกอบที่ส่งผลต่อสภาพความสำเร็จของงาน เพื่อกำหนดจุดที่พึงแก้ไขหรือพัฒนาตามลำดับความสำคัญโดยคำนึงถึงขนาดหรือขอบข่ายของปัญหา ความรุนแรงของปัญหา ข้อจำกัดด้านทรัพยากรตลอดจนนโยบายและเกณฑ์ที่กำหนด

4.3 ความสามารถพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา หมายถึงการพิจารณาหรือหาวิธีการที่ใช้ปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาการนิเทศที่มีความเป็นไปได้หรือมีโอกาสประสบความสำเร็จหลาย ๆ ทางเลือก

4.4 ความสามารถเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียน ดำเนินการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด ที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายของการนิเทศภายในอย่างมีประสิทธิภาพมาใช้แก้ปัญหา

4.5 ความสามารถดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การนำทางเลือกที่เลือกมาดำเนินการโดยจัดทำเป็นแผนงานหรือโครงการ แล้วลงมือปฏิบัติจนบรรลุวัตถุประสงค์ของแผนงานหรือโครงการที่กำหนดไว้นั้น

4.6 ความสามารถประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การรวบรวมข้อมูลระหว่างและหลังการดำเนินงานตามแผนงานหรือโครงการนิเทศเพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานจะได้หาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันเหตุการณ์หรือเพื่อใช้ตัดสินใจคุณค่าของแผนงานหรือโครงการ ว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด การประเมินผลจำเป็นต้องจัดทำรายงานผลการประเมินไว้เป็นหลักฐาน

5. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสถานศึกษา ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่และผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา

6. สื่อการนิเทศทางไกล หมายถึงพาหะหรือตัวกลาง เช่น สิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ เทปเสียง เทปโทรทัศน์ เป็นต้น ที่ให้นำสาระจากผู้นิเทศไปถึงผู้รับการนิเทศที่อยู่ห่างไกลกัน เพื่อช่วยทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและมีประสบการณ์ทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้กล่าวถึงการนิเทศภายในโรงเรียน สมรรถภาพการปฏิบัติงาน สมรรถภาพการแก้ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน การนิเทศทางไกล แนวทางการสร้างชุดการนิเทศทางไกล และการพัฒนารูปแบบการนิเทศทางไกล ตามลำดับดังนี้

1. การนิเทศภายในโรงเรียน นำเสนอเกี่ยวกับความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน ความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน ความมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียน
2. สมรรถภาพการปฏิบัติงานนำเสนอเกี่ยวกับความหมายของสมรรถภาพการเสริมสร้างสมรรถภาพการปฏิบัติงาน สมรรถภาพการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนและสมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน
3. สมรรถภาพการแก้ปัญหา นำเสนอเกี่ยวกับการระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนาการวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน และการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน
4. การนิเทศทางไกล นำเสนอเกี่ยวกับ ความหมายและวัตถุประสงค์ของการนิเทศทางไกล ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศทางไกลกับการนิเทศภายในโรงเรียน องค์ประกอบของการนิเทศทางไกล สื่อการนิเทศทางไกลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศทางไกล
5. แนวทางการสร้างชุดการนิเทศทางไกล นำเสนอเกี่ยวกับ การสร้างชุดการสอน กระบวนการวิจัยและพัฒนา และการสร้างชุดการนิเทศทางไกล
6. การพัฒนารูปแบบการนิเทศทางไกล นำเสนอเกี่ยวกับรูปแบบการศึกษาทางไกลและการนิเทศทางไกลที่ใช้ในหน่วยงานหรือสถาบันทางการศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ รูปแบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช รูปแบบการสอนทางไกลของกรมการศึกษานอกโรงเรียน รูปแบบการนิเทศทางไกลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และรูปแบบการนิเทศทางไกลของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 7 เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการนิเทศทางไกลเพื่อส่งเสริมการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา

การนิเทศภายในโรงเรียน

ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน

นักการศึกษาหลายคน ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้อย่างสอดคล้องกัน เช่น นิวัฒน์ โรจนพงษ์ (2534 : 6) และ พงนา ทรัพย์สมาน (2535 : 8) มีความเห็นว่าการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การดำเนินการภายในโรงเรียนซึ่งมีผู้บริหารและบุคลากรภายในโรงเรียนร่วมมือกันเพื่อปรับปรุงงานด้านต่าง ๆ ที่จะเป็นการส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน อันจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ส่วน วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538 : 62) ให้ความหมายว่าเป็นการทำงานของผู้บริหารที่ทำงานร่วมกับครูในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้

สำหรับ ชโลมใจ กิงคารวัฒน์ (2539 : ก1) ได้สรุปความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนว่า หมายถึงการส่งเสริม สนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียนได้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลักคือการสอนหรือการสร้างเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านทั้งร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม ให้เต็มตามวัยและตามศักยภาพ โดยความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน

สรุปได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง ความพยายามของผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนที่ได้ดำเนินการร่วมกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการนิเทศโรงเรียนของศึกษานิเทศก์ทั้งในระดับอำเภอและระดับจังหวัดยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ปัญหาและอุปสรรคที่พบส่วนใหญ่ก็คือ จำนวนศึกษานิเทศก์ไม่สอดคล้องกับโรงเรียนที่ต้องทำการนิเทศหรือไม่สอดคล้องกับงานที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538 : 63) และ ชารี มณีศรี (2538 : 201 - 202) ที่มีความเห็นว่าปัญหาหลักของการนิเทศการศึกษาโดยทั่วไปมี 2 ประการ คือ การนิเทศทำได้ไม่ทั่วถึงและการนิเทศไม่มีคุณภาพ

ชโลมใจ กิงคารวัฒน์ (2539 : ก2) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียนจะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการรวมพลังครูหรือการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองให้ตอบสนองต่อหลักสูตรยิ่งขึ้น ครูได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และร่วมมือกันวางแผนพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ ในขณะที่เดียวกันจะทำให้ครูเกิดความมั่นใจ มีขวัญกำลังใจและเกิดความภูมิใจในการปฏิบัติงานของตนเอง

ดังนั้น การนิเทศภายในโรงเรียนจึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนเพราะผู้บริหารเป็นผู้รู้ปัญหาของโรงเรียนอย่างแท้จริง ถ้าผู้บริหารโรงเรียนได้รับการฝึกให้ดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนได้ก็สามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียนของตนได้มากที่สุด

ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน

นิวัฒน์ โรจนพวงษ์ (2534 : 7) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียนมีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดีในการปฏิบัติกรนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนให้สามารถนำหลักและกระบวนการนิเทศมาใช้ในการบริหารโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างผู้ร่วมปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง คอยดูแลเอาใจใส่สร้างขวัญกำลังใจ และติดตามประเมินผลการปฏิบัติกรนิเทศอย่างมีระบบตามเงื่อนไขหรือข้อตกลงที่ร่วมกันวางไว้ ส่วนอำภา บุญช่วย (2537 : 111) มีความเห็นว่า การนิเทศภายในโรงเรียนมีความมุ่งหมายเพื่อสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียนนำมาวางแผนการจัดประสบการณ์ให้แก่แก่นักเรียนได้ถูกต้อง สามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนได้ดี ทั้งนี้ ผู้บริหารโรงเรียนต้องส่งเสริม สนับสนุน ให้กำลังใจและให้ความร่วมมือแก่ครูผู้สอนในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

จะเห็นได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนโดยใช้เทคนิคการสร้างความสัมพันธ์ การทำงานเป็นทีม การแก้ไขปัญหาและการวางแผนปฏิบัติงานร่วมกัน

กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน

กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นขั้นตอนปฏิบัติการทั้งด้านกระบวนการบริหาร การนิเทศและการเรียนการสอนควบคู่กันไปอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 24) กำหนดกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ 5 ขั้นตอน คือ การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ การวางแผนและกำหนดทางเลือก การสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศ การปฏิบัติกรนิเทศและการประเมินผลการนิเทศ ชารี มณีศรี (2538 : 202 - 203) ได้เสนอแนะขั้นตอนของกระบวนการนิเทศไว้ 4 ขั้นตอน เหมือนกับขั้นตอนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ แต่ตัดขั้นตอนการสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศออกไป

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538 : 41) วิเคราะห์กระบวนการบริหารงานของ ลูเธอร์ กูลิค เปรียบเทียบกับกระบวนการนิเทศการศึกษาของแฮริส แล้วมีความเห็นว่า กระบวนการบริหารของ

นักการศึกษาทั้งสองคนมีความสอดคล้องหรือคล้ายคลึงกัน จึงสรุปว่า กระบวนการนิเทศการศึกษาคควรประกอบด้วย การวางแผน การจัดระเบียบงาน การกระตุ้นและให้กำลังใจในการทำงาน การกำกับและการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กมล ภู่งประเสริฐ (2533 : 238 - 239) ที่กล่าวถึงขั้นตอนการนิเทศภายในโรงเรียน 6 ขั้นตอน คือ การสร้างความตระหนัก การตรวจสอบ และร่วมวางแผน การชี้แนะและบริการ การให้ข้อมูล การประเมินผลและการให้แรงเสริม

ในปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้พัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนเป็น 6 ขั้นตอน คือ การประเมินความต้องการในการพัฒนา การวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยเพื่อกำหนดจุดพัฒนา การหาแนวทางเลือกเพื่อพัฒนา การลงมือปฏิบัติและติดตามประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข (ชโลมใจ ถึงการวิเทศ. 2539 : ก4 - ก6) รายละเอียดแต่ละขั้นตอนมีดังนี้ (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2539 : 5 - 8)

1. การประเมินความต้องการอันจำเป็นในการพัฒนา หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลที่แสดงสภาพปัจจุบันของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วนำมาพิจารณากับข้อมูลที่แสดงภาพปลายทางหรือสภาพความสำเร็จของงาน ถ้าข้อมูลแสดงสภาพปัจจุบันสอดคล้องกับข้อมูลแสดงความสำเร็จของงาน หรือดีกว่า หรือสูงกว่า แสดงว่าความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขไม่มี แต่จะต้องมีการเพิ่มความคาดหวังให้พัฒนาต่อไป แต่ถ้าข้อมูลแสดงสภาพปัจจุบันไม่สอดคล้องกับข้อมูลสภาพความสำเร็จของงานหรือด้อยกว่าความสำเร็จที่ตั้งไว้แสดงว่ามีความต้องการจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข สำหรับการประเมินความต้องการอันจำเป็นดำเนินการได้ดังนี้

1.1 กำหนดสิ่งที่จะประเมินและองค์ประกอบที่จะประเมิน

1.2 กำหนดสภาพความสำเร็จและเกณฑ์ประเมิน

1.3 กำหนดวิธีการ เครื่องมือและระยะเวลาที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล

1.4 กำหนดแหล่งข้อมูล

1.5 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.6 วิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำเป็นสารสนเทศ

1.7 พิจารณาเปรียบเทียบสารสนเทศแสดงสภาพปัจจุบันกับสภาพความสำเร็จของงานหรือภาพปลายทาง โดยใช้เกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้เป็นเครื่องมือในการพิจารณาว่ามีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาต่อไปหรือไม่

1.8 เขียนข้อความที่แสดงถึงสภาพที่ต้องการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

1.9 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นที่จะพัฒนา และนำเสนอให้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงอยู่เสมอ

2. วิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยเพื่อกำหนดจุดที่จะพัฒนา หมายถึง การวิเคราะห์ผลหรือ

ข้อมูลที่ได้จากการประเมิน และองค์ประกอบที่ส่งผลต่อสภาพความสำเร็จ เพื่อประโยชน์ในการกำหนดจุดที่จะพัฒนาและการประเมินแนวทางเลือกเพื่อพัฒนา การเลือกจุดที่จะพัฒนาได้เหมาะสมทำให้การนิเทศของโรงเรียนมีโอกาสประสบความสำเร็จได้ จุดที่จะพัฒนาอาจพิจารณาในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เจตคติต่อวิชาชีพ ค่านิยมในการพัฒนาตนเอง ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น การตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ ฯลฯ

3. การหาแนวทางเลือกเพื่อพัฒนา เป็นการพิจารณาเลือกยุทธศาสตร์ที่จะใช้ในการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาให้มีความเป็นไปได้หรือมีโอกาที่จะประสบความสำเร็จมากที่สุด โดยคำนึงถึงจุดที่จะพัฒนาหรือข้อจำกัดของหน่วยงาน การหาแนวทางเลือกเพื่อพัฒนา มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้คือ

3.1 รวบรวมข้อมูลแนวทางเลือกที่มีความเป็นไปได้ในการพัฒนา

3.2 พิจารณาแนวทางเลือกที่มีความเป็นไปได้ในการพัฒนา

3.3 พิจารณาข้อดีข้อเสียของแนวทางเลือกที่มีความเป็นไปได้

3.4 เลือกแนวทางพัฒนาที่เหมาะสมที่สุดที่จะให้บรรลุความต้องการ

4. การลงมือปฏิบัติเป็นการนำยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้มาลำดับขั้นตอนการดำเนินการ และกำหนดสิ่งสนับสนุนในการดำเนินการตามขั้นตอนดำเนินการ

4.1 กำหนดรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการ

4.2 กำหนดสิ่งสนับสนุนในการดำเนินการ ซึ่งได้แก่ งบประมาณ บุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น

4.3 กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ

4.4 วางแผนติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน

4.5 จัดทำแผนนิเทศของโรงเรียน

4.6 ประชุมชี้แจงและมอบหมายงานให้ตรงความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน

4.7 ผู้ปฏิบัติงานจัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน และประสานปฏิทินปฏิบัติงานกับผู้มีส่วน

เกี่ยวข้อง

4.8 ผู้ปฏิบัติงานลงมือปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ตามปฏิทินปฏิบัติงาน

4.9 ผู้ปฏิบัติงานรายงานความก้าวหน้าและผลการปฏิบัติงานต่อหน่วยงานเจ้าสังกัด

5. การติดตามประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข เป็นการรวบรวมข้อมูลด้านการดำเนินงาน นิเทศหรือประเมินผลระหว่างดำเนินการและเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการตามแผนนิเทศ ข้อมูลที่ได้นำไปเปรียบเทียบกับสภาพความสำเร็จของงาน หากพบว่าไม่เป็นไปตามความสำเร็จที่กำหนดไว้ก็

ต้องพิจารณาว่ามีข้อบกพร่องตรงไหนและหาวิธีพัฒนาให้ดีขึ้น ถ้าหากพบว่าการดำเนินการตามแผนการนิเทศบรรลุผลที่คาดหวังไว้ แต่จากการศึกษาค้นคว้าพบว่ามีวิธีการที่ดีกว่ามีประสิทธิภาพสูงกว่าก็อาจพิจารณาปรับปรุงให้ดีขึ้นอีกได้

กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน

กิจกรรมหรือวิธีการนิเทศภายในโรงเรียนมีหลายอย่าง การที่โรงเรียนจะนำกิจกรรมหรือวิธีการใดมาใช้ควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพปัญหา ความต้องการ ความพร้อมและวัตถุประสงค์ของการนิเทศภายในของโรงเรียน ชารี มณีศรี (2538 : 204 - 205) จำแนกกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ 16 ประการ ได้แก่ การประชุมก่อนการเปิดเรียน การปฐมนิเทศ การให้คำปรึกษา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การอบรม การสัมมนา การระดมความคิด การสาธิตการสอน การศึกษาเอกสารวิชาการ การสนทนาวิชาการ การเยี่ยมชมชั้นเรียน การศึกษาดูงาน การสังเกตการสอน การวิจัยเชิงปฏิบัติการ การเขียนเอกสารและการจัดนิทรรศการ สำหรับ อัมภา บุญช่วย (2537 : 123 - 125) กล่าวว่า กิจกรรมที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือการวางแผนและปรับปรุงแผนงานร่วมกับครู และ นิพนธ์ ไทยพานิช (2535 : 175 - 279) ได้นแนะนำให้ใช้กิจกรรมการนิเทศแบบคลินิก

ส่วน แฮร์ริส (Harris. 1985 : 71 - 87) เสนอแนะกิจกรรมการนิเทศไว้หลายประการ ซึ่งมีทั้งสอดคล้องและแตกต่างกับกิจกรรมการนิเทศข้างต้น ได้แก่

1. การบรรยาย (lecturing)
2. การใช้สื่อประกอบการบรรยาย (visualized lecturing)
3. การประชุมกลุ่ม (panel)
4. การดูภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ (viewing film or television)
5. การฟังเทป วิทยุ หรือเครื่องบันทึกเสียง (listening to tape, radio or recordings)
6. การจัดนิทรรศการอุปกรณ์และสื่อประกอบอื่นๆ (exhibiting materials and equipment)
7. การสังเกตการสอนในชั้นเรียน (observing in classroom)
8. การสาธิต (demonstrating)
9. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interviewing)
10. การสัมภาษณ์เฉพาะจุด (focused interviewing)
11. การสัมภาษณ์ทางอ้อม (nondirective interviewing)
12. การอภิปราย (discussing)

13. การอ่าน (reading)
14. การวิเคราะห์และการคาดคะเน (analyzing and calculation)
15. การระดมสมอง (brainstorming)
16. การบันทึกวีดีโอเทปและการถ่ายภาพ (videotaping and photographing)
17. การใช้เครื่องมือทดสอบ (instrumenting and testing)
18. การประชุม 6 - 6 (buzz session)
19. การทัศนศึกษา (field trips)
20. การเยี่ยมเยียน (intervisiting)
21. การแสดงบทบาทสมมุติ (role playing)
22. การเขียน (writing)
23. การฝึกปฏิบัติจริง (guided practice)

สรุปได้ว่า กิจกรรมนิเทศที่ควรฝึกปฏิบัติและนำไปใช้จัดการนิเทศภายในโรงเรียน ควรประกอบด้วย การประชุมและอบรมต่าง ๆ การนิเทศกันเอง การสาธิตการอภิปราย การให้คำปรึกษาเป็นรายกลุ่มและเป็นรายบุคคล การเยี่ยมและสังเกตชั้นเรียน การสนทนาทางวิชาการ การศึกษาคูณ การจัดนิทรรศการ การฟังบรรยายและการวิจัยในชั้นเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียน

สมพล รงศิลา (2534 : 171) ศึกษากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่าโรงเรียนปฏิบัติการนิเทศภายในอยู่ในเกณฑ์ปานกลางและได้ผลการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงมาก ส่วน ดิเรก คชระ (2535 : 95 - 96) รายงานว่าครูผู้สอนมีความต้องการการนิเทศการสอนด้านหลักสูตร ด้านสื่อการสอน ด้านวิธีสอน ด้านการจัดกิจกรรมการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผลการสอนอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ กิตติ ปาปะโคน (2537 : 101) ที่พบว่า ระดับปัญหาในการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ด้านการปฏิบัติการนิเทศและด้านการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ วิชัย เกียรติชาจารย์ (2536 : 62) ระบุว่า ความพร้อมในการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ซึ่ง สุวัฒนา ทัดเทียม (2538 : 167) ให้ข้อเสนอแนะว่าผู้บริหารโรงเรียนควรจัดประชุมชี้แจงเรื่องความจำเป็นในการนิเทศ ให้ครูมีส่วนร่วมในการนิเทศ และให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศเพื่อให้ครูเข้าใจอย่างถูกต้องเป็นระบบดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรหาความรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับการนิเทศ โดยเฉพาะการยกตัวอย่างและรูปแบบการดำเนินการนิเทศที่ชัดเจน

สมรรถภาพการปฏิบัติงาน

ความหมายของสมรรถภาพ

สมรรถภาพ หมายถึง ทักษะ มโนคติที่บุคคลนำเอาหลักการวิธีการและความรู้พื้นฐานไปใช้ในการทำงานหรือปฏิบัติกิจกรรมในสถานการณ์ที่เป็นจริงได้สำเร็จตามจุดหมาย (Good. 1973 : 121) ราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 798,830) อธิบายว่า สมรรถภาพ หมายถึงความสามารถที่เป็นคุณสมบัติที่เหมาะสมแก่การจักกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ ส่วน The Encyclopedia Americana Staff (1992 : 40) กล่าวว่า ความสามารถเป็นลักษณะของบุคคลที่จะทำงานให้ประสบผลสำเร็จ ความสามารถนี้ครอบคลุมถึงคุณลักษณะ เชาว์ปัญญา ทักษะและเจตคติของบุคคล ไดเออร์ (ศิริ เจริญชัย. 2532 : 18 - 19 ; อ้างอิงมาจาก Dier. 1985 : 5496) มีความเห็นว่า สมรรถภาพคือเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของบุคคลใน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับความรู้ ระดับเจตคติและระดับทักษะการปฏิบัติงาน โดยที่ระดับความรู้จะเป็นผลมาจากการรับรู้และการคิด เช่น การตั้งใจ การเลือกสรร การฝึกฝนการใช้สัญลักษณ์ การสื่อความหมาย การแปลความหมาย การสะท้อนความคิด และการตอบสนองสิ่งที่ผ่านการประเมินค่าแล้วว่าดี เป็นต้น ระดับเจตคติเป็นผลของการตอบสนองทางอารมณ์ ความรู้สึกต่อสิ่งที่ประสบพบเห็น และระดับการปฏิบัติงานเป็นผลของการใช้วิธีทางกายตอบสนองสิ่งต่าง ๆ อย่างเปิดเผยและเป็นรูปธรรมที่บุคคลอื่นสังเกตหรือประเมินค่าได้

สรุปได้ว่า สมรรถภาพ หมายถึง ความสามารถที่ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะและเจตคติของบุคคลที่จะปฏิบัติ จัดทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ประสบผลสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

การเสริมสร้างสมรรถภาพในการปฏิบัติงาน

สมรรถภาพในการปฏิบัติงานของบุคคล นอกจากเป็นคุณลักษณะที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากพ่อแม่แล้ว สมรรถภาพยังจะเกิดจากการปฏิบัติ การฝึกฝนอบรมและการเรียนรู้ (The Encyclopedia Americana Staff. 1992 : 40) ดังนั้นการเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนให้มีสมรรถภาพในการปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพอาจจะกระทำได้หลายวิธี เช่น การประชุม การสัมมนา การให้ศึกษาต่อ การศึกษาด้วยตนเอง การศึกษาทางไกล การอบรมทางไกลการฝึกอบรม เป็นต้น วิธีการดังกล่าวนี้จะช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะเจตคติและเกิดความมั่นใจในการทำงานมากยิ่งขึ้น เฮย์สแต็ค (Heystek. 1994 : 1154) เสนอแนะว่า ไม่ว่าจะใช้วิธีการใดเพิ่มสมรรถภาพการปฏิบัติงานให้แก่ผู้บริหารโรงเรียน ควรคำนึงถึงความสมดุลระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติให้มีความเหมาะสมกัน มิใช่ให้แต่ความรู้หรือให้การฝึกอบรมเพียงอย่างเดียวอย่างใดเท่านั้น เพราะจะทำให้โครงการหรือโปรแกรมนั้น ๆ ประสบ

ความล้มเหลว นอกจากนี้วิธีการเพิ่มสมรรถภาพแต่ละวิธีที่นำมาใช้ต้องประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ๆ ได้แก่ การวิเคราะห์นโยบายที่เกี่ยวข้อง การหาความต้องการของสมาชิก การวางแผน การปฏิบัติตามแผนงาน และการประเมินผลโครงการในการเพิ่มสมรรถภาพนั้น ๆ

สมรรถภาพในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน

สมรรถภาพที่จำเป็นในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมีหลายประการตามแนวคิดของนักการศึกษาซึ่งมีทั้งสอดคล้องและแตกต่างกันออกไป ดังที่ ฮอว์ค (Hawks. 1995 : 2661) กล่าวว่าสมรรถภาพของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อคุณภาพของโรงเรียนมี 6 ประการคือ สมรรถภาพด้านการบริหารงานบุคคล สมรรถภาพด้านงบประมาณ สมรรถภาพด้านหลักสูตร สมรรถภาพด้านกระบวนการ สมรรถภาพด้านการพัฒนาทีมงานและสมรรถภาพด้านการอำนวยความสะดวก

แฟรงกลิน (Franklin. 1995 : 3363) มีความเห็นว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนขึ้นอยู่กับสมรรถภาพในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน 13 ประการ ได้แก่ สมรรถภาพความเป็นผู้นำ สมรรถภาพการบริหารงานบุคคล สมรรถภาพการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สมรรถภาพการประเมินและปรับปรุงโปรแกรม สมรรถภาพการตั้งเป้าหมาย สมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตร สมรรถภาพการจัดการสอน สมรรถภาพการส่งเสริมความก้าวหน้าของนักเรียน สมรรถภาพการพัฒนาวิชาชีพ สมรรถภาพการนิเทศการสอน สมรรถภาพในการบริหาร สมรรถภาพการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนและสมรรถภาพการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

วาเลนไทน์ และ โบว์แมน (Valentine and Bowman. 1991 : 1 - 7) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลให้โรงเรียนมีคุณภาพและประสิทธิภาพไปด้วย โดยได้ทำการวิจัยถึงองค์ประกอบที่มีประสิทธิภาพของอาจารย์ใหญ่ สรุปได้ 3 ด้าน คือ

1. ด้านการพัฒนางานองค์กร (organizational development) เป็นความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนที่จะทำงานกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน องค์ประกอบเฉพาะของการพัฒนางานองค์กรได้แก่

1.1 การกำหนดทิศทางขององค์กร (organizational direction) ผู้บริหารจะต้องกำหนดทิศทางของโรงเรียนโดยผ่านกระบวนการทำงานกับสมาชิกเพื่อกำหนดเป้าหมาย ความคาดหวังและส่งเสริมการเปลี่ยนแปลง

1.2 การประสานงานในองค์กร (organizational linkage) ผู้บริหารต้องสนับสนุนความสัมพันธ์การทำงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่อยู่ในเขตบริการของโรงเรียนรวมทั้งสร้างความสัมพันธ์กับนักการศึกษา หน่วยงานอื่น ๆ ที่ทำงานร่วมกับโรงเรียน

1.3 การจัดกระบวนการในองค์กร (organizational procedure) ผู้บริหารต้องใช้

กระบวนการที่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาการตัดสินใจและการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

2. ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในองค์กร (organizational environment) เป็นความสามารถของผู้บริหารในการจัดบรรยากาศภายในโรงเรียน โดยผ่านการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในองค์กร องค์ประกอบเฉพาะของการจัดสิ่งแวดล้อมในองค์กรได้แก่

2.1 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอน (teacher relations) ผู้บริหารต้องพัฒนาความสัมพันธ์ในการทำงานกับหมู่คณะโดยใช้ทักษะการสื่อสารที่เหมาะสม รู้ความต้องการของสมาชิกแต่ละคน ทำการสนับสนุนและให้แรงเสริม

2.2 กระบวนการสร้างปฏิสัมพันธ์ (interactive processes) ผู้บริหารต้องจัดระบบงานและให้บุคลากรได้รับข่าวสารข้อมูลที่ทันสมัย พัฒนากฎและระเบียบและวินัยที่เหมาะสม

2.3 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน (student relations) ผู้บริหารต้องพัฒนาความสัมพันธ์ในการทำงานกับนักเรียนโดยใช้ทักษะการสื่อสารที่เหมาะสม ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล

2.4 กระบวนการสร้างเจตคติ (affective processes) ผู้บริหารโรงเรียนต้องส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้สึก ความคิดที่ดีและเกิดความภูมิใจโดยผ่านการพัฒนาทีมงาน

3. ด้านการจัดโปรแกรมทางการศึกษา (educational program) เป็นความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการเป็นผู้นำทางการศึกษาของโรงเรียน โดยผ่านภาวะผู้นำทางการสอนและการพัฒนาหลักสูตร องค์ประกอบเฉพาะของการจัดโปรแกรมทางการศึกษา ได้แก่

3.1 การปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน (instructional improvement) ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีทักษะในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน โดยผ่านกระบวนการนิเทศแบบคลินิค ต้องรู้เกี่ยวกับการจัดโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย

3.2 การปรับปรุงหลักสูตร (curriculum improvement) ผู้บริหารโรงเรียนต้องสนับสนุนให้ใช้ข้อมูลที่เกิดจากการใช้หลักสูตรมาปรับปรุงหลักสูตร โดยอาจวินิจฉัยความต้องการของนักเรียนหรือโดยวิพากษ์วิจารณ์โปรแกรมอย่างเป็นระบบ

อุทัย ธรรมเดโช (2531 : 75 - 76) ได้สรุปผลงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับสมรรถภาพของผู้บริหารโรงเรียนไว้ 5 ด้าน คือ สมรรถภาพการบริหารงานวิชาการ สมรรถภาพการบริหารงานบุคคล สมรรถภาพการบริหารงานธุรการ/การเงิน สมรรถภาพการบริหารกิจการนักเรียน สมรรถภาพการบริการชุมชน สำหรับด้านการบริหารงานวิชาการผู้บริหารโรงเรียนต้องมีสมรรถภาพในการเป็นผู้นำทางทางการสอนและสมรรถภาพในการพัฒนาหลักสูตร

จากการศึกษาสมรรถภาพในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนตามแนวคิดของฮอลต์ แฟรงกิน วาเลนไทน์และโบว์แมน ตลอดจนแนวคิดของ อุทัย ธรรมเดโช จะเห็นว่า

ผู้บริหารโรงเรียนจะทำการบริหารโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต้องมีสมรรถภาพการปฏิบัติงานหลายประการและการนิเทศภายในโรงเรียนจัดว่าเป็นสมรรถภาพที่สำคัญประการหนึ่ง

สมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน

แพแจก (Pajak. 1990 : 78 - 81) ได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบของงานนิเทศ โดยคำนึงถึงองค์ประกอบด้านความรู้ เจตคติและทักษะเกี่ยวกับการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนและสรุปว่า สมรรถภาพการนิเทศการสอนของผู้บริหารโรงเรียนมี

12 ประการ ได้แก่ การสื่อสาร (communication) การพัฒนาทีมงาน (staff development) การจัดโปรแกรมการสอน (instructional program) การวางแผนและการเปลี่ยนแปลง (planning and change) การสร้างแรงจูงใจและการจัดองค์การ (motivating and organizing) การสังเกตการสอนและประชุมนิเทศ (observation and conferencing) การพัฒนาหลักสูตร (curriculum development) การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (problem solving and decision making) การให้บริการแก่ครูผู้สอน (service to teacher) การพัฒนานุเคราะห์ (personal development) ความสัมพันธ์กับชุมชน (community relations) การวิจัยและประเมินผลโปรแกรม (research and program evaluation) อัลฟองโซ (Alfonso. 1981 : 56) กล่าวว่า จากการศึกษาวิจัยเชิงประจักษ์ พบว่า ทฤษฎีที่ใช้ในการนิเทศการสอนมี 5 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีการจัดองค์การ (organization theory) ทฤษฎีภาวะความเป็นผู้นำ (leadership theory) ทฤษฎีการสื่อสาร communication Theory) ทฤษฎีการตัดสินใจ (decision theory) และทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (change theory) ทั้ง 5 ทฤษฎีสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการนิเทศเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพได้

จากการศึกษาแนวคิดของแพแจกและอัลฟองโซ เกี่ยวกับสมรรถภาพการจัดการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียน จะเห็นว่าสมรรถภาพในการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนนั้นมีหลายประการ สมรรถภาพที่สำคัญประการหนึ่งคือ การแก้ปัญหา (problem solving) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกอร์ดัน (Gorton. 1983 : 270) ที่มีความเห็นว่าสมรรถภาพการแก้ปัญหามุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเป็นสมรรถภาพที่ผู้นำต้องมี และสมรรถภาพการแก้ปัญหานี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของกระบวนการแก้ปัญหา กอร์ดันได้อธิบายเพิ่มเติมว่าการนิเทศการสอนมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงการเรียนของนักเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวผู้นำต้องมีสมรรถภาพในการจัดกิจกรรมการนิเทศอย่างหลากหลาย ถ้ากิจกรรมเหล่านั้นมีความสัมพันธ์และต่อเนื่องกันเราเรียกว่ากระบวนการ ซึ่งสมรรถภาพการแก้ปัญหามุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนนี้ก็อยู่ในรูปกระบวนการเช่นกัน

ดังนั้น ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศทางไกลเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สมรรถภาพการนิเทศภายในด้านการแก้

ปัญหามาเป็นเนื้อหาของชุดนิเทศทางไกลที่ผู้วิจัยจะพัฒนาขึ้นต่อไป

สมรรถภาพการแก้ปัญหา

การแก้ปัญหาและการตัดสินใจเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกัน หรืออาจกล่าวได้ว่าการตัดสินใจเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการแก้ปัญหา (Mallach. 1994 : 28) ซึ่ง ฮอย (Hoy. 1995 : 7 - 8) อัลฟองโซ (Alfonso. 1981 : 208 - 209) และ กวี วงศ์พูน (2536 : 17) กล่าวถึงกระบวนการตัดสินใจไว้คล้ายคลึงกัน สรุปได้ว่าการตัดสินใจมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การกำหนดปัญหา (identify the problem) (2) การวินิจฉัยปัญหา (problem diagnosis) (3) การพิจารณาทางเลือก (determine alternatives) (4) การเลือกทางเลือก (choose the alternative) (5) การปฏิบัติตามทางเลือก (implement the selected alternative)

กระบวนการแก้ปัญหาประกอบด้วยกระบวนการตัดสินใจ เมื่อตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาได้แล้วก็นำวิธีการที่เลือกได้ไปปฏิบัติ จากนั้นจึงประเมินผล การปฏิบัติ ซึ่งการประเมินนี้ถือว่าการประเมินการแก้ปัญหาและการตัดสินใจไปพร้อมกัน ดังนั้น สมรรถภาพในการแก้ปัญหาจึงสรุปได้ 6 ประการ ดังนี้ (Anderson. 1991 : 2 ; Gorton. 1983 : 271 ; กวี วงศ์พูน. 2536 : 63 ; วีระพล สุวรรณนันท. 2534 : 1 - 8)

1. ความสามารถระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา (identification of a problem or need for improvement)
2. ความสามารถวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา (diagnosis of the nature of the problem or need)
3. ความสามารถพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา (consideration of alternatives to improve the situation)
4. ความสามารถเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา (selection of the best alternative)
5. ความสามารถดำเนินการนิตศภายในโรงเรียน (implementation)
6. ความสามารถประเมินผลและรายงานผลการนิตศภายในโรงเรียน (assessment of approach's effectiveness)

รายละเอียดในแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

1. ความสามารถระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

วีระพล สุวรรณนันท (2534 : 8) ให้นิยามว่า การระบุปัญหาคือการกำหนดหัวข้อแห่งปัญหา หัวข้อแห่งปัญหาก็ต้องมีคุณสมบัติ 3 ประการ คือ (1) ควรเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อที่

ทุกคนจะได้อ่านและเห็น ทั้งยังจะช่วยเตือนความจำและป้องกันการแก้ไขเปลี่ยนแปลงโดยที่สมาชิกคนอื่น ๆ ไม่รู้ (2) การระบุปัญหาต้องชัดเจนและง่ายแก่การเข้าใจไม่ลึกลับซับซ้อนเกินไป และควรเป็นปัญหาขั้นเดียว (3) มีลักษณะท้าทายให้ผู้ประสบปัญหาอยากทำการแก้ปัญหา เช่น เป็นเรื่องที่ทุกคนในองค์กรสนใจ หรือเป็นเรื่องที่ทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ หรือผู้แก้ปัญหาได้อาจได้รับเกียรติยศชื่อเสียง เป็นต้น

การกำหนดปัญหามี 6 ขั้นตอนคือ การกระทบกับปัญหา การค้นหาปัญหา การพบกับปัญหา การจับปมปัญหา การจัดเกลาปมปัญหาและการตั้งชื่อปัญหา(วิระพล สุวรรณนันต์. 2534 : 8) ส่วน ฟิชเชอร์และเอลลิส (Fisher and Ellis. 1990 : 144 - 145) ได้เสนอแนะขั้นตอนการนิยามและกำหนดขอบเขตของปัญหาไว้ดังนี้คือ (1) นิยามปัญหาอย่างเฉพาะเจาะจง กำหนดปัญหาในรูปของคำถาม (2) อภิปรายเป้าหมายของการแก้ปัญหา (3) ระบุแหล่งที่มาของปัญหา (4) ตัดสินใจเลือกปัญหาที่เห็นว่ามีค่าและความตรงกับความสนใจของบุคคลในองค์กร

การพิจารณาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ผู้นิเทศต้องพิจารณาสิ่งที่ต้องการปรับปรุงหรือสิ่งที่ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสามารถพิจารณาหรือหาข้อมูลได้จากแหล่งสำคัญ ๆ 3 แหล่ง ได้แก่ (1) จากบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับโรงเรียน (2) จากเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพและคำแนะนำ (3) จากผลการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้ (Gorton. 1983 : 271)

1. บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับโรงเรียน ได้แก่ ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้บริหารโรงเรียนในแต่ละระดับ บุคคลเหล่านี้เป็นตัวแทนที่จะช่วยระบุปัญหาและความต้องการของโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดีเพราะใกล้ชิดและเกี่ยวข้องกับโปรแกรมการจัดการเรียนการสอน การจัดเก็บข้อมูลโดยการสำรวจการรับรู้ ความคิดและความต้องการ ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนจากบุคคลเหล่านี้ แบบสำรวจดังกล่าวไม่จำเป็นต้องยาว และซับซ้อนก็สามารถทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ได้ ตัวอย่างคำถามในแบบสำรวจ เช่น จงบอกปัญหาในห้องเรียน 3 ประการ ที่ทำให้ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนของท่านลดน้อยลง จงบอกวิธีการแก้ไขปัญหาลำดับต้น หรือ ท่านเต็มใจที่จะทำงานร่วมกับคณะทำงานในการช่วยแก้ไขปัญหาลำดับนี้หรือไม่ เป็นต้น

2. เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพและคำแนะนำ

2.1 เกณฑ์มาตรฐานการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

เกณฑ์มาตรฐาน หมายถึง คุณลักษณะของผลผลิตที่มีทั้งคุณภาพและปริมาณอยู่ในระดับน่าพอใจทั้งของผู้บริโภคและผู้ผลิตซึ่งหน่วยงานหรือองค์กรมีสมรรถวิสัยที่จะทำให้เกิดขึ้นได้ การใช้เกณฑ์มาตรฐานมิได้หมายถึงแต่เพียงคุณภาพและปริมาณของผลผลิตเท่านั้น แต่ยังคง

ครอบคลุมไปถึงวิธีการหรือกระบวนการปฏิบัติงานที่น่าพอใจอีกด้วย (สำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดพิษณุโลก. 2535 : 101)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535 : 21 - 30) กำหนดเกณฑ์
มาตรฐานการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาใช้เป็น
แนวทางสำหรับประเมินตนเองเพื่อใช้ในการพัฒนางานนิเทศให้ดียิ่งขึ้น 5 เกณฑ์ ได้แก่
(1) โรงเรียนกำหนดผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียนอย่างชัดเจน ผู้รับผิดชอบงานเข้าใจ
ขอบข่ายของงานและรับผิดชอบในหน้าที่ของตน (2) โรงเรียนจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อ
การวางแผนนิเทศ (3) โรงเรียนวางแผนนิเทศภายในโรงเรียนที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและ
ความต้องการของโรงเรียน (4) โรงเรียนดำเนินการตามแผนนิเทศที่วางไว้ (5) โรงเรียนประเมินผล
การนิเทศอย่างเป็นระบบและนำผลการประเมินมาปรับปรุงการนิเทศของโรงเรียน

นอกจากที่ผู้นิเทศจะต้องยึดเกณฑ์มาตรฐานในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อ
ให้การนิเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นิเทศต้องยึดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2533 ที่
คุรุสภากำหนดขึ้น เกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวได้กำหนดบนพื้นฐานของความเชื่อว่าเด็กทุกคน
สามารถเรียนรู้ได้ ครูจึงต้องคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูสามารถเลือกวิธีสอนให้
เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนและสภาพแวดล้อม เมื่อสอนไปแล้วครูสามารถตรวจสอบแก้ไข
ปรับปรุงและชื่นชมความสำเร็จอันเป็นการให้แรงเสริมแก่ผู้เรียน ดังนั้นจึงถือได้ว่าเกณฑ์มาตรฐาน
วิชาชีพครูเป็นเกณฑ์ของการปฏิบัติตนและปฏิบัติงานในหน้าที่ครูเพื่อประกันคุณภาพการทำงาน
ของครู ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงและ
พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูเช่นกัน ซึ่งเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่คุรุสภา (2537 : 1 -
23) กำหนดไว้จำนวน 11 ข้อ ได้แก่ (1) ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู
อยู่เสมอ (2) ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่เกิดกับผู้เรียน (3) มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียน
ให้เต็มตามศักยภาพ (4) พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง (5) พัฒนาสื่อ
การเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ (6) จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่
ผู้เรียน (7) รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ (8) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง
ที่ดีแก่ผู้เรียน (9) ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ (10) ร่วมมือกับผู้อื่นอย่าง
สร้างสรรค์ในชุมชน (11) แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

เกณฑ์มาตรฐานที่ควรคำนึงถึงอีกประการหนึ่งคือ เกณฑ์มาตรฐานการประถมศึกษาทั้ง
3 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมี
ทั้งสิ้น 27 มาตรฐาน 64 ตัวบ่งชี้ สำหรับเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษานั้นประกาศใช้เมื่อปี
พ.ศ. 2536 ประกอบด้วย 6 งาน คือ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการ

และการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีเกณฑ์รวมทั้งสิ้น 17 มาตรฐาน 43 ตัวบ่งชี้ ซึ่งงานด้านวิชาการมีงานที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการจัดการเรียนการสอนด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 1 - 3) มีรายละเอียดดังนี้

มาตรฐานที่ 4 โรงเรียนจัดการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ

ตัวบ่งชี้ที่ 1 วางแผน/โครงการนิเทศภายในได้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของผู้รับการนิเทศ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ดำเนินการนิเทศภายในตามแผน/โครงการนิเทศ โดยใช้กิจกรรมที่เหมาะสมกับงานและผู้รับการนิเทศอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ประเมินผลการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เพื่อพัฒนาการนิเทศในโรงเรียน

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 35 - 36) ได้กำหนดมาตรการและเกณฑ์ขั้นต่ำการนิเทศภายในโรงเรียน เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา และคุณภาพนักเรียนประถมศึกษาที่ต้องมุ่งเน้น เพื่อเป็นมาตรฐานให้โรงเรียนประถมศึกษาใช้เป็นแนวปฏิบัติอีกด้วย

2.2 ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอน เช่น คำแนะนำของสมาคม

การนิเทศและพัฒนาหลักสูตร (the association for supervision and curriculum development) ที่ให้คำแนะนำการใช้จิตวิทยาการจัดการเรียนการสอนไว้หลายประการ หลักจิตวิทยาการเรียนการสอนที่สำคัญ เช่น การสอนโดยตรง (direct teaching) ซึ่งเป็นการสอนที่ครูผู้สอนพยายามปรับปรุงการอ่านและการคิดคำนวณโดยยึดตัวครูเป็นศูนย์กลาง มีขั้นตอนการสอน 6 ประการ คือ (1) ให้นักเรียนรู้จุดประสงค์ของบทเรียน (2) ใช้เวลาจัดการเรียนอย่างเหมาะสม (3) จัดเนื้อหาให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (4) ติดตามการปฏิบัติของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ (5) ใช้คำถามที่นักเรียนสามารถตอบได้และเกิดการเรียนรู้ที่ละน้อย (6) ให้ข้อมูลย้อนกลับและให้แรงเสริมแก่นักเรียน (Gorton. 1983 : 272 - 273)

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ให้คำแนะนำการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดทักษะกระบวนการต่าง ๆ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต ซึ่งจะต้องสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงจนเกิดทักษะและเกิดความชำนาญที่ได้ปฏิบัติ กระบวนการต่าง ๆ ที่ต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้น เช่น กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการฝึกทักษะ กระบวนการจัดการและกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น ดังนั้นครูผู้สอนต้องเปลี่ยนพฤติกรรม

การสอนจากการบรรยายมาใช้ในการสอนที่ฝึกผู้เรียนให้สามารถใช้ทักษะกระบวนการในการแสดงออกทุก ๆ ด้าน ทักษะกระบวนการดังกล่าวมี 9 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น (2) คิดวิเคราะห์วิจารณ์ (3) สร้างทางเลือก (4) ประเมินและเลือกทางเลือก (5) กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ (6) ปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์ (7) ประเมินผลระหว่างการปฏิบัติ (8) ปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ (9) ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ (กรมวิชาการ. 2534 : 3)

3. ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการสอน ผลการวิจัยข้างต้นผู้นิเทศอาจจัดทำเองหรืออาศัยผลงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ (Gorton. 1983 : 273 - 275)

3.1 การติดตามผลการเรียนของผู้จบการศึกษาและนักเรียนออกกลางคัน ซึ่งอาจใช้การสัมภาษณ์หรือแบบสอบถาม

3.2 การศึกษาเกี่ยวกับเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่ได้จากการสังเกตการจัดกิจกรรมในห้องเรียน

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อดูความก้าวหน้าหรือสัมฤทธิ์ผลของการจัดการศึกษาของโรงเรียน

โดยสรุป การระบุความต้องการในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับความคิดของบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ว่าการสอนควรเป็นอย่างไรและข้อมูลที่เกี่ยวข้องคืออะไร ถ้าผู้นิเทศไม่สามารถหาคำตอบทั้ง 2 ประการข้างต้นได้ ก็จะทำให้การปรับปรุงการสอนไปตามที่ตนเองคิดว่าควรจะเป็นซึ่งจะทำให้การจัดการเรียนการสอนขาดประสิทธิภาพ

2. ความสามารถวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา เป็นการเปรียบเทียบสภาพที่เป็นอยู่จริงกับสภาพที่คาดหวังว่าสอดคล้องกันหรือไม่เพียงใด ถ้าข้อมูลที่เป็นสภาพปัจจุบันไม่สอดคล้องกับข้อมูลที่ต้องการความสำเร็จของงานก็แสดงว่าเป็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข

การวินิจฉัยปัญหาที่เที่ยงตรงจะส่งผลให้การแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพสำเร็จ ถ้าวินิจฉัยไม่เที่ยงตรงจะเป็นเหตุให้ไม่สามารถแก้ปัญหานั้น ๆ ได้

ปัญหา หมายถึง ผลที่ปรากฏซึ่งไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหรือความคาดหวังที่ตั้งไว้
ความต้องการพัฒนา หมายถึง ความคาดหวังหรือเป้าหมายของงานที่แสดงระดับผลสัมฤทธิ์ที่พึงประสงค์

สุรพันธ์ ยันต์ทอง (2533 : 133 - 134) อธิบายถึงการวินิจฉัยปัญหาและความต้องการ

ไว้ว่า เป็นเทคนิคที่ช่วยให้การบริหารของผู้บริหาร โรงเรียนเป็นที่ยอมรับของครูอาจารย์ นักเรียน และชุมชนตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องในหน่วยงานเห็นปัญหาร่วมกัน และร่วมกันกำหนดทิศทางการแก้ปัญหาเป็นผลให้การบริหารงานมีเป้าหมายและวิธีการที่ชัดเจนได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย กระบวนการศึกษาปัญหาและความต้องการมี 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นแรก เป็นการสำรวจสถานการณ์ปัจจุบัน เป็นขั้นตอนที่ต้องใช้เทคนิคของการวิจัยทำการประเมินสถานการณ์ที่เป็นอยู่ว่ามีสภาพอย่างไร สำคัญมากน้อยเพียงไร อาจกล่าวได้ว่าขั้นตอนนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ฟิชเชอร์และเอลลิส (Fisher and Ellis. 1990 : 145) กล่าวว่า การรวบรวมข้อมูลที่เป็นสภาพปัจจุบันปัญหาควรเป็นข้อมูลที่ตรงประเด็น มีการตรวจสอบข้อมูล และข้อเท็จจริงอย่างละเอียด ข้อมูลที่เก็บรวบรวมต้องเพียงพอต่อการนำมาวิเคราะห์สภาพปัญหา

ขั้นที่สอง เป็นการกำหนดค่านิยม กฎเกณฑ์และมาตรฐานให้ชัดเจนเพื่อเป็นเป้าหมาย ในการปฏิบัติงานโดยทั่วไปเกณฑ์ในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาจะเป็นเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ กล่าวคือ ให้โรงเรียนปฏิบัติให้ได้ปริมาณและคุณภาพไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ขั้นที่สาม เป็นการกำหนดความขัดแย้งระหว่างสภาพปัจจุบัน ปัญหาที่ได้ในขั้นแรกกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในขั้นที่สอง จะทำให้ทราบถึงขอบเขตของปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข

ขั้นที่สี่ เป็นการกำหนดหัวข้อความต้องการ โดยทำการรวบรวมความต้องการจากการสอบถามครูผู้สอน นักเรียนและผู้ปกครองว่าจะอะไรคือสิ่งสำคัญที่โรงเรียนต้องทำ โดยผู้ตอบต้องรู้ว่าสภาพปัจจุบันของโรงเรียนเป็นอย่างไร ต่ำหรือสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด แล้วนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่เป็นสภาพปัจจุบันปัญหาจะสามารถวินิจฉัยสภาพปัญหาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

สภาพปัจจุบัน	เกณฑ์	ปัญหา	ความต้องการ
1. นักเรียนมาเรียนโดยเฉลี่ยทั้งโรงเรียนร้อยละ 85	การมาเรียนของนักเรียน จังหวัดได้กำหนดเกณฑ์เฉลี่ยให้นักเรียนมาเรียนทั้งโรงเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 90	อัตรามาเรียนของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของจังหวัดร้อยละ 5	ต้องการเพิ่มอัตราการมาเรียนของนักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 90

ภาพประกอบ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ

วิระพล สุวรรณนันท (2534 : 26 - 28) ได้เสนอแนะวิธีการหาสาเหตุแห่งปัญหาไว้

4 ประการ ได้แก่ การใช้หลักของเหตุผลหรือหลักของตรรกวิทยา การพิจารณาถึงสาเหตุของปมปัญหาหรือความเบี่ยงเบน และการใช้ประสบการณ์ในการหาสาเหตุ วิระพล สุวรรณนันต์ ยังได้แนะนำให้ระมัดระวังอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นระหว่างการหาสาเหตุของปัญหา อันได้แก่ การหลงประสบการณ์ การหลงวิชาการ ความพอใจในสาเหตุเพียง 4 - 5 ประการ แล้วสรุปว่าเป็นสาเหตุที่แท้จริง และการนำเอาทางเลือกในการแก้ปัญหามาเป็นสาเหตุของปัญหา กอร์ดัน (Gorton. 1983 : 275) กล่าวว่า การตรวจสอบสภาพปัญหา ผู้นิเทศอาจพบว่า มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องเพียงองค์ประกอบเดียว แต่ส่วนใหญ่จะพบองค์ประกอบที่เป็นสาเหตุแห่งปัญหาหลายองค์ประกอบ ดังนั้นการพิจารณาสภาพปัญหาควรกระทำอย่างกว้างขวางในทุกแนวทางที่เห็นว่ามีความเป็นไปได้ แล้วพยายามมุ่งประเด็นสำคัญ ๆ ที่อธิบายถึงสภาพปัญหาได้ดีที่สุด เพียงตรงและสมบูรณ์ที่สุด

การกำหนดประเด็นความต้องการการพิจารณาจาก นโยบายการจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ ปัญหาปัจจุบันของโรงเรียน ข้อมูลที่แสดงสภาพปัจจุบัน ผลผลิตเชิงปริมาณและคุณภาพของโรงเรียน มาตรฐานและเกณฑ์ในการดำเนินงานการประถมศึกษาด้านต่าง ๆ การประมวลความคิดเห็นและความคาดหวังต่อระบบการศึกษาของผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิ ความคาดหวังของสังคมและท้องถิ่น ผลจากการประเมินโครงการในแผนที่ผ่านมา การวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ การเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันกับเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม ปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานของมนุษย์มักมีมากจนเกินกำลังทรัพยากรและความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติเสมอ ดังนั้นการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ช่วยให้สามารถเลือกจัดทำสิ่งต่างๆ ตามลำดับได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 21 - 22) ได้เสนอแนะการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการว่า โดยทั่ว ๆ ไปอาจพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้ คือ ขนาดหรือขอบข่ายของปัญหา ความรุนแรงของปัญหา ข้อจำกัดด้านทรัพยากร คน เงิน วัสดุ สิ่งของ เครื่องใช้ และเครื่องอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน นโยบายเฉพาะอย่างที่มีระบุไว้อย่างชัดเจน เกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น ผู้บริหารหรือคณะทำงานจะเป็นผู้เลือกและจัดลำดับว่าสิ่งใดสำคัญมากน้อยเพียงใด

3. ความสามารถพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหา

การพิจารณาทางเลือกหรือการสร้างทางเลือก เพื่อแก้ไขปัญหาคือกระบวนการมาจากความต้องการแก้ไขปัญหามาหลาย (Mallach. 1994 : 35) กล่าวว่า การพิจารณาตั้งวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาคือต้องให้คำว่า ต้องหรือต้องการ (must/want) วัตถุประสงค์เปรียบเหมือนพิมพ์เขียวที่จะนำไปสู่แนวทางแก้ไขปัญหาที่เป็นไปได้ และจะช่วยให้เกิดแนวคิดในการสร้างทางเลือกอย่าง

กว้างขวาง กล่าวคือ ในขณะที่สร้างทางเลือกวัตถุประสงค์อาจเกิดขึ้นได้อีก ถ้าเป็นวัตถุประสงค์ที่ตรงกับปัญหาก็ให้เขียนเพิ่มเติมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหาต่อไป

ขั้นตอนการหาทางเลือกเพื่อใช้แก้ปัญหามีดังนี้ (วิระพล สุวรรณนันต์. 2534 : 37 - 39)

1. การหาทางเลือกในการแก้ปัญหาต้องเป็นการแก้ที่สาเหตุของปัญหา
2. หาแนวทางแก้ไขสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหามากที่สุดก่อน ในกรณีที่แนวทางแก้สาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหามากที่สุดไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้ ให้หาแนวทางแก้ไขสาเหตุที่มีพลังก่อให้เกิดปัญหาในอันดับรองลงมาตามลำดับ
3. ทำการกำหนดชุดของทางเลือกในการแก้ปัญหา โดยแต่ละชุดของทางเลือกจะต้องมีแนวทางแก้ไขปัญหาที่เป็นระบบ

ฟิชเชอร์และเอลลิส (Fisher and Ellis. 1990 : 146) อธิบายว่าการเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดกระทำได้โดยการทดสอบแนวทางแก้ปัญหานั้น ๆ กับเกณฑ์ที่กำหนด นอกจากนั้นยังต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างแนวทางแก้ไขปัญหากับสาเหตุของปัญหาอีกด้วย ในการทดสอบแนวทางแก้ปัญหานั้นต้องยึดคำถามต่อไปนี้ คือ (1) แนวทางแก้ไขปัญหจะช่วยลดปัญหาได้จริงหรือไม่ (2) แนวทางแก้ไขปัญหานั้นนำไปปฏิบัติจริงได้หรือไม่ (3) แนวทางแก้ไขปัญหามีข้อจำกัดอะไรบ้าง (4) แนวทางแก้ไขปัญหานั้นมีประโยชน์มากกว่าโทษหรือไม่ (5) มีการนำแนวทางแก้ไขปัญหามาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดได้อย่างไร (6) ข้อเท็จจริงและข้อมูลที่เกี่ยวข้องมีความคงเส้นคงวาต่อแนวทางแก้ไขปัญหหรือไม่

กอร์ตัน (Gorton. 1983 : 277) เสนอแนะทางเลือกเพื่อใช้ในการแก้ปัญหการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนใช้เป็นทางเลือกในการดำเนินการนิเทศ 2 ประการ คือ ทางเลือกที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานกับบุคคลและทางเลือกที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานร่วมกับกลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

1. การปฏิบัติงานกับบุคคล ประกอบด้วย

1.1 การเยี่ยมห้องเรียนและการประชุมนิเทศ เป็นวิธีการนิเทศที่ใช้กันโดยทั่วไป

กิจกรรมการเยี่ยมห้องเรียนเป็นกระบวนการ 3 ขั้นตอนคือ การประชุมก่อนการสังเกต การสังเกตห้องเรียนและการติดตามและให้คำปรึกษา เทคนิควิธีนี้เรียกว่า การนิเทศแบบคลินิก (clinical supervision)

การประชุมก่อนการสังเกตเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่จะส่งผลให้การสังเกตในห้องเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จุดประสงค์ของการประชุมก่อนการสังเกตคือ (1) การสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศกับผู้สอน (2) กำหนดจุดหมายและหน้าที่การสังเกต (3) การยอมรับเกณฑ์ของโปรแกรมการจัดการเรียนการสอน (4) การพัฒนากระบวนการที่ใช้ระหว่างการสังเกต

(5) กำหนดบทบาทของผู้นิเทศและครูผู้สอนระหว่างการสังเกต (6) กำหนดเป้าหมายและแนว การประชุมนิเทศหลังการสังเกต (7) ตอบคำถามของครูผู้สอนเกี่ยวกับการสังเกตและการติดตาม การประชุมนิเทศ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ในข้อที่ 1-6 เป็นการทำงานระหว่างผู้นิเทศและครูผู้สอนมากกว่า การกำหนดจากผู้นิเทศเพียงฝ่ายเดียว ขั้นตอนสุดท้ายของการประชุมก่อนการสังเกตครูจะมีความรู้สึกว่า กระบวนการสังเกตมีความหมายต่อการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้นิเทศและครูผู้สอนจึงมีความสำคัญที่สุด (Gorton. 1983 : 227 - 228)

หลังจากการประชุมก่อนการสังเกต ผู้นิเทศจึงทำการสังเกตชั้นเรียนหรือการเขียน ชั้นเรียนอันเป็นการวินิจฉัยจุดเด่นจุดด้อยที่ต้องการพัฒนาหรือปรับปรุง ทำให้สามารถระบุปัญหา หรืออุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนได้ การวางแผนการสังเกตนอกจากต้องร่วมกันกำหนด ขั้นตอนอย่างเป็นระบบแล้วยังต้องคำนึงถึงการสร้างเจตคติที่ดีต่อการสังเกต มีการติดตามผลและ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนอีกด้วย

เมื่อผู้นิเทศดำเนินการสังเกตการสอนในชั้นเรียนแล้ว จะดำเนินการประชุมนิเทศ ซึ่ง การประชุมนิเทศมีจุดประสงค์ดังนี้คือ (1) พัฒนาความเข้าใจกับผู้ร่วมงานเกี่ยวกับการประชุมนิเทศ ที่ได้พบเห็นจากการสังเกต (2) สำรวจทางเลือกในการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ (3) วางแผนปฏิบัติ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมของชั้นเรียน (4) ช่วยให้ผู้ครูได้ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

การประชุมนิเทศจะเป็นการประชุมที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ การประชุม นี้เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลและตัดสินใจร่วมกัน การประชุมนิเทศที่มีประสิทธิภาพต้องเลือกชนิด ของการประชุมเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและคุณสมบัติของสมาชิก รวมทั้งสอดคล้องกับ เรื่องเวลาและสถานที่ของการประชุมนั้น ๆ เฮนรี ฮันเตอร์และบาร์ด (Henry. 1989 : 129 ; Hunter. 1980 : 409 - 411 ; Bartz. 1995 : 25 - 26) ได้เสนอรูปแบบการประชุมนิเทศให้ผู้นิเทศ ได้เลือกใช้ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์และลักษณะของสมาชิก 4 รูปแบบ ดังนี้

1. แบบบอกและขาย (tell and sell approach) ผู้นิเทศต้องทราบว่าครูควรแสดง พฤติกรรมอย่างไรจึงจะถูกต้องหรือต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอะไร แล้วจึงชักจูงให้ครูยอมรับ คำแนะนำเหล่านั้น การประชุมแบบนี้มีสมมุติฐานว่าการตัดสินใจของผู้นิเทศถูกต้องสมบูรณ์ ประกอบกับครูผู้สอนไม่สามารถตัดสินใจได้เอง

2. แบบบอกและฟัง (tell and listen approach) การประชุมรูปแบบนี้มีสมมุติฐานว่า ผู้บริหารมีคำตอบอยู่แล้ว และต้องการสื่อสารให้ครูทราบโดยไม่บังคับให้ครูยอมรับ แต่จะให้ครู แสดงความคิดเห็น ผู้บริหารจะแสดงความรู้สึกด้วยความเข้าใจและเห็นใจครูถึงแม้ว่าครูจะต่อต้าน ความคิดนั้น ดังนั้นการประชุมแบบนี้จึงเป็นการสื่อสาร 2 ทางเพื่อแก้ไขปัญหของครูในกรณีที่ครู ไม่สามารถประเมินการสอนของตนเองได้

3. แบบการแก้ปัญหา (problem solving) เน้นการสื่อสาร 2 ทาง ผู้นิเทศเปลี่ยนจากผู้ตัดสินใจมาเป็นผู้ช่วยเหลือโดยสนับสนุนให้ครูประเมินตนเองให้ครูเห็นว่าอะไรเป็นจุดเด่น จุดด้อยในการแก้ปัญหา สนับสนุนให้ครูมีเป้าหมายในการสอน ผู้นิเทศช่วยขยายความคิดวิเคราะห์ และช่วยเพิ่มเติมข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ให้แก่ครูผู้สอน ข้อจำกัดของการประชุมนิเทศแบบนี้ คือ ครู อาจจะไม่สามารถชี้ถึงปัญหาตามที่ผู้นิเทศเห็นว่าควรจะต้องกล่าวถึงได้

4. แบบประสม (composite approach) เป็นการใช้รูปแบบทั้ง 3 รูปแบบข้างต้น รวมกันโดยมุ่งความร่วมมือเป็นหลักสำคัญ เริ่มจากครูทำการประเมินตนเอง ผู้นิเทศให้ข้อมูล เพิ่มเติม ร่วมกันแก้ไขปัญหาคือต้องการปรับปรุงและให้แรงเสริมแก่ครูในการแก้ไขปัญหาคือการจัด การเรียนการสอน

ไคด์สแควเตอร์ (Kindsvatter. 1981 : 525 - 528) เสนอเทคนิคการประชุมนิเทศที่จะ ทำให้เกิดความสะดวกและบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. การสร้างบรรยากาศ (climate building) เป็นการสร้างความคุ้นเคย ความไว้วางใจ ความสัมพันธ์และความรู้สึกที่ดีต่อกัน ผู้นิเทศต้องแสดงความเป็นเพื่อน มีอารมณ์ดีไม่ว่าตัวตน เป็นผู้มีความสามารถที่สูงกว่า

2. การตั้งเป้าหมาย (targeted setting) มีการวางแผนให้เวลาเตรียมการและดำเนินการ ให้เป็นไปตามแผนนั้น

3. การตั้งคำถาม(questioning) ผู้นิเทศอาจถามคำถามเพื่อเปิดประเด็นอภิปราย คำถาม ที่ดีควรสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมการสอนของครูที่ได้จากการสังเกต ควรเป็นคำถามที่ให้ครูได้ แสดงความรู้สึก ตรวจสอบและสร้างความชัดเจนให้กับตนเองได้ ท้ายสุดของการประชุมนิเทศ ผู้นิเทศควรถามเพื่อกระตุ้นให้ครูผู้สอนรู้ขอบเขตของปัญหา และค้นพบแนวทางในการปรับปรุง ตนเองได้

4. การบรรยายสภาพ (commentary) เป็นกระจกส่องให้เห็นถึงพฤติกรรมของตนเอง เพื่อให้ครูตรวจสอบได้ตรงจุด ตรงประเด็น แต่ต้องใช้เทคนิคในการบรรยายที่เน้นการบรรยาย สภาพมากกว่าเป็นการประเมินครูและไม่ควรใช้บ่อยหรือมากเกินไป ในขั้นตอนนี้จะทำให้ครู เกิดการคิดแบบวิพากษ์วิจารณ์ (critical thinking) เกี่ยวกับการสอนของตนและสามารถหาทาง แก้ไขปัญหานั้นได้ในที่สุด

5. การยกย่องชมเชย(praise)เป็นการสร้างบรรยากาศในการประชุมนิเทศประการหนึ่ง แต่ต้องชมเชยให้ตรงกับที่ครูปฏิบัติจริง การชมเชยเป็นไปอย่างธรรมชาติไม่พูดเกินจริงเพราะจะทำให้ครูลดความเชื่อถือและลดประสิทธิภาพในการปรับปรุงการสอนของตน

6. การสื่อสารด้วยท่าทาง (nonverbal communication) สะท้อนให้เห็นทัศนคติที่

เป็นจริงของผู้แสดงโดยที่ผู้แสดงออกอาจไม่รู้ตัว เช่น ผู้นิเทศมองดูนาฬิกาขณะประชุมนิเทศบ่อยๆ จะทำให้ครูคิดว่าผู้นิเทศไม่สนใจการประชุมอย่างจริงจัง เป็นต้น ดังนั้นผู้นิเทศต้องติดตามพฤติกรรมที่แสดงออกทางท่าทางอย่างใกล้ชิด และใช้เป็นการสื่อสารร่วมกับการสื่อสารทางวาจา ได้แก่ การใช้สายตา การพยักหน้า การใช้ภาษามือ การสัมผัส การกระด้น และการวางเฉย

7. การสื่อสารแบบสมดุล (balance) เป็นการสื่อสาร 2 ทาง ที่ผู้นิเทศจะต้องปฏิบัติตนเป็นผู้ฟังที่ดี ปล่อยให้ครูพูดตามที่สนใจโดยที่ผู้นิเทศพูดแต่น้อยกระตุ้นให้ครูแก้ปัญหาการสอนได้ด้วยตนเอง ผู้นิเทศคอยอำนวยความสะดวกหรือชี้แนะ

8. ความไวต่อความรู้สึก (sensitivity) ผู้นิเทศควรเตรียมการประชุมไว้ล่วงหน้า เช่น สร้างบรรยากาศที่อบอุ่น ใช้ภาษาท่าทาง ใช้คำถามสร้างความคิดเห็นและความรู้สึกของครู เป็นต้น การเตรียมการนี้จะช่วยให้ผู้นิเทศรู้ข้อมูลที่ครูไม่เต็มใจบอกกล่าวได้ ซึ่งผู้นิเทศต้องมีความสามารถรับรู้ถึงความรู้สึกของบุคคลอื่นได้ดี

9. การสรุปผลการประชุม (closure) เกี่ยวข้องกับการสรุปหัวข้อและการทบทวนข้อตกลงร่วมกันโดยเฉพาะเรื่องที่มีเป้าหมายเกี่ยวกับการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

การเขียนห้องเรียนและการประชุมนิเทศเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน การเขียนห้องเรียนมีการประชุมวางแผนว่าจะทำการสังเกตอะไร มีจุดประสงค์อย่างไร หลังจากนั้นจึงทำการสังเกตตามจุดประสงค์และวิธีการที่กำหนด ขั้นตอนสุดท้ายเป็นการประชุมนิเทศเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอน บรรยากาศการเรียนการสอนเพื่อการปรับปรุงการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 การใช้วิดิทัศน์และการสอนแบบจุลภาค

การใช้วิดิทัศน์บันทึกเหตุการณ์การเรียนการสอน แล้วนำมาวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างครูผู้สอนกับผู้นิเทศและเพื่อนครูจะทำให้เห็นจุดด้อยในการสอนที่ต้องปรับปรุงได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังใช้วิดิทัศน์บันทึกการสาธิตการสอนของครูผู้เชี่ยวชาญการสอนเสนอเทคนิควิธีการสอนที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูทำให้ครูสามารถนำมาฝึกทักษะการสอนในห้องเรียนได้ การใช้วิดิทัศน์บันทึกการสอนมาวิเคราะห์และปรับปรุงการจัดการสอนนี้เป็นกระบวนการสอนแบบจุลภาค (Gorton, 1983 : 279 - 280)

การสอนแบบจุลภาคเป็นการข้อย่อยทั้งขนาดของชั้นเรียน ระยะเวลาที่สอนและชนิดของทักษะ ผู้ฝึกสอนแบบจุลภาคจะใช้เวลาสั้น ๆ ประมาณ 10 - 15 นาที ในการฝึกทักษะแต่ละชนิด เมื่อสอนเสร็จจะมีการวิเคราะห์การสอน ผู้บริหารโรงเรียนและเพื่อนครูด้วยกันจะร่วมกันพิจารณาการสอนนั้น หรือตัวผู้สอนเองจะวิเคราะห์การสอนของตนจากภาพและเสียงในเครื่องบันทึกภาพด้วยตนเอง การให้ครูได้มีโอกาสทราบประสบการณ์การจัดการเรียนการสอน

เช่นนี้ทำให้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และเข้าใจปัญหาการสอนต่าง ๆ ได้อย่างแจ่มชัดและถูกต้องมากขึ้น (จำเนียร ศิลปวานิช. 2538 : 75 - 76)

สุพิน บุญชูวงศ์ (2536 : 96) กล่าวถึงขั้นตอนการฝึกทักษะแบบจุลภาคไว้ ดังนี้

1. ศึกษาหลักเกณฑ์ของทักษะจากครูผู้เชี่ยวชาญและเอกสารประกอบการสอนเพื่อเป็นแนวทางของการฝึกการสอน และให้ครูทำความเข้าใจก่อนลงมือสอน
2. ศึกษาตัวอย่าง ซึ่งอาจเป็นการสาธิตหรือใช้สื่อการสอนที่เป็นเทคโนโลยีหรือนวัตกรรม เช่น วีดิโอเทป ภาพยนตร์ เป็นต้น และอาจวิเคราะห์จุดลักษณะทักษะแบบต่าง ๆ ให้เห็นแนวทางและจุดสำคัญ
3. เตรียมทำบันทึกการสอนแบบจุลภาค ให้เหมาะสมกับทักษะที่จะฝึก เหมาะสมกับวัยและระดับของนักเรียน รวมทั้งเหมาะสมกับเวลาของการสอนแบบจุลภาค
4. ลงมือสอนตามบันทึกการสอน ในระหว่างสอนมีเครื่องมือแสดงผลย้อนกลับให้ครูได้ทราบโดยใช้แบบประเมินผล เทปบันทึกเสียงหรือเทปบันทึกภาพ
5. หลังจากสังเกตการสอนแล้ว ครูผู้สอน ผู้สังเกตการสอนและผู้สังเกตควรได้ร่วมกันอภิปรายผลการสอนโดยอาศัยแบบประเมิน ประกอบกับดูจากภาพและเสียงที่บันทึกไว้เป็นแนวทางเพื่อให้ครูผู้สอนได้ทราบจุดเด่นและจุดด้อยที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขทันทีหลังจากสอนเสร็จแล้ว ซึ่งผู้ประเมินผลการสอนอาจเป็นผู้บริหารโรงเรียน เพื่อนครู หรือตัวครูเองก็ได้
6. จากผลการอภิปรายประเมินผล ถ้าครูผู้สอนยังมีจุดที่ควรปรับปรุงแก้ไข และต้องการปรับปรุงวิธีสอนของตนก็ย้อนกลับไปปรับปรุงบทเรียนใหม่ ทดลองสอนซ้ำและมีการประเมินผลการสอนอีกครั้งหนึ่ง

ทักษะที่ควรนำมาฝึกโดยใช้การสอนแบบจุลภาค เช่น ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน ทักษะการใช้คำถาม ทักษะการสร้างความสนใจ ทักษะการใช้กระดานดำ ทักษะการเล่าเรื่อง ทักษะการยกตัวอย่าง ทักษะการสรุปบทเรียน ทักษะการเสริมกำลังใจ เป็นต้น

1.3 การเขียนเขียนเพื่อสังเกตการสอนของครูคนอื่น

ผู้นิเทศส่วนใหญ่ปรับปรุงการสอนของครู โดยการบอกแก่ครูว่าสิ่งใดควรเปลี่ยนแปลง ซึ่งเทคนิคการบอกนี้จะใช้ได้ดีในบางกรณีเท่านั้น การนิเทศที่ประสบผลสำเร็จต้องเป็นการแสดงให้ครูเห็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพโดยอาศัยการสาธิตในสภาพที่เป็นจริง การสาธิตการสอนนี้อาจใช้บุคคลภายนอกหรือในโรงเรียนที่มีความสามารถสอนในเรื่องเฉพาะนั้น ๆ เช่น ครูผู้สอนบางคนอาจมีความสามารถในการนำอภิปราย บางคนอาจเก่งในเรื่องการสร้างวินัยในชั้นเรียน บางคนมีความสามารถในการประเมินผลการสอน เป็นต้น (Gorton. 1983 : 280 - 281) ในกรณีที่โรงเรียนไม่สามารถจัดหาครูผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้มาทำการสาธิตการสอนให้ครูดูได้ ผู้บริหารโรงเรียนควร

หาโอกาสให้ครูได้ไปเยี่ยมเยียนเพื่อสังเกตการสอนของครูคนอื่น ซึ่งอาจจัดได้ 2 ลักษณะ คือ การเยี่ยมเยียนการสอนของครูในโรงเรียนเดียวกัน และการเยี่ยมเยียนการสอนของครูต่างโรงเรียน วัตถุประสงค์ของการเยี่ยมเยียนเพื่อสังเกตการสอนทั้งสองลักษณะข้างต้นมีความมุ่งหมายตรงกัน ดังต่อไปนี้ (รัชนิย์ พรรณพานิช. 2532 : 62)

1. เพื่อสังเกตการสอนแบบสร้างสรรค์ต่างๆ อันจะก่อให้เกิดความคิดปรับปรุงหรือขยายงานให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

2. เพื่อให้ครูมีประสบการณ์และมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานสามารถใช้เทคนิคต่าง ๆ อย่างกระตือรือร้น ต่อเนื่องและมีความภาคภูมิใจในวิชาชีพครู

3. เพื่อส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางวิชาการซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและหมู่คณะ

หลักการของการเยี่ยมเยียนเพื่อสังเกตการสอน มีดังนี้

1. การวางแผน ควรกำหนดให้มีการใช้เครื่องมือสังเกตการสอน ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดเยี่ยมเยียนเพื่อให้ครูมีความจริงใจต่อการไปเยี่ยมและมีข้อมูลที่จะนำเสนอต่อที่ประชุมซึ่งผู้บริหารจะใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามผลได้ด้วย

2. การชี้แจงให้ครูเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการไปเยี่ยม วิธีการใช้เครื่องมือบันทึกการสังเกต และการวางตัวในขณะที่เข้าเยี่ยมจะช่วยให้ครูเข้าใจว่าเขาควรสังเกตอะไรบ้าง จึงจะได้ประโยชน์อย่างแท้จริง

3. จำนวนครูที่ไปเยี่ยมแต่ละครั้งในแต่ละห้องควรมีจำนวนน้อยเพราะจะทำให้สภาพการเรียนการสอนเป็นไปตามปกติ

4. ครูที่ดำเนินการสอนต้องสอนบทเรียนไปตามความเป็นจริงไม่ใช่จัดบทเรียนพิเศษใด ๆ ขึ้นมา

5. ผู้บริหารต้องติดตามผลการไปเยี่ยมด้วยว่ามีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงสภาพการเรียนการสอนอย่างไรบ้างเพื่อประโยชน์ในการวางแผนดำเนินงานครั้งต่อไป

6. การไปเยี่ยมโรงเรียนแต่ละแห่งไม่ควรทำบ่อยครั้ง ควรหมุนเวียนไปหลาย ๆ แห่งจะทำให้ครูเกิดความตื่นตัวมากขึ้น

การเยี่ยมเยียนการจัดการเรียนการสอนของครูคนอื่นเป็นการให้ครูผู้สังเกตได้มีประสบการณ์ตรงจากสถานการณ์ที่เป็นจริงทั้งได้รู้จักและสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการจัดการสอนซึ่งกันและกัน อันจะเป็นสาเหตุทำให้ครูเกิดความกระตือรือร้นต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

1.4 การใช้ห้องสมุดวิชาชีพครู

จุดมุ่งหมายของห้องสมุดวิชาชีพครูคือ เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้ปรับปรุงตนเอง โดยการอ่านและใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ผู้นิเทศต้องมีส่วนร่วมในการจัดห้องสมุดวิชาชีพครูที่สำคัญ 2 ประการคือ ประการแรกโรงเรียนต้องประสานงานกับบรรณารักษ์ในการเลือกวัสดุห้องสมุดและช่วยตัดสินใจจัดตั้งห้องสมุดวิชาชีพครู ประการที่สอง ผู้นิเทศต้องหาวิธีให้ครูรู้สึกว่าการห้องสมุดวิชาชีพครูเป็นส่วนสำคัญของโรงเรียนที่จะช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนได้ ผู้นิเทศควรเป็นตัวแทนที่แสดงให้ครูเห็นว่าเป็นผู้สนใจและใช้ห้องสมุดวิชาชีพครู ต้องสร้าง ความคุ้นเคยกับวัสดุอุปกรณ์ห้องสมุดอย่างเพียงพอ เพื่อที่จะสามารถแนะนำแก่ครูผู้สอนได้อย่างเหมาะสม (Gorton. 1983 : 281 - 282)

2. การปฏิบัติงานกับกลุ่มเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

การปฏิบัติงานร่วมกับกลุ่มเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนมีวิธีการดำเนินการได้หลายรูปแบบ เช่น การประชุมหน่วยหรือการประชุมฝ่าย การประชุมคณะวิชา การประชุมคณะทำงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น การทำงานร่วมกับกลุ่มเป็นการให้ความรู้ระหว่างการปฏิบัติงานเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้ปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ (Gorton. 1983 : 282)

การให้ความรู้ระหว่างการปฏิบัติงานควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ (Gorton. 1983 : 283)

1. ความต้องการของคณะทำงาน
2. การจัดโปรแกรมการให้ความรู้ระหว่างการปฏิบัติงานควรเริ่มต้นจากความต้องการ ความก้าวหน้าของครูมากกว่าความต้องการของผู้เรียน
3. คณะกรรมการโรงเรียน ผู้บริหารและผู้นิเทศต้องเห็นความสำคัญของการให้ความรู้ ระหว่างปฏิบัติงานร่วมกัน
4. จุดประสงค์ของโปรแกรมการให้ความรู้ระหว่างการปฏิบัติงานควรชัดเจน มีลักษณะเฉพาะเจาะจง สามารถปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้
5. ควรจัดกิจกรรมการให้ความรู้และประสบการณ์อย่างหลากหลาย เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความกระตือรือร้น
6. ควรมีการวางแผนจัดกิจกรรมและตารางการอบรมให้มีความต่อเนื่อง มีการประสานกันระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นในโปรแกรมการอบรมกับโปรแกรมการจัดการเรียนการสอน
7. ผู้นำการอบรมหรือผู้ให้ความรู้ต้องนำเสนอเนื้อหา วัสดุอุปกรณ์และทักษะใหม่ ๆ
8. ในขณะการอบรมควรให้แรงเสริมที่เป็นทั้งแรงจูงใจภายใน (เช่น การให้ได้ปรับปรุงวิชาชีพ เป็นต้น) และแรงจูงใจภายนอก (เช่น การให้ได้รับเงินเดือนสูงขึ้น เป็นต้น)

9. ควรให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้ครูผู้สอนรู้ถึงความก้าวหน้าของตนเอง

10. ควรจัดระยะเวลาและงบประมาณ ในการจัดโปรแกรมการให้ความรู้และ
ประสบการณ์อย่างเพียงพอ

ในเรื่องการประชุมอบรมครูประจำการ รัชนิย์ พรรคพานิช (2532 : 64) กล่าวว่า
กระทำได้หลายวิธีแล้วแต่ความมุ่งหมายของการจัดประชุมแต่ละครั้ง ที่อาจแตกต่างกันออกไป
ตัวอย่างเช่น

1. การประชุมปรึกษาหารือ (conference) ใช้ในกรณีที่ต้องการหาแนวทางตัดสินใจ
บางเรื่องที่ต้องการข้อมูล ประสบการณ์ ความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านนั้นๆ มาประกอบ
การพิจารณา เป็นการจัดการประชุมร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านนั้นโดยตรง

2. การประชุมทางวิชาการ (assembly) เป็นการประชุมทั่วไปเพื่อเพิ่มเติม ความรู้
วิทยาการใหม่ ๆ โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาบรรยาย

3. การประชุมเชิงปฏิบัติการ (work shop) เป็นการประชุมหรืออบรมเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
โดยเฉพาะเพื่อฝึกปฏิบัติหรือนำความรู้ไปปฏิบัติ เช่น การอบรมการทำสื่อการเรียนการสอน
การอบรมเพื่อพัฒนาองค์การ การอบรมวิชาชีพ เป็นต้น

4. การประชุมปฏิบัติการแก้ปัญหา (syndicate) เป็นการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาโดย
กระบวนการกลุ่ม ทำการแบ่งผู้เข้าประชุมเป็นกลุ่มย่อย ๆ ให้ศึกษาปัญหา สาเหตุ จุดมุ่งหมาย วิธี
แก้ไขปัญหาแล้วนำมาเสนอที่ประชุมใหญ่เพื่อหาข้อยุติร่วมกันโดยวิธี การเห็นพ้องต้องกัน
(consensus) ไม่มีการโหวตหรือการลงคะแนนแต่อย่างใด

5. การประชุมระดับหัวหน้า (convention) เป็นการประชุมในระดับหัวหน้าหน่วยงาน
หรือหัวหน้างานเพื่อรับนโยบายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการบริหารงาน

6. การสัมมนา (seminar) เป็นการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
เกี่ยวกับเรื่องที่สนใจร่วมกันและมีการพิจารณาปัญหาหลาย ๆ ด้าน เพื่อหาแนวทางปฏิบัติ

การประชุมแต่ละครั้งจะมีรายงานการประชุม รายงานการประชุมเป็นการบันทึก
ความคิดเห็นของผู้มาประชุมและมติของที่ประชุมไว้เป็นหลักฐานอันเป็นหน้าที่ของเลขานุการ
การประชุมที่จะต้องจัดทำ ซึ่ง สุภรณ์ ประดับแก้ว (2534 : 130) กล่าวว่า การบันทึกรายงาน
การประชุมทำได้ 3 วิธี คือ บันทึกละเอียดทุกคำพูด บันทึกย่อคำพูดที่เป็นประเด็นสำคัญและบันทึก
แต่เหตุผลและมติของที่ประชุม

4. ความสามารถเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา

ในการเลือกทางเลือกแต่ละทางเลือกสำหรับการปฏิบัติในการแก้ปัญหา เรียกว่าเป็นการปฏิบัติ

ในการดำเนินการตัดสินใจ ทอมสัน (Hall, 1987 : 169 ; citing Tomson, 1967) มีความคิดเห็นว่าการตัดสินใจจะเกี่ยวข้องกับเรื่องที่สำคัญ 2 เรื่อง คือ (1) มีความเชื่อเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผล (2) ความต้องการให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นไปได้

ฮอย (Hoy, 1995 : 14 - 17) กล่าวว่า ขั้นตอนของการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา มี 4 ขั้นตอน คือ การระบุทางเลือก การพยากรณ์ผลที่จะเกิดจากทางเลือก การพิจารณาทางเลือกและการเลือกแผนปฏิบัติ

1. การระบุทางเลือก (specifying alternatives) คือ การกำหนดรายการทางเลือกที่เป็นไปได้ ซึ่งมีเพียงทางเลือกบางส่วนเท่านั้นที่ระบุได้เพราะบุคคลแต่ละคนจะมีความรู้ที่จำกัด อย่างไรก็ตามการระบุทางเลือกไว้จำนวนมากย่อมทำให้มีทางเลือกที่พอใจหลายทางเลือก รสนา อัมมะกิจ (2537 : 92) ได้เสนอแนะแนวทางการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดว่าจะต้องพิจารณาคุณลักษณะที่เป็นทางเลือกที่มีประสิทธิภาพสูงสุด มีประโยชน์มากที่สุด และประหยัดค่าใช้จ่ายที่สุด โดยที่ประหยัดหมายถึงการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายได้สำเร็จโดยเสียค่าใช้จ่ายเพื่อการกระทำนั้นต่ำสุด ประสิทธิภาพ หมายถึงการกระทำเพื่อวัตถุประสงค์ใดก็ตามภายใต้งบประมาณที่จำกัด กิจกรรมใดสามารถก่อให้เกิดผลงานสูงสุดจึงเรียกว่าเป็นกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ วีระพล สุวรรณนันท (2534 : 39) ที่กล่าวว่าคุณสมบัติของทางเลือกที่ดีคือควรนำไปแก้ปัญหาได้จริงไม่ใช่เป็นแต่เพียงอุดมการณ์หรืออุดมคติ ชุดของทางเลือกสามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้โดยใช้หลักของ benefit-cost analysis ในกรณีที่เป้าหมายสามารถวัดออกมาเป็นตัวเงินได้ หรือใช้หลักของ cost-effectiveness ในกรณีที่เป้าหมายไม่สามารถวัดออกมาเป็นตัวเงินได้ ประการสุดท้ายชุดของทางเลือกควรยึดหลัก management by objective หรือใช้หลักของ system analysis ส่วน ฮอย (Hoy, 1995 : 16) แสดงความคิดเห็นว่าการเลือกทางเลือกที่มีประสิทธิภาพต้องไม่เป็นการตัดสินใจแบบสองทางเลือกหรือขาวกับดำ แต่จะต้องใช้ความคิดแบบสร้างสรรค์และการคิดแบบอนนิกนัยในหลาย ๆ ทางเลือกและควรใช้เวลาในการเลือกทางเลือกอย่างสมเหตุสมผลเท่าที่จะเป็นไปได้

2. การพยากรณ์ผลที่จะตามมาจากทางเลือก (predicting consequences) โรงเรียนต้องเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดระบบข้อมูลซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้ความสามารถในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดจากการปฏิบัติตามทางเลือกได้อย่างถูกต้อง

3. การพิจารณาทางเลือก (considering options) ผู้ตัดสินใจจัดทำรายการทางเลือกทั้งหมดพร้อมกับการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับผลที่พึงเกิดขึ้น โดยใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็นเข้ามาบ่งบอกว่าผลที่จะเกิดขึ้นอย่างตรงจุดประสงค์ที่ต้องการในแต่ละทางเลือกนั้นมีมากหรือน้อยเพียงใด

4. การเลือกแผนปฏิบัติการ (selecting a plan of action) ทำการเลือกชุดทางเลือกที่เห็นว่าดีที่สุด กล่าวคือเป็นทางเลือกที่ให้ชุดของผลลัพธ์ ที่มีความน่าจะเป็นในการเกิดผลตามความต้องการมากที่สุดนำมาจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการถ้าผู้ตัดสินใจไม่สามารถค้นพบทางเลือกที่ยอมรับได้จำเป็นต้องลดระดับความต้องการลงโดยลดเกณฑ์การแก้ปัญหา และกำหนดจุดประสงค์ใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับทางเลือกที่ดีที่สุดนั้น องค์ประกอบที่ใช้กำหนดทางเลือกมีหลายประการด้วยกัน เช่น ด้านวัฒนธรรม การรับรู้ สถานการณ์และอิทธิพลที่มีต่อโรงเรียนและความสำคัญของเป้าหมายที่ตั้งไว้ เป็นต้น องค์ประกอบเหล่านี้เป็นตัวที่แทรกแซงการเลือกทางเลือก อย่างไรก็ตาม ความรอบคอบ ความมีเหตุผลและการตัดสินใจโดยไตร่ตรองจะส่งผลให้เกิดผลอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนดังกล่าว

เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจในการเลือกทางเลือก เช่น เกณฑ์หาจุดสูงสุด เกณฑ์การหาจุดสูงสุดของทางเลือกที่ต่ำ ๆ เกณฑ์ที่จะสร้างความเสียใจน้อยที่สุด และเกณฑ์สร้างความพอใจ (วุฒิชัย จานงค์. 2523 : 7 - 10)

1. เกณฑ์หาจุดสูงสุด (maximization) การใช้หลักเกณฑ์นี้ประกอบด้วยข่าวสาร ข้อมูล ต้องมีอย่างสมบูรณ์ ทางเลือกต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นเป็นทางเลือกที่สมบูรณ์แล้ว คือ ไม่มีทางเลือกอื่นที่จะช่วยแก้ปัญหาได้ปรากฏให้เห็นอีก ประการสำคัญผู้ตัดสินใจเลือกทางเลือกจะต้องมีความรู้สมบูรณ์ (complete knowledge) ในสถานการณ์ที่จะแก้ปัญหานั้น ดังนั้นจึงพิจารณาเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด เหมาะสมที่สุดในบรรดาทางเลือกที่สมบูรณ์แล้วนั้น

2. เกณฑ์การหาจุดสูงสุดของทางเลือกที่ต่ำ ๆ (maximin) ทางเลือกที่กำหนดไว้ในเกณฑ์นี้จัดว่าเป็นทางเลือกที่ยังไม่สมบูรณ์และจะส่งผลตอบแทนออกมาต่ำ ผู้ตัดสินใจจึงต้องพยายามเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด เหมาะสมที่สุดจากทางเลือกซึ่งจะให้ผลออกมาต่ำเหล่านั้น วิธีการนี้เรียกว่า maximin ซึ่งย่อมาจาก maximize minimum outcomes

3. เกณฑ์ที่จะสร้างความเสียใจน้อยที่สุด (minimax) เกณฑ์นี้เห็นว่าทางเลือกที่มีอยู่เป็นทางเลือกที่จะส่งผลให้ผู้ตัดสินใจเกิดความไม่พึงพอใจ ผู้ตัดสินใจจึงหาวิธีที่จะสร้างความเสียใจให้กับตนเองน้อยที่สุดเท่าที่จะน้อยได้ ถือว่าเป็นความพยายามป้องกันตนเองของผู้ตัดสินใจ วิธีนี้เรียกว่า minimax มาจากคำว่า minimize maximum regret

4. เกณฑ์สร้างความพึงพอใจ (satisfying) เกณฑ์นี้คล้ายกับเกณฑ์หาจุดสูงสุดของทางเลือกที่ต่ำ ๆ แต่มีข้อแตกต่างกันคือเกณฑ์สร้างความพึงพอใจจะมีเกณฑ์หรือมาตรฐานขั้นต่ำเป็นเครื่องกำหนดการตัดสินใจ ถ้าหากว่าทางเลือกใดมีคุณสมบัติครบถ้วนตามความต้องการขั้นต่ำแล้วผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้ตัดสินใจจะทำการตัดสินใจตามเกณฑ์นั้น โดยอาจไม่คำนึงถึงทางเลือกอื่นที่อาจจะมีความเหมาะสมหรือถูกต้องกว่าก็ได้

ฟิชเชอร์และเอลลิส (Fisher and Ellis. 1990 : 145) กล่าวว่าเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจ และเป็นตัวกำหนดวิธีการประเมินผล การกำหนดเกณฑ์ในการตัดสินใจควรคำนึงถึงคำถามต่อไปนี้ คือ (1) อะไรคือการตัดสินใจในอุดมคติ (2) อะไรที่สมเหตุสมผลที่จะนำไปแก้ไขปัญหได้ในกรณีที่การตัดสินใจในอุดมคติหรือการตัดสินใจที่สมบูรณ์ไม่สามารถนำมาใช้ได้ (3) มีเกณฑ์อะไรบ้างที่เคยใช้ในการตัดสินใจในเรื่องที่คล้ายคลึงกัน (4) ต้องพิจารณาสิ่งใดบ้างที่จะส่งผลให้การตัดสินใจมีความเที่ยงตรงและเป็นไปได้

โดยสรุป การใช้เกณฑ์ใด ๆ ตัดสินใจขึ้นอยู่กับสถานการณ์และลักษณะของปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ สำหรับการตัดสินใจแก้ปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้บริหารควรใช้เกณฑ์หาจุดสูงสุดเป็นหลักในการตัดสินใจ ซึ่งอาจใช้เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำมาเป็นส่วนประกอบในการตัดสินใจได้อีกทางหนึ่ง

เทคนิคในการตัดสินใจ เป็นการใช้เทคนิคเพื่อช่วยให้การตัดสินใจมีเหตุผลและให้ผลของการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เทคนิควิธีการตัดสินใจ เช่น การใช้ประสบการณ์และดุลพินิจ การรื้อ การใช้ตัวแบบในเชิงปริมาณและวิธีการสร้างความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น (วุฒิชัย จานงค์. 2523 : 13 - 19)

1. การใช้ประสบการณ์และดุลพินิจ (experience & judgment) การตัดสินใจโดยใช้เทคนิคนี้อาจกล่าวได้ว่าถูกต้องและเหมาะสมเพราะการตัดสินใจเหล่านั้นเคยปฏิบัติอย่างได้ผลมาแล้วจึงนำมาทำการตัดสินใจอีก อย่างไรก็ตามอาจมีตัวแปรบางอย่างเกิดขึ้นทำให้ลักษณะของปัญหามีได้คล้ายคลึงกับปัญหาที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว กรณีนี้การใช้ประสบการณ์และดุลพินิจในการตัดสินใจอาจไม่บังเกิดผลตามที่ต้องการก็ได้

2. การรื้อ (delay tactic) เป็นเทคนิควิธีที่ใช้ตัดสินใจเชิงปฏิบัติ กล่าวคือยังไม่ทำการตัดสินใจในเรื่องที่ควรตัดสินใจในขณะนั้นโดยเก็บเรื่องหรือชลอเรื่องไว้ก่อนบางกรณีมีเหตุบังเอิญว่าสถานการณ์เปลี่ยนไปจะทำให้ปัญหาเบาบางหรือหมดไป แต่ลักษณะเช่นนั้นมันน้อยและอาจเกิดการเสี่ยงที่จะทำให้เกิดปัญหาเพิ่มมากขึ้น

3. การใช้ตัวแบบในเชิงปริมาณ (quantitative model) เทคนิคนี้ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็นมาช่วยกำหนดว่าทางเลือกแต่ละทางที่กำหนดคนนั้นมีความน่าจะเป็นที่จะประสบความสำเร็จมากหรือน้อยเพียงใด โดยคำนวณค่าแห่งความคาดหมาย (expected value) ผู้ตัดสินใจจะเลือกทางเลือกที่มีค่าความคาดหมายสูงสุด

4. วิธีการสร้างความคิดสร้างสรรค์ (creativity) อับเบนและฮักส์ (Ubben. and Hughes. 1992 : 46 - 47) กล่าวว่า การตัดสินใจโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นวิธีการตัดสินใจแบบไม่มีโครงสร้างหรือเป็นการตัดสินใจโดยอาศัยนวัตกรรม (techniques for unstructured or innovative

decision making) ซึ่งมีอยู่หลายวิธี วิธีการที่นิยมใช้กันมาก คือ การระดมสมอง (brainstorming) เทคนิคกลุ่มขาดโครงสร้าง (structure absent group) และเทคนิคกลุ่มเทียม (nominal group techniques)

4.1 การระดมสมอง (brainstorming) เป็นการแก้ปัญหาที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ วิธีการคือ บุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไปมาร่วมประชุมกันโดยใช้วิธีการบันทึกความคิดของแต่ละคนบนแผ่นภูมิเพื่อให้ความคิดที่ได้จากแต่ละบุคคลกระตุ้นความคิดของบุคคลในกลุ่ม เมื่อการระดมพลังสมองสิ้นสุดลงเลขาในที่ประชุมจะจัดทำสำเนาการประชุมแจกจ่ายให้แก่สมาชิกในที่ประชุมทุกคน หลังจากนั้นจะมีการประชุมครั้งใหม่โดยมีจุดประสงค์เพื่อตัดสินใจและขยายแนวทางที่ได้จากการเก็บรวบรวมความคิดเป็นรายบุคคลและความคิดที่ผสมผสานเข้าด้วยกันแล้ว ซึ่งจะทำให้เกิดการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตาม การระดมสมองก็มีจุดอ่อน คือ แนวความคิดของบุคคลอาจได้รับอิทธิพลมาจากสมาชิกอื่น ๆ ในกลุ่ม และถ้าผู้นำกลุ่มไม่มีความชำนาญเพียงพอจะเป็นช่องทางให้สมาชิกที่พูดเก่งครอบงำหรือจำกัดแนวความคิดของบุคคลในกลุ่มได้

4.2 เทคนิคกลุ่มที่ขาดโครงสร้าง (structure absent group) เทคนิคนี้สมาชิกในกลุ่มไม่ต้องมาประชุมร่วมกัน สมาชิกแต่ละคนจะได้รับการขอร้องให้แก้ปัญหาในเหตุการณ์จำลองที่กำหนดโดยมีรายละเอียดต่าง ๆ ไว้ให้ แต่ละคนต้องตอบคำถามที่เหมือนกัน 3 ประการ คือ (1) จากเนื้อเรื่องที่กำหนดให้ ท่านเห็นว่าปัญหาที่แท้จริงคืออะไรและปัญหารองคืออะไร (2) มีแนวปฏิบัติอะไรบ้างที่จะช่วยลดปัญหาลงได้ในระยะเวลาอันสั้น (3) จงให้คำแนะนำการปฏิบัติหรือกระบวนการที่ใช้ปฏิบัติอย่างน้อยสองประการที่จะช่วยแก้ปัญหาได้สูงสุด

4.3 เทคนิคกลุ่มเทียม (nominal group technique) เป็นเทคนิคที่คล้ายกับการระดมสมองแต่แตกต่างกันที่แต่ละคนแสดงความคิดเห็นโดยการเขียนแนวคิดในการแก้ปัญหาในเวลา 10-20 นาที แล้วจึงนำเสนอแนวคิดนั้นแก่กลุ่มด้วยการบันทึกบนแผ่นภูมิ สมาชิกในกลุ่มจึงทำการอภิปรายแนวคิดแต่ละคนที่บันทึกไว้โดยไม่ทราบว่าเป็นแนวคิดของใคร จากนั้นจึงพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของแนวคิดต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจต่อไป

จะเห็นได้ว่า เทคนิคที่เหมาะสมและนำมาใช้ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน คือ เทคนิควิธีการสร้างความคิดสร้างสรรค์เพราะใช้การตัดสินใจแบบให้สมาชิกมีส่วนร่วม (participatory decision making) ในการตัดสินใจ เป็นเทคนิคที่สอดคล้องกับหลักการของประชาธิปไตย บุคคลในกลุ่มได้ช่วยระดมความคิดจากทักษะประสบการณ์และความเชี่ยวชาญที่มีอยู่อย่างมีเหตุผล อันจะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดมาใช้ในการแก้ปัญหา

5. ความสามารถดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

ขั้นตอนการดำเนินการนิเทศเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องจากการเลือกทางเลือกเพื่อใช้แก้ปัญหา กล่าวคือเมื่อค้นพบชุดทางเลือกในการแก้ไขปัญหาที่เห็นว่าดีที่สุด อันเป็นทางเลือกที่จะให้ผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดมากที่สุด ก็นำชุดของทางเลือกนั้นมาปฏิบัติหรือดำเนินการ ฮอย (Hoy. 1995 : 16) คูรีและเมดเลย์ (Koory and Medley. 1987 : 221) เสนอแนะว่า การนำทางเลือกที่ตัดสินใจเลือกไว้ไปปฏิบัติ จะต้องจัดทำเป็นแผนงานหรือแผนปฏิบัติการจึงจะทำให้การดำเนินการแก้ปัญหาเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นการลงมือปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ตามลำดับ หรือกล่าวได้ว่าการดำเนินการนิเทศเป็นการดำเนินงานตามแผนงานหรือโครงการที่กำหนดไว้ ดังนั้น ในขั้นตอนการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนจึงต้องมีการจัดทำแผนงาน ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำแผนงานนั้นได้จากการปฏิบัติตามขั้นตอนของการแก้ปัญหา 4 ขั้นตอนที่กล่าวมาแล้วคือ การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาและการเลือกทางเลือกในการแก้ไขปัญหา รายละเอียดในการจัดทำแผนงานและโครงการมีดังต่อไปนี้

5.1 แผนงาน การวางแผนงานเป็นการคิดหาทางเลือกที่ดีที่สุดในการใช้ทรัพยากรให้ได้ผลคุ้มค่าที่สุดในการทำงานด้วยการดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้งานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การวางแผนการนิเทศการศึกษาจึงเป็นการจัดทำแผนเพื่อนำไปใช้ในการนิเทศการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

คิลก บัญเรื่องรอด (2534 : 136 - 137) และ ประชุม รอดประเสริฐ (2535 : 104) กล่าวว่า การวางแผนทำให้การทำงานมีเป้าหมายที่ชัดเจน การใช้ทรัพยากรทั้งที่เป็นกำลังคนและวัสดุอุปกรณ์เป็นไปอย่างประหยัดสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้แน่นอนทำให้บุคคลหรือหน่วยงานปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ดี ทั้งยังเป็นแนวทางสำหรับการควบคุม ดูแลและกำกับกับการดำเนินงาน และช่วยปรับปรุงแก้ไขกระบวนการตัดสินใจและการอนุมัติให้ดำเนินงานในหน่วยงานดีขึ้น

กระบวนการวางแผนการศึกษาโดยทั่วไปแบ่งออกได้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการวางแผน ขั้นวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา ขั้นกำหนดหรือจัดทำแผน ขั้นการนำแผนไปปฏิบัติและขั้นการประเมินผลและปรับเปลี่ยน (คิลก บัญเรื่องรอด. 2534 : 137) ทั้ง 6 ขั้นตอนนี้สามารถนำมาเป็นแนวทางในการวางแผนการศึกษาระดับโรงเรียนได้ โดยกำหนดรายละเอียดแต่ละขั้นตอนให้เหมาะสมดังนี้ (สุรพล บัวพิมพ์. 2538 : 60 - 65)

1. ขั้นเตรียมการวางแผน เป็นขั้นตรวจสอบความพร้อมของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้อง

มีหน่วยงานรับผิดชอบด้านการวางแผนโดยเฉพาะเพื่อทำหน้าที่ประสานงานการจัดทำแผน กำกับดูแลงานให้เป็นไปตามกระบวนการวางแผน เตรียมบุคคลให้พร้อมที่จะอำนวยความสะดวก

2. **ขั้นวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหา** ขั้นนี้คณะกรรมการจะดำเนินการในเรื่องสำคัญ ๆ คือ ทบทวนงาน การกิจ นโยบายและแผนงานใหม่ในปีที่ผ่านมาเพื่อตรวจสอบว่านโยบายใดที่บรรลุผลแล้ว นโยบายใดบ้างที่จำเป็นต้องทำอย่างต่อเนื่องไปอีก ทำการกำหนดลักษณะ สาเหตุและขนาดของปัญหา จัดลำดับปัญหาสำคัญที่ต้องรีบเร่งแก้ไข

3. **ขั้นกำหนดแผนหรือจัดทำแผน** กำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมายและค่าใช้จ่าย การกำหนดเป้าหมายนั้นต้องกำหนดทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การกำหนดแผนนี้ต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าเป็นแผนระยะใด ระดับใด รวมทั้งต้องระบุเนื้อหาต่าง ๆ ที่จะเขียนลงในแผนเพื่อให้ได้แผนที่สมบูรณ์

4. **ขั้นจัดทำรายละเอียดของแผน** การทำให้แผนมีผลทางการปฏิบัติได้จะต้องมีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมที่ต้องดำเนินการทั้งหมด โดยปกติแผนงานหนึ่ง ๆ จะประกอบด้วยงานและโครงการ ซึ่งในแต่ละแผนงานจะมีโครงการไม่เท่ากันก็ได้

5. **ขั้นนำแผนไปสู่การปฏิบัติ** ขั้นตอนนี้ต้องนำแผนงานที่ได้รับอนุมัติมาจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี รวมทั้งทำแผนการติดตามควบคุมกำกับดูแลและการประเมินผลการปฏิบัติ

6. **ขั้นติดตาม ประเมินและปรับแผน** ระหว่างการปฏิบัติงานตามแผนผู้รับผิดชอบต้องดำเนินการประเมินตามระยะเวลาและรูปแบบที่กำหนดไว้ การประเมินมีทั้งการประเมินก่อนปฏิบัติ ระหว่างปฏิบัติและเมื่อสิ้นสุดแผน ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการประเมินจะช่วยให้ทราบว่าแผนงานนั้นๆ บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ มีปัญหาอย่างไร โครงการใดควรยกเลิก โครงการใดควรทำต่อไปหรือโครงการใดควรจะขยาย

การวางแผนมีความสำคัญต่อผลสำเร็จของงานถ้ามีการวางแผนที่ดีก็ถือได้ว่างานนั้นสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง โอกาสที่จะพบความสำเร็จสมบูรณ์อย่างมีประสิทธิภาพย่อมมีมาก การจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนก็เช่นกัน ควรมีการวางแผนการนิเทศโดยศึกษาข้อมูลและนโยบายการศึกษาที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ และดำเนินงานให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ประเมินผลและปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอจะทำให้การนิเทศภายในโรงเรียนสำเร็จได้ด้วยดี

5.2 **โครงการนิเทศ** การนิเทศจะดำเนินไปอย่างได้ผลจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องจัดทำเป็นโครงการนิเทศเพื่อสะดวกในการดำเนินงาน การติดตามผลความก้าวหน้า การประสานงานและการประเมินผลงานจะทำให้การดำเนินงานนิเทศมีประสิทธิภาพ (ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2536 : 173) ขั้นตอนการจัดทำโครงการนิเทศ ชารี มณีศรี (2538 : 87 - 88) สรุปไว้ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นเตรียมโครงการ ขั้นกำหนดโครงการ ขั้นปฏิบัติตามโครงการและขั้นประเมินผลโครงการ

ชาร์ มณีศรี (2538 : 88) และ ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2536 : 177 - 178) กล่าวถึงลักษณะของโครงการทั่วไปและโครงการนิเทศที่ดี คือ ควรเป็นโครงการที่ริเริ่มและสนองความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดชัดเจนเข้าใจได้ตรงกัน ต่อเนื่องกัน สามารถปรับเปลี่ยนได้เมื่อมีความจำเป็น กำหนดวิธีการตรวจสอบการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ประการสำคัญต้องเป็นโครงการที่จัดทำขึ้นเพื่อผลการศึกษาโดยยึดถือผู้เรียนเป็นหลัก

การเขียนโครงการนิเทศควรมีหัวข้อตามลำดับ คือ ชื่อแผนงาน ชื่อโครงการ ลักษณะของโครงการ หน่วยงานที่รับผิดชอบ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ขั้นตอนการดำเนินงาน ระยะเวลา สถานที่ ทรัพยากรที่ต้องการ การประเมินผลโครงการ ปัญหาและข้อเสนอแนะ (ดิลก บุญเรืองรอด. 2534 : 147 - 149 ; ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2536 : 178 - 183 ; บัณฑิต พงกษะวัน. 2537 : 125 ; ชาร์ มณีศรี. 2538 : 88 - 89) บางโครงการอาจมีขั้นตอนน้อยกว่าที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการและความจำเป็นของการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงาน กรณีที่มีกิจกรรมหลายอย่างและใช้ระยะเวลานาน ควรเขียนเป็นแผนภูมิแกนต์ (Gantt chart) จะทำให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

6. ความสามารถประเมินผลและรายงานการนิเทศภายในโรงเรียน

การประเมินผลการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ว่าการตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหา และการแก้ปัญหานั้นประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายหรือไม่ ในการประเมินผลจะมีทั้งการประเมินผลตนเองในการดำเนินการนิเทศ และการประเมินโครงการนิเทศที่กำหนดไว้ ตลอดจนมีรายงานผลการประเมินดังกล่าวด้วย

6.1 การประเมินตนเอง (self evaluation)

การประเมินตนเอง เป็นกระบวนการตรวจสอบและวิเคราะห์สภาพการปฏิบัติงานของตนว่าได้ปฏิบัติงานได้ดีเพียงพอลแล้วหรือยัง บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใดแล้วนำข้อมูลนั้นมาใช้ในการปรับปรุงการนิเทศของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป ไวล์และโลเวลล์ (ครุรักษ์ ภิรมรักษ์. 2538 : 105 - 106 ; อ้างอิงมาจาก Wiles and Lovell. 1983 : 285 - 290) ได้ชี้แนะประเด็นสำคัญในการประเมินผลตนเองไว้ 2 ประเด็น คือ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และเกี่ยวกับผลที่ได้รับจากการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตาม ผู้นิเทศอาจให้เพื่อนครูช่วยประเมินได้ ดังที่ ชาญชัย อาจินสมจาร (2535 : 33) กล่าวว่าครูอาจใช้แบบสำรวจที่คล้ายกับการประเมินพฤติกรรมตนเองไปหาข้อมูลย้อนกลับจากแหล่งอื่น ๆ เช่น จากผู้นิเทศ จากนักเรียน เป็นต้น จะทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของตนเองชัดเจนขึ้น แต่การประเมินตนเองกับการให้

เพื่อนครูช่วยประเมินอาจให้ผลที่ขัดแย้งกันได้ เช่น จากการศึกษาของ ฮังเกอร์แมน (Henry. 1989 : 220 ; citing Hungerman. 1984) ที่พบว่านักเรียนครูประเมินตนเองว่ามีความก้าวหน้าในการสอนมาก ในขณะที่ครูที่เลี้ยงประเมินนักเรียนครูว่ามีความก้าวหน้าในการสอนน้อย ดังนั้นจึงควรนำข้อมูลทั้งสองแหล่งมาพิจารณาหรือวิเคราะห์ร่วมกันอย่างถี่ถ้วนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และอาจนำข้อมูลอื่น ๆ มาสนับสนุนอีกถ้าจำเป็น

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 9 - 15) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการประเมินตนเองของโรงเรียนดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินตนเองและวางแผนการประเมินควบคู่ไปกับการทำงานเป็นระยะ ๆ ต่อเนื่องตลอดภาคเรียน และตลอดปีการศึกษา

1.2 กำหนดสภาพความคาดหวังของการทำงานแต่ละงาน พร้อมทั้งแนวดำเนินงานไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ

1.3 กำหนดเวลาและจำนวนครั้งที่จะตรวจสอบการทำงานของตนเองร่วมกับปฏิทินปฏิบัติงาน

2. ขั้นดำเนินการ

2.1 ตรวจสอบการปฏิบัติงานของตนเองกับรายการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ล่วงหน้าว่า ขณะนี้การปฏิบัติงานอยู่ในขั้นใด มีปัญหาอุปสรรคในการทำงานอะไรบ้าง และมีวิธีแก้ไขการดำเนินงานอย่างไร

2.2 บันทึกผลการตรวจสอบตามสภาพที่เป็นจริง เพื่อเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและประเมินความก้าวหน้าของการทำงาน

2.3 ตรวจสอบการปฏิบัติงานเป็นระยะต่อเนื่อง ตามระยะเวลาและจำนวนครั้งที่กำหนดไว้ เพื่อติดตามผลการดำเนินงานของคณะผู้ปฏิบัติงาน

3. ขั้นสรุปผล

3.1 ถ้ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานรายการใดเพิ่มเติม ควรบันทึกในช่องหมายเหตุ

3.2 รวบรวมบันทึกการปฏิบัติงานมาประมวลเป็นการทำงานจริงเมื่อสิ้นภาคเรียนและสิ้นปีการศึกษา

3.3 สรุปบันทึกการปฏิบัติงานจริงโดยพิจารณาแต่ละรายการหรือแต่ละประเด็น กำหนดเกณฑ์การประเมินการทำงาน ตัวอย่างเช่น ถ้ามีการปฏิบัติทุกรายการในแต่ละเรื่องแสดงว่ามีคุณภาพน่าพอใจ ถ้าปฏิบัติไม่ครบทุกรายการในแต่ละเรื่องแสดงว่ามีคุณภาพต้องปรับปรุง

4. ขั้นปรับปรุงและพัฒนางาน

4.1 สํารวจรายการปฏิบัติงานที่ไม่ได้ทำ แล้วนำมาวางแผนกำหนดแนวปฏิบัติในการทำงานต่อไป

4.2 สํารวจรายการปฏิบัติงานที่อยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจมากำหนดแนวปฏิบัติให้ดีขึ้น

4.3 ประมวลผลความคิดเห็นเพิ่มเติมที่บันทึกไว้มาเสนอแนะการทำงานต่อไป

4.4 สรุปผลประเมินการปฏิบัติงานของตนเองแต่ละคนในทุก ๆ งาน เพื่อเป็นภาพรวมของโรงเรียนและจัดทำเป็นเอกสารรูปเล่ม เพื่อรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นรายภาคเรียน และเป็นปีการศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนางานต่อไป

การที่ครูผู้สอนหรือผู้นิเทศสามารถประเมินตนเองได้เท่ากับบรรลุจุดประสงค์ของการนิเทศที่มุ่งนิเทศเพื่อจะไม่นิเทศอีกต่อไป กล่าวคือ เมื่อครูหรือผู้นิเทศประเมินตนเองได้แสดงว่าเป็นผู้มีวินัยในตนเองอันจะนำไปสู่การปรับปรุงตนเองและส่งผลให้เกิดการพัฒนาตนและพัฒนางาน ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการนิเทศ

6.2 การประเมินโครงการนิเทศภายในโรงเรียน

การประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การตีค่าผลสำเร็จของงานที่เกิดจากการดำเนินโครงการนิเทศว่าเกิดผลดีเพียงใด เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นหลังจากการวัดผลซึ่งมักจะออกมาในรูปของปริมาณหรือจำนวนมากน้อยแล้วนำผลมาตีค่าว่าได้ผลดีเพียงใด ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ เพื่อใช้ผลการประเมินโครงการในการปรับปรุงการบริหารโครงการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2535 : 6) ในการประเมินโครงการควรมีทั้งการประเมินย่อยและประเมินสรุปหรือมีทั้งประเมินก่อนการดำเนินงาน ระหว่างการดำเนินงาน และหลังการดำเนินงานตามโครงการ การประเมินก่อนและระหว่างการดำเนินโครงการจะทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อหาทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ทันเหตุการณ์ การประเมินหลังการดำเนินโครงการเป็นการประเมินสรุป เพื่อตัดสินคุณค่าของโครงการว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด มีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไรและถ้าจะวางแผนดำเนินงานตามโครงการนี้ต่อไปควรปรับปรุงแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนกิจกรรมใดบ้าง

รุ่งเรือง สุชาภิรมย์ (2531 : 10 - 15) นำเสนอรูปแบบการประเมินผลโครงการ ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินว่าจะประเมินอะไร ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ อาจกว้างไปถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นใน

การดำเนินโครงการด้วย

2. กำหนดรายการที่จะประเมินแต่ละวัตถุประสงค์ว่าจะประเมินรายการใดบ้าง หรือประเมินกิจกรรมอะไรบ้าง ซึ่งเป็นการกำหนดขอบเขตของการประเมินให้เด่นชัด

3. กำหนดรูปแบบวิธีการประเมิน ซึ่งมี 2 รูปแบบ ได้แก่ การประเมินแบบ ทดลองกับการประเมินที่ไม่ใช่การทดลอง การประเมินแบบทดลองอาจมีกลุ่มทดลองกับกลุ่ม ควบคุมหรือไม่ก็ได้ ทำการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง แล้วนำผลต่างระหว่างการทดสอบ ก่อนและหลังการทดลองของทั้งสองกลุ่มมาเปรียบเทียบกัน

4. กำหนดเกณฑ์การตัดสิน เพื่อใช้เป็นเครื่องชี้ว่าผลของโครงการที่ปรากฏนั้น ประสพผลสำเร็จหรือล้มเหลว นิสา ชูโต และคนอื่น ๆ (2536 : 153) สรุปเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน 5 ประการคือการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการประเมิน ความต้องการของผู้ใช้ผลการประเมิน อุดมคติหรือค่านิยมของสังคม มาตรฐานที่กำหนด และ เกณฑ์ด้านคุณภาพที่เปรียบเทียบกันระหว่างสิ่งที่ถูกประเมิน ผู้ประเมินควรรับผิดชอบในการเลือก ใช้เกณฑ์ และควรบอกเหตุผลในการใช้เกณฑ์นั้น ๆ ตัวอย่างเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน เช่น เกณฑ์ มาตรฐานขั้นต่ำต่าง ๆ เป็นต้น

5. กำหนดข้อมูลที่ต้องการว่าต้องการข้อมูลอะไรบ้าง จะจัดเก็บข้อมูลกับใคร เช่น เก็บจากครู นักเรียน ผู้นิเทศภายในโรงเรียน เป็นต้น

6. กำหนดเครื่องมือที่ใช้ การเก็บข้อมูลเพื่อการประเมินผลโครงการทำได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อมูลที่ต้องการ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลจึงมีหลายอย่าง

หลังจากนั้นก็นำเครื่องมือที่กำหนดไว้ไปรวบรวมข้อมูลแล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เพื่อให้ได้สารสนเทศที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ตามโครงการ แล้วพิจารณาตัดสินโครงการว่าประสพผลสำเร็จหรือล้มเหลวอย่างไร ควรปรับปรุง หรือเพิ่มเติมกิจกรรมใด

6.3 การรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน

การจัดทำรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน มีจุดประสงค์เพื่อเป็นหลักฐาน ข้อมูลในการปรับปรุงงานของตนและให้ผู้บริหารทราบผลการปฏิบัติงานการนิเทศ เพื่อใช้เป็น ข้อมูลประกอบการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียนในอนาคตให้ดีขึ้น ดังนั้นผู้รับผิดชอบ โครงการนิเทศภายในโรงเรียนควรจัดทำรายงานผลโครงการนิเทศที่รับผิดชอบเสนอต่อผู้บริหาร ระดับสูงขึ้นไป ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ให้ครูผู้สอนได้ทราบผลการดำเนินการตามโครงการ

การรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน ควรให้ผู้เกี่ยวข้องได้รู้ข้อมูลที่สำคัญ อย่างน้อย 2 ประการ ประการแรก เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

เช่น ด้านความพร้อมในการดำเนินการ การมอบอำนาจให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง การอำนวยความสะดวกความร่วมมือด้านงบประมาณ เป็นต้น ประการที่สอง เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ของโครงการที่ควรแสดงไว้ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

รูปแบบการประเมินผลโครงการนิเทศภายในโรงเรียนควรมีหัวข้อดังนี้ คือ ชื่อโครงการ ผู้รับผิดชอบโครงการ ความมุ่งหมายของโครงการ เครื่องมือและวิธีประเมินผล ผลของการประเมิน การใช้งบประมาณ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ (ชาลี มณีศรี, 2538 : 195) แต่อาจเพิ่มเติมปรับเปลี่ยนหรือละเว้นได้แล้วแต่ความเหมาะสมและความจำเป็นของแต่ละโรงเรียน

การนิเทศทางไกล

การนิเทศทางไกลได้นำวิธีการของการศึกษาทางไกล (distance education) มาใช้ในการนิเทศเพราะเป็นการถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อทางไกลที่ผู้ให้ความรู้กับผู้รับความรู้ไม่พบหน้ากันโดยตรง แต่ให้ผู้รับการนิเทศศึกษาด้วยตนเองเป็นสำคัญ อาจมีการพบปะกันเป็นครั้งคราวเท่านั้น

ความหมายของการนิเทศทางไกล

การนิเทศทางไกล หมายถึง การนิเทศการศึกษาที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศไม่อาจจะมีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรงต้องอาศัยสื่อต่าง ๆ ถ่ายทอดสาระในการนิเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534 : 7) ส่วน มยุรี เรืองเดช (2534 : 9) ให้ความหมายของการนิเทศทางไกลไว้ว่าหมายถึงกระบวนการในการจัดกิจกรรมด้านการใช้สื่อทางไกลของผู้บริหารโรงเรียนและทีมงานที่ทำการส่งเสริม สนับสนุนหรือช่วยเหลือผู้รับการนิเทศเพื่อเพิ่มสมรรถภาพการสอนของครูผู้สอนให้สูงขึ้น

สรุปว่า การนิเทศทางไกลเป็นการนิเทศทางอ้อมที่ผู้นิเทศไม่สามารถพบปะกันได้อย่างต่อเนื่องต้องใช้สื่อต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นต้น ช่วยในการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการนิเทศทางไกล

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 8) กำหนดวัตถุประสงค์ของการนิเทศทางไกลไว้ พอสรุปได้ 4 ประการ คือ

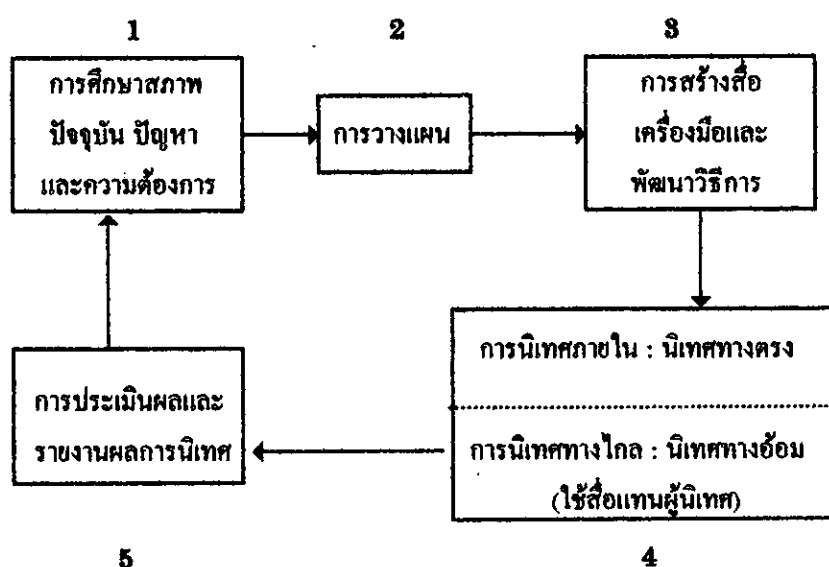
1. เพื่อส่งเสริมการนิเทศการศึกษาให้ทั่วถึง ต่อเนื่องและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษา การบริหารงาน

วิชาการ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

3. เพื่อกระตุ้นให้ผู้รับการนิเทศนำความรู้ไปปรับปรุงและพัฒนางานของตน
4. เพื่อสนับสนุนการนิเทศภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในโรงเรียนกับการนิเทศทางไกล

เมื่อนำกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนกับกระบวนการนิเทศทางไกลมาพิจารณาจะพบว่า กระบวนการนิเทศทั้ง 2 รูปแบบ มีความเหมือนกันคือเริ่มด้วยการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการแล้วนำปัญหาและความต้องการเหล่านั้นมาวางแผนโดยการวิเคราะห์ข้อมูลหาสาเหตุและพิจารณาขอบเขตศักยภาพของทรัพยากรเพื่อกำหนดทางเลือกในการนิเทศว่าจะใช้ทักษะหรือกิจกรรมและสื่อการนิเทศใดเพื่อให้สามารถแก้ปัญหาและสนองความต้องการพัฒนานั้น โดยคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรที่มีให้เกิดประโยชน์สูงสุด จากนั้นจึงผลิตสื่อและเครื่องมือนิเทศให้สอดคล้องกับทักษะและกิจกรรมดังกล่าวแล้วนำสื่อหรือเครื่องมือดังกล่าวไปปฏิบัติการนิเทศ ซึ่งการนิเทศภายในโรงเรียนจะต้องสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเป็นประการสำคัญ แต่การนิเทศทางไกลใช้สื่อแทนผู้นิเทศ ดังนั้นความสำคัญของการใช้ช่องทางในการสื่อสารระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศจะจำเป็นอย่างมาก

ภาพประกอบ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในโรงเรียนกับการนิเทศทางไกล

องค์ประกอบของการนิเทศทางไกล

การนิเทศทางไกลนับได้ว่าเป็นการสื่อสารทางไกลอย่างหนึ่งมีการใช้สื่อแทนผู้นิเทศ

สื่อการนิเทศทางไกล

เนื่องจากผู้รับการนิเทศและผู้นิเทศอยู่ไกลกันแต่สามารถติดต่อส่งเสริมความรู้ได้โดยอาศัยสื่อต่าง ๆ สื่อเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้นิเทศต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม UNESCO. (1986 : 15 - 16) ให้หลักเกณฑ์การเลือกใช้สื่อระบบทางไกล 5 ประการ คือ (1) เป็นสื่อที่หาได้ง่าย (availability) และมีความเพียงพอที่จะใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง (2) เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงได้ (accessibility) ทั้งผู้ศึกษาและผู้สอน (3) เป็นสื่อยอมรับ (acceptability) ของผู้สอนและผู้ศึกษาทั้งในด้านความถนัดและเจตคติ (4) เป็นสื่อที่เที่ยงตรง (validity) ต่อวัตถุประสงค์ของเนื้อหาวิชาและวัตถุประสงค์ของการศึกษา (5) เป็นสื่อที่ประหยัด (economics) กล่าวคือ ถ้าสื่อทั้งสองชนิดมีคุณสมบัติเหมือน ๆ กัน ให้เลือกสื่อที่มีราคาถูกก่อน

วิจิตร ศรีธยาน (2529 : 93) ให้ความเห็นว่า สื่อการสอนทางไกลแต่ละชนิดมีทั้งจุดดีและจุดด้อยในตัวเอง ดังนั้นควรใช้สื่อประสมแทนสื่อเดี่ยวได้แก่สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เทปเสียง วีดิทัศน์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น รวมเป็นระบบสื่อประสม ซึ่งตรงกับการสำรวจของ ชุก ยิง วอง (Suk-Ying Wong. 1992 : 3 - 523) ที่ได้สำรวจการใช้สื่อทางไกลในการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษาในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก พบว่า การใช้สื่อทางไกลโดยทั่วไปใช้สื่อประสม (multi media) มีสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลัก สื่ออื่น ๆ เช่น วิทยุ เทปเสียง เทปโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น เป็นสื่อเสริม ทั้งนี้ วิจิตร ภักดีรัตน์ (2530 : 9) แนะนำว่า การใช้สื่อทางไกลควรเป็นลักษณะปฏิสัมพันธ์แบบ 2 ทาง ซึ่งอาจใช้โทรศัพท์หรือวิทยุสื่อสารติดต่อกันได้

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สื่อประสม (multi media) ในรูปของชุดการนิเทศ เพราะเหตุผลว่า สื่อประสมที่นำมาใช้ในการสอนนั้นถ้านำมาใช้เป็นชุดเพื่อสอนเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะเรียกว่าชุดการสอน (package) (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2532 : 60) แต่ในครั้งนี้เป็น การนำชุดการสอนมาประยุกต์ใช้ในการนิเทศทางไกล ผู้วิจัยจึงเรียกว่าชุดการนิเทศทางไกล (distance supervisory package)

สื่อประสมที่ใช้ในชุดนิเทศทางไกลนี้ ประกอบด้วยสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อที่เป็นเทคโนโลยีอื่น ๆ และจากการสุ่มสำรวจการมีเทคโนโลยีที่เป็นสื่อทางไกลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี จำนวน 145 โรงเรียน โดยได้รับแบบสำรวจคืน 120 ชุด พบว่า สื่อทางไกลที่โรงเรียนมีใช้มากตามลำดับ คือ วิทยุเทป 93 % หอกระจายข่าว 66 % โทรทัศน์ 52 % วิทยุสื่อสาร 50 % วีดิทัศน์ 44 % โทรศัพท์ 32 % ส่วนคอมพิวเตอร์โรงเรียนมีใช้ประมาณ 20 % ดังนั้น เทคโนโลยีที่จะนำมาพิจารณาใช้ เป็นสื่อทางไกลในการสร้างชุดการนิเทศทางไกล ครั้งนี้จะพิจารณาสื่อเทปเสียง วีดิทัศน์ วิทยุสื่อสาร โทรศัพท์และหอกระจายข่าว และเพื่อทราบถึงคุณลักษณะของสื่อที่จะนำมาพิจารณาใช้ในชุดนิเทศทางไกล จึงนำเสนอรายละเอียดของสื่อ

แต่ละชนิด ดังต่อไปนี้

1. สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์ยังคงใช้เป็นสื่อหลักในการจัดการศึกษาทางไกล สามารถผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ให้ผู้เรียนได้เรียนด้วยความกระตือรือร้น (วิจิตร ศรีธำณ. 2529 : 93 ; เมธี ปิยะคุณ. 2532 : 17) เช่น การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ การให้ข้อมูลย้อนกลับในรูปของแบบประเมินตนเอง เป็นต้น นอกจากนี้สื่อสิ่งพิมพ์ยังมีราคาถูก ผู้เรียนทุกส่วนของประเทศสามารถใช้สื่อสิ่งพิมพ์ได้โดยไม่ต้องมีเครื่องมืออื่น ๆ ประกอบก็ได้

การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ พิมพ์ใจ สุทธิสุรศักดิ์ (2536 : 30 - 31) เสนอแนะว่า การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทคำรานั้นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลายประการ เป็นต้นว่า ขนาดของตัวอักษรควรมีขนาดเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน ควรมีภาพประกอบ เนื้อหาควรให้อ่านเข้าใจง่ายเหมาะกับพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน ควรจัดทำรูปเล่มให้น่าอ่าน เช่น รูปแบบสวยสะดุดตา แปลกใหม่ รูปเล่มไม่หนามากไปและไม่ควรขัดเย็บเนื้อหามากเกินไป เป็นต้น

แผ่นพับ (folder) เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนึ่งส่วนใหญ่ใช้ในเรื่องการประชาสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ผู้ให้บริการได้ทราบว่าให้บริการอะไรบ้าง (ดวงพร คำบุญวัฒน์. 2536 : 81) แผ่นพับสามารถให้ความรู้ที่เป็นเนื้อหาสาระได้แต่เนื้อหาของแผ่นพับอาจจะไม่ละเอียดหรือสมบูรณ์อย่างเต็มที่ จึงจำเป็นต้องมีเอกสารเพื่อเสนอเนื้อหาชนิดอื่นเข้าช่วย (ชัยนันท์ นันทพันธ์. 2536 : 26) ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าแผ่นพับเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้เพิ่มเติมเนื้อหาหรือความรู้ใหม่ที่เอกสารสิ่งพิมพ์ เช่น คำรา เป็นต้น ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็ว ขนาดแผ่นพับเท่ากับ A4 (210 มม. x 298 มม.) หรือ A5 (149 มม. x 105 มม.) อาจพับหนึ่งหรือสองส่วน พิมพ์หลายด้าน ด้านหน้าควรออกแบบให้สะดุดตาน่าหิยอ่าน นวนิตย์ อินทรามะ (2534 : 80) แนะนำว่า สารนิเทศในแผ่นพับควรใช้คำให้น้อยที่สุด ให้ระลึกอยู่เสมอว่าคุณภาพมาก่อนปริมาณเนื้อหาควรชัดเจนอ่านง่าย ควรมีเฉพาะใจความสำคัญใช้ภาพประกอบหรือการ์ตูนเพื่อค้นไม่ให้ข้อความติดกันยาวและเพื่อเน้นให้มีน้ำหนักขึ้น

การจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อเสนอเนื้อหาและประสบการณ์ในการนิเทศทางไกล จะต้องยึดหลักการการจัดทำข้างต้น สำหรับการส่งสื่อสิ่งพิมพ์ให้ถึงผู้รับการนิเทศอาจทำโดยใช้ระบบงานสารบรรณหรืออาจส่งทางไปรษณีย์ก็ได้

2. เทปเสียง เทปเสียงที่ผลิตขึ้นเพื่อเสริมการนิเทศต้องมีความสัมพันธ์และเสริมเนื้อหาสาระให้แก่สื่อสิ่งพิมพ์ นิคม ทาแดง (2533 : 26) แนะนำการใช้เทปเสียงว่า อาจทำได้หลายกรณี เช่น ใช้ถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่เป็นลักษณะและคุณภาพของเสียง ใช้บันทึกเสนอข้อคิดเห็น ปัญหาหรือทฤษฎีของผู้สอนที่ยังไม่มีข้อยุติและไม่สามารถทำเป็นเอกสารสิ่งพิมพ์ได้ ใช้บันทึก

คำบรรยายของนักวิชาการ เป็นต้น กิดานันท์ มลิทอง (2531 : 101) กล่าวว่า เทปเสียงสามารถใช้ได้ไม่จำกัดขนาดของกลุ่มเหมาะสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือเป็นกลุ่ม การเปิด-ปิด การย้อนกลับ-เดินหน้าทำได้สะดวกเหมาะกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง ต้นทุนการผลิตต่ำ ประกอบกับเครื่องเล่นเทปมีขนาดเล็กใช้แบตเตอรี่ได้จึงทำให้เคลื่อนย้ายหรือนำติดตัวไปได้สะดวก

การใช้เทปเสียงเป็นสื่อการนิเทศทางไกล จะช่วยให้สามารถอธิบายเนื้อหาสาระและประสบการณ์จากที่น่าสนใจในสื่อสิ่งพิมพ์ได้มาก ในขณะที่สื่อสิ่งพิมพ์มีข้อจำกัดเรื่องจำนวนหน้าในการบันทึกเสียงถ้าได้คัดเลือกผู้อภิปรายหรือผู้บรรยายที่เชี่ยวชาญก็จะทำให้ได้เนื้อหาสาระที่ละเอียดและชัดเจน และถ้าใช้คนตรีประกอบก็จะเพิ่มประสิทธิภาพของเทปเสียงมากขึ้น

3. วิถีทัศน์ ปัจจุบันมีผู้นิยมใช้วิถีทัศน์กันอย่างแพร่หลายในเกือบทุกวงการ โดยเฉพาะด้านการศึกษามีการนำเทปโทรทัศน์มาใช้ในการปรับปรุงและเพิ่มคุณภาพการเรียนการสอนกันมากขึ้น เพราะวิถีทัศน์ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็ว เข้าใจบทเรียนได้ง่าย ดังที่ กิดานันท์ มลิทอง (2531 : 99 - 100) กล่าวถึงข้อดีของวิถีทัศน์ว่า ใช้ได้กับผู้เรียนกลุ่มใหญ่ และกลุ่มเล็ก ฉายซ้ำได้เมื่อผู้เรียนเกิดความไม่เข้าใจ แสดงการเคลื่อนไหวประกอบเสียงที่ให้ภาพและความรู้สึกเหมือนจริงที่สุด วิถีทัศน์ยังเหมาะสำหรับการบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นขั้นตอน แต่ใช้เวลามากนำเสนออย่างเป็นขั้นตอนแต่รวบรัด โดยคัดเลือกจุดสำคัญมานำเสนอ เช่น ขั้นตอนการสังเกตการสอน เป็นต้น สแตมเพลสกี (Stempleski, 1990 : 3) มีความเห็นว่า การผสมผสานกันระหว่างภาพเคลื่อนไหวกับเสียง เป็นสื่อทางภาษาทำให้เกิดความเข้าใจได้ดีกว่าสื่อการสอนอื่น ๆ เพราะมีสภาพเหมือนชีวิตจริง ส่วน นันทา โพธิ์คำ (2534 : 40) กล่าวว่า วิถีทัศน์เป็นสื่อมีคุณลักษณะเหมาะสมที่สุดในการนำมาใช้สาธิตการสอน เพราะเป็นสื่อที่ผู้เรียนมองเห็นภาพและได้ยินเสียง ในขณะเดียวกันยังเหมาะสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการนิเทศการสอนให้แก่ครู เพื่อครูได้จดจำตัวอย่างการสอนที่ดีและถูกต้องจากการสาธิตของผู้เชี่ยวชาญนำมาฝึกทักษะด้วยตนเองได้

วสันต์ อติศัพท์ (2536, 197 - 201) เสนอแนะขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์ สรุปได้ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของบทเรียนให้ชัดเจน
2. กำหนดเนื้อหาของบทเรียนให้ครอบคลุมและสนองจุดมุ่งหมายของบทเรียน
3. วิเคราะห์กลุ่มผู้เรียน เช่น วัย ความสามารถ ความรู้ ความสนใจพื้นฐานทางวัฒนธรรม และอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการจัดทำบทเรียนให้เหมาะสม
4. การเลือกครูหรือผู้แสดงต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเป็นที่ยอมรับของผู้ศึกษา และเหมาะสมกับลักษณะวิชา
5. เลือกวิธีสอนและลำดับขั้นตอน ทำการผลิตและจัดอุปกรณ์การสอน จัดเอกสาร

และตำราประกอบบทเรียน รวมทั้งคู่มือการเรียน

ฝ่ายผลิตรายการและฝ่ายวิชาการต้องร่วมกันวางขั้นตอนของการนำเสนอบทเรียนให้ต่อเนื่องทั้งภาพและเสียงจากนั้นจึงลงมือถ่ายทำ เพื่อให้รายการออกมาดีควรซ้อมการสนเสียดก่อน ฝ่ายผลิตรายการจะดำเนินการถ่ายทำและบันทึกเทป มีการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์เมื่อพบว่ามีส่วนบกพร่องในส่วนใดก็ทำการแก้ไข

4. วิทยุสื่อสาร ในปัจจุบันนับได้ว่าเป็นก้าวใหม่ของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการติดต่อสื่อสารอีกชนิดหนึ่ง ได้แก่ วิทยุสื่อสารหรือที่เรียกโดยทั่วไปว่าวิทยุมือถือ ซึ่ง สุรพงษ์ ศรีวินิจ (2533 : 32) อธิบายว่าวิทยุสื่อสาร หมายถึง เครื่องส่งวิทยุคมนาคมที่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้สองทาง

การมีและใช้เครื่องวิทยุส่วนตัวในข่ายของกระทรวงศึกษาธิการ สามารถดำเนินการโดยอาศัยความตามประกาศกฎกระทรวงคมนาคมฉบับที่ 20 (พ.ศ. 2530) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498 ข้อ 14 อนุญาตให้ข้าราชการจัดหาวิทยุคมนาคมส่วนตัวมาใช้ในการราชการของกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งเป็นต้นสังกัดเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของตน (สุรพงษ์ ศรีวินิจ. 2533 : 47) ดังนั้นจึงทำให้ครูระดับประถมศึกษามีวิทยุสื่อสารส่วนตัวใช้ในราชการกันมาก

ข้อดีของวิทยุสื่อสาร ได้แก่ สามารถติดต่อได้ทันทีทันใด เคลื่อนย้ายไปได้ทุกสถานที่ทุกสถานการณ์ เป็นเครื่องบอกตำแหน่ง เครื่องนำทางเพื่อสะดวกในการแจ้งเหตุ ใช้ประสานงานได้เป็นทีม สามารถเชื่อมโยงโดยใช้ระบบเครือข่ายของวิทยุและเครือข่ายโทรศัพท์ได้ และใช้สนับสนุนภารกิจอื่น ๆ ได้โดยทางอ้อม ในปัจจุบันได้มีการนำวิทยุสื่อสารมาใช้ในการระบบการศึกษาทางไกลด้วย ดังจะเห็นได้จากที่ สมบูรณ์ ประภาสวัต (2532 : 40) ได้ศึกษาการใช้วิทยุสองทางในการให้คำปรึกษาทางวิชาการสำหรับการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่ให้บริการแก่นักศึกษาในจังหวัดใกล้เคียงกับที่ตั้งมหาวิทยาลัย จำนวน 4 จังหวัด คือ จังหวัดชลบุรี พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรีและนครปฐม จากการศึกษาพบว่าการใช้วิทยุสองทางในการให้คำปรึกษาทางวิชาการเป็นวิธีการที่ดีในการช่วยแก้ปัญหาของการศึกษา ทำให้ผู้เรียนได้ติดต่อสนทนากับผู้สอนได้โดยตรงสามารถซักถามปัญหาต่าง ๆ ได้ ทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนมากกว่าการศึกษาแบบทางเดียวและประหยัดเวลาในการศึกษา

เครือข่ายวิทยุสื่อสารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในระดับจังหวัดมีแม่ข่ายอยู่ที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ระดับอำเภอมีแม่ข่ายอยู่ที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ลูกข่ายซึ่งได้แก่โรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัดสามารถติดต่อกับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอได้โดยตรงตามช่องความถี่ที่กำหนด ดังนั้นวิทยุสื่อสารจึงน่าจะ

ใช้ทำกรณิเทศทางไกลได้เป็นอย่างดีเพราะเป็นการสื่อสารสองทางที่ผู้ส่งสารกับผู้รับสารได้ตอบกันได้ทันที

5. หอกระจายข่าว สภาพทั่วไปของหอกระจายข่าวนิยมสร้างเป็นหอสูงแล้วนำลำโพงไปติดตั้งเพื่อให้กระจายเสียงไปได้ในระยะไกล ต่อมาหอก็แปรสภาพเป็นเสาคล้าย ๆ กับเสารับส่งวิทยุทั่ว ๆ ไปมากยิ่งขึ้น บนยอดติดลำโพงหลายตัวโดยทั่วไปมี 4 ตัว เพื่อให้ได้ยินทั่วทิศทางรอบบริเวณโรงเรียน บางที่ติดตั้งทั่วบริเวณที่ต้องการให้ได้ยิน ลักษณะ นักร้อง (2533 : 17 - 19) คงพร คำบุญวัฒน์ (2536 : 35 - 40) และ มนตรี มีลำไย (2531 : 48 - 51) ให้ข้อเสนอแนะการดำเนินงานหอกระจายข่าวว่าบุคคลที่จะพูดในการกระจายเสียงนั้นต้องมีน้ำเสียงดี ชัดเจน ถูกจังหวะ พูดตามบทของเนื้อหาได้ถูกต้อง เลือกเวลากระจายข่าวให้เหมาะสมและจัดทำอย่างสม่ำเสมอ เนื้อหาที่พูดควรสั้นไม่ใช้เวลามากเกินไป ตรงต่อสิ่งที่ครูอยากรู้และต้องมีการติดตามผลการรับฟัง สอบถามความต้องการความพอใจในการรับฟังเพื่อนำมาปรับปรุงคุณภาพการจัดกระจายเสียงให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้ฟังอย่างต่อเนื่องโดยอาจใช้การพูดคุยหรือการใช้แบบสอบถาม

หอกระจายข่าวสามารถเข้าถึงบุคลากรในโรงเรียนได้ดีจึงน่าเป็นช่องทางที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ต้องดำเนินการกระจายเสียงให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้ฟังอย่างแท้จริง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศทางไกล

บอสสันส์ (Bossosns. 1989 : 61) ได้ทำการศึกษาการจัดการอบรมวิชาการจัดการด้วยชุดการสอนทางไกลกับนักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีงานทำ โดยให้ทำการศึกษาระหว่างการทำงานในตำแหน่งผู้จัดการเป็นเวลา 100 ชั่วโมง ผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคล รูปแบบการเรียนและความสำเร็จในการศึกษาทางไกล ซึ่ง บอสสันส์ ได้แนะนำว่า ถ้าจะให้การอบรมทางไกลได้ผลดี ควรให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการใช้สื่อที่ประกอบในชุดการสอนทางไกลแก่ผู้เรียนให้กว้างขวางเท่าที่จะทำได้ ซึ่งสอดคล้องกับ บุญชู อังสวัสดิ์ (2536 : 107 - 108) ที่พบว่าครูก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเองจะมีวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมได้ดีขึ้นอย่างเด่นชัด จรรย์ จากยางโทน (2536 : 49) ได้ศึกษาปัญหาการนิเทศทางไกลตามทฤษฎีของผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ผู้บริหารและครูวิชาการโรงเรียนมีทฤษฎีเกี่ยวกับปัญหาการนิเทศทางไกลเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ความพร้อมในการรับสารการนิเทศทางไกล กระบวนการนิเทศทางไกล ประเภทของสื่อทางไกล คุณสมบัติ

ของสื่อทางไกลและโครงสร้างการนิเทศทางไกล ส่วน มยุรี เรืองเดช (2534 : 83 - 84) ได้ศึกษา ปัญหาการจัดการนิเทศทางไกลตามธรรมชาติของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ ใน 6 ด้าน ได้แก่ การวางแผนการนิเทศทางไกล โครงสร้างการนิเทศทางไกล คุณสมบัติของสื่อทางไกล ความพร้อมในการนิเทศทางไกล กระบวนการนิเทศทางไกลและการประเมินผลการนิเทศทางไกล จากการวิจัยพบว่า ศึกษานิเทศก์มีปัญหาในการจัดการนิเทศทางไกลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเรียงลำดับจากปัญหามากไปหาน้อย ได้แก่ ความพร้อมในการนิเทศทางไกลกระบวนการนิเทศทางไกล คุณสมบัติของสื่อทางไกล โครงสร้างการนิเทศทางไกล การประเมินผลการนิเทศทางไกล และการวางแผนการนิเทศทางไกล ตามลำดับ

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 243) ได้ทำการพัฒนาการนิเทศทางไกลมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2532 โดยได้ปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนถึงปัจจุบัน และในปี 2540 ได้ทำการวิเคราะห์การดำเนินงานการนิเทศทางไกลในภาพรวมของ ปี 2532 - 2539 ที่มีผลต่อกลุ่มเป้าหมายที่รับการนิเทศ สรุปได้ดังนี้

1. การนิเทศทางไกลสามารถส่งเสริมสนับสนุนให้การนิเทศการศึกษาดำเนินการได้อย่างทั่วถึง ต่อเนื่องและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. การนิเทศทางไกลช่วยเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนการนิเทศการศึกษา การบริหารการศึกษา นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
3. การนิเทศทางไกลช่วยกระตุ้นให้ผู้รับการนิเทศนำความรู้ไปใช้ปรับปรุงและทำ การพัฒนาผลงานของตน
4. การนิเทศทางไกลช่วยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานของบุคลากรหรือหน่วยงานที่ ดำเนินการแล้วประสบผลสำเร็จจนได้รับรางวัลดีเด่นระดับชาติในประเภทต่าง ๆ
5. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดทุกจังหวัดมีการดำเนินการนิเทศทางไกลร้อยละ 100 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติโดยใช้เอกสารเป็นสื่อหลักในการนิเทศทางไกล

แนวทางการสร้างชุดการนิเทศทางไกล

ชุดการนิเทศทางไกลที่ผู้วิจัยจะดำเนินการสร้างมีสื่อได้ว่าเป็นชุดการสอนประเภทหนึ่งที่ ผู้เรียนหรือผู้ศึกษาสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง กล่าวคือชุดการสอนรายบุคคลใช้ในกรณีที่มีครูคอย ให้ความช่วยเหลือแนะนำและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน ชุดการนิเทศทางไกลใช้ใน กรณีที่ผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศไม่อาจพบกันหรือให้คำแนะนำได้โดยตรง ต้องใช้สื่อทางไกลเข้า ช่วยแต่อาจมีการพบปะกันได้ด้วยการนิเทศตามปกติ ส่วนที่คล้ายคลึงกันอีกประการหนึ่งคือ ส่วนประกอบของชุดการสอนและชุดการนิเทศทางไกลใช้ชุดสื่อประสมและใช้ขั้นตอนและวิธีการ

สร้างอย่างเดียวกัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจหลักและวิธีการสร้างชุดการสอนก่อนเพื่อใช้เป็นแนวทางสร้างชุดการนิเทศทางไกล อย่างไรก็ตามการศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (research and development) ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอระเบียบและวิธีการของการวิจัยและพัฒนาไว้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุดการนิเทศทางไกลในครั้งนี้ด้วย

การสร้างชุดการสอน

ชุดการสอนเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่สามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนด้วยตนเองได้เป็นอย่างดีเพราะชุดการสอนเป็นการนำสื่อการเรียนหลายอย่างมาสัมพันธ์กัน เพื่ออธิบายเนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่งให้ผู้เรียนได้เข้าใจเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้ง สื่อที่นำมาสัมพันธ์กัน เรียกว่าสื่อประสม (multi media)

1. ความหมายของชุดการสอน

ชุดการสอน หมายถึง การวางแผนการสอนโดยอาศัยการจัดสื่อการสอนอย่างเบ็ดเสร็จพร้อมข้อมูลอย่างสัมพันธ์กัน เป็นการใช้สื่อประสม(multi media) เพื่อสร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้อย่างกว้างขวางและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยจัดเป็นชุดในลักษณะของกล่องหรือซอง (นิพนธ์ สุขปรีดี. 2528 : 11 ; นิพนธ์ ไทยพานิช. 2535 : 221) ส่วน แคปเฟอร์และแคปเฟอร์ (ถัดดา สุขปรีดี. 2528 : 6 ; อ้างอิงมาจาก Kapfer and Kapfer. 1972) ให้ความหมายของชุดการสอนไว้ว่า เป็นรูปแบบของการสื่อความหมายระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยคำแนะนำให้นักเรียนกระทำกิจกรรมการเรียนรู้จนบรรลุพฤติกรรมที่เป็นผลของการเรียน การรวบรวมเนื้อหาที่จะนำมาสร้างชุดการสอนนั้นได้จากขอบข่ายของความรู้ที่หลักสูตรต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ เนื้อหานั้นต้องถูกจัดเรียงที่จะสื่อความหมายให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมตามเป้าหมายของการเรียนการสอน

2. หลักการของชุดการสอน

หลักการสำคัญ ๆ ของชุดการสอนตามแนวคิดของ นิพนธ์ ไทยพานิช (2535 : 221) และนิพนธ์ สุขปรีดี (2528 : 11 - 12) สรุปได้ 4 ประการคือ ประการแรกจัดลำดับเนื้อหาหรือประสบการณ์เป็นหน่วยย่อย ๆ เรียงจากง่ายไปหายาก กล่าวคือ การจัดความรู้หรือเนื้อหาวิชาจะจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทีละขั้นตอนย่อย ๆ เรียงลำดับจากสิ่งที่ยังไปหาสิ่งที่ยากอย่างต่อเนื่องไม่สับสนเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายและไม่ควรขัดเขี่ยความรู้ให้แก่ผู้เรียนมากเกินไป ประการที่สอง จัดสภาพให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (active participation) การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนโดยการกระทำด้วยตนเองอาจกระทำในรูปของการซักถามให้ผู้เรียนตอบคำถาม การทดสอบ การอภิปรายหรือวิธีการใดก็ตามที่อาศัยหลักจิตวิทยาการเร้า และ

การตอบสนอง (S-R theory) ประการที่สาม ให้ผู้เรียนได้ทราบผลการเรียนของตนทันทีหลังจากผู้เรียนได้ตอบสนองสิ่งเร้าแล้ว ประการสุดท้ายให้ผู้เรียนทราบผลของตนทันทีจะทำให้ผู้เรียนมีความพอใจในความสำเร็จของตน ซึ่งเปรียบเสมือนรางวัลอันเป็นแรงเสริมอย่างหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ต่อไปเรื่อย ๆ

3. ประเภทของชุดการสอน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525 : 185 - 186) และ นิพนธ์ ไทยพานิช (2535 : 221 - 222) ได้จำแนกชุดการสอนไว้ 3 ประเภทคือ ชุดการสอนประกอบคำบรรยาย ชุดการสอนสำหรับกิจกรรมกลุ่มและชุดการสอนรายบุคคล ส่วน ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (วิเชียร ประยูรชาติ. 2537 : 72 ; อ้างอิงมาจาก ชัยยงค์ พรหมวงศ์. ม.ป.ป.) ได้เพิ่มประเภทของชุดการสอนทางไกลไว้อีกประเภทหนึ่งรวมเป็น 4 ประเภท ดังนี้

3.1 ชุดการเรียนการสอนประกอบคำบรรยาย สำหรับครูใช้สอนนักเรียนเป็นกลุ่มใหญ่หรือเป็นชั้นเรียน ประกอบด้วยสื่อและกิจกรรมที่ครูจะใช้เสนอความรู้โดยเปลี่ยนบทบาทการพูดของครูให้น้อยลง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรมการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ชุดการเรียนการสอนประเภทนี้จะประกอบด้วยคู่มือครู สื่อการสอน แบบฝึกหัดเสริมทักษะและแบบทดสอบ

3.2 ชุดการสอนสำหรับกิจกรรมกลุ่ม เป็นชุดการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งอาจจัดอยู่ในรูปของศูนย์การเรียนรู้ กลุ่มผู้เรียนต้องดำเนินตามขั้นตอนของกิจกรรมที่กำหนดไว้ในบัตรคำสั่งโดยใช้สื่อการเรียนรู้ อุปกรณ์ที่จำเป็นในการเรียนรู้ตามที่ระบุไว้ในบัตรคำสั่ง หลังจากเรียนรู้จบในศูนย์ใดศูนย์หนึ่งแล้วให้เวียนไปศึกษาจากศูนย์อื่น ๆ จนครบทุกศูนย์ ในระหว่างเรียนผู้เรียนอาจปรึกษากันหรือซักถามครูได้เสมอ ชุดการเรียนการสอนประเภทนี้ประกอบด้วยบัตรคำสั่ง แบบทดสอบ และคู่มือครู

3.3 ชุดการเรียนรายบุคคล ชุดการเรียนนี้จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคลให้พัฒนาการเรียนรู้ของตนเองไปได้จนสุดขีดความสามารถ โดยไม่ต้องเสียเวลารอคอยผู้อื่น เมื่อศึกษาจบชุดหนึ่งๆ แล้วจะทำการประเมินความก้าวหน้าและศึกษาชุดอื่นต่อไป ตามลำดับ แต่ถ้ามีปัญหาที่สามารถปรึกษาผู้สอนได้ทันที ชุดการสอนแบบนี้บางครั้งเราเรียกว่าบทเรียนโมดูล (instructional module)

3.4 ชุดการสอนทางไกลเป็นชุดการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง มีลักษณะเหมือนกับชุดการเรียนรายบุคคล แต่จะแตกต่างกันในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนเท่านั้น กล่าวคือผู้เรียนและผู้สอนไม่มีโอกาสพบหน้ากัน สื่อต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบชุดการสอนส่งมาโดยระบบทางไกล เช่น ทางไปรษณีย์หรือคลื่นวิทยุ เป็นต้น การเสริมประสิทธิภาพของชุดการสอนทางไกลทำได้โดยใช้สื่อสองทาง เช่น โทรศัพท์ วิทยุสื่อสาร แฟล็กซ์ เป็นต้น

4. องค์ประกอบของชุดการสอน

วิชัช วงษ์ใหญ่ (2525 : 186 - 189) กล่าวว่า ส่วนประกอบที่สำคัญของชุดการสอน คือ หัวเรื่อง คู่มือการใช้ วัสดุประกอบการเรียน บัตรงานและกิจกรรมหรือศูนย์สำรอง สำหรับ เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2538 : 26 ; อ้างอิงมาจาก เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต. 2528.) สรุปว่าชุดการสอนมีส่วนประกอบ 6 ประการ คือ ชื่อหัวเรื่อง แบบทดสอบก่อนเรียน คำแนะนำ จุดประสงค์แต่ละส่วน กำหนดงานที่ให้ทำในแต่ละส่วน รวมถึงเอกสารที่อ่านและสื่อที่ใช้และการประเมินผล

5. ขั้นตอนการผลิตชุดการสอน

การผลิตชุดการสอนต้องดำเนินการอย่างมีระบบและขั้นตอน วิชัช วงษ์ใหญ่ (2525 : 189 - 193) ได้กำหนดขั้นตอนการผลิตชุดการสอนไว้ 10 ขั้นตอน ดังนี้

5.1 ศึกษาเนื้อหาสาระของวิชาทั้งหมดที่จะนำมาทำชุดการสอนอย่างละเอียด นำมาแบ่งเป็นหน่วยการเรียน พิจารณาเนื้อหาให้ชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในหน่วยอื่น ๆ แล้วจึงเรียงลำดับขั้นตอนของเนื้อหาสาระว่าอะไรต้องเรียนรู้ก่อนและหลัง

5.2 ศึกษากลุ่มเป้าหมาย โดยคำนึงถึงข้อกำหนดว่าผู้เรียนคือใครจะให้อะไรกับผู้เรียน จะให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอะไรและจะทำให้ได้อย่างไร

5.3 กำหนดหน่วยการเรียนโดยพิจารณาหลักการหรือความคิดรวบยอดในแต่ละหน่วย หรือหัวข้อของแต่ละหน่วยให้ชัดเจน พยายามดึงเอาแก่นหรือสาระออกมาให้ได้

5.4 กำหนดความคิดรวบยอดให้สอดคล้องกับหน่วยและหัวเรื่องสรุปเป็นแนวความคิดและหลักเกณฑ์ที่สำคัญ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกัน

5.5 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความคิดรวบยอดในแต่ละหน่วยควรเน้นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเพื่อให้ผู้สอนสามารถวัดพฤติกรรมผู้เรียนได้หลังจากการเรียนรู้แล้ว

5.6 ทำการวิเคราะห์งานจากจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อง่ายต่อการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนและสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้แต่ละข้อ

5.7 เรียงลำดับกิจกรรมของแต่ละข้อเพื่อให้เกิดการประสานกลมกลืนของการเรียนการสอน แล้วนำมาหลอมรวมเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ขั้นที่สมบูรณ์ที่สุดเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในการเรียน มีการคำนึงถึงพฤติกรรมพื้นฐานของผู้เรียน การดำเนินการเรียนการสอนตลอดจนการติดตามผลและประเมินผลพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกหลังจากเรียนไปแล้ว

5.8 จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่กำหนดไว้ ถ้าสื่อใดเป็นของใหญ่โตซึ่งต้องจัดเตรียมก่อนสอนต้องเขียนบอกไว้ในคู่มือให้ชัดเจน

5.9 ทำการประเมินผล เพื่อตรวจสอบว่าหลังการสอนแล้วผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลง

พฤติกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดหรือไม่ การประเมินผลต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้

5.10 การทดลองใช้ชุดการสอนเพื่อหาประสิทธิภาพและเพื่อการปรับปรุงควรจะนำไปทดลองกับกลุ่มเล็กก่อนเพื่อตรวจสอบหาข้อบกพร่อง เมื่อแก้ไขปรับปรุงอย่างดีแล้วจึงนำไปทดลองกับเด็กทั้งชั้นเป็นกลุ่มใหญ่ การหาประสิทธิภาพควรพิจารณาว่ามีเนื้อหาสอดคล้องกับความรู้เดิมของผู้เรียนหรือไม่ การนำเข้าสูบทเรียนเหมาะสมเพียงใด การจัดกิจกรรมเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดหรือไม่ การสรุปผลการสอนตรงกับความคิดรวบยอดหรือหลักการเพียงใด ตลอดจนการประเมินผลหลังเรียนให้ความเชื่อมั่นได้เพียงใด

6. การทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไขชุดการสอน ซึ่ง บอร์ก (ผดุง พรหมมูล. 2537 : 45 - 46 ; อ้างอิงมาจาก Borg. 1982 : 221 - 229) ได้กำหนดขั้นตอนการทดลองการใช้และการปรับปรุงแก้ไขชุดการสอนไว้ 3 ขั้นตอน คือ

6.1 การทดสอบภาคสนามเบื้องต้นและการปรับปรุงแก้ไข (preliminary field testing and revision) ใช้โรงเรียนประมาณ 1 - 3 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างประมาณ 6 - 12 คน ในขั้นตอนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องของชุดพัฒนาด้วยการสอบถามความคิดเห็น

6.2 การทดสอบภาคสนามครั้งสำคัญและปรับปรุงแก้ไข (main field and revision) จากโรงเรียนประมาณ 4 - 15 โรงเรียน ใช้กลุ่มตัวอย่างประมาณ 30 - 100 คน มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องและทดสอบประสิทธิภาพของชุดการสอนไปพร้อมกันโดยอาศัยรูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง หากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ชุดการสอนไม่มีประสิทธิภาพก็ปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องจนกว่าจะพบว่ามีประสิทธิภาพ แล้วจึงนำไปทดลองใช้ในขั้นตอนที่ 3

6.3 การทดสอบภาคสนามเชิงปฏิบัติการและการปรับปรุงแก้ไขครั้งสุดท้าย (operational field testing and final revision) ใช้โรงเรียนประมาณ 10 - 30 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างประมาณ 400 - 1,200 คน มีจุดมุ่งหมายคือตรวจสอบข้อบกพร่องของชุดพัฒนาจากการทดลองใช้ในสถานการณ์จริง กล่าวคือ การทดลองใช้ชุดพัฒนาในขั้นตอนนี้ผู้สร้างชุดการสอนจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง แต่จะเป็นผู้ประสานงานและจะใช้ผู้บริหารโรงเรียนหรือนุคคคลอื่นดำเนินการแทน หลังจากนั้นก็ทำการเก็บข้อมูลการใช้ชุดการสอน เพื่อนำมาวิเคราะห์หาข้อบกพร่องที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขเป็นครั้งสุดท้ายก่อนที่จะนำไปใช้

กระบวนการวิจัยและพัฒนา

การสร้างชุดการนิเทศทางไกลนี้ เป็นการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาซึ่งอาศัยกระบวนการวิจัยและพัฒนา (research and development, R&D) ดังนั้นจึง

จำเป็นต้องศึกษาขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนาเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและตรวจสอบชุดการนิเทศทางไกลให้มีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา มี 10 ขั้นตอน (พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. ม.ป.ป. : 23 - 24 ; Borg and Gall. 1989 : 784 - 785) สรุปได้ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (research and information collecting) เป็นการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัย ถ้ามีความจำเป็นผู้ทำการวิจัยและพัฒนาอาจทำการวิจัยขนาดเล็ก (small scale research studies) เพื่อหาคำตอบซึ่งงานวิจัยและทฤษฎีที่มีอยู่ไม่สามารถตอบได้ และทำการประเมินความต้องการของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่จะพัฒนา

2. วางแผนการวิจัยและพัฒนา (planning) ให้คำนิยามเกี่ยวกับทักษะที่จะต้องเรียนรู้ กำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรม ประเมินค่าใช้จ่ายและระยะเวลาที่ต้องใช้ศึกษาความเป็นไปได้

3. พัฒนารูปแบบขั้นต้นของผลิตภัณฑ์ (develop preliminary form of product) ขั้นตอนนี้เป็นการออกแบบและจัดทำผลิตภัณฑ์การศึกษาที่วางไว้ รวมทั้งเตรียมอุปกรณ์การสอน เตรียมเครื่องมือดำเนินการซึ่งอาจเป็นหลักสูตร คู่มือฝึกอบรม เอกสารต่าง ๆ และจัดเตรียมเครื่องมือการประเมินผล

4. ทดสอบผลิตภัณฑ์ครั้งที่ 1 (preliminary field testing) นำผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบและจัดเตรียมในขั้นที่ 3 ไปทดลองใช้ เพื่อทดสอบคุณภาพขั้นต้นของผลิตภัณฑ์ในโรงเรียน จำนวน 1 - 3 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างประมาณ 6 - 12 คน ทำการประเมินผลโดยการสอบถาม การสังเกต และการสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์

5. ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ครั้งที่ 1 (main product revision) ทำการปรับปรุงผลิตภัณฑ์โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการทดสอบผลิตภัณฑ์ในขั้นที่ 4

6. ทดสอบผลิตภัณฑ์ครั้งที่ 2 (main field testing) นำผลิตภัณฑ์ที่ปรับปรุงไปทดลองเพื่อทดสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ตามวัตถุประสงค์ ใช้โรงเรียนจำนวน 4 - 15 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างประมาณ 30 - 100 คน ประเมินผลเชิงปริมาณในลักษณะ pretest กับ post test แล้วนำผลไปเปรียบเทียบวัตถุประสงค์หรืออาจเปรียบเทียบกันระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลองถ้าจำเป็น

7. ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ครั้งที่ 2 (operational product revision) ทำการปรับปรุงผลิตภัณฑ์โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการทดสอบผลิตภัณฑ์ในขั้นที่ 6

8. ทดสอบผลิตภัณฑ์ภาคสนาม (operational field testing) เป็นการนำผลิตภัณฑ์ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ภาคสนาม จำนวนโรงเรียน 10 - 30 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างประมาณ 40 - 200 คน ทำการสัมภาษณ์ สังเกตและสอบถามเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์

9. ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ครั้งสุดท้าย (final product revision) ทำการปรับปรุงผลิตภัณฑ์

โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการทดสอบผลิตภัณฑ์ในขั้นที่ 8

10. เผยแพร่ผลิตภัณฑ์ (dissemination and implementation) เสนอรายงานเกี่ยวกับผลการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในที่ประชุมสัมมนาทางวิชาการหรือวิชาชีพ ส่งไปลงเผยแพร่ในวารสารทางวิชาการและติดต่อกับหน่วยงานทางการศึกษาเพื่อทำผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาเผยแพร่ไปใช้ในโรงเรียนต่าง ๆ หรือติดต่อบริษัทเพื่อผลิตจำหน่าย

การสร้างชุดการนิเทศทางไกล

ชุดการนิเทศทางไกลครั้งนี้ยึดแนวทางของการสร้างชุดการสอน และหลักการพัฒนา และตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาที่อาศัยกระบวนการวิจัยและพัฒนา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบของชุดนิเทศทางไกล ที่เป็นสิ่งสิ่งพิมพ์อันเป็นสื่อหลัก ประกอบด้วย

1.1 คำชี้แจง เป็นการอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ก่อนลงมือใช้ชุดนิเทศทางไกลทำให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการสร้าง ข้อปฏิบัติและวิธีใช้ชุดการนิเทศทางไกล

1.2 แนวคิด เป็นการบอกให้ทราบถึงหลักการและความคิดรวบยอดที่พึงเกิดขึ้นกับผู้ศึกษาหลังจากใช้ชุดการนิเทศทางไกลแล้ว

1.3 วัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดพฤติกรรมที่ผู้รับการนิเทศทางไกลต้องแสดงออกหลังจากได้ศึกษาชุดนิเทศทางไกลแล้ว จุดประสงค์นี้จะช่วยวางโครงสร้างของหน่วยการเรียนการสอนและช่วยเสนอแนะกิจกรรมการเรียนที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุถึงพฤติกรรมที่ระบุไว้

1.4 แบบทดสอบก่อนการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้สำรวจพื้นฐานและความพร้อมของตนเองว่ามีมากน้อยเพียงใดในเรื่องที่จะศึกษา และจะนำไปเปรียบเทียบกับคะแนนหลังการศึกษาเพื่อดูว่ามีความก้าวหน้าเพียงใด

1.5 เนื้อหาสาระและประสบการณ์ที่จัดเป็นหน่วยการเรียน ซึ่งจะมีหลายหน่วยที่สอดคล้องต่อเนื่องกัน แต่ละหน่วยอาจมีข้อย่อยออกไปเพื่อให้ละเอียดลึกซึ้งเกิดความเข้าใจดีขึ้น

1.6 สื่อ อุปกรณ์และวิธีการเรียน ซึ่งเสนอแนะและสอดแทรกไว้ในหน่วยการเรียน แต่ละหน่วย ทำการกำหนดว่าถึงขั้นตอนของหน่วยนี้แล้วผู้ศึกษาชุดการนิเทศทางไกลจะต้องปฏิบัติกิจกรรมอะไร ใช้วิธีการใดและใช้สื่ออะไร เพื่อให้เกิดความเข้าใจเนื้อหา โดยการใช้สื่อทางไกลในรูปของสื่อประสม

1.7 แบบทดสอบหลังการศึกษา อาจเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนการศึกษาหรือสลับข้อคำถาม สลับคำตอบเพื่อกันการจำข้อสอบได้ ผลการสอบครั้งหลังนี้นำไปเปรียบเทียบกับ การสอบก่อนการศึกษา จะทำให้ทราบความก้าวหน้าของตนเองในการศึกษาได้

1.8 เฉลยคำตอบแบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษา

1.9 บรรณานุกรม ภาคผนวก เพื่อให้ผู้ศึกษาสามารถค้นคว้าหรือศึกษาเพิ่มเติม

2. ขั้นตอนการสร้างชุดการนิเทศทางไกล

ได้กล่าวแล้วว่าชุดนิเทศทางไกลมีลักษณะเป็นชุดการสอนทางไกลอย่างหนึ่ง ดังนั้น ขั้นตอนในการสร้างจึงใช้วิธีการและขั้นตอนในการสร้างชุดการสอน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาเนื้อหาที่จะนำมาสร้างชุดการนิเทศทางไกลโดยละเอียด มาจัดเป็นหน่วย การเรียนที่ไม่ซ้ำซ้อนกัน จัดลำดับหน่วยการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานให้ผู้เรียนได้เรียนก่อน

2.2 กำหนดความคิดรวบยอดให้สอดคล้องกับหน่วยและหัวเรื่อง ซึ่งความคิดรวบยอด นี้ถือว่าเป็นแนวความคิดหรือหลักเกณฑ์ที่สำคัญ

2.3 กำหนดจุดประสงค์ปลายทางของการเรียนที่เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ ให้ สอดคล้องกับความคิดรวบยอด

2.4 ทำการวิเคราะห์งานเพื่อหากิจกรรมที่เหมาะสมและเรียงลำดับกิจกรรมในแต่ละ หัวข้อเพื่อให้เกิดการประสานกลมกลืนของการนำเสนอเนื้อหาและการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมต้อง คำนึงถึงพื้นฐานและความต้องการของผู้ศึกษา ตลอดจนความสอดคล้องกันระหว่างกิจกรรมกับสื่อ ที่ใช้ในชุดการนิเทศทางไกล

2.5 กำหนดสื่อการนิเทศทางไกล เป็นสื่อที่ใช้นำเสนอเนื้อหาสาระ ประสพการณ์ และกิจกรรมการนิเทศ สื่อในชุดการนิเทศทางไกลนี้ใช้สื่อหลายชนิดมาสัมพันธ์กันเพื่อนำเสนอ เนื้อหาสาระ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ วิดีทัศน์ เทปเสียง เป็นต้น ทั้งนี้การใช้สื่อในแต่ละหน่วยและแต่ละ เนื้อหาสาระต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและแนะนำ

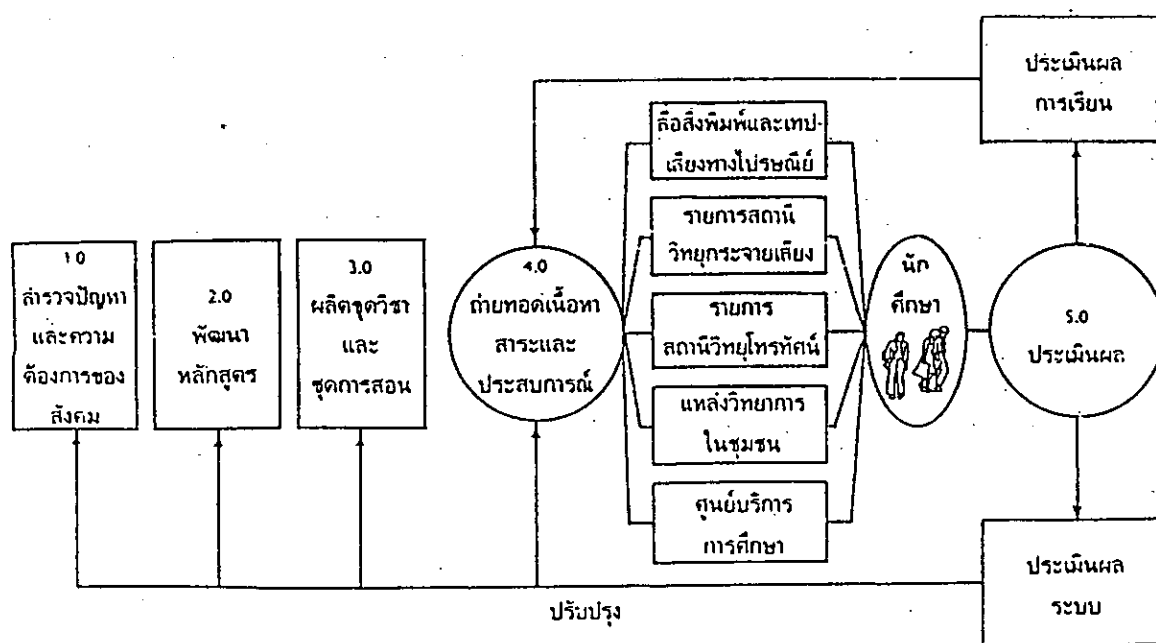
2.6 ทำการตรวจสอบประสิทธิภาพของชุดนิเทศทางไกล โดยทดลองใช้ชุดการนิเทศ 2 ครั้ง ครั้งแรกทดลองกับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กประมาณ 1-2 โรงเรียน ครั้งที่สองทดลองกับ กลุ่มใหญ่ประมาณ 3 - 4 โรงเรียน หลังจากทำการปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่องแล้วจึงนำชุด การนิเทศไปใช้ภาคสนาม จากนั้นจึงทำการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากภาคสนามนำมาวิเคราะห์เพื่อ ประเมินผลตัดสินคุณค่าและประสิทธิภาพของชุดการนิเทศและรูปแบบการนิเทศทางไกลต่อไป

การพัฒนาารูปแบบการนิเทศทางไกล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาารูปแบบการให้ความรู้และประสพการณ์ในระบบทางไกล นำมา สังเคราะห์รูปแบบการนิเทศทางไกลเพื่อนำมาพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

ระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

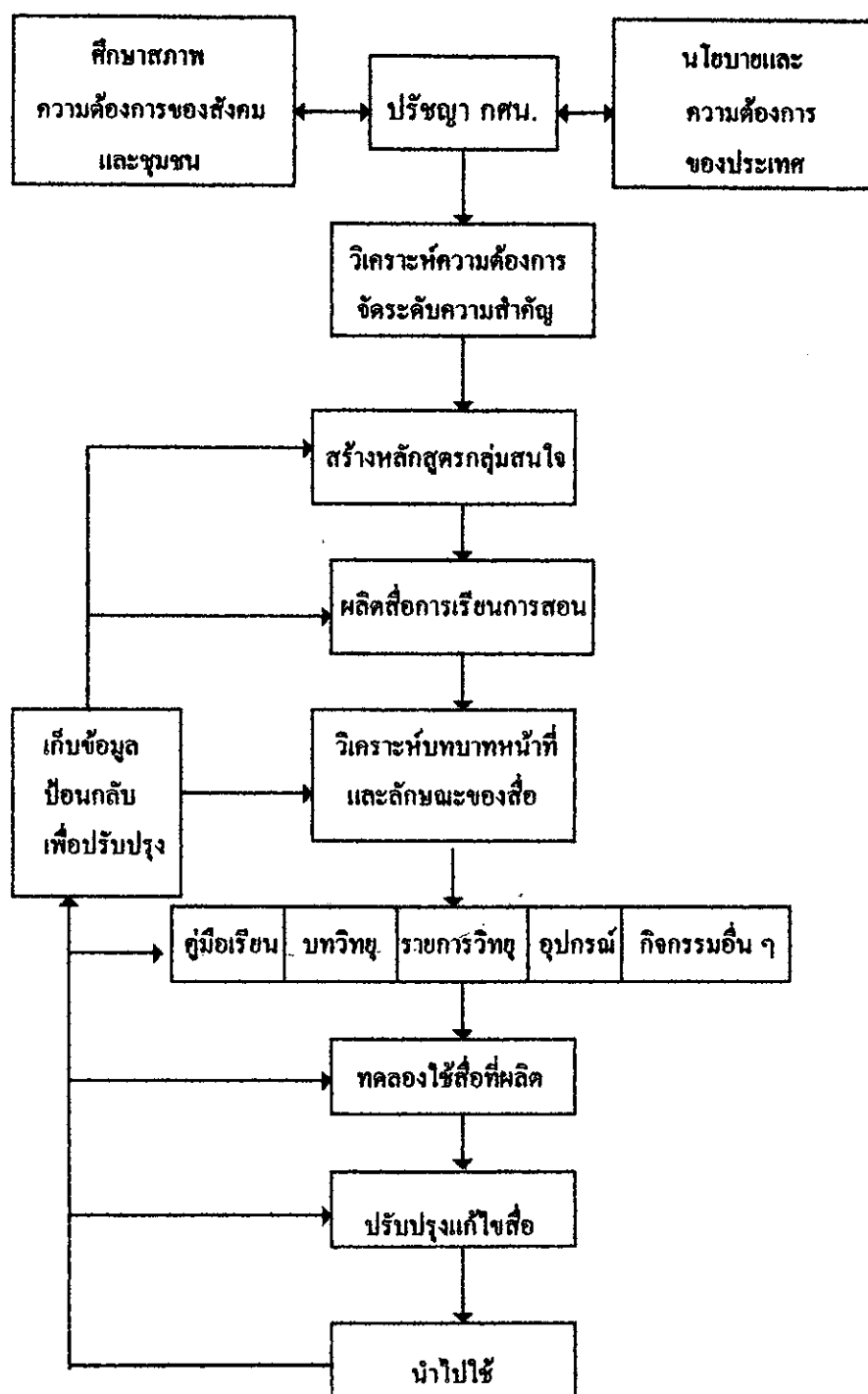
ระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราชเป็นระบบสื่อประสมประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ (1) สำรวจความต้องการการศึกษาของกลุ่มเป้าหมาย (2) พัฒนาหลักสูตร โดยแต่ละวิชาที่มีในหลักสูตรจัดเป็นแบบบูรณาการ จัดโครงร่างของหลักสูตรให้สะดวกต่อการใช้กับระบบการสอนทางไกล (3) คัดเลือกและผลิตสื่อโดยใช้สิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลัก สื่ออื่น ๆ เช่น วิดีโอ โทรทัศน์ การสอนเสริม เป็นต้น ใช้เป็นสื่อเสริม (4) เป็นระบบสื่อสารกับผู้เรียนทางไปรษณีย์ในกรณีที่ไม่มีวัสดุ สิ่งพิมพ์และมีการสื่อสารทางวิดีโอ โทรทัศน์อีกด้วย (5) การประเมินและติดตามผล มี 2 ลักษณะ คือ ประเมินผลนักเรียนเพื่อตัดสินผลการเรียนกับประเมินผลระบบการสอนทางไกลเพื่อปรับปรุงหลักสูตร และระบบการจัดการเรียนการสอน (UNESCO. 1986 : 329 - 331 ; วิจิตร ศรีสอาน. 2529 : 7) ซึ่ง วิจิตร ศรีสอาน (2529 : 5) กล่าวว่า ระบบการสอนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราชใช้สื่อประสมแทนสื่อเฉพาะอย่าง จะช่วยเสริมประสิทธิภาพของการศึกษาทางไกลได้เป็นอเนกประการทั้งนี้ศูนย์วิจัยและพัฒนาระหว่างชาติ (2530 : 5 - 7) ได้ทำการประเมินผลระบบการสอนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช พบว่า การศึกษาในระบบการศึกษาทางไกลผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าตามขั้นตอนและวิธีการที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราชเสนอ โดยอาศัยสื่อประเภทต่างๆ คือ เอกสาร เทปเสียง รายการวิทยุกระจายเสียง รายการโทรทัศน์และการสอนเสริม ผู้สำเร็จการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรต่าง ๆ ได้รับการพัฒนาความรู้สูงขึ้นจากก่อนเรียนในทุก ๆ ด้าน และจากผลการวิจัยยังพบว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วยังติดตามฟังรายการวิทยุกระจายเสียงและชมรายการโทรทัศน์อยู่เสมอ

ภาพประกอบ 4 ระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

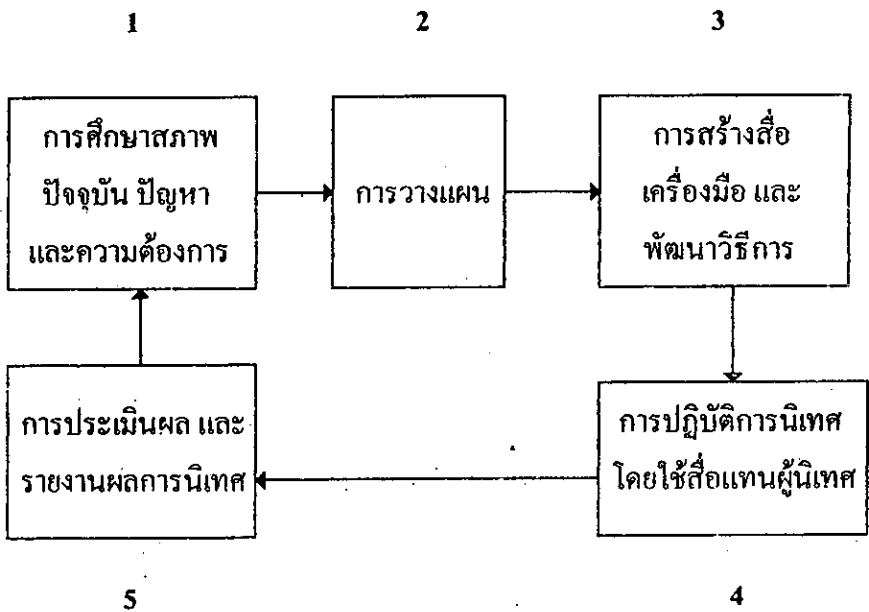
ระบบการสอนทางไกลของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

ระบบการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนกลุ่มสนใจทางวิทยุและไปรษณีย์(ว.ปณ.) ในระบบทางไกลของกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีรายละเอียดของการพัฒนาที่แตกต่างไปจากระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช แต่ถึงแม้ว่าขั้นตอนย่อยของทั้งสองรูปแบบจะแตกต่างกันแต่ขั้นตอนหลักของการพัฒนาระบบจะคล้ายกันคือ มีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานก่อนการกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา แล้วจึงผลิตสื่อหรือชุดการเรียน ทำการถ่ายทอดเนื้อหาผ่านสื่อทางไกลในรูปของสื่อประสมและมีการประเมินผลระบบการสอน (เพ็ญศรี ทวีสุวรรณ และ อารัญญา สิริยานนท์. 2534. 405 - 407) ซึ่ง อวยชัย จันทปัญญาศิลป์ (2527 : 94) ได้ทำการวิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 ทาง ว.ปณ. ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ศนอ.) จังหวัดอุบลราชธานี พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนมีความเหมาะสม สื่อการเรียนทั้ง 3 ชนิด คือ คู่มือเรียน การฟังวิทยุและการพบกลุ่มมีความจำเป็นต่อการเรียนทาง ว.ปณ. ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

ภาพประกอบ 5 ระบบการสอนทางไกลของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

กระบวนการนิเทศทางไกลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
กระบวนการนิเทศทางไกลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มี
องค์ประกอบ 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของ
ผู้รับการนิเทศ (2) เป็นการวางแผนการนิเทศและเลือกแนวทางการนิเทศที่เหมาะสม (3) สร้างสื่อ
และเครื่องมือการนิเทศทางไกลให้สอดคล้องกับแผนการนิเทศ (4) การปฏิบัติการนิเทศด้วยสื่อ
ทางไกลที่กำหนด (5) ทำการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศทางไกลเพื่อปรับปรุงวิธีการและ
ระบบการนิเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 19)

ภาพประกอบ 6 กระบวนการนิเทศทางไกลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

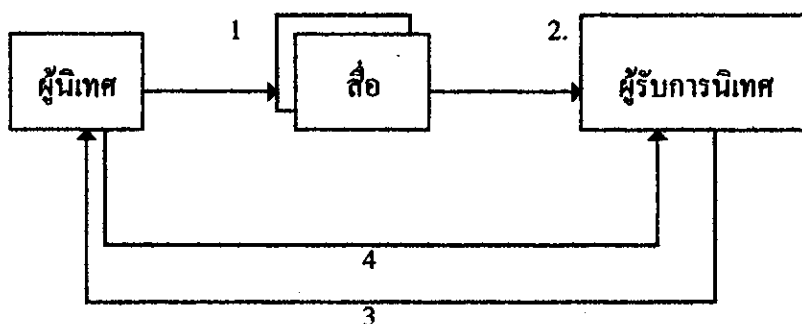
รูปแบบการนิเทศทางไกลของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 7

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 7 (2535 : 16 - 18) ได้นำเสนอ

รูปแบบการนิเทศทางไกล 3 รูปแบบ โดยได้ทำการทดลองเปรียบเทียบรูปแบบการนิเทศทางไกล ทั้ง 3 รูปแบบ พบว่าพฤติกรรมการสอนของครูและความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครู ผู้รับการนิเทศทางไกลในแต่ละรูปแบบไม่แตกต่างกัน

รูปแบบการนิเทศทางไกลดังกล่าวมีดังนี้

รูปแบบที่ 1 เป็นการนิเทศโดยใช้สื่อนิเทศทางไกลสำเร็จรูปและให้ครูผู้สอนส่งข้อมูลย้อนกลับ

ภาพประกอบ 7 ขั้นตอนการนิเทศทางไกลของเขตการศึกษา 7 รูปแบบที่ 1

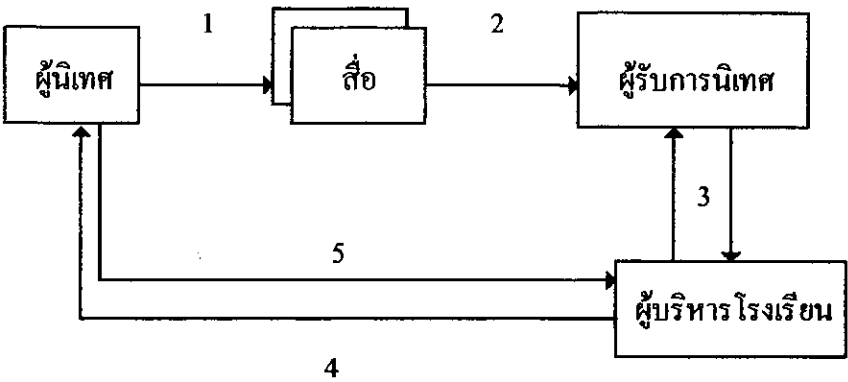
ขั้นตอนที่ 1 ผู้นิเทศส่งสื่อนิเทศทางไกลไปยังผู้รับการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 2 ผู้รับการนิเทศ ศึกษาสื่อนิเทศทางไกลและนำไปใช้ในการจัดกิจกรรม
การเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ 3 ผู้รับการนิเทศให้ข้อมูลย้อนกลับไปยังผู้นิเทศ

ขั้นตอนที่ 4 ผู้นิเทศให้ข้อเสนอแนะส่งคืนไปยังผู้รับการนิเทศ

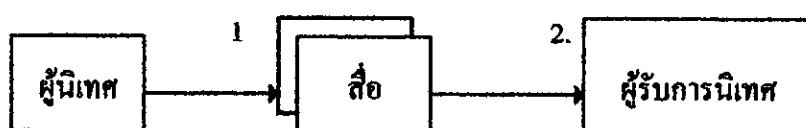
รูปแบบที่ 2 เป็นการนิเทศโดยใช้สื่อนิเทศทางไกลและให้ผู้บริหาร โรงเรียนส่งข้อมูลย้อนกลับ

ภาพประกอบ 8 ขั้นตอนการนิเทศทางไกลของเขตการศึกษา 7 รูปแบบที่ 2

- ขั้นตอนที่ 1 ผู้นิเทศส่งสื่อนิเทศทางไกลไปยังผู้รับการนิเทศ
- ขั้นตอนที่ 2 ผู้รับการนิเทศศึกษาสื่อการนิเทศทางไกลและนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- ขั้นตอนที่ 3 ผู้บริหาร โรงเรียน ดำเนินการนิเทศภายในต่อผู้รับการนิเทศ
- ขั้นตอนที่ 4 ผู้บริหาร ให้ข้อมูลย้อนกลับไปยังผู้นิเทศ
- ขั้นตอนที่ 5 ผู้นิเทศให้ข้อเสนอแนะส่งไปยังผู้บริหาร โรงเรียนและผู้รับการนิเทศ

รูปแบบที่ 3 เป็นการนิเทศโดยใช้สื่อนิเทศทางไกลเพียงอย่างเดียว

ภาพประกอบ 9 ขั้นตอนการนิเทศทางไกลของเขตการศึกษา 7 รูปแบบที่ 3

ขั้นตอนที่ 1 ผู้นิเทศส่งสื่อนิเทศทางไกลไปยังผู้รับการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 2 ผู้รับการนิเทศศึกษาสื่อนิเทศทางไกลและนำไปใช้ในการจัดกิจกรรม
การเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ 3 ผู้รับการนิเทศศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน
ด้วยตนเอง

รูปแบบการนิเทศทางไกลที่ผู้วิจัยพัฒนา

จากการศึกษารูปแบบการศึกษาทางไกลและรูปแบบการนิเทศทางไกลข้างต้นจะเห็นว่ารูปแบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และรูปแบบการศึกษาทางไกลของกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระและประสบการณ์แล้วนำเสนอเนื้อหาสาระและประสบการณ์นั้นด้วยชุดการสอนทางไกลโดยใช้สื่อประสม สำหรับรูปแบบการนิเทศทางไกลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานขั้นตอนแรกเช่นกัน แต่ไม่เน้นรายละเอียดในขั้นตอนการหาความสอดคล้องและความเหมาะสมของสมรรถภาพที่จะนำมากำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระและประสบการณ์ โดยใช้การวางแผนและการเลือกแนวทางการนิเทศเป็นหลักสำคัญ ดังนั้นการพัฒนาารูปแบบการนิเทศทางไกลในครั้งนี้ผู้วิจัยได้พิจารณาจุดเด่นจุดด้อยของรูปแบบต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น มาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการนิเทศทางไกลเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนใหญ่ ๆ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวกับสมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียนเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน
2. สำรวจสภาพปัญหาและความต้องการการนิเทศภายใน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน
3. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในข้อที่ 1 และข้อที่ 2 นำมาจัดเป็นวัตถุประสงค์เนื้อหาสาระและประสบการณ์ที่จะใช้ในการสร้างชุดการนิเทศทางไกล

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างชุดการนิเทศทางไกล

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการนิเทศทางไกล
2. คัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ ประสบการณ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
3. พิจารณาคัดเลือกสื่อและเครื่องมือนิเทศทางไกล หาวีธีที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระและประสบการณ์ที่จะใช้ในชุดการนิเทศทางไกล
4. จัดทำโครงร่างของชุดการนิเทศทางไกลโดยให้มีความสอดคล้องกันระหว่างวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระและสื่อที่ได้จากการวิเคราะห์ในข้อที่ 1-3

5. ตรวจสอบโครงร่างของชุดการนิเทศทางไกลโดยผู้เชี่ยวชาญ
6. สร้างชุดการนิเทศทางไกลที่ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระและสื่อที่สมบูรณ์
7. ตรวจสอบความเที่ยงตรงของชุดการนิเทศทางไกลโดยผู้เชี่ยวชาญ

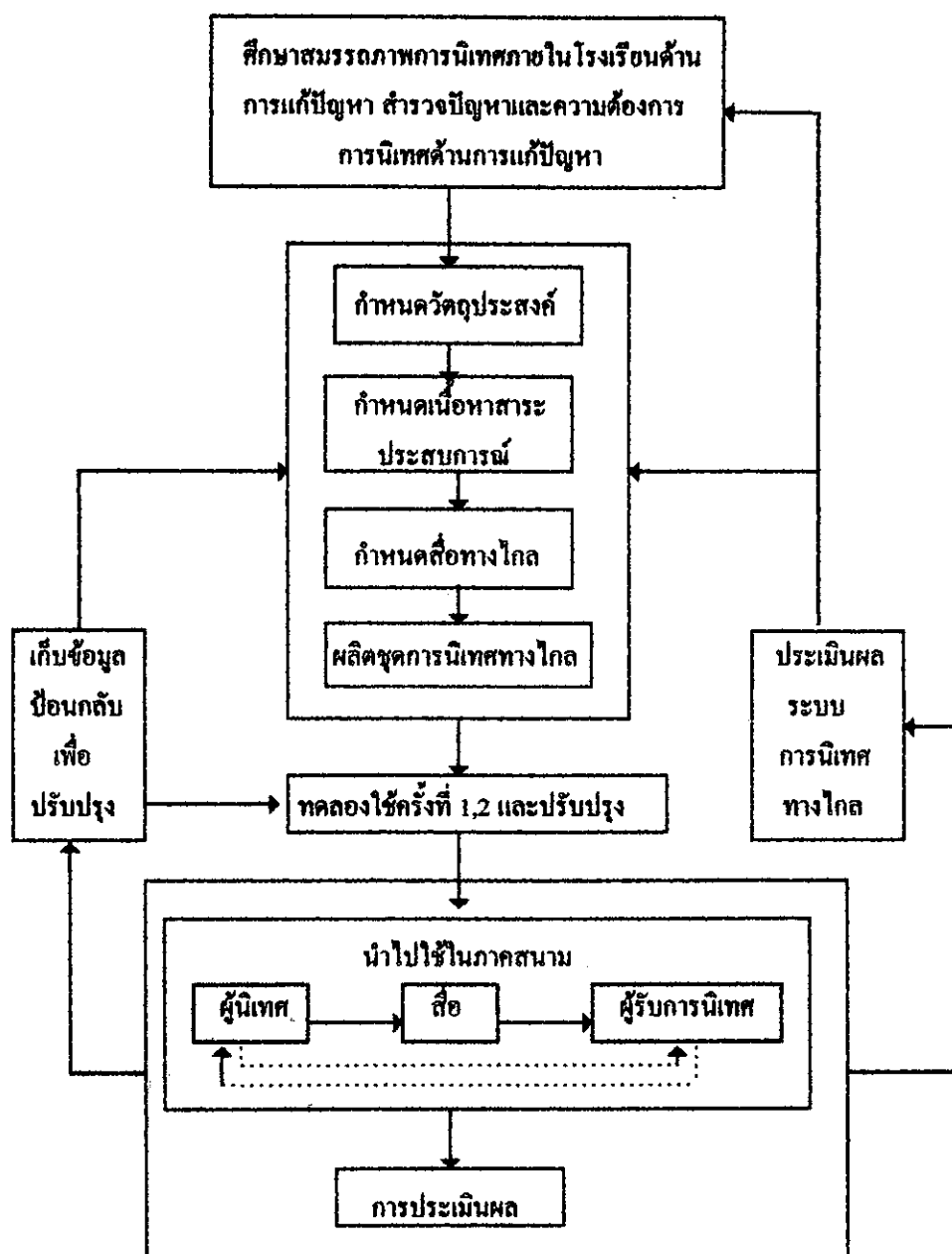
ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิภาพของชุดการนิเทศทางไกล

1. ตรวจสอบประสิทธิภาพ ครั้งที่ 1 โดยทดลองใช้กับกลุ่มเล็ก
2. ตรวจสอบประสิทธิภาพ ครั้งที่ 2 โดยทดลองใช้กับกลุ่มใหญ่

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบการนิเทศทางไกล

1. นำชุดการนิเทศทางไกลไปใช้ในภาคสนาม
2. ทำการประเมินผลการใช้ชุดการนิเทศทางไกลของผู้บริหารโรงเรียน
3. ประเมินภาพรวมของรูปแบบการนิเทศทางไกล ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 ถึงขั้นตอนที่ 4

การพัฒนาารูปแบบการนิเทศทางไกลข้างต้นนำมาแสดงเป็นภาพประกอบได้ดังนี้

ภาพประกอบ 10 การพัฒนารูปแบบการนิเทศทางไกลเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา (Research and Development) รูปแบบการนิเทศทางไกลในรูปของชุดการนิเทศทางไกล โดยมีจุดประสงค์เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องมีจำนวน 8 กลุ่ม ดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน จำนวน 5 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน จำนวน 30 คน

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจหาความต้องการการนิเทศ ซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี จำนวน 145 คน

4. ผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและโครงสร้าง รวมทั้งประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของชุดนิเทศทางไกล จำนวน 9 คน

5. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองหาประสิทธิภาพของชุดการนิเทศทางไกล ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ใช้ตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกล เป็นกลุ่มทดลองกลุ่มเล็ก จำนวน 2 โรงเรียน เป็นผู้บริหารโรงเรียน 2 คน ครูผู้สอน 2 คน

กลุ่มที่ 2 ใช้ตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกลเป็นกลุ่มทดลองกลุ่มใหญ่ จำนวน 4 โรงเรียน เป็นผู้บริหารโรงเรียน 4 คน ครูผู้สอน 4 คน

6. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้สอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 30 คน

7. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทดลองภาคสนาม เป็นผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวกเหือก จังหวัดสระบุรี จำนวน 31 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 16 คน กลุ่มควบคุม 15 คน

ขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างชุดการนิเทศทางไกล

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกล แบ่งเป็น 2 ครั้ง คือ

ครั้งที่ 1 หาประสิทธิภาพกับกลุ่มทดลองขนาดเล็ก

ครั้งที่ 2 หาประสิทธิภาพกับกลุ่มทดลองขนาดใหญ่

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการนิเทศทางไกล แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

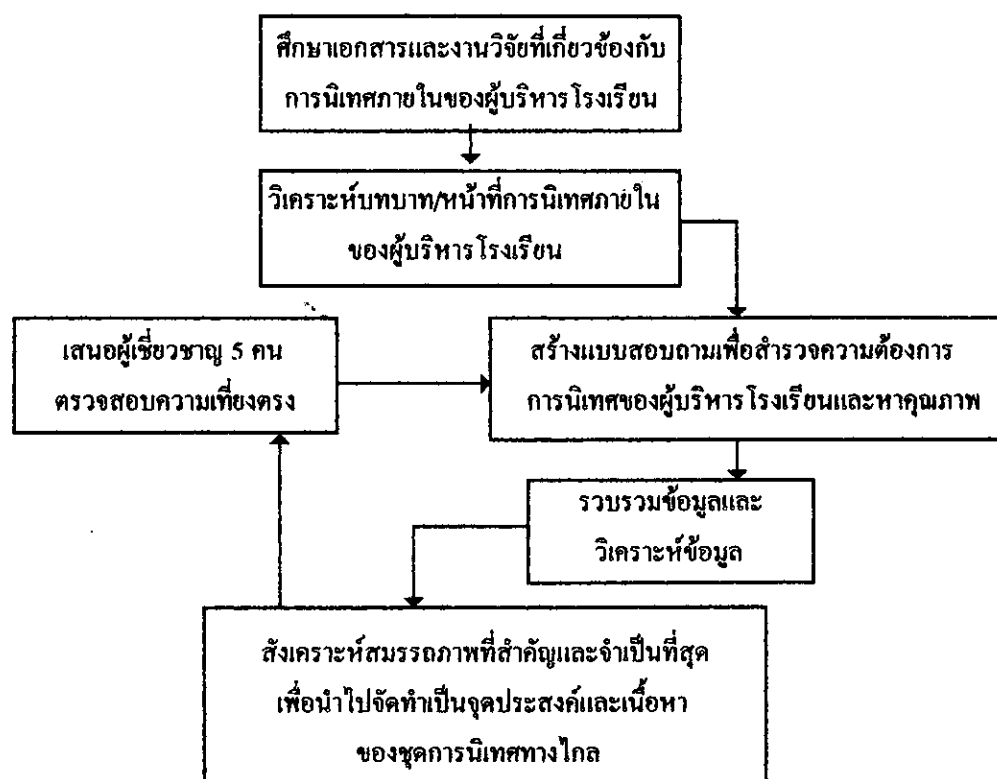
ตอนที่ 1 การประเมินผลการใช้ชุดการนิเทศทางไกล

ตอนที่ 2 การประเมินภาพรวมของรูปแบบการนิเทศทางไกล

รายละเอียดของการดำเนินการแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

การสำรวจข้อมูลพื้นฐานมีวัตถุประสงค์ เพื่อหาข้อมูลความต้องการการนิเทศของ
ผู้บริหารโรงเรียนเพื่อให้อาจพัฒนาการจัดการสอนของครูผู้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จาก
ข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการสอบถามผู้บริหารโรงเรียน นำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ
และประสบการณ์ในการสร้างชุดการนิเทศทางไกลให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการการนิเทศ
ของผู้บริหารโรงเรียนอย่างแท้จริง การดำเนินการตามขั้นตอนที่ 1 แสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบ 11 ขั้นตอนการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

รายละเอียดในการดำเนินการตามขั้นตอนที่ 1 มีดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนในเรื่องของความหมาย ความจำเป็น ความมุ่งหมาย กระบวนการ ทักษะและกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน

2. จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถจำแนกเป็นประเด็นเพื่อใช้สอบถามความต้องการการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนได้ 4 ด้าน คือ

2.1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและการวางแผนการนิเทศ

2.2 การสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศ

2.3 การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน

2.4 การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน

3. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมสาระเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ตามที่ได้สรุปไว้ในข้อที่ 2 แบบสอบถามที่สร้างขึ้น เป็นแบบสอบถามความต้องการการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

แบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องต่อไปนี้ คือ (1) โรงเรียนและอำเภอที่สังกัด (2) การมีเครื่องมือสื่อสารภายในโรงเรียน เช่น โทรศัพท์วิทยุสื่อสาร วิทยุเทป เครื่องเล่นวีดิทัศน์ เป็นต้น

แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นการสอบถามความต้องการการนิเทศโดยใช้เครื่องมือที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ ต้องการมากที่สุด ต้องการมาก ต้องการปานกลาง ต้องการน้อยและต้องการน้อยที่สุด ประเด็นที่ใช้ในการสอบถามความต้องการการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนในขั้นตอนที่ 2 นี้มี 4 ประเด็น คือ

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและการวางแผนการนิเทศ จำนวน 9 ข้อ ได้แก่

1.1 การวิเคราะห์นโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของทุกระดับ

1.2 การแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ

ของโรงเรียน

1.3 การกำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูล

1.4 การนำข้อมูลจากการวิเคราะห์มาใช้อย่างวางแผน

1.5 การกำหนดตัวบุคคลเพื่อรับผิดชอบการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียน

1.6 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียน

1.7 การจัดทำแผนงาน/โครงการนิเทศภายในโรงเรียน

1.8 การจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานด้านการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อควบคุม

การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามแผนที่วางไว้

- 1.9 การจัดทำแผนการสอน
2. การสร้างสื่อและเครื่องมือในการนิเทศภายในโรงเรียน จำนวน 4 ข้อ ได้แก่
 - 2.1 การผลิตสื่อและเครื่องมือเพื่อใช้ในการนิเทศ
 - 2.2 การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้สื่อและเครื่องมือในการนิเทศแก่ครูอาจารย์
 - 2.3 แนวการจัดให้มีศูนย์รวมสื่อและเครื่องมือในการนิเทศ
 - 2.4 แนวการประเมินผลการใช้สื่อและเครื่องมือในการนิเทศการปฏิบัติการนิเทศ
3. การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน จำนวน 18 ข้อ ได้แก่
 - 3.1 การประชุมชี้แจงครูผู้สอนให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้ทำนิเทศ
 - 3.2 การสนับสนุนให้ครูทำนิเทศกันเอง
 - 3.3 การสาริตการสอน
 - 3.4 การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
 - 3.5 การเข้าสังเกตการสอนในชั้นเรียน
 - 3.6 การให้คำปรึกษาแก่ครูผู้สอนเป็นรายกลุ่ม
 - 3.7 การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล
 - 3.8 การสร้างมนุษยสัมพันธ์
 - 3.9 การสร้างแรงจูงใจ
 - 3.10 ทักษะความเป็นผู้นำทางการสอน
 - 3.11 การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการสอน
 - 3.12 การประชุมนิเทศ
 - 3.13 เทคนิคการให้ข้อมูลย้อนกลับ
 - 3.14 ทักษะการสอนทั่วไป
 - 3.15 นวัตกรรมทางการสอน
 - 3.16 การประเมินผลจากการปฏิบัติจริง
 - 3.17 การวิจัยในชั้นเรียน
 - 3.18 วิธีควบคุมดูแลให้การปฏิบัติงานนิเทศภายในเป็นไปตามแผนงาน/โครงการที่

กำหนด

4. การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียนม จำนวน 6 ข้อ
 - 4.1 การจัดทำเครื่องมือการประเมินผลการนิเทศ
 - 4.2 การจัดการประเมินผลการนิเทศ

4.3 การจัดให้ครูผู้สอนได้ประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง

4.4 การจัดให้ครูผู้สอนประเมินงานซึ่งกันและกัน

4.5 การร่วมกันตรวจสอบข้อบกพร่องจากการปฏิบัติงานนิเทศภายใน

4.6 การรายงานผลการนิเทศให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบ

แบบสอบถามตอนที่ 3 เป็นการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศใน 4 ด้าน คือ (1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและการวางแผนการนิเทศ (2) การสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศ (3) การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน (4) การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน

4. การหาคุณภาพของแบบสอบถามด้านความเที่ยงตรง (validity) ผู้วิจัยนำแบบสำรวจเสนออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาการนิเทศ 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศทางไกล 1 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามโครงสร้างของแบบสอบถาม

ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำเกี่ยวกับความเที่ยงตรง สรุปได้ว่า ตอนที่ 2 ของแบบสอบถามควรนำข้อคำถามในประเด็นที่ 3 เรื่องการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ข้อที่ 3.14 ทักษะการสอนทั่วไป 3.15 นวัตกรรมทางการสอน 3.16 การประเมินผลจากการปฏิบัติจริง และข้อที่ 3.17 การวิจัยในชั้นเรียน ทั้งหมดนี้นำไปรวมกันเป็นประเด็นใหม่อีกประเด็นหนึ่ง เป็นประเด็นที่เกี่ยวกับเรื่องทักษะการสอนและนวัตกรรมการสอน ซึ่งมีข้อคำถามจำนวน 18 ข้อ ดังนี้

1. การสอนแบบบรรยาย
2. การสอนแบบอภิปราย
3. การสอนแบบบทบาทสมมติ
4. การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง
5. การสอนแบบระดมพลังสมอง
6. การสอนแบบค้นพบ
7. การสอนแบบรายงาน
8. การสอนแบบใช้คำถาม
9. การสอนแบบตัวต่อตัว
10. การสอนเป็นทีม
11. การสอนโดยใช้บทเรียนโปรแกรม
12. การสอนโดยใช้ชุดการสอน
13. การสอนแบบศูนย์การเรียน

14. การสอนแบบการเรียนรู้เพื่อรอบรู้
15. การสอนแบบสถานการณ์การเรียนรู้
16. การเรียนแบบร่วมมือกัน
17. การประเมินผลการเรียนจากการปฏิบัติจริง
18. การวิจัยในชั้นเรียน

ดังนั้นแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 จึงมีประเด็นในการสอบถาม 5 ประเด็น คือ การศึกษาสภาพปัญหาและการวางแผนการนิเทศ การสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ทักษะการสอนและนวัตกรรมการสอน และการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน

จากนั้นหาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามที่สร้างไปใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี จำนวน 30 คน นำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 (แบบสอบถามปรากฏในภาคผนวก ก หน้า 190)

5. ประชากรที่ใช้ในการสำรวจความต้องการการนิเทศ เป็นผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี ปีการศึกษา 2539 ซึ่งมีจำนวน 331 คน จำนวน 331 โรงเรียน จาก 13 อำเภอ ทำการสุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) มาจำนวน 4 อำเภอ ได้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ตาราง 1 จำนวนผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการสำรวจความต้องการการนิเทศ

อำเภอ	จำนวน โรงเรียน	จำนวน ร.ร. กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน ผู้บริหาร ร.ร.	หมายเหตุ
หนองแค	49	49	49	
พระพุทธบาท	31	31	31	
วังม่วง	18	18	18	
แก่งคอย	47	47	47	
รวม	145 แห่ง	145 แห่ง	145 คน	

จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปสอบถามผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และได้รับแบบสอบถามคืน 120 ฉบับ คิดเป็น 82.76 %

6. นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจความต้องการการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนมาวิเคราะห์หาสมรรถภาพสำคัญที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องการเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดีขึ้น โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

มีความต้องการการนิเทศมาก ช่วงคะแนน 3.668 - 5.000

มีความต้องการปานกลาง ช่วงคะแนน 2.334 - 3.667

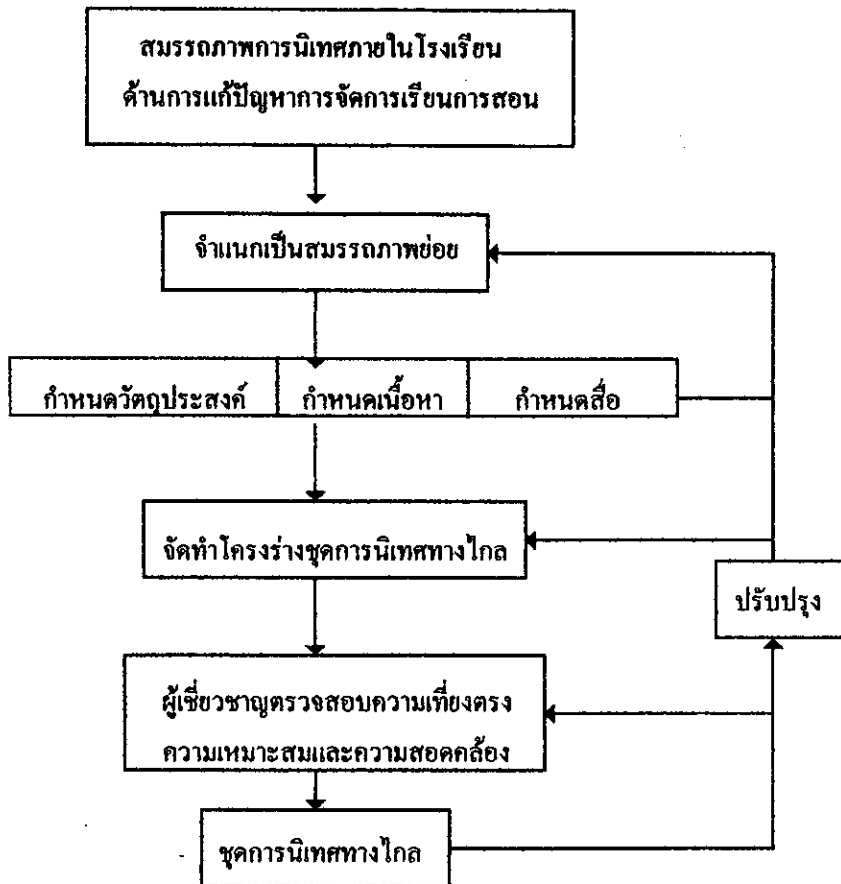
มีความต้องการน้อย ช่วงคะแนน 1.000 - 2.333

ถ้าค่าเฉลี่ยมีความใกล้เคียงระดับมาก ถือว่าเป็นระดับปานกลางค่อนข้างมาก (ช่วงคะแนน 3.500 - 3.667) ก็จะได้รับพิจารณาว่าเป็นความต้องการที่สำคัญด้วย

7. นำข้อมูลที่เป็นความต้องการระดับมาก และระดับปานกลางค่อนข้างมากมาสังเคราะห์เทียบกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ ได้สมรรถภาพสำคัญ 1 สมรรถภาพ คือ สมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างชุดการนิเทศทางไกล

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 สรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบ 12 ขั้นตอนการสร้างชุดนิเทศทางไกล

รายละเอียดในการดำเนินการตามขั้นตอนที่ 2 มีดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ และสามารถจำแนกสมรรถภาพการแก้ปัญหาเป็นสมรรถภาพย่อย ๆ ได้ 6 ประการ คือ ความสามารถระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา ความสามารถวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา ความสามารถในการพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา ความสามารถในการเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา ความสามารถในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน และความสามารถในการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน

2. กำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหาและสื่อที่ใช้ในชุดการนิเทศทางไกล

2.1 การกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนได้ มีวัตถุประสงค์ย่อย 6 ประการ(ตามสมรรถภาพในข้อที่ 1)

2.2 การกำหนดเนื้อหา ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาของชุดการนิเทศ เป็น 6 หน่วย กล่าวคือ แบ่งเนื้อหาตามสมรรถภาพย่อย ๆ สมรรถภาพละ 1 หน่วย

2.3 สื่อที่ใช้ในการสร้างชุดการนิเทศทางไกลครั้งนี้ คือ เอกสารสิ่งพิมพ์ วีดิทัศน์ แผ่นพับและเทปเสียงที่จะนำไปใช้กับหอกระจายข่าว

3. การจัดทำโครงร่างชุดการนิเทศทางไกล โดยนำผลจากการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ตลอดจนข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากำหนดโครงร่าง ดังนี้

3.1 เนื้อหาสาระตามสื่อสิ่งพิมพ์ที่จัดเป็นรูปเล่ม มีรายละเอียด ดังนี้คือ

3.1.1 บทนำของชุดการนิเทศทางไกล ได้แก่ คำนำ สารบัญ และชี้แจงการใช้ชุดการนิเทศทางไกล

3.1.2 แนวคิด

3.1.3 วัตถุประสงค์

3.1.4 แบบทดสอบก่อนการศึกษาชุดการนิเทศทางไกล

3.1.5 เนื้อหาสาระหรือประสบการณ์ เรื่องการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน แบ่งออกเป็น 6 หน่วย โดยแบ่งเอกสารออกเป็น 6 เล่ม ๆ ละ 1 หน่วย ดังนี้

หน่วยที่ 1 ความสามารถระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

หน่วยที่ 2 ความสามารถวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

หน่วยที่ 3 ความสามารถพิจารณาทางเลือกในการแก้ปัญหา

หน่วยที่ 4 ความสามารถเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหา

หน่วยที่ 5 ความสามารถดำเนินการนิเทศในโรงเรียน

หน่วยที่ 6 ความสามารถประเมินผลและรายงานผลการนิเทศในโรงเรียน

3.1.6 แบบทดสอบหลังการศึกษาชุดการนิเทศทางไกล

3.1.7 เฉลยแบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษาชุดการนิเทศทางไกล

3.1.8 บรรณานุกรม

3.1.9 ภาคผนวก

3.2 เนื้อหาสาระตามสื่ออื่น ๆ ได้แก่ วีดิทัศน์ เทปเสียง และแผ่นพับ

3.2.1 เนื้อหาของวีดิทัศน์ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการแก้ปัญหามาการจัดการเรียนการสอน มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนและการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน

3.2.2 เนื้อหาของเทปเสียง ได้แก่ การสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การสัมภาษณ์

การสอนที่มีประสิทธิภาพ และการประเมินโครงการ (ได้จากการนำเทปโทรทัศน์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมาบันทึกเป็นเทปเสียง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้รับการอนุญาตแล้ว ตามหนังสือในภาคผนวก ข หน้า 247)

3.2.3 เนื้อหาของแผ่นพับ ได้แก่ การสร้างแรงจูงใจ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ การวิจัยในชั้นเรียน การนิเทศโดยกลุ่มเพื่อน การนิเทศแบบคลินิก รูปแบบการประชุมนิเทศ เทคนิคการประชุมนิเทศ การกำกับ ดูแลการนิเทศภายในโรงเรียน การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การสอน ภาวะผู้นำทางการสอน

4. การประเมินโครงร่างชุดการนิเทศทางไกล ผู้วิจัยได้นำโครงร่างชุดการนิเทศทางไกลที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการประเมิน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ประเด็นของการประเมิน 3 ประการ คือ การประเมินความเที่ยงตรง การประเมินความเหมาะสมและการประเมินความสอดคล้องของโครงร่างชุดการนิเทศทางไกล

4.1.1 การประเมินความเที่ยงตรงตาม โครงสร้างและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้วิจัยส่งโครงร่างชุดการนิเทศทางไกลซึ่งประกอบด้วยสื่อต่าง ๆ อันได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวีดิทัศน์ สื่อเทปเสียงและสื่อที่เป็นแผ่นพับให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงชุดการนิเทศทางไกลให้ดีขึ้น

4.1.2 การประเมินความเหมาะสมโครงร่างชุดการนิเทศทางไกลกระทำหลังจากการปรับปรุงความเที่ยงตรงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ได้ทำการประเมินความเหมาะสมของโครงร่างชุดการนิเทศทางไกลโดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาองค์ประกอบของโครงร่างด้านสื่อสิ่งพิมพ์เหมาะสมเพียงใดในเรื่องคำชี้แจง แนวคิด วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม แบบทดสอบก่อนและหลังศึกษาชุดนิเทศทางไกล และภาคผนวก นอกจากนี้ยังประเมินสื่ออื่น ๆ ที่ใช้เป็นสื่อประสมของชุดนิเทศทางไกลด้วย

4.1.3 การประเมินความสอดคล้องของโครงร่างชุดการนิเทศทางไกล โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาถึงความสอดคล้องและความสัมพันธ์กันในการนำเสนอเนื้อหาในสื่อต่าง ๆ

4.2 ผู้ประเมินโครงร่างชุดการนิเทศทางไกลประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การนิเทศการศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาในระบบเปิด เทคโนโลยีทางการศึกษา จิตวิทยาและการวัดประเมินผลการศึกษา รวม จำนวน 9 คน (รายชื่อผู้เชี่ยวชาญปรากฏในภาคผนวก ข หน้า 243)

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ประกอบด้วย ตัวโครงร่างชุดการนิเทศทางไกล พร้อมด้วยแบบประเมินความเหมาะสม และแบบประเมินความสอดคล้องของโครงร่างชุด

4.3.1 แบบประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างชุดการนิเทศทางไกล เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ ระดับความเหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อยและเหมาะสมน้อยที่สุด มีข้อคำถาม ดังนี้

- ความเหมาะสมของคำชี้แจงการใช้ชุดการนิเทศทางไกล
- ความเหมาะสมของแนวคิด
- ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์
- ความเหมาะสมของแบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษา
- ความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ
- ความเหมาะสมของกิจกรรม
- ความเหมาะสมของภาคผนวก
- ความเหมาะสมของวิธีทัศน์ที่ใช้ประกอบชุดนิเทศทางไกล
- ความเหมาะสมของเทปเสียงที่ใช้ประกอบชุดนิเทศทางไกล

4.3.2 แบบประเมินความสอดคล้อง โครงสร้างชุดการนิเทศทางไกล เป็นแบบสำรวจรายการ 3 ระดับ ได้แก่ มีความเห็นว่าชุดการนิเทศทางไกลมีความสอดคล้อง ไม่แน่ใจและไม่สอดคล้อง มีข้อคำถาม ดังนี้

- ความสอดคล้องระหว่างแนวคิดกับวัตถุประสงค์
- ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหา
- ความเหมาะสมระหว่างเนื้อหากับแบบทดสอบ
- ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับกิจกรรม
- ความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับเทปเสียง
- ความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับแผ่นพับ

4.4 การหาคุณภาพเครื่องมือประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง โดยผู้วิจัยนำแบบประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้เพิ่มข้อคำถามในเรื่องของความเหมาะสมอีก 1 ข้อ คือ “ความเหมาะสมของหัวข้อในแผ่นพับที่ใช้ประกอบชุดนิเทศทางไกล” และเพิ่มเติมข้อคำถามในเรื่องของความสอดคล้องอีก 1 ข้อ คือ “ความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับวิธีทัศน์” รวมข้อคำถามในการประเมินความเหมาะสม จำนวน 10 ข้อ และข้อคำถามในการประเมินความสอดคล้อง จำนวน 7 ข้อ (แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องปรากฏในภาคผนวก ค หน้า 199)

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและนำมาวิเคราะห์ความเหมาะสมของ
โครงสร้างชุดการนิเทศทางไกลในรูปของค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) สำหรับข้อมูลที่ได้จากการประเมิน
ความสอดคล้องได้นำเสนอในรูปของดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินดังนี้

4.5.1 การพิจารณาความเหมาะสมใช้การเปรียบเทียบกับมาตราที่กำหนดใน
แบบสอบถาม โดยนำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาแปลงเป็นคะแนนดังนี้

มีความเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด ให้คะแนน 5

มีความเห็นว่าเหมาะสมมาก ให้คะแนน 4

มีความเห็นว่าเหมาะสมปานกลาง ให้คะแนน 3

มีความเห็นว่าเหมาะสมน้อย ให้คะแนน 2

มีความเห็นว่าเหมาะสมน้อยที่สุด ให้คะแนน 1

หลังจากนั้นหาค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญโดยถือเกณฑ์ระดับ
คะแนนเฉลี่ย ให้ช่วงคะแนนเท่า ๆ กัน ประมาณ 1.333 ดังนี้

มีความเหมาะสมมาก ช่วงคะแนน 3.668 - 5.000

มีความเหมาะสมปานกลาง ช่วงคะแนน 2.334 - 3.667

มีความเหมาะสมน้อย ช่วงคะแนน 1.000 - 2.333

ถ้าโครงสร้างชุดการนิเทศทางไกลยังไม่อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมมากที่สุดผู้วิจัยได้ปรับปรุง
แก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญจนผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ามีโครงสร้างชุดการนิเทศทางไกลมี
ความเหมาะสมมาก

4.5.2 การพิจารณาความสอดคล้อง ใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective
Congruence = IOC.) ซึ่งมีสูตรดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2531 : 124)

$$IOC. = \frac{\sum R}{N}$$

R แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยนำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาแปลงเป็นคะแนนดังนี้

มีความเห็นว่าสอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น + 1

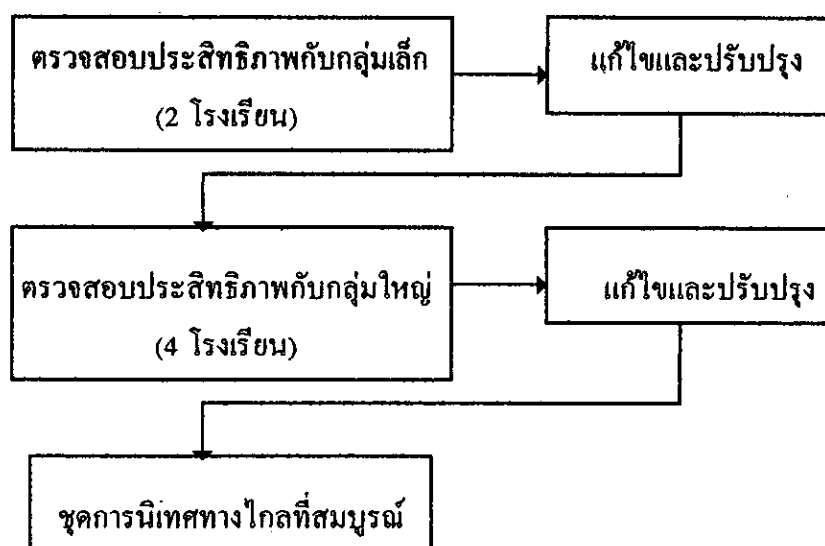
มีความเห็นว่าไม่แน่ใจ กำหนดคะแนนเป็น 0

มีความเห็นว่าไม่สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น - 1

จากนั้นนำค่าคะแนนมาแทนค่าในสูตรการหาดัชนีความสอดคล้อง ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไปถือว่าใช้ได้ไม่ต้องทำการปรับปรุง (การวิเคราะห์ความเที่ยงตรง ความเหมาะสม ความสอดคล้อง ปรากฏในบทที่ 4)

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกล

การดำเนินการในขั้นตอนที่ 3 เขียนเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบ 13 ขั้นตอนการตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกล

รายละเอียดในการดำเนินการตามขั้นตอนที่ 3 มีดังนี้

1. ทำการตรวจประสิทธิภาพของชุดนิเทศทางไกล จำนวน 2 ครั้ง คือ

ครั้งที่ 1 ทำการทดลองกับกลุ่มเล็ก มีโรงเรียนเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 2 โรงเรียน
ระยะเวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ ทำการปรับปรุงชุดการนิเทศทางไกลครั้งที่ 1

ครั้งที่ 2 ทำการทดลองกับกลุ่มใหญ่ มีโรงเรียนเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 4 โรงเรียน
ระยะเวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ และทำการปรับปรุงชุดการนิเทศทางไกลครั้งที่ 2 เพื่อแก้
ปัญหาและอุปสรรคขณะทำการทดลองจนเป็นแบบชุดนิเทศทางไกลที่สมบูรณ์

2. เครื่องมือที่ใช้ตรวจสอบประสิทธิภาพของชุดการนิเทศทางไกลในขั้นตอนที่ 3 คือ
แบบสัมภาษณ์ปัญหาและอุปสรรคในการใช้ชุดการนิเทศทางไกล

3. การสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการหาข้อมูลที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการใช้

ชุดการนิเทศทางไกล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกลว่าจะทำการตรวจสอบเรื่องใดบ้าง

3.2 กำหนดข้อคำถามให้ครอบคลุมประเด็นหรือหัวข้อที่ต้องการตรวจสอบชุดการนิเทศทางไกล

3.3 พิจารณาข้อคำถามโดยใช้หลักการที่ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องเข้าใจคำถามง่ายสามารถตอบได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้สัมภาษณ์ที่ต้องการทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการใช้ชุดการนิเทศทางไกล

3.4 นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องการวัดผลการสร้างชุดการสอนการนิเทศทางไกล การนิเทศภายในโรงเรียน จำนวน 3 คน ทำการตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงของข้อคำถาม

3.5 ปรับปรุงข้อคำถามหรือเลือกข้อคำถามที่เหมาะสมไว้ แล้วนำไปทดลองสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 2 คน ซึ่งเป็นผู้บริหารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกล เพื่อทดสอบความเข้าใจข้อคำถามของผู้บริหารโรงเรียนว่าตรงกับวัตถุประสงค์ของผู้สัมภาษณ์หรือไม่

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง การนำเสนอข้อมูลตามแบบสอบถามได้นำเสนอในรูปของและการบรรยาย หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ปรับปรุงชุดการนิเทศทางไกลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการนิเทศทางไกล

เมื่อทำการตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกล และทำการปรับปรุงแก้ไข ผู้วิจัยนำชุดการนิเทศทางไกลไปใช้ภาคสนามเพื่อประเมินประสิทธิภาพของชุดการนิเทศและรูปแบบการนิเทศทางไกล ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. แผนแบบการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ใช้แบบการวิจัยที่มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทำการวัดหลังการทดลองเพียงอย่างเดียวซึ่งถือว่าเป็นการเปรียบเทียบกับกลุ่มคงที่ (static - group comparison) (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2535 : 66)

ตาราง 2 แผนแบบการทดลอง

R	E	X	T
R	C	- X	T

เมื่อ X แทน การจัดกระทำหรือการให้ตัวแปรทดลอง

- X แทน ไม่มีการจัดกระทำหรือการให้ตัวแปรทดลอง

T แทน การวัดหลังการทดลอง

R แทน มีการสุ่มผู้รับการทดลอง

E แทน กลุ่มทดลอง

C แทน กลุ่มควบคุม

วิธีดำเนินการ ใช้กลุ่มประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง ทำการสุ่มอย่างง่ายออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ให้กลุ่มทดลองทำกรณีศึกษาในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหา การจัดการเรียนการสอนโดยการศึกษาจากชุดกรณีศึกษาทางไกล หลังการทดลองจึงทำการวัดทั้ง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฉะเชิงเทรา จำนวน 30 คน นำมาสุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) เป็น กลุ่มทดลอง 16 คน กลุ่มควบคุม 15 คน

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองภาคสนาม ประมาณ 10 สัปดาห์

4. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินชุดกรณีศึกษาทางไกล มี 2 ชนิด คือ

4.1 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียนด้านการแก้ปัญหการจัดการเรียนการสอน ใน 6 ด้าน ได้แก่ การระบุปัญหาหรือ ความต้องการพัฒนา การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา การพิจารณาทางเลือกเพื่อ แก้ปัญหา การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน การประเมินผล และรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน แบบสอบถามดังกล่าวเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับคือ ปฏิบัติมากที่สุด ปฏิบัติมาก ปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัติน้อย ปฏิบัติน้อยที่สุด

4.2 แบบสำรวจการปฏิบัติการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการแก้ปัญหา การจัดการเรียนการสอน ใน 6 ด้าน ได้แก่ การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา การวินิจฉัย

สภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา การเลือกทางเลือก เพื่อแก้ปัญหา การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน และการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศ ภายในโรงเรียน โดยผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูล

5. สถิติที่ใช้ในขั้นตอนของการประเมินรูปแบบการนิเทศทางไกล มีดังนี้

5.1 สถิติที่ใช้ในการสร้างเครื่องมือ คือการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ใช้วิธีการ หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา

5.2 สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการใช้ชุดการนิเทศทางไกลภาคสนาม ใช้หาค่า t test

5.3 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ คำร้อยละของการปฏิบัติการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS FOR WINDOWS และทำการนำเสนอข้อมูลในรูปของการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ควบคุมกับกลุ่มทดลอง นอกจากนี้ยังได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากคำร้อยละในรูปของการบรรยาย

7. ทำการสรุปผลข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยทั้ง 4 ขั้นตอน ได้แก่ การสำรวจข้อมูล พื้นฐาน การสร้างชุดการนิเทศทางไกล การหาประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกลและ การทดลองใช้ชุดการนิเทศทางไกลในภาคสนาม เพื่อประเมินรูปแบบการนิเทศทางไกลว่ามี ประสิทธิภาพมาก น้อยเพียงใด (ตามภาพประกอบ 10 หน้า 72)

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างชุดการนิเทศทางไกล

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิภาพชุดนิเทศทางไกล

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินชุดการนิเทศทางไกลและการประเมินรูปแบบการนิเทศทางไกล

รายละเอียดของผลการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

จุดมุ่งหมายของการวิจัยในขั้นตอนนี้คือ หาความต้องการการการนิเทศภายในของโรงเรียน เพื่อนำความต้องการการการนิเทศดังกล่าวมาให้การนิเทศโดยผ่านระบบการนิเทศทางไกล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปสอบถามความต้องการการการนิเทศจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 1 สรุปได้ว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี มีเครื่องมือสื่อสาร เรียงตามลำดับดังนี้

1. วิทยุเทป 93 %
2. หอกระจายข่าว 66 %
3. โทรทัศน์ 52 %
4. วิทยุสื่อสาร 50 %
5. วีดิทัศน์ 44 %
6. โทรศัพท์ 32 %
7. คอมพิวเตอร์ 20 %

ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับความต้องการการการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผลการสำรวจสรุปได้ดังตาราง ที่ 3 - 7 ดังนี้

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการนิเทศของผู้บริหาร โรงเรียน
ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน

ข้อที่	การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และการวางแผนการนิเทศ	ความต้องการการนิเทศ			
		$\bar{X}$	SD	อันดับที่	เกณฑ์
1	การวิเคราะห์นโยบายการจัดการศึกษาแต่ละระดับ	3.792	0.859	3	มาก
2	การแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อการศึกษาสภาพ ปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียน	3.833	0.920	2	มาก
3	การกำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูล	3.725	0.799	6	มาก
4	การนำข้อมูลจากการวิเคราะห์มาใช้วางแผน	3.933	0.827	1	มาก
5	การกำหนดตัวบุคคลเพื่อรับผิดชอบการปฏิบัติงาน นิเทศภายในโรงเรียน	3.667	0.920	9	มาก
6	การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงานนิเทศ ภายในโรงเรียน	3.775	0.855	4	มาก
7	การจัดทำแผนงาน/โครงการนิเทศภายในโรงเรียน	3.692	0.868	8	มาก
8	การจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานด้านการนิเทศภายใน โรงเรียน เพื่อควบคุมการดำเนินงานให้บรรลุ เป้าหมายตามแผนที่วางไว้	3.700	0.846	7	มาก
9	การจัดทำแผนการสอน	3.758	0.907	5	มาก

จากตาราง 3 ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการการนิเทศด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและการวางแผนการนิเทศอยู่ในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ การนำข้อมูลจากการวิเคราะห์มาใช้ในการวางแผน การแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ การวิเคราะห์นโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของแต่ละระดับ การกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน การปฏิบัติงานนิเทศ การจัดทำแผนการสอน การกำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูล การจัดทำปฏิทิน การปฏิบัติงานการนิเทศ การจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานการนิเทศ การจัดทำแผนงาน/โครงการ การนิเทศ และการกำหนดตัวบุคคลเพื่อรับผิดชอบการนิเทศ ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียน
ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศภายในโรงเรียน

ข้อที่	การสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศ ภายในโรงเรียน	ความต้องการการนิเทศ			
		$\bar{X}$	SD	อันดับที่	เกณฑ์
1	การผลิตสื่อ/เครื่องมือ/วิธีการที่ใช้ในการนิเทศ	3.817	0.898	1	มาก
2	การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้สื่อ/เครื่องมือ/ วิธีการในการนิเทศแก่ครูผู้สอน	3.792	0.849	2	มาก
3	แนวการจัดให้มีศูนย์รวมสื่อและเครื่องมือ ในการนิเทศ	3.708	0.749	3	มาก
4	แนวการประเมินผลการใช้สื่อ/เครื่องมือ/วิธีการ ในการนิเทศ	3.667	0.792	4	ปานกลาง*

จากตาราง 4 ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการการนิเทศด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศ ในระดับมาก 3 ข้อ ได้แก่ การผลิตสื่อ เครื่องมือและวิธีการใช้ในการนิเทศ การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้สื่อ เครื่องมือและวิธีการนิเทศ แนวการจัดให้มีศูนย์รวมสื่อและเครื่องมือในการนิเทศ ส่วนแนวการประเมินการใช้สื่อ เครื่องมือการนิเทศอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียน
ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน

ข้อที่	การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน	ความต้องการการนิเทศ			
		$\bar{X}$	SD	อันดับที่	เกณฑ์
1	การประชุมชี้แจงครูผู้สอนเข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้ทำการนิเทศภายใน	3.767	0.867	4	มาก
2	การสนับสนุนให้ครูผู้สอนได้ทำการนิเทศกันเอง	3.767	0.848	4	มาก
3	การสาธิตการสอน	3.333	0.882	13	ปานกลาง
4	การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	3.667	0.834	8	ปานกลาง*
5	การเข้าสังเกตการสอนในชั้นเรียน	3.225	0.750	14	ปานกลาง
6	การให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูผู้สอนเป็นรายกลุ่ม	3.617	0.791	11	ปานกลาง*
7	การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล	3.533	0.809	12	ปานกลาง*
8	การสร้างมนุษยสัมพันธ์	3.925	0.936	1	มาก
9	การสร้างแรงจูงใจ	3.908	0.850	2	มาก
10	ทักษะความเป็นผู้นำทางการสอน	3.767	0.817	4	มาก
11	การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการสอน	3.825	0.857	3	มาก
12	การประชุมนิเทศ	3.633	0.879	9	ปานกลาง*
13	เทคนิคการให้ข้อมูลย้อนกลับ	3.633	0.859	9	ปานกลาง*
14	วิธีควบคุมดูแลให้การปฏิบัติงานนิเทศภายในเป็นไปตามแผนงาน/โครงการที่กำหนด	3.700	0.805	7	มาก

จากตาราง 5 ผู้บริหารโรงเรียนต้องการการนิเทศด้านการปฏิบัติการนิเทศอยู่ในระดับมาก 7 อันดับ ได้แก่ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ การสร้างแรงจูงใจ การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการสอน ความเป็นผู้นำทางการสอน การสนับสนุนให้นิเทศกันเอง การประชุมชี้แจงครูให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้ทำการนิเทศ การควบคุมดูแลการปฏิบัติงานนิเทศให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด ตามลำดับ ระดับปานกลางค่อนข้างมาก 5 อันดับคือ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การให้ข้อมูลย้อนกลับ การประชุมนิเทศ การให้คำปรึกษาเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล ตามลำดับ

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียน
ด้านทักษะการสอนและนวัตกรรมการสอน

ข้อที่	ทักษะการสอนและนวัตกรรมการสอน	ความต้องการการนิเทศ			
		$\bar{X}$	SD	อันดับที่	เกณฑ์
1	การสอนแบบบรรยาย	2.933	0.923	18	ปานกลาง
2	การสอนแบบอภิปราย	3.367	0.744	14	ปานกลาง
3	การสอนแบบบทบาทสมมติ	3.625	0.745	5	ปานกลาง*
4	การสอนแบบใช้สถานการณ์จำลอง	3.600	0.814	6	ปานกลาง*
5	การสอนแบบระดมพลังสมอง	3.683	0.917	2	มาก
6	การสอนแบบค้นพบ	3.575	0.886	9	ปานกลาง*
7	การสอนแบบรายงาน	3.258	0.865	17	ปานกลาง
8	การสอนแบบใช้คำถาม	3.375	0.889	13	ปานกลาง
9	การสอนแบบตัวต่อตัว	3.342	0.874	15	ปานกลาง
10	การสอนเป็นทีม	3.633	0.721	4	ปานกลาง*
11	การสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม	3.525	0.907	11	ปานกลาง*
12	การสอนโดยใช้ชุดการสอน	3.550	0.925	10	ปานกลาง*
13	การสอนแบบศูนย์การเรียน	3.600	0.902	6	ปานกลาง*
14	การสอนแบบการเรียนรู้เพื่อรอบรู้	3.442	0.808	12	ปานกลาง
15	การสอนแบบสัญญาการเรียน	3.300	0.856	16	ปานกลาง
16	การเรียนรู้แบบร่วมมือกัน	3.642	0.776	3	ปานกลาง*
17	การประเมินผลการเรียนจากการปฏิบัติจริง	3.825	0.806	1	มาก
18	การวิจัยในชั้นเรียน	3.583	0.931	8	ปานกลาง*

จากตาราง 6 ผู้บริหารโรงเรียนโรงเรียนมีความต้องการการนิเทศ ด้านทักษะการสอนในระดับมาก 2 อันดับ ได้แก่ การประเมินผลจากการปฏิบัติจริงและการสอนแบบระดมสมอง ระดับปานกลางค่อนข้างมาก มี 9 อันดับ ได้แก่ การเรียนแบบร่วมมือกัน การสอนเป็นทีม การสอนแบบบทบาทสมมติ การสอนแบบใช้สถานการณ์จำลอง การสอนแบบศูนย์การเรียน การวิจัยในชั้นเรียน การสอนแบบค้นพบ การสอนโดยใช้ชุดการสอน และการสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม ตามลำดับ

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียน
ด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน

ข้อที่	การประเมินผลและรายงานผล การนิเทศภายในโรงเรียน	ความต้องการการนิเทศ			
		$\bar{X}$	SD	อันดับที่	เกณฑ์
1	การจัดทำเครื่องมือการประเมินผลการนิเทศ	3.825	0.857	2	มาก
2	การจัดการประเมินผลการนิเทศ	3.625	0.831	5	ปานกลาง*
3	การจัดให้ครูผู้สอนประเมินผลการปฏิบัติงาน ของตนเอง	3.858	0.770	1	มาก
4	การจัดให้ครูผู้สอนประเมินงานซึ่งกันและกัน	3.650	0.895	4	ปานกลาง*
5	การร่วมกันตรวจสอบข้อบกพร่องจากการปฏิบัติ งานนิเทศภายใน	3.767	0.848	3	มาก
6	การรายงานผลการนิเทศให้ได้รับทราบ	3.550	0.887	6	ปานกลาง*

จากตาราง 7 ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการการนิเทศด้านการประเมินและรายงานผล
การนิเทศอยู่ในระดับมาก 3 อันดับ ได้แก่ การจัดให้ครูผู้สอนได้ประเมินผลการปฏิบัติงานของ
ตนเอง การจัดทำเครื่องมือการประเมินผลการนิเทศ การร่วมกันตรวจสอบข้อบกพร่องจาก
การปฏิบัติงานนิเทศ ตามลำดับ ระดับปานกลางค่อนข้างมาก 3 อันดับ ได้แก่ การให้ครูผู้สอน
ประเมินผลงานซึ่งกันและกัน การจัดการประเมินผลการนิเทศและการรายงานผลการนิเทศให้
ทุกฝ่ายได้รับทราบ

ขั้นตอนที่ 2 ผลการสร้างชุดการนิเทศทางไกล

ในขั้นตอนที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

ลำดับที่ 1 จัดทำโครงร่างชุดการนิเทศทางไกล

1. โครงร่างสื่อสิ่งพิมพ์มีองค์ประกอบ 9 ประการ คือ บทนำ แนวคิด วัตถุประสงค์ แบบทดสอบก่อนการศึกษา เนื้อหาสาระหรือประสบการณ์ แบบทดสอบหลังการศึกษา เฉลย แบบทดสอบก่อนและหลังการนิเทศทางไกล บรรณานุกรมและภาคผนวก

เนื้อหาสาระของโครงร่างชุดการนิเทศทางไกล ที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ มี 6 หน่วย ซึ่งแต่ละหน่วยจะมีหัวข้อเหมือนกัน คือ คำนำ คำชี้แจง แนวคิด วัตถุประสงค์ แบบทดสอบก่อนการศึกษา เนื้อหาและกิจกรรม แบบทดสอบหลังการศึกษา เฉลยแบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษา บรรณานุกรมและภาคผนวก สำหรับเนื้อหาของแต่ละหน่วยมีหัวข้อย่อยดังนี้

หน่วยที่ 1 การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา มีเนื้อหาดังนี้

1.1 ความหมายของปัญหา

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการแก้ปัญหากับการตัดสินใจ

1.3 กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน

1.4 การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

1.4.1 คุณสมบัติของหัวข้อแห่งปัญหา

1.4.2 การกำหนดหัวข้อแห่งปัญหา ประกอบด้วย การกระทบกับปัญหา

การความหาปัญหา การพบกับปัญหา การพบปมปัญหา การจัดเกล้าปัญหา การตั้งชื่อปัญหา

1.4.3 แหล่งข้อมูลที่จะใช้ระบุปัญหา ประกอบด้วย แหล่งข้อมูลจากบุคคล

แหล่งข้อมูลจากเกณฑ์มาตรฐาน แหล่งข้อมูลจากคำแนะนำหรือเอกสาร

แหล่งข้อมูลจากการวิจัย

หน่วยที่ 2 การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา มีเนื้อหาดังนี้

2.1 การระบุประเภทของปัญหา

2.2 การใช้ข้อมูลในการอธิบายสภาพปัญหา

2.2.1 การใช้ข้อมูลที่เป็นจริง

2.2.2 การใช้ข้อมูลที่วัดได้

2.2.3 การใช้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ

2.3 สาเหตุแห่งปัญหา

2.3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุกับปัญหา

- 2.3.2 วิธีการหาสาเหตุแห่งปัญหา ประกอบด้วย การใช้หลังเหตุผล การใช้
 ประสพการณ์ การใช้ความคิดสร้างสรรค์ การใช้หลักของการควบคุม
 คุณภาพ ได้แก่ การประชุม การระดมสมอง การใช้ใบตรวจสอบ
 การจำแนกข้อมูล การใช้แผนภาพสาเหตุและผล การใช้กราฟ การใช้
 แผนภูมิพาเรโต ฮิสโตแกรม และแผนภาพการกระจาย

หน่วยที่ 3 การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา มีเนื้อหา ดังนี้

3.1 คุณสมบัติของทางเลือกที่ดี

3.2 การกำหนดชุดของทางเลือก

3.2.1 การหาสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหา

3.2.2 การกำหนดวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย ความสำคัญของวัตถุประสงค์ คุณสมบัติของวัตถุประสงค์ที่ดี

3.2.3 การกำหนดเป้าหมาย

3.2.4 การหาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหา สาเหตุ วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย

3.3 หลุมพรางในการหาทางเลือก

หน่วยที่ 4 การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา มีเนื้อหา ดังนี้

4.1 การตัดสินใจเลือกทางเลือก

4.1.1 การระบุทางเลือก

4.1.2 การพยากรณ์ผลที่จะเกิดจากทางเลือก

4.1.3 การพิจารณาและเลือกทางเลือก

4.1.4 การเลือกแผนปฏิบัติการ

4.2 เกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกทางเลือก

4.2.1 เกณฑ์หาจุดสูงสุด

4.2.2 เกณฑ์หาจุดสูงสุดของทางเลือกที่ให้ผลตอบแทนต่ำ

4.2.3 เกณฑ์ที่สร้างความเสียใจน้อยที่สุด

4.2.4 เกณฑ์ที่สร้างความพึงพอใจ

4.3 เทคนิคในการตัดสินใจ

4.3.1 การใช้ประสพการณ์และดุลพินิจ

4.3.2 การรื้อร

4.3.3 การใช้ตัวแบบในเชิงปริมาณ

4.3.4 วิธีการสร้างความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย การระดมสมอง

เทคนิคกลุ่มที่ขาดโครงสร้าง เทคนิคกลุ่มเทียม
หน่วยที่ 5 การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน มีเนื้อหาดังนี้

5.1 แผนการนิเทศโรงเรียน

5.2.1 ลักษณะของแผนงานที่ดี

5.2.2 กระบวนการวางแผนงาน

5.2.3 องค์ประกอบของแผนงาน

5.2 โครงการนิเทศภายในโรงเรียน

5.2.1 ลักษณะของโครงการนิเทศที่ดี

5.2.2 ขั้นตอนการจัดทำโครงการนิเทศ

5.2.3 การเขียนโครงการนิเทศ

หน่วยที่ 6 การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศในโรงเรียน มีเนื้อหาดังนี้

6.1 การประเมินผลการนิเทศ

6.1.1 การประเมินตนเอง

6.1.2 การประเมินโครงการนิเทศ ประกอบด้วย ประโยชน์ของการประเมิน โครงการ หลักในการประเมินโครงการ ขั้นตอนในการประเมินโครงการ เครื่องมือในการประเมินผลโครงการ

6.2 การรายงานผลโครงการนิเทศ

6.2.1 วัตถุประสงค์ของการรายงานผลการนิเทศ

6.2.2 หัวข้อในการรายงานผลการนิเทศ

2. โครงร่างสื่อวิถีทัศน์ที่ใช้ประกอบชุดนิเทศทางไกล มีเนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศภายใน
โรงเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมี 6 ขั้นตอน ได้แก่ การระบุปัญหาหรือความต้องการ
พัฒนา การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา
การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน และการประเมินผลและ
รายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำโครงร่างของบทวิถีทัศน์ ดังนี้

ตอนที่	เรื่อง	ฉาก	สื่อ/กิจกรรม
1	การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา	การสำรวจ การสอบถาม การสัมภาษณ์	- ใช้การสำรวจข้อมูลจาก ป.01, ป.02 - ใช้แบบสอบถาม, แบบสัมภาษณ์ - หาข้อมูลจากครู นักเรียน ผู้ปกครอง - วิเคราะห์ข้อมูล - การเตรียมเกณฑ์ต่าง ๆ
1		ประชุมกลุ่มใหญ่	- เปรียบเทียบข้อมูลกับเกณฑ์ - เลือกปัญหาโดยระดมสมองและใช้ - ตารางการประเมินมาประกอบ - จัดেলাปัญหา (ปัญหากว้างไป, ไม่ชัดเจน, และเป็นนามธรรมหรือไม่) - ตั้งชื่อปัญหา ง่าย ชัดเจน ไม่ซับซ้อน - ท้นต่อเหตุการณ์
2	การวินิจฉัยสภาพปัญหา	ประชุมกลุ่มใหญ่ (ต่อ)	- ระบุประเภทของปัญหา(ปัญหาขัดข้อง ปัญหาป้องกันหรือปัญหาเชิงพัฒนา) - บรรยายสภาพโดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่ - บรรยายสาเหตุโดยใช้ประสบการณ์, ระดมสมองหรือใช้แผนภูมิแกว่งปลา
3	การพิจารณาทางเลือก	ประชุมกลุ่มใหญ่	- หาสาเหตุที่สำคัญ โดยการระดมสมอง และการประเมินโดยใช้ตารางการประเมินสาเหตุ - การจัดสาเหตุให้อยู่ในวิสัยที่แก้ได้ - กำหนดวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหา - กำหนดเป้าหมาย ในแต่ละทางเลือก (ตรวจสอบความสัมพันธ์ของปัญหา วัตถุประสงค์ สาเหตุและเป้าหมาย)
4	การเลือกทางเลือก	ประชุมกลุ่มใหญ่	- ระบุทางเลือกในการแก้ไขสาเหตุ - หลาย ๆ ทางเลือกโดยดูความสัมพันธ์ระหว่างปัญหา วัตถุประสงค์ เป้าหมาย

ตอนที่	เรื่อง	ฉาก	สื่อ/กิจกรรม
4			และวิธีการ - ระดมสมองเพื่อพยากรณ์ผลที่เกิดจากแต่ละทางเลือก - เลือกทางเลือกโดยใช้ตารางการประเมินทางเลือก - เติมนำทางเลือกไปปฏิบัติโดยนำไปเขียนเป็นโครงการ
5	การดำเนินการนิเทศ (ตามโครงการที่กำหนด)	- ครูแต่ละคนหรือกลุ่มทำการเขียนโครงการและร่วมปรึกษากันอย่างไม่เป็นทางการ - การประชุมนิเทศ การสังเกตการสอน	- ชื่อโครงการ ได้จาก ชื่อปัญหา - หลักการ ได้จาก การบรรยายประเภทของปัญหา สภาพและสาเหตุของปัญหา - วัตถุประสงค์และเป้าหมาย ได้จาก ทางเลือกที่ได้เลือกไว้ - วิธีดำเนินการหรือกิจกรรม ได้จาก ทางเลือกที่ได้เลือกไว้ ขั้นนี้มีการประชุม ก่อนการสังเกต การสังเกต และการประชุมนิเทศ
6	การประเมินผลและ รายงานผลการนิเทศ	1. ประเมินตนเอง 2. ประเมินโครงการ โดยประชุมร่วมกับผู้รับผิดชอบ และผู้ที่เกี่ยวข้อง	- สร้างแบบประเมิน - การประเมินตนเอง - การใช้เครื่องมือที่เป็นแบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ทำการวัดและประเมินโครงการ - ผู้รับผิดชอบเขียนรายงานโครงการแบบย่อ

3. โครงร่างสื่อเทปเสียงที่ใช้ประกอบชุดนิเทศทางไกล ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกเสียงจากบทโทรทัศน์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราชที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน และเกี่ยวข้องกับการหาข้อมูลเบื้องต้นเพื่อใช้ในการระบุปัญหา โดยการนำเทปโทรทัศน์มาบันทึกเป็นเทปเสียงประกอบชุดนิเทศทางไกลซึ่งผู้วิจัยได้ขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราชแล้ว (เอกสารปรากฏในภาคผนวก ข หน้า 247) ซึ่งหัวข้อในเทปเสียง ได้แก่ การสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จะสอนให้คิดได้อย่างไร การสัมภาษณ์และการประเมินโครงการ

4. โครงร่างสื่อแผ่นพับที่ใช้ประกอบชุดนิเทศทางไกล มีหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียน ได้แก่ การสร้างแรงจูงใจ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ การวิจัยในชั้นเรียน การนิเทศแบบคลินิก รูปแบบการประชุมนิเทศ เทคนิคการประชุมนิเทศ การกำกับ ดูแลการนิเทศภายในโรงเรียน การสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน ภาวะผู้นำทางการสอน

ลำดับที่ 2 การประเมินโครงร่างชุดนิเทศทางไกล

การประเมินโครงร่างชุดนิเทศทางไกล ผู้วิจัยดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอนคือ (1) ประเมินความเที่ยงตรงครั้งที่ 1 (2) ประเมินความเที่ยงตรงครั้งที่ 2 (3) ประเมินความเหมาะสม และ (4) ประเมินความสอดคล้องของชุดนิเทศทางไกล

1. การประเมินความเที่ยงตรง ครั้งที่ 1

1.1 การประเมินโครงร่างสื่อสิ่งพิมพ์ ครั้งที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของสื่อสิ่งพิมพ์ที่ประกอบชุดนิเทศทางไกล และให้คำแนะนำเพื่อใช้ในการปรับปรุงแก้ไข สรุปได้ดังนี้

1. ควรมีแบบฝึกปฏิบัติกิจกรรม
2. เนื้อหาแต่ละชุดค่อนข้างยาก บางตอนมีรายละเอียดเกินความจำเป็น
3. การดำเนินเนื้อหาควรมุ่งเน้นการปฏิบัติจริง
4. ควรมีภาพประกอบเพื่อให้ผู้อ่านได้พักสายตา ภาพประกอบนั้นจะช่วยสื่อความหมายของเนื้อหาได้ และไม่ทำให้ผู้ศึกษาเบื่อง่าย
5. ควรมีการสรุปความสั้น ๆ ก่อนหรือหลังการนำเสนอเนื้อหาและกิจกรรม
6. ควรศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเองของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่เคยจัดทำและนำไปใช้ได้ผลดีมาแล้ว เพื่อใช้เป็นแนวทางในการนำเสนอชุดการนิเทศทางไกลที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ ชุดฝึกอบรม เช่น ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพครูตามโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา สำนักงานโครงการรับความช่วยเหลือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ผลจากการประเมินโครงร่างสื่อสิ่งพิมพ์ครั้งที่ 1 ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงเนื้อหา กิจกรรม

ภาพประกอบ ตลอดจนข้อความที่สื่อความหมายได้ไม่ชัดเจนเพื่อให้โครงร่างสื่อสิ่งพิมพ์มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 การประเมินความเที่ยงตรงของสื่อวีดิทัศน์ครั้งที่ 1 ผู้วิจัยได้นำเสนอสื่อวีดิทัศน์ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเที่ยงตรงในรูปของบทวีดิทัศน์ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อขอคำแนะนำในการนำไปถ่ายทำเป็นวีดิทัศน์ต่อไป ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรเรียบเรียงบรรยายให้ชัดเจน และมีความต่อเนื่องของเนื้อหาในแต่ละตอน
2. ในบทโทรทัศน์ที่จัดทำเป็นเรื่องเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการระดมสมองเป็นหลักในการดำเนินงาน ซึ่งจะทำให้มีภาพของการประชุมในการแก้ปัญหา มากเกินไป ควรจะมีภาพประเภทนี้ให้น้อยลงเพื่อป้องกันความเบื่อหน่ายของผู้ชมรายการ แต่ถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็ควรมีภาพเหตุการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาเป็นภาพประกอบ

3. ควรได้มีการร่วมมือกับฝ่ายเทคนิคหรือฝ่ายผลิตทำการเขียนบทโทรทัศน์ให้ต่อเนื่อง ชัดเจน การเดินภาพและเสียงประกอบให้มีความกลมกลืน ต่อเนื่องและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสร้างวีดิทัศน์ที่ต้องการให้ผู้บริหาร โรงเรียนสามารถนิเทศการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาได้

จากข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้นำไปพิจารณาร่วมกับฝ่ายผลิตซึ่งเป็นนักวิชาการของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน จัดทำบทโทรทัศน์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพื่อใช้สร้างวีดิทัศน์ต่อไป (บทโทรทัศน์ปรากฏในภาคผนวก จ หน้า 228)

1.3 การประเมินเรื่องในเทปเสียงที่ใช้ประกอบชุดนิเทศทางไกลครั้งที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าเที่ยงตรงดีแล้ว

- 1.4 การประเมินหัวข้อในแผ่นพับที่ใช้ประกอบชุดการนิเทศทางไกล ครั้งที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะสรุปได้ว่า หัวข้อเรื่องที่ผู้วิจัยนำเสนอในแผ่นพับมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสัมพันธ์กับสื่ออื่นที่ใช้ประกอบชุดนิเทศทางไกลอยู่ในระดับที่ใช้ได้ แต่เมื่อปฏิบัติจริงผู้วิจัยต้องจัดทำแผ่นพับให้ตรงกับปัญหา อุปสรรคหรือความต้องการความรู้ของผู้ใช้ชุดการนิเทศทางไกลจึงจะมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างมากขึ้น

2. การประเมินความเที่ยงตรง ครั้งที่ 2

- 2.1 การประเมินความเที่ยงของสื่อสิ่งพิมพ์ ครั้งที่ 2 การประเมินครั้งนี้เป็นการแก้ไขรายละเอียดเนื้อหาของสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่การแก้ไขคำและข้อความที่อาจจะทำให้สื่อความหมายผิดพลาด ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะสรุป ได้ดังนี้

เล่มที่/เรื่อง	คำ/ข้อความเดิม	แก้ไข/เพิ่มเติม
1. การระบุปัญหา หรือความต้องการ พัฒนา	ความหมายของการระบุปัญหา เดิมเป็น - “การระบุปัญหาคือการกำหนดหัวข้อ แห่งปัญหา” ขั้นตอนการระบุปัญหา เดิมเป็น - “ขั้นที่สอง เป็นการกำหนดค่านิยม กฎเกณฑ์ และมาตรฐาน” - “ขั้นที่สามเป็นการกำหนดความขัดแย้ง ระหว่างสภาพปัญหาที่ได้ในขั้นแรก กับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในขั้นที่สอง การจัดเกลาปัญหา เดิมเป็น - “ในกรณีที่ปัญหาเป็นนามธรรมให้หา ศัพท์ใหม่ที่สามารถวัดได้มาทดแทน”	แก้เป็น - “การระบุปัญหาคือการกำหนด หัวข้อแห่งปัญหาหรือหัวข้อ แห่งการพัฒนา” แก้เป็น - “ขั้นที่สอง เป็นการกำหนด เกณฑ์มาตรฐานและค่านิยม” - “ขั้นที่สาม เป็นการเปรียบเทียบ สภาพปัจจุบัน ปัญหา กับเกณฑ์ มาตรฐานที่กำหนดไว้ใน ขั้นที่สอง” แก้เป็น - “ในกรณีที่ปัญหาเป็นนามธรรม ให้หาศัพท์ใหม่ที่สามารถ วัดได้ สังเกตได้หรือตรวจสอบ ได้ มาทดแทน”
2 การวินิจฉัยสภาพ ปัญหาหรือ ความต้องการ พัฒนา	- ควรเพิ่มเติมสาเหตุแห่งปัญหา	เพิ่มที่มาของสาเหตุแห่งปัญหา ดังนี้ - “สาเหตุแห่งปัญหาอาจเกิดได้ 3 แนวทางคือ 1. เกิดจากตัวบุคคล เช่น ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ เป็นต้น 2. เกิดจากวิธีดำเนินการ เช่น การจัดกิจกรรมการเรียน การสอน การใช้สื่อ เป็นต้น

เล่มที่/เรื่อง	คำ/ข้อความเดิม	แก้ไข/เพิ่มเติม
2		3. เกิดจากสภาพแวดล้อม เช่น บรรยากาศ สภาพสังคม ทรัพยากร เป็นต้น
3. การพิจารณา ทางเลือกเพื่อ แก้ปัญหา	- เกี่ยวกับเรื่องแนวคิด เดิมเป็น “การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา เป็นการหาวิธีการที่ใช้ปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่ มีโอกาสำเร็จหลาย ๆ ทางเลือก” วัตถุประสงค์ เดิมเป็น “เพื่อให้ผู้ศึกษามีความรู้ความเข้าใจและ สามารถระบุทางเลือกในการแก้ปัญหา ได้หลากหลาย” - คุณสมบัติของทางเลือกที่ดี เดิมมี 3 ข้อ เพิ่มเป็น 4 ข้อ หัวข้อเดิมเป็น “การกำหนดชุดของทางเลือก” หัวข้อเดิมเป็น “การหาเป้าหมายในการแก้ปัญหา”	- แก้ไขแนวคิดเป็น “การพิจารณาทางเลือกเพื่อ แก้ปัญหา เป็นการหาวิธีการ หรือทางเลือกที่ใช้แก้ปัญหา หรือเพื่อพัฒนาการจัดการเรียน การสอนที่มีโอกาสประสบผล สำเร็จหลาย ๆ วิธี” แก้ไขวัตถุประสงค์เป็น “เพื่อให้ผู้ศึกษามีความรู้ ความเข้าใจและสามารถระบุ ทางเลือกในการแก้ปัญหาได้ อย่างหลากหลาย” เพิ่มเติม ข้อ 4 ดังนี้ “4. ทางเลือกที่ดีควรเป็น ทางเลือกที่สามารถนำมาสร้าง ชุดทางเลือกได้” เปลี่ยนเป็น “การสร้างชุดของทางเลือก” เปลี่ยนเป็น “การกำหนดเป้าหมายใน การแก้ปัญหา”
4.การเลือกทางเลือก เพื่อแก้ปัญหา	เกี่ยวกับเรื่องแนวคิด เดิมเป็น “การระบุทางเลือกเป็นการกำหนด รายการทางเลือกที่เป็นไปได้ ซึ่งมี	แก้ไขแนวคิดเป็น “การระบุทางเลือก เป็น การกำหนดรายการที่สามารถ

เล่มที่/เรื่อง	คำ/ข้อความเดิม	แก้ไข/เพิ่มเติม
4	เพียงทางเลือกบางส่วนเท่านั้นที่ระบุได้ เพราะบุคคลแต่ละคนจะมีความรู้จำกัด”	ดำเนินการแล้วบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้”
5. การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน	เกี่ยวกับเรื่องแนวคิด เดิมเป็น “การนำทางเลือกที่ตัดสินใจเลือกไปปฏิบัติจะต้องจัดทำเป็นแผนงานหรือโครงการจึงจะทำให้การดำเนินการแก้ปัญหาเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ”	เปลี่ยนเป็น “การนำทางเลือกที่ตัดสินใจเลือกเพื่อแก้ปัญหาไปปฏิบัติจะต้องจัดทำเป็นแผนงานหรือโครงการ จึงจะทำให้การดำเนินการแก้ปัญหาเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ”
6. การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน	ขั้นตอนการประเมินโครงการ เดิมเป็น “1. ทำไมต้องมีการประเมินเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินว่าจะประเมินอะไร ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการและก้าวไปถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นด้วย” “2. ประเมินอะไร เป็นการกำหนดรายการประเมินว่าจะประเมินกิจกรรมอะไรบ้าง ถือได้ว่าเป็นการกำหนดขอบเขตของการประเมินให้เด่นชัด” ข้อความเดิม คือ “การรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียนควรให้ผู้เกี่ยวข้องได้ข้อมูลที่สำคัญอย่างน้อย 2 ประการ”	เปลี่ยนเป็น “1. ทำไมต้องมีการประเมินเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินว่าจะประเมินอะไร ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ รวมไปถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นด้วย” “2. ประเมินอะไร เป็นการกำหนดว่าจะประเมินกิจกรรมอะไรบ้าง จัดได้ว่าเป็นการกำหนดขอบเขตของการประเมินให้เด่นชัด” เพิ่มเป็น 3 ประการ คือ – “ประการที่สาม ให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนดำเนินการครั้งต่อไป”

จากข้อเสนอแนะที่ได้จากการหาความเที่ยงตรง ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงสื่อสิ่งพิมพ์ ประกอบชุดนิเทศทางไกลให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพื่อนำไปหาความเหมาะสมและความสอดคล้องต่อไป (เอกสารสิ่งพิมพ์ปรากฏในภาคผนวก ณ หน้า 249)

2.2 การประเมินความเที่ยงตรงของสื่อวีดิทัศน์ที่ใช้ประกอบชุดนิเทศทางไกลครั้งที่ 2 ในการประเมินนี้เป็นการประเมินสื่อวีดิทัศน์ที่ผู้วิจัยได้ร่วมมือกับนักวิชาการของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ทำการถ่ายทำโดยโคโยบุคคลากรและสถานที่ของ โรงเรียนวัดเขาพระ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งในการตรวจสอบความเที่ยงตรงผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. เวลาของเทปวีดิทัศน์ที่ถ่ายทำและตัดต่อได้ใช้เวลา 30 นาที ก่อนข้างนานไปเมื่อเทียบกับเนื้อเรื่อง ควรทำการตัดต่อให้กระชับ ใช้เวลาประมาณ 20 - 25 นาที ก็เพียงพอ
2. คำบรรยายบางช่วงไม่ต่อเนื่อง
3. สี แสงของภาพบางช่วงไม่ค่อยชัดเจน

ผู้วิจัยได้นำคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญมาทำการปรับปรุงวีดิทัศน์ให้ดีขึ้น โดยทำการตัดต่อเทปวีดิทัศน์ใหม่บางช่วง สำหรับในส่วนของภาพบางตอนไม่ชัดเจน ผู้วิจัยได้ร่วมมือกับฝ่ายเทคนิคทำการตัดภาพในต่อนั้นออก และนำภาพที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกันมาแทน

2.3 การประเมินสื่อที่เป็นเทปเสียงและสื่อแผ่นพับครั้งที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเที่ยงตรงตามโครงสร้างแล้ว

3. การประเมินความเหมาะสมของชุดการนิเทศทางไกล

ผลของการประเมินความเหมาะสมของชุดการนิเทศทางไกลสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตาราง 8 ความเหมาะสมของชุดการนิเทศทางไกล เรื่อง การแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน (หน่วยที่ 1 - 6)

ข้อที่	รายการความเหมาะสม	หน่วยที่ 1		หน่วยที่ 2		หน่วยที่ 3	
		$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ
1	ความเหมาะสมของคำชี้แจง	3.78	มาก	4.00	มาก	4.33	มาก
2	ความเหมาะสมของแนวคิด	4.44	มาก	4.00	มาก	4.11	มาก
3	ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์	4.11	มาก	4.00	มาก	4.44	มาก
4	ความเหมาะสมของแบบทดสอบก่อนและ และหลังการศึกษา	4.11	มาก	4.00	มาก	4.33	มาก
5	ความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ	4.11	มาก	4.33	มาก	4.56	มาก
6	ความเหมาะสมของกิจกรรม	4.00	มาก	4.00	มาก	4.11	มาก
7	ความเหมาะสมของภาคผนวก	4.00	มาก	4.00	มาก	4.56	มาก
8	ความเหมาะสมของสื่อวีดิทัศน์ที่ใช้						
	ประกอบชุดการนิเทศทางไกล	3.78	มาก	3.78	มาก	3.78	มาก
9	ความเหมาะสมของแบบเสียงที่ใช้						
	ประกอบชุดการนิเทศทางไกล	3.89	มาก	4.00	มาก	3.78	มาก
10	ความเหมาะสมของหัวข้อในแผ่นพับ	4.11	มาก	4.22	มาก	4.11	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อที่	รายการความเหมาะสม	หน่วยที่ 4		หน่วยที่ 5		หน่วยที่ 6	
		$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ
1	ความเหมาะสมของคำชี้แจง	4.22	มาก	4.22	มาก	4.33	มาก
2	ความเหมาะสมของแนวคิด	4.22	มาก	4.22	มาก	4.11	มาก
3	ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์	4.22	มาก	4.44	มาก	4.67	มาก
4	ความเหมาะสมของแบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษา	4.33	มาก	4.33	มาก	4.44	มาก
5	ความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ	4.44	มาก	4.33	มาก	4.33	มาก
6	ความเหมาะสมของกิจกรรม	4.33	มาก	4.22	มาก	4.33	มาก
7	ความเหมาะสมของภาคผนวก	4.22	มาก	4.22	มาก	3.89	มาก
8	ความเหมาะสมของสื่อวีดิทัศน์ที่ใช้ประกอบชุดการเรียนรู้	3.78	มาก	3.89	มาก	3.89	มาก
9	ความเหมาะสมของแหล่งการเรียนรู้ประกอบชุดการเรียนรู้	3.78	มาก	3.78	มาก	4.00	มาก
10	ความเหมาะสมของหัวข้อในแผนผัง	4.22	มาก	4.33	มาก	4.11	มาก

จากตาราง 8 ชุดนิเทศทางไกลเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียนแก่ผู้บริหารโรงเรียน ด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน มีความเหมาะสมทุกหน่วยและทุกหัวข้อ กล่าวคือ ทุกหัวข้อในแต่ละหน่วยมีค่าคะแนนความเหมาะสมอยู่ในช่วงคะแนน 3.6668 - 5.0000 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่มีความเหมาะสมมาก

4. การประเมินความสอดคล้องของชุดการนิเทศทางไกล

ผลของการประเมินความสอดคล้องของชุดนิเทศทางไกล สรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตาราง 9 ความสอดคล้องของชุดการนิเทศทางไกล หน่วยที่ 1 เรื่อง การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

ข้อที่	รายการความสอดคล้อง	ความถี่ของระดับความคิดเห็น(N=9)			ดัชนีความสอดคล้อง
		สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง	
1	ความสอดคล้องระหว่างแนวคิดกับวัตถุประสงค์	9	-	-	1.00
2	ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหา	9	-	-	1.00
3	ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับแบบทดสอบ	9	-	-	1.00
4	ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับกิจกรรม	9	-	-	1.00
5	ความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับวิธีทัศน์	7	2	-	0.78
6	ความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับเทปเสียง	8	1	-	0.89
7	ความสอดคล้องระหว่างเอกสารสิ่งพิมพ์กับแผ่นพับ	9	-	-	1.00

จากตาราง 9 ดัชนีความสอดคล้องของชุดการนิเทศทางไกล หน่วยที่ 1 เรื่องการระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา มีค่าเท่ากับ 1.00 เกือบทุกประเด็น ยกเว้นความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับวิธีทัศน์ และความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับเทปเสียงที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.87 และ 0.89 ตามลำดับ

ตาราง 10 ความสอดคล้องของชุดการนิเทศทางไกล หน่วยที่ 2 เรื่อง การวินิจฉัยสภาพปัญหา
หรือความต้องการพัฒนา

ข้อที่	รายการความสอดคล้อง	ความถี่ของระดับความคิดเห็น(N=9)			ดัชนี ความสอดคล้อง
		สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง	
1	ความสอดคล้องระหว่าง แนวคิดกับวัตถุประสงค์	7	2	-	0.78
2	ความสอดคล้องระหว่าง วัตถุประสงค์กับเนื้อหา	9	-	-	1.00
3	ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับแบบทดสอบ	9	-	-	1.00
4	ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับกิจกรรม	9	-	-	1.00
5	ความสอดคล้องระหว่างสื่อ สิ่งพิมพ์กับวีดิทัศน์	6	3	-	0.67
6	ความสอดคล้องระหว่างสื่อ สิ่งพิมพ์กับเทปเสียง	8	1	-	0.89
7	ความสอดคล้องระหว่างเอกสาร สิ่งพิมพ์กับแผ่นพับ	9	-	-	1.00

จากตาราง 10 ดัชนีความสอดคล้องของชุดนิเทศทางไกล หน่วยที่ 2 เรื่องการวินิจฉัย
สภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา มีค่าเท่ากับ 1.00 เกือบทุกประเด็น ยกเว้น ความสอดคล้อง
ระหว่างแนวคิดกับจุดประสงค์ ความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับวีดิทัศน์และความสอดคล้อง
ระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับเทปเสียงที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.78, 0.67 และ 0.89 ตามลำดับ

ตาราง 11 ความสอดคล้องของชุดการนิเทศทางไกล หน่วยที่ 3 เรื่อง การพิจารณาทางเลือก เพื่อแก้ปัญหา

ข้อที่	รายการความสอดคล้อง	ความถี่ของระดับความคิดเห็น(N=9)			ดัชนี ความสอดคล้อง
		สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง	
1	ความสอดคล้องระหว่างแนวคิดกับวัตถุประสงค์	9	-	-	1.00
2	ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหา	9	-	-	1.00
3	ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับแบบทดสอบ	9	-	-	1.00
4	ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับกิจกรรม	9	-	-	1.00
5	ความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับวิธีทัศน์	6	3	-	0.67
6	ความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับเทปเสียง	7	2	-	0.78
7	ความสอดคล้องระหว่างเอกสารสิ่งพิมพ์กับแผ่นพับ	9	-	-	1.00

จากตาราง 11 ดัชนีความสอดคล้องของชุดนิเทศทางไกล หน่วยที่ 3 เรื่องการพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา มีค่า 1.00 เกือบทุกประเด็น ยกเว้นความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับวิธีทัศน์และความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับเทปเสียงที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67 และ 0.78 ตามลำดับ

ตาราง 12 ความสอดคล้องของชุดการนิเทศทางไกล หน่วยที่ 4 เรื่อง การเลือกทางเลือก
เพื่อแก้ปัญหา

ข้อที่	รายการความสอดคล้อง	ความถี่ของระดับความคิดเห็น(N=9)			ดัชนี ความสอดคล้อง
		สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง	
1	ความสอดคล้องระหว่าง แนวคิดกับวัตถุประสงค์	9	-	-	1.00
2	ความสอดคล้องระหว่าง วัตถุประสงค์กับเนื้อหา	9	-	-	1.00
3	ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับแบบทดสอบ	9	-	-	1.00
4	ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับกิจกรรม	9	-	-	1.00
5	ความสอดคล้องระหว่างสื่อ สิ่งพิมพ์กับวีดิทัศน์	6	3	-	0.67
6	ความสอดคล้องระหว่างสื่อ สิ่งพิมพ์กับเทปเสียง	7	2	-	0.78
7	ความสอดคล้องระหว่างเอกสาร สิ่งพิมพ์กับแผ่นพับ	9	-	-	1.00

จากตาราง 12 ดัชนีความสอดคล้องของชุดนิเทศทางไกล หน่วยที่ 4 เรื่องการเลือก
ทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา มีค่า 1.00 เกือบทุกประเด็น ยกเว้นความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับ
วีดิทัศน์และความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับเทปเสียง ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ
0.67 และ 0.78 ตามลำดับ

ตาราง 13 ความสอดคล้องของชุดการนิเทศทางไกล หน่วยที่ 5 เรื่อง การดำเนินการนิเทศ
ภายในโรงเรียน

ข้อที่	รายการความสอดคล้อง	ความถี่ของระดับความคิดเห็น(N=9)			ดัชนี ความสอดคล้อง
		สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง	
1	ความสอดคล้องระหว่าง แนวคิดกับวัตถุประสงค์	9	-	-	1.00
2	ความสอดคล้องระหว่าง วัตถุประสงค์กับเนื้อหา	8	1	-	0.89
3	ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับแบบทดสอบ	9	-	-	1.00
4	ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับกิจกรรม	9	-	-	1.00
5	ความสอดคล้องระหว่างสื่อ สิ่งพิมพ์กับวีดิทัศน์	7	2	-	0.78
6	ความสอดคล้องระหว่างสื่อ สิ่งพิมพ์กับเทปเสียง	8	1	-	0.89
7	ความสอดคล้องระหว่างเอกสาร สิ่งพิมพ์กับแผ่นพับ	9	-	-	1.00

จากตาราง 13 ดัชนีความสอดคล้องของชุดนิเทศทางไกล หน่วยที่ 5 เรื่องการดำเนินการ
นิเทศภายในโรงเรียน มีค่าเท่ากับ 1.00 เกือบทุกประเด็น ยกเว้น ความสอดคล้องระหว่าง
วัตถุประสงค์กับเนื้อหา ความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับวีดิทัศน์และความสอดคล้อง
ระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับเทปเสียงที่มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.89, 0.78 และ 0.89 ตามลำดับ

ตาราง 14 ความสอดคล้องของชุดการนิเทศทางไกล หน่วยที่ 6 เรื่อง การประเมินผลและ
รายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน

ข้อที่	รายการความสอดคล้อง	ความถี่ของระดับความคิดเห็น(N=9)			ดัชนี ความสอดคล้อง
		สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง	
1	ความสอดคล้องระหว่าง แนวคิดกับวัตถุประสงค์	9	-	-	1.00
2	ความสอดคล้องระหว่าง วัตถุประสงค์กับเนื้อหา	9	-	-	1.00
3	ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับแบบทดสอบ	9	-	-	1.00
4	ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับกิจกรรม	9	-	-	1.00
5	ความสอดคล้องระหว่างสื่อ สิ่งพิมพ์กับวีดิทัศน์	8	1	-	0.89
6	ความสอดคล้องระหว่างสื่อ สิ่งพิมพ์กับเทปเสียง	7	2	-	0.78
7	ความสอดคล้องระหว่างเอกสาร สิ่งพิมพ์กับแผ่นพับ	9	-	-	1.00

จากตาราง 14 ดัชนีความสอดคล้องของชุดนิเทศทางไกลหน่วยที่ 6 เรื่อง การประเมินผล
และรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน มีค่าเท่ากับ 1.00 เกือบทุกประเด็น ยกเว้นความสอดคล้อง
ระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับวีดิทัศน์และความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับเทปเสียงที่มีค่าเท่ากับ
0.89 และ 0.78 ตามลำดับ

ขั้นตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกล

การดำเนินการตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกล ในขั้นตอนที่ 3 นี้

ดำเนินการ 2 ครั้ง

ครั้งที่ 1 ทำการตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกลกับกลุ่มเล็ก มีโรงเรียนเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 2 โรงเรียน และทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการใช้ชุดนิเทศทางไกล สรุปได้ดังนี้ (รายชื่อโรงเรียนปรากฏในภาคผนวก ข หน้า 243)

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับสื่อที่ใช้ประกอบชุดนิเทศทางไกล

1.1 สื่อสิ่งพิมพ์ ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่าสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลักของชุดนิเทศทางไกล มีความง่ายต่อการศึกษาให้เข้าใจเพราะไม่ต้องอาศัยอุปกรณ์อื่น ๆ ประกอบเมื่อต้องการศึกษา และยังเห็นว่าสื่อสิ่งพิมพ์ของชุดการนิเทศทางไกลนี้มีความสั้น ง่าย เนื้อหาสั้นกระชับ และได้ใจความสำคัญ ทำให้ไม่ต้องใช้เวลาทำความเข้าใจมากเกินไป แต่เนื้อหาบางตอนน่าจะมีรายละเอียดให้ความรู้หรือเป็นตัวอย่างได้มากกว่านี้ เช่น รูปแบบการประเมินผลโครงการ รูปแบบการสอนต่าง ๆ ที่จะนำไปใช้ในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนได้ เป็นต้น

1.2 สื่อวีดิทัศน์ เป็นสื่อที่สร้างความเข้าใจในเนื้อหาสาระของการนิเทศภายใน โรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนได้มากเพราะมีทั้งภาพและเสียงประกอบ และการนำเสนอเนื้อหาตามขั้นตอนการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ทำให้เข้าใจมากขึ้นเมื่อศึกษาควบคู่กับเอกสารสิ่งพิมพ์ ข้อจำกัดของสื่อวีดิทัศน์ที่ใช้ประกอบชุดนิเทศทางไกลนี้ก็นำเสนอวิธีการแก้ปัญหาไว้เพียงประการเดียว ซึ่งควรนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาไว้หลาย ๆ กรณี

1.3 สื่อเทปเสียง ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่าสื่อเทปเสียงให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการระบุหรือบรรยายสภาพปัญหาได้ดี ทั้งยังมีแบบอย่างการสอนที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนได้เช่นกัน แต่มีข้อคิดเห็นว่าระบบเสียงบางตลับไม่ชัดเจน

1.4 สื่อแผ่นพับ เป็นสื่อที่สนองตอบต่อความต้องการของผู้บริหารโรงเรียนได้ดี แต่การกำหนดเนื้อหาสาระของแผ่นพับไว้ล่วงหน้าดังที่เป็นอยู่จะสนองความต้องการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนได้แค่ระดับหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นจึงควรใช้วิธีการติดตาม สอบถามผู้บริหารโรงเรียนในระหว่างการศึกษาและการปฏิบัติตามชุดการนิเทศทางไกลเพื่อให้ได้ข้อมูลในการกำหนดเนื้อหาสาระของแผ่นพับเพื่อเป็นการเพิ่มเติมความรู้ให้ตรงและทันกับความต้องการนั้น ๆ

1.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ คือ การใช้เทปเสียงกับหอกระจายข่าวสามารถปฏิบัติได้เพราะเป็นการให้ความรู้แก่ครูในเวลาพัก และเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน แต่การนำแผ่นพับไปอ่านออกหอกระจายข่าวนำไปปฏิบัติไม่เกิดผลเนื่องจากเนื้อหาสาระของแผ่นพับ

เป็นเรื่องการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนโดยตรง ซึ่งผู้นิเทศควรใช้ศึกษาเป็นรายบุคคล

2. สิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนประสบในระหว่างการศึกษาชุดการนิเทศทางไกล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ประกอบการใช้สื่อในชุดการนิเทศทางไกล ได้แก่ เครื่องเล่นเทป เครื่องเล่นวีดิทัศน์ไม่อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดี ต้องหยิบยืมจากที่อื่นมาใช้ทำให้เสียเวลา

2.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาชุดการนิเทศทางไกล อย่างน้อยควรให้ได้ศึกษาก่อนการปฏิบัติ 1 สัปดาห์ เพื่อทำความเข้าใจขั้นตอนการแก้ปัญหา การจัดเตรียมบุคลากรในการดำเนินงาน การจัดเตรียมสื่อและเครื่องมือต่าง ๆ อันจะทำให้สามารถดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนโดยวิธีการแก้ปัญหามาจัดการเรียนการสอนได้ดี

2.3 แบบทดสอบที่มีในเอกสารสิ่งพิมพ์ หลังจากการศึกษาชุดนิเทศทางไกลแต่ละหน่วย และศึกษาสื่อต่าง ๆ ประกอบ ผู้บริหารโรงเรียนสามารถทำแบบทดสอบได้มากกว่าก่อนการศึกษาชุดการนิเทศทางไกล

2.4 กิจกรรมในเอกสารสิ่งพิมพ์ในแต่ละหน่วยซึ่งอยู่ในรูปของการถามความคิดรวบยอดหลังจากที่ได้ศึกษาเอกสารในแต่ละหน่วยโดยใช้สื่อต่าง ๆ ประกอบ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนสามารถตอบคำถามที่เป็นความคิดรวบยอดของกระบวนการแก้ปัญหาได้

3. ปัญหาที่ผู้บริหารโรงเรียนพบขณะปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหามาจัดการเรียนการสอน ตามที่ศึกษาจากชุดนิเทศทางไกล มีเพียงประเด็นเดียวคือ ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติการแก้ปัญหาที่ผู้วิจัยกำหนดให้ใช้ 4 สัปดาห์ ผู้บริหารโรงเรียนไม่สามารถดำเนินการได้ครบทุกขั้นตอน ต้องใช้เวลาเพิ่ม เป็น 6-8 สัปดาห์

หลังการตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกลครั้งที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงและนำไปตรวจสอบประสิทธิภาพครั้งที่ 2

ครั้งที่ 2 ทำการตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกลกับกลุ่มใหญ่ มีโรงเรียนเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 4 โรงเรียน และสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการใช้ชุดนิเทศทางไกล สรุปได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับสื่อที่ใช้ประกอบชุดนิเทศทางไกล

1.1 สื่อสิ่งพิมพ์ ผู้วิจัยได้เพิ่มเติมรายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินโครงการในภาคผนวก และแนะนำให้ฟังเทปเสียงเกี่ยวกับรูปแบบการสอนที่ดีประกอบ ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการหาประสิทธิภาพของชุดการนิเทศทางไกลจึงเห็นว่าสื่อสิ่งพิมพ์สร้างความเข้าใจกระบวนการแก้ปัญหามาจัดการเรียนการสอนได้ดี

1.2 สื่อวีดิทัศน์ หลังจากได้แนะนำให้ศึกษารายละเอียดจากภาคผนวกของเอกสาร และจัดทำแผ่นพับที่ตรงกับความต้องการเรียนรู้ประกอบการศึกษาวิดิทัศน์ ทำให้ผู้บริหารโรงเรียน

เข้าใจวิธีการแก้ปัญหาหลากหลายขึ้น

1.3 สื่อเทปเสียง ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกเสียงใหม่ เพื่อแก้ปัญหาปัญหาเกี่ยวกับระบบเสียงของเทปเสียงที่ประกอบชุดนิเทศทางไกล

1.4 สื่อแผ่นพับ ผู้วิจัยได้ทำการนำเสนอแผ่นพับโดยการสอบถามความต้องการความรู้ในระหว่างการดำเนินการนิเทศเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน เพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเสนอเนื้อหาสาระที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหารโรงเรียน

2. ปัญหาที่ผู้บริหารโรงเรียนพบในระหว่างการศึกษาชุดการนิเทศทางไกล ในขั้นตอนการศึกษาชุดการนิเทศทางไกลนี้ ผู้บริหาร โรงเรียนไม่มีปัญหาเรื่องเวลา เนื่องจากให้เวลาในการศึกษาก่อนลงมือปฏิบัติ 1 สัปดาห์ เพื่อให้ผู้บริหาร โรงเรียนทำความเข้าใจสาระและขั้นตอนการแก้ปัญหาในชุดการนิเทศทางไกล พร้อมทั้งเตรียมบุคลากรและสื่อต่าง ๆ

3. ปัญหาเกี่ยวกับเวลาที่ผู้บริหาร โรงเรียนใช้ปฏิบัติการนิเทศภายใน โรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามที่ได้ศึกษาจากชุดนิเทศทางไกลลดน้อยลงเพราะได้เพิ่มเวลาในการตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกล ให้แก่กลุ่มตัวอย่างอีก 1 สัปดาห์ พร้อมทั้งแนะนำให้หาปัญหาที่ไม่ซับซ้อนมาดำเนินการแก้ปัญหาซึ่งจะทำให้ใช้เวลาน้อยลง และสามารถปฏิบัติได้ครบทุกขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศทางไกล

การวิจัยในขั้นตอนนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ การประเมินชุดการนิเทศทางไกล และการประเมินรูปแบบการนิเทศทางไกล

ตอนที่ 1 การประเมินชุดการนิเทศทางไกล โดยทำการสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการดำเนินการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองนำมาเปรียบเทียบกัน (ตารางที่ 15 - 21) และสำรวจการปฏิบัติการนิเทศภายในด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนจากผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (ตารางที่ 22 - 27) ดังต่อไปนี้

ตาราง 15 เปรียบเทียบสมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการแก้ปัญหา
การจัดการเรียนการสอน ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ข้อที่	การแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน	ระดับปฏิบัติ				ค่า t
		กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง		
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1	การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา	2.667	0.647	3.516	0.404	10.262**
2	การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา	2.570	0.635	3.412	0.441	8.032**
3	การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา	2.610	0.661	3.547	0.492	4.564*
4	การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา	2.636	0.685	3.613	0.534	4.110*
5	การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน	2.700	0.778	3.611	0.542	9.239**
6	การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน	2.592	0.673	3.539	0.569	2.565
	รวม	2.630	0.616	3.539	0.449	4.503*

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 15 สมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนด้านการแก้ปัญห
การจัดการเรียนการสอนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 ในสมรรถภาพย่อยเกี่ยวกับ การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา การวินิจฉัยสภาพ
ปัญหาหรือความต้องการพัฒนาและการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับสมรรถภาพเกี่ยวกับ การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาและ
การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน
สมรรถภาพย่อยเกี่ยวกับการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 16 เปรียบเทียบสมรรถภาพการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการระบุปัญหา
หรือความต้องการพัฒนา ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ข้อที่	การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา	ระดับปฏิบัติ				ค่า t
		กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง		
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1	จัดให้มีผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บข้อมูลเพื่อใช้ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน	2.727	0.804	3.515	0.680	0.398
2	กำหนดเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัดเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน	2.746	0.726	3.559	0.608	0.862
3	จัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอและเป็นปัจจุบัน	2.836	0.834	3.588	0.652	0.972
4	สร้างทีมงานทำการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการพัฒนาการเรียนการสอน	2.564	0.788	3.397	0.736	0.463
5	กำหนดวิธีการและเครื่องมือการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน	2.636	0.825	3.500	0.743	0.583
6	ทดลองเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลและปรับปรุงก่อนนำไปใช้	2.327	0.795	3.029	0.810	1.150
7	เปรียบเทียบสภาพปัจจุบัน ปัญหา กับเกณฑ์ที่พึงประสงค์หรือกับจุดหมายของหลักสูตร	2.636	0.825	3.485	0.702	1.557
8	รับฟังความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนจากผู้ปกครอง ครูหรือนักเรียน	2.927	0.959	3.809	0.652	5.329*
9	จัดลำดับความสำคัญของปัญหา เพื่อเลือกแก้ปัญหาการเรียนการสอนที่มีความจำเป็นและเร่งด่วนก่อน	2.746	0.886	3.779	0.688	4.880*

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อที่	การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา	ระดับปฏิบัติ				ค่า t
		กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง		
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
10	จัดเวลาปัญหา ตั้งชื่อปัญหาการจัดการเรียนการสอนให้ชัดเจนเป็นรูปธรรมไม่กว้างหรือแคบจนเกินไป	2.527	0.742	3.500	0.680	0.522
	รวม	2.667	0.647	3.516	0.464	10.262**

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 16 การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเรื่องการระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนาระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ประเด็นเกี่ยวกับ การรับฟังความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนจากผู้ปกครอง ครูหรือนักเรียน และการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเพื่อเลือกแก้ปัญหาการเรียนการสอนที่มีความจำเป็นเร่งด่วนก่อน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประเด็นอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 17 เปรียบเทียบสมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการวินิจฉัย
สภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ข้อที่	การวินิจฉัยสภาพปัญหา หรือความต้องการพัฒนา	ระดับปฏิบัติ				ค่า t
		กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง		
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1	ระบุประเภทของปัญหาการจัดการเรียนการสอน ว่าเป็นปัญหาขัดข้อง ปัญหาป้องกัน หรือปัญหา เชิงพัฒนาเพื่อความเข้าใจสภาพปัญหา	2.491	0.742	3.338	0.725	0.577
2	กำหนดปัญหาโดยคำนึงถึงความชัดเจนของ สาเหตุแห่งปัญหาที่ทำให้เกิดความเบี่ยงเบน	2.582	0.896	3.368	0.596	12.232*
3	จัดให้มีสื่อหรือเครื่องมือเพื่อใช้หาสาเหตุของ ปัญหาการจัดการเรียนการสอน	2.764	0.838	3.412	0.902	1.384
4	จัดทีมงานให้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพ ปัญหาหรือความต้องการการพัฒนา	2.564	0.834	3.397	0.736	0.711
5	ระบุสภาพการณ์ปัญหาเพื่อเน้นถึงความสำคัญ ความรุนแรงและขอบข่ายของปัญหาอย่างชัดเจน	2.527	0.716	3.427	0.779	0.424
6	ใช้เวลาในการวินิจฉัยปัญหาหรือความต้องการ การพัฒนาอย่างเหมาะสม	2.600	0.915	3.368	0.710	6.221*
7	จำกัดขอบเขตของปัญหาโดยคำนึงถึงสภาพ ปัญหาและความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหา	2.600	0.894	3.368	0.771	2.724
8	นำข้อมูลหรือค่าสถิติ เช่น กราฟ ค่าเฉลี่ย แผนภูมิแก๊งปลา เป็นต้น มาใช้ในการหาสาเหตุ แห่งปัญหา	2.473	0.790	3.177	0.863	0.022
9	ใช้วิธีการระดมสมองเพื่อหาสาเหตุแห่งปัญหา	2.418	0.994	3.632	0.790	6.807**
10	ใช้หลักแห่งเหตุและผล เช่น ถามว่าอย่างไร ทำไม เป็นต้น มาหาสาเหตุแห่งปัญหา	2.564	0.834	3.544	0.721	1.792
11	ใช้ประสบการณ์เดิมเพื่อหาสาเหตุของปัญหา	2.855	0.891	3.647	0.728	0.461

ตาราง 17 (ต่อ)

ข้อที่	การวินิจฉัยสภาพปัญหา หรือความต้องการพัฒนา	ระดับปฏิบัติ				ค่า t
		กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง		
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
12	หาสาเหตุของปัญหาโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ เช่น การประชุมแบบวงกลมที่สมาชิกโต้แย้งกัน ได้อย่างเสรี หรือแบบอื่น ๆ ที่แปลกแต่ได้ผลดี เป็นต้น	2.400	0.894	3.265	0.874	0.861
	รวม	2.570	0.635	3.412	0.441	8.032**

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 17 สมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเรื่องการวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนาระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ประเด็นเกี่ยวกับ การกำหนดปัญหาโดยคำนึงถึงความชัดเจนของสาเหตุแห่งปัญหา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับการใช้เวลาในการวินิจฉัยปัญหาหรือความต้องการพัฒนาอย่างเหมาะสม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประเด็นอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 18 เปรียบเทียบสมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน ด้านการพิจารณา
ทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ข้อที่	การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา	ระดับปฏิบัติ				ค่า t
		กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง		
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1	จัดให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอน	2.691	0.836	3.779	0.619	4.738*
2	จัดลำดับความสำคัญของสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาการจัดการเรียนการสอน	2.636	0.847	3.677	0.701	1.147
3	กำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงวัสดุ อุปกรณ์ บุคลากรและงบประมาณ	2.618	1.163	3.691	0.718	15.382**
4	พิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงการแก้สาเหตุของปัญหาที่สำคัญ ๆ ก่อน	2.891	1.083	3.735	0.725	3.451
5	ระบุสาเหตุของปัญหาให้อยู่ในขอบเขตของครูที่พึงจะแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนได้	2.836	0.834	3.735	0.704	0.013
6	กำหนดทางเลือกอย่างหลากหลายเพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในปัญหานี้ หนึ่ง ๆ	2.673	0.771	3.544	0.609	1.602
7	เชิญผู้มีประสบการณ์มาให้คำแนะนำแนวทางในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน	2.309	0.814	2.956	0.999	0.907
8	กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของทางเลือกแต่ละทางเลือกอย่างชัดเจน สามารถวัดได้และเป็นลายลักษณ์อักษร	2.382	0.805	3.309	0.758	0.407
9	กำหนดกิจกรรมการแก้ปัญหาในแต่ละทางเลือกอย่างมีขั้นตอน	2.455	0.715	3.500	0.658	0.512
รวม		2.610	0.661	3.547	0.492	4.564*

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 18 สมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเรื่องการพิจารณา
ทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 โดยที่ประเด็นเกี่ยวกับ การจัดให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางแก้ไข
ปัญหาการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับประเด็น
เกี่ยวกับ การกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงวัสดุ อุปกรณ์ บุคลากรและงบประมาณ
แตกต่างกันที่ระดับ .01 ส่วนประเด็นอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 19 เปรียบเทียบสมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการเลือก
ทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ข้อที่	การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา	ระดับปฏิบัติ				ค่า t
		กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง		
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1	ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ เช่น ข้อมูลในสภาพที่เป็นจริง ผลการวิจัย ค่าความน่าจะเป็นในการแก้ปัญหา เป็นต้น มาใช้ในการเลือกทางเลือก	2.491	0.663	3.324	0.800	1.118
2	ทำการเลือกทางเลือกโดยคำนึงถึงคุณภาพที่พึงจะได้รับจากทางเลือกในการแก้ปัญหา	2.582	0.738	3.485	0.723	0.000
3	ทำการเลือกทางเลือกโดยคำนึงถึงปริมาณที่จะได้รับจากทางเลือกในการแก้ปัญหา	2.564	0.660	3.471	0.743	1.128
4	เปรียบเทียบทางเลือกในการแก้ปัญหาหลาย ๆ ทางเลือกเพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุด	2.727	0.827	3.647	0.728	0.493
5	ให้ครูผู้สอนหรือทีมงานมีส่วนร่วมตัดสินใจเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน	2.800	0.826	3.897	0.715	2.272
6	กำหนดเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหา เช่น เกณฑ์ประสิทธิภาพ เกณฑ์ประโยชน์และเกณฑ์ประหยัด เป็นต้น	2.527	0.813	3.618	0.647	3.794
7	กล้าตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน	2.673	0.924	3.765	0.694	4.585*
8	ประสานงานกับครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การตัดสินใจมีประสิทธิภาพสูงสุด	2.709	1.066	3.794	0.682	11.813**
9	อธิบายหรือสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องมองเห็นปัญหาสาเหตุแห่งปัญหา แนวทางในการแก้ปัญหาและการเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด	2.600	0.873	3.500	0.782	0.857

ตาราง 19 (ต่อ)

ข้อที่	การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา	ระดับปฏิบัติ				ค่า t
		กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง		
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
10	ติดตามและประเมินผลการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นหรือเพื่อใช้ปรับปรุงการแก้ปัญหาในโอกาสต่อไป	2.691	0.879	3.632	0.862	0.016
	รวม	2.636	0.685	3.613	0.534	4.110*

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 19 สมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเรื่องการเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ประเด็นเกี่ยวกับความกล้าตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหามานagement การสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับประเด็นการประสานงานกับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การตัดสินใจมีประสิทธิภาพสูงสุดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนประเด็นอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 20 เปรียบเทียบสมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ข้อที่	การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน	ระดับปฏิบัติ				ค่า t
		กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง		
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1	กำหนดผู้รับผิดชอบโครงการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน	3.000	1.000	3.765	0.813	0.611
2	ให้คณะครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและวิธีการในโครงการแก้ปัญหาการเรียนการสอน	3.036	0.902	3.794	0.682	1.850
3	นำปัญหา สาเหตุ วัตถุประสงค์ เป้าหมายและกิจกรรมในทางเลือกที่เลือกไว้มำใช้ในการจัดทำโครงการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน	2.709	0.809	3.662	0.683	0.508
4	จัดทำโครงการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนโดยยึดลำดับความสำคัญของปัญหา	2.746	0.844	3.677	0.742	0.301
5	ประชุมทำความเข้าใจในการดำเนินงานตามโครงการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน	2.727	0.870	3.603	0.672	1.481
6	จัดทำปฏิทินนิเทศตามโครงการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน	2.673	0.818	3.515	0.819	0.141
7	ทำการนิเทศตามแผนงานและปฏิทินที่กำหนดไว้	2.600	0.873	3.618	0.754	0.878
8	ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูผู้สอนหลังการสังเกตการสอน	2.527	0.900	3.382	0.599	12.488**
9	สนับสนุนให้คณะครูมีการนิเทศกันเอง	2.582	0.937	3.574	0.798	1.432
10	จดบันทึกรายละเอียดที่ได้จากการนิเทศการจัดการเรียนการสอน	2.673	0.771	3.456	0.700	0.143
11	สนับสนุนงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ แก่ครูเพื่ดำเนินการโครงการแก้ปัญหาการเรียนการสอน	2.618	1.080	3.515	0.801	6.860**

ตาราง 20 (ต่อ)

ข้อที่	การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน	ระดับปฏิบัติ				ค่า t
		กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง		
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
12	รับฟังข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นจากผู้รับการนิเทศ	2.582	0.975	3.735	0.725	7.973**
13	ติดตามผลการดำเนินงานโครงการแก้ปัญหาการเรียนการสอนเป็นระยะ อย่างต่อเนื่อง	2.636	0.969	3.647	0.728	4.979*
	รวม	2.700	0.788	3.611	0.542	9.239**

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 20 สมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเรื่องการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ประเด็นเกี่ยวกับ การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูผู้สอนหลังการสังเกตการสอน การสนับสนุนงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์แก่ครูเพื่อดำเนินโครงการแก้ปัญหการจัดการเรียนการสอนและการรับฟังข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็นจากผู้รับการนิเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับประเด็นเกี่ยวกับ การติดตามผลการดำเนินโครงการแก้ปัญหการจัดการเรียนการสอนเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนประเด็นอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 21 เปรียบเทียบสมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการประเมินผล
และรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ข้อที่	การประเมินผลและรายงานผล การนิเทศภายในโรงเรียน	ระดับปฏิบัติ				ค่า t
		กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง		
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1	บันทึกการนิเทศเพื่อใช้ติดตามผลและ ประเมินผลการนิเทศ	2.618	0.680	3.471	0.722	0.751
2	กำหนดเกณฑ์การประเมินผลให้สอดคล้องกับ เป้าหมายของการนิเทศ	2.564	0.856	3.559	0.678	2.688
3	กำหนดวิธีการประเมินให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของการแก้ปัญหา	2.618	0.892	3.529	0.657	3.877
4	สร้างเครื่องมือการประเมินผลการนิเทศให้เหมาะ กับจุดประสงค์และวิธีการประเมินผล	2.582	0.738	3.500	0.820	1.236
5	ประเมินผลการนิเทศทำได้ครอบคลุมทั้งด้าน ปัจจัย กระบวนการและผลผลิต	2.618	0.757	3.559	0.761	0.166
6	ดำเนินการประเมินผลโครงการนิเทศการเรียน การสอนอย่างต่อเนื่องทั้งระหว่างดำเนินการ และสิ้นสุดโครงการ	2.600	0.710	3.471	0.680	0.007
7	ให้ครูมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการนิเทศ เพื่อแก้ปัญหการเรียนการสอนของโรงเรียน	2.582	0.762	3.588	0.696	0.322
8	ให้ครูมีการประเมินผลตนเองเกี่ยวกับการแก้ ปัญหาการจัดการเรียนการสอน	2.691	0.836	3.588	0.717	0.561
9	จัดให้ครูมีการประเมินผลการแก้ปัญหการจัด การเรียนการสอนซึ่งกันและกัน	2.455	0.878	3.529	0.801	0.885
10	สรุปผลการดำเนินตามโครงการแก้ปัญหการจัด การเรียนการสอน	2.618	0.652	3.588	0.674	0.756

ตาราง 21 (ต่อ)

ข้อที่	การประเมินผลและรายงานผล การนิเทศภายใน โรงเรียน	ระดับปฏิบัติ				ค่า t
		กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง		
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
11	นำข้อมูลการประเมินโครงการไปใช้ปรับปรุง การนิเทศการสอนให้มีประสิทธิภาพ	2.636	0.729	3.588	0.796	1.485
12	รายงานผลการประเมินโครงการนิเทศ การสอนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ	2.527	0.690	3.500	0.820	2.363
	รวม	2.592	0.673	3.539	0.569	2.565

จากตาราง 21 สมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน เรื่องการประเมินผล
และรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน และ
ประเด็นย่อยทุกประเด็นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 22 ค่าร้อยละ ลำดับที่ ของการปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการระบุปัญหา หรือความต้องการพัฒนาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ข้อ ที่	การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
		ร้อยละ	ลำดับที่	ร้อยละ	ลำดับที่
1	การระบุปัญหาการจัดการเรียนการสอน ท่านดำเนินการอย่างไร				
	- สํารวจสภาพปัจจุบัน	93.75	1	93.33	1
	- กำหนดเกณฑ์ในการปฏิบัติงาน	43.75	4	33.33	3
	- กำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงาน	81.25	2	73.33	2
	- เปรียบเทียบข้อมูลที่เป็นปัจจุบันกับเกณฑ์ หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้	68.75	3	33.33	3
	- จัดกลาปัญหาให้ชัดเจนและสามารถวัดได้	25.00	5	6.67	5
2	ท่านสํารวจข้อมูลที่เป็นสภาพปัจจุบันจากแหล่งใด				
	- ผู้ปกครอง	81.25	3	73.33	3
	- นักเรียน	87.75	2	93.33	1
	- คณะครู	100.00	1	93.33	1
	- กรรมการโรงเรียน	37.50	4	60.00	4
3	ท่านใช้เกณฑ์จากแหล่งใดมาเปรียบเทียบให้ เห็นปัญหาหรือความต้องการพัฒนา				
	- เกณฑ์ของ สปอ.	25.00	4	53.33	3
	- เกณฑ์ของ สปจ.	31.12	2	46.67	2
	- เกณฑ์ของ สปข.	31.12	2	26.67	4
	- จากจุดหมายของหลักสูตร	81.25	1	73.33	1

ตาราง 22 (ต่อ)

ข้อ ที่	การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
		ร้อยละ	ลำดับที่	ร้อยละ	ลำดับที่
4	ท่านมีหลักในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การจัดการเรียนการสอนอย่างไร - พิจารณาความรุนแรงและเร่งด่วนของปัญหา - พิจารณาความต้องการของครูและนักเรียน - พิจารณาข้อมูลสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน - พิจารณาข้อจำกัดของทรัพยากร - พิจารณานโยบายการศึกษาระดับต่างๆที่เกี่ยวข้อง - พิจารณาจากเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง				
		87.75	1	66.67	1
		56.25	2	46.67	3
		50.00	4	60.00	2
		50.00	3	13.33	6
		37.50	5	40.00	4
		31.12	6	26.67	5

จากตาราง 22 การปฏิบัติการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา พบว่า

การระบุปัญหาและความต้องการพัฒนา ผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมให้ความสำคัญกับการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา การกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานและการเปรียบเทียบการปฏิบัติกับเกณฑ์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

การใช้แหล่งข้อมูล ผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มทดลองใช้ข้อมูลจากครูเป็นอันดับแรกรองลงมาเป็นนักเรียนและผู้ปกครอง กลุ่มควบคุมใช้แหล่งข้อมูลจากครูและนักเรียนเป็นอันดับแรก และผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มควบคุมใช้แหล่งข้อมูลจากกรรมการโรงเรียนมากกว่ากลุ่มทดลอง

การใช้เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ ผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมต่างใช้เกณฑ์จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นอันดับแรก กลุ่มทดลองใช้เกณฑ์ของอำเภอและจังหวัดน้อยกว่ากลุ่มควบคุม แต่กลุ่มทดลองใช้เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มากกว่ากลุ่มควบคุม

การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ผู้บริหาร โรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้การพิจารณาความรุนแรงและความเร่งด่วนของปัญหาเป็นอันดับแรก แต่กลุ่มควบคุมใช้การพิจารณาข้อจำกัดของทรัพยากรน้อยกว่ากลุ่มทดลอง

ตาราง 23 ค่าร้อยละ ลำดับที่ ของการปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการวินิจฉัย
สภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ข้อ ที่	การวินิจฉัยสภาพปัญหา หรือความต้องการพัฒนา	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
		ร้อยละ	ลำดับที่	ร้อยละ	ลำดับที่
1	การวิเคราะห์สภาพการณ์เกี่ยวกับปัญหา ท่าน ใช้อะไรเป็นตัวกำหนดประเด็นปัญหา - ข้อมูลจากบุคคลในโรงเรียน เช่น ครู นักเรียน เป็นต้น - ข้อมูลจากบุคคลภายนอกโรงเรียนเช่นผู้ปกครอง กรรมการโรงเรียน เป็นต้น - ผลของการคาดคะเนการเกิดเหตุการณ์ในอนาคต - ผลของการประเมินสภาพการณ์ปัจจุบัน - ประสิทธิภาพที่ผู้นิเทศเคยประสบ	100.00	1	100.00	1
		62.50	3	66.67	2
		37.50	4	6.67	5
		68.75	2	66.67	2
		25.00	5	40.00	4
2	การวินิจฉัยสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน ท่านพิจารณาจากอะไร - การหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา - การแยกประเภทของปัญหา - การระบุข้อเท็จจริงมากกว่าการคาดคะเน - การระบุสภาพเหตุการณ์ของปัญหา	93.75	1	86.67	1
		43.75	2	33.33	3
		43.75	2	40.00	2
		43.75	2	33.33	3
3	การหาสาเหตุของปัญหาการจัดการเรียนการสอน ท่านใช้วิธีการใดเพื่อพิจารณาสาเหตุ - การใช้หลักเหตุผลตามหลักตรรกวิทยา - การใช้ประสบการณ์ในการหาสาเหตุ - การใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการหาสาเหตุ - การใช้วิธีระดมสมองในการหาสาเหตุ - การใช้เทคนิคทางสถิติ เช่น กราฟ ค่าความน่าจะเป็น เป็นต้น - การใช้แผนภูมิแกงปลา	31.12	4	40.00	2
		37.50	3	40.00	2
		31.12	4	26.67	4
		100.00	1	86.67	1
		43.75	2	13.33	5
		25.00	6	6.67	6

ตาราง 23 (ต่อ)

ข้อ ที่	การวินิจฉัยสภาพปัญหา หรือความต้องการพัฒนา	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
		ร้อยละ	ลำดับที่	ร้อยละ	ลำดับที่
4.	ท่านมีหลักในการระบุอันดับความสำคัญของ สาเหตุอย่างไร				
	- หาดั้งของสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา	75.00	1	40.00	3
	- ความสามารถของผู้รับผิดชอบในการแก้ปัญหา	43.75	3	53.33	2
	- การระบุวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับ การแก้ปัญหาที่สาเหตุ	68.75	2	73.33	1

จากตาราง 23 การปฏิบัติงานการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน ด้านการวินิจฉัย
สภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา พบว่า

การกำหนดปัญหา ผู้บริหาร โรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้ข้อมูลจาก
บุคลากรในโรงเรียน ข้อมูลจากการประเมินสภาพปัจจุบันปัญหา และข้อมูลจากบุคคลภายนอก
โรงเรียน เป็นตัวกำหนดปัญหาตามลำดับจากมากไปหาน้อย แต่กลุ่มทดลองใช้ประสบการณ์
วิเคราะห์สภาพปัญหาน้อยกว่ากลุ่มควบคุม

การวินิจฉัยปัญหา ผู้บริหาร โรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้การหาสาเหตุ
ที่แท้จริง การระบุข้อเท็จจริง การแยกประเภทของปัญหา ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

การหาสาเหตุแห่งปัญหา ผู้บริหาร โรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้
การระดมสมองเป็นอันดับแรก และใช้แผนภูมิแกงปลาเป็นอันดับสุดท้าย แต่ร้อยละของการปฏิบัติ
ในเรื่องการใช้เทคนิคทางสถิติ เช่น การใช้กราฟ การใช้ความคิดสร้างสรรค์ และการใช้แผนภูมิ
แกงปลา กลุ่มทดลองปฏิบัติมากกว่ากลุ่มควบคุม

การใช้หลักในการระบุความสำคัญของสาเหตุ ผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มทดลองใช้
การหาสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา การระบุวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับสาเหตุและการคำนึงถึง
ความสามารถของผู้แก้ปัญหา ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ในขณะที่กลุ่มควบคุมใช้การระบุ
วัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับสาเหตุ การพิจารณาความสามารถของผู้แก้ปัญหาและการหาสาเหตุที่
ก่อให้เกิดปัญหา ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

ตาราง 24 ค่าร้อยละ ลำดับที่ ของการปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการพิจารณา
ทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ข้อ ที่	การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
		ร้อยละ	ลำดับที่	ร้อยละ	ลำดับที่
1	ในการกำหนดวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหา การจัดการเรียนการสอน ท่านคำนึงถึงข้อใด				
	- ความจำเป็นในการแก้ปัญหา	75.00	2	73.33	2
	- ความเร่งด่วนในการแก้ปัญหา	81.25	1	80.00	1
	- การเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร	31.12	5	13.33	5
	- สามารถดำเนินการให้ประสบความสำเร็จได้	56.25	3	40.00	3
	- วัตถุประสงค์ที่กำหนดสามารถวัดและประเมินได้	43.75	4	20.00	4
2	เมื่อมีปัญหากับการจัดการเรียนการสอน ท่าน ดำเนินการกำหนดทางเลือกการแก้ปัญหายังไร				
	- ระบุสาเหตุของปัญหา	56.25	3	66.67	2
	- จัดอันดับความสำคัญของสาเหตุในการแก้ปัญหา	75.00	1	73.33	1
	- กำหนดสาเหตุของปัญหาให้อยู่ในวิสัยที่แก้ได้	62.50	2	53.33	3
	- กำหนดเกณฑ์ในการเลือกทางเลือกที่แก้ปัญหา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	31.12	4	33.33	4
3	ท่านมีเกณฑ์การพิจารณากำหนดทางเลือกใน การแก้ปัญหการจัดการเรียนการสอนอย่างไร				
	- เกณฑ์สามารถวัดได้	62.50	2	60.00	2
	- เกณฑ์มีลักษณะเฉพาะเจาะจง	37.50	3	-	-
	- เกณฑ์สามารถปฏิบัติได้	100.00	1	80.00	1
	- ไม่มีเกณฑ์การกำหนดทางเลือกที่แน่นอน	-	-	-	-

จากตาราง 24 การปฏิบัติงานการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน ด้านการพิจารณา
ทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา พบว่า

การกำหนดวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหา ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีการปฏิบัติที่เหมือนกันคือพิจารณาความเร่งด่วน ความจำเป็น ความสามารถในการดำเนินงาน การกำหนดวัตถุประสงค์ที่วัดและประเมินได้ ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

การกำหนดทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้การจัดลำดับความสำคัญของสาเหตุเป็นอันดับแรก และการกำหนดเกณฑ์ในการเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาเป็นอันดับสุดท้าย

การกำหนดเกณฑ์ในการเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้การพิจารณาเกณฑ์ในการเลือกทางเลือกที่ปฏิบัติได้และเกณฑ์ที่สามารถวัดได้ตามลำดับจากมากไปหาน้อย และกลุ่มทดลองไม่ใช้การพิจารณาความเฉพาะเจาะจงของเกณฑ์ในการเลือกทางเลือก

ตาราง 25 ค่าร้อยละ ลำดับที่ ของการปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการเลือก
ทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ข้อ ที่	การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
		ร้อยละ	ลำดับที่	ร้อยละ	ลำดับที่
1	ท่านมีแนวทางในการกำหนดทางเลือกใน การแก้ปัญหการจัดการเรียนการสอนอย่างไร				
	- ระบุสาเหตุของปัญหา	75.00	1	66.67	1
	- จัดลำดับความสำคัญของสาเหตุ	75.00	1	60.00	2
	- กำหนดสาเหตุให้อยู่ในสภาพที่แก้ได้	50.00	3	33.33	3
	- เลือกแนวทางที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาอื่นเพิ่มขึ้น	50.00	3	20.00	4
	- การพิจารณาทรัพยากรครอบคลุมเรื่องคน เงิน และเวลา	50.00	3	20.00	4
2	ในการประเมินทางเลือกโดยคาดเดาเหตุการณ์ ล่วงหน้าท่านใช้เกณฑ์ใดเป็นตัวกำหนด				
	- ความเป็นไปได้ของความสำเร็จในการแก้ปัญหา	93.75	1	60.00	1
	- อัตราเสี่ยงของผลกระทบทางลบเมื่อเลือก แนวทางนี้แก้ปัญหา	12.50	5	13.33	5
	- ระยะเวลาที่ใช้ดำเนินการ	37.50	2	46.67	2
	- ได้ประโยชน์มากที่สุด	25.00	3	40.00	3
	- การประหยัดแรงงานที่ใช้ในแต่ละทางเลือก	25.00	3	20.00	4
3.	ท่านมีรูปแบบของการแก้ปัญหาเพื่อใช้ประกอบ การพิจารณาทางเลือกอย่างไร				
	- การให้ประโยชน์สูงสุด	62.50	3	66.67	2
	- การประหยัดสูงสุด	37.50	5	33.33	4
	- การมีประสิทธิภาพสูงสุด	75.00	2	53.33	3
	- ความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหา	81.25	1	73.33	1
	- การมีสิ่งสนับสนุนและอำนวยความสะดวก	43.75	4	33.33	5
	- การทำให้ได้ตามอุดมการณ์มากที่สุด	18.75	6	-	-

ตาราง 25 (ต่อ)

ข้อ ที่	การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
		ร้อยละ	ลำดับที่	ร้อยละ	ลำดับที่
4	ท่านใช้ข้อใดเพื่อช่วยในการตัดสินใจเลือก ทางเลือกในการแก้ปัญหา				
	- ประสพการณ์	75.00	2	73.33	3
	- การลองผิดลองถูก	12.50	9	6.67	8
	- คำแนะนำจากผู้อื่น	56.25	4	26.67	4
	- การทดลองใช้ทางเลือกที่สำคัญ	43.75	5	6.67	8
	- การใช้หลักทฤษฎี	43.75	5	13.33	6
	- การใช้ผลการวิจัย	37.75	7	13.33	6
	- การใช้หลักเหตุและผล	62.50	3	80.00	1
	- การใช้หลักความน่าจะเป็น	25.00	8	26.67	4
	- การใช้ข้อมูลในสภาพที่เป็นจริง	100.00	1	80.00	1

จากตาราง 25 การปฏิบัติงานการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการเลือก
ทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา พบว่า

การหาแนวทางในการกำหนดทางเลือก ผู้บริหาร โรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและ
กลุ่มควบคุมใช้การระบุนสาเหตุและการจัดลำดับความสำคัญของสาเหตุ ตามลำดับ

การประเมินทางเลือก ผู้บริหาร โรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้การพิจารณา
ความเป็นไปได้ที่จะประสบความสำเร็จ ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้
รับ การประหยัดแรงงานและอัตราเสี่ยงในการดำเนินการตามทางเลือกตามลำดับจากมากไปหาน้อย

รูปแบบการแก้ปัญหาที่ควรเลือกปฏิบัติ ผู้บริหาร โรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
ใช้ความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหา และใช้การหาประสิทธิภาพสูงสุด ตามลำดับจากมากไป
หาน้อย แต่ร้อยละของการปฏิบัติในทุกเรื่องเกี่ยวกับรูปแบบการแก้ปัญหาที่ควรเลือกปฏิบัติ กลุ่ม
ทดลองปฏิบัติมากกว่ากลุ่มควบคุม

การใช้หลักในการตัดสินใจในการเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา ผู้บริหาร โรงเรียนทั้ง
สองกลุ่มใช้ข้อมูลในสภาพที่เป็นจริงเป็นอันดับแรกและใช้การลองผิดลองถูกเป็นอันดับสุดท้าย

ตาราง 26 ค่าร้อยละ ลำดับที่ ของการปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียน ด้าน
การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ข้อ ที่	การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
		ร้อยละ	ลำดับที่	ร้อยละ	ลำดับที่
1	ในการนำทางเลือกไปปฏิบัติท่านมีขั้นตอนอย่างไร				
	- จัดทำแผนงาน/โครงการ	100.00	1	100.00	1
	- พิจารณาเกณฑ์ที่ใช้วัดผลการปฏิบัติ	62.50	4	40.00	5
	- การดำเนินการนิเทศตามแผนที่กำหนด	50.00	5	73.00	2
	- ติดตามผลการปฏิบัติ	81.25	2	53.33	3
	- ประเมินผลการปฏิบัติ	68.75	3	53.33	3
2	ท่านดำเนินการในการวางแผนดำเนินงานอย่างไร				
	- กำหนดเป้าหมาย	81.25	2	73.33	3
	- เขียนแผนงานไว้เป็นลายลักษณ์อักษร	75.00	4	86.67	1
	- กำหนดวิธีดำเนินการ	87.75	1	66.67	4
	- กำหนดเกณฑ์แห่งความสำเร็จ	68.75	5	33.33	6
	- กำหนดผู้รับผิดชอบ	81.25	2	80.00	2
	- จัดตารางเวลาปฏิบัติงาน	68.75	5	66.67	4

จากตาราง 26 การปฏิบัติการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียนด้านการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่า

การนำทางเลือกไปปฏิบัติ ผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีขั้นตอนการปฏิบัติที่คล้ายคลึงกันคือ มีการจัดทำแผนงานและโครงการ และประเมินผลการปฏิบัติงาน กลุ่มควบคุมให้ความสำคัญในการดำเนินการนิเทศตามแผนที่กำหนดมากกว่ากลุ่มทดลองในขณะที่กลุ่มทดลองให้ความสำคัญการติดตามการปฏิบัติมากกว่ากลุ่มควบคุม

การดำเนินการวางแผน กลุ่มควบคุมให้ความสำคัญของการเขียนแผนงานไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นอันดับแรก แต่กลุ่มทดลองให้ความสำคัญการกำหนดวิธีการดำเนินการเป็นอันดับแรก ส่วนประเด็นอื่น ได้แก่ การกำหนดตัวผู้รับผิดชอบโครงการ การกำหนดเป้าหมาย การจัดปฏิทินปฏิบัติงานและการกำหนดเกณฑ์แห่งความสำเร็จ ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมปฏิบัติเหมือนกัน ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

ตาราง 27 ค่าร้อยละ ลำดับที่ของการปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการประเมินผล
และรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ข้อ ที่	การประเมินผลและรายงานผล การนิเทศภายในโรงเรียน	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
		ร้อยละ	ลำดับที่	ร้อยละ	ลำดับที่
1	ท่านพิจารณาเกณฑ์ที่ใช้ประเมินผลการปฏิบัติ การนิเทศอย่างไร				
	- ความชัดเจนในเรื่องของเวลา	31.12	5	13.33	5
	- ความชัดเจนในเรื่องปริมาณของสิ่งที่ต้องการวัด	37.50	4	26.67	4
	- ความชัดเจนในเรื่องของคุณภาพที่จะวัด	50.00	3	40.00	3
	- ความถูกต้องตรงวัตถุประสงค์	75.00	1	60.00	1
	- การบรรลุเป้าหมายที่กำหนด	50.25	2	60.00	1
2	ท่านมีวิธีการติดตามผลการปฏิบัติการแก้ปัญหา การจัดการเรียนการสอนโดยวิธีใด				
	- การสังเกต	93.75	1	93.33	1
	- การสัมภาษณ์	81.25	2	66.67	3
	- การอ่านรายงาน	37.50	4	26.67	5
	- การใช้แบบสอบถาม	31.12	5	33.33	4
	- การนิเทศงาน	81.25	2	86.67	2
3	ท่านมีวิธีการประเมินผลการแก้ปัญหการจัด การเรียนการสอนที่ได้ระบุ โดยวิธีใด				
	- การเปรียบเทียบผลการวัดกับเกณฑ์ที่กำหนด	62.50	1	53.33	1
	- การเปรียบเทียบผลการวัดกับจุดประสงค์ของ โครงการ	50.00	3	26.67	3
	- การเปรียบเทียบผลการวัดหลังการแก้ปัญหา กับก่อนการแก้ปัญหา	62.50	1	53.33	1
4	ท่านใช้หลักในการประเมินโครงการอย่างใดบ้าง				
	- การให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมิน	81.25	1	86.67	1
	- ให้มีการประเมินตนเอง	56.25	4	40.00	2

ตาราง 27 (ต่อ)

ข้อ ที่	การประเมินผลและรายงานผล การนิเทศภายในโรงเรียน	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
		ร้อยละ	ลำดับที่	ร้อยละ	ลำดับที่
5	- ทำการประเมินหลาย ๆ ด้าน	50.25	4	33.33	3
	- ใช้เครื่องมือประเมินหลายรูปแบบและหลายวิธี	50.00	6	13.33	6
	- ทำการประเมินอย่างต่อเนื่อง	50.00	6	33.33	3
	- กำหนดเกณฑ์ในการประเมิน	81.25	1	26.67	5
	- ใช้ผลการประเมินไปปรับปรุงการดำเนินงาน โครงการต่อไป	62.50	3	26.67	5
	สิ่งสำคัญที่ท่านได้ทำการรายงานผลการดำเนินงาน ตามโครงการได้แก่สิ่งใด				
	- จุดเด่น จุดด้อยของการดำเนินงาน	25.00	5	40.00	2
	- ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน	81.25	1	80.67	1
	- ผลสำเร็จเชิงคุณภาพ	68.75	2	33.33	3
	- ผลสำเร็จเชิงปริมาณ	31.12	4	26.67	4
6	- ข้อเสนอแนะ	37.50	3	12.33	5
	หลังการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อ แก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอน ท่านได้ ทำการประเมินตนเองด้านใดบ้าง				
	- ได้จัดทำตารางกิจกรรมประจำสัปดาห์	37.50	7	20.00	8
	- มีการยืดหยุ่นตารางกิจกรรมโดยไม่เสียงาน	68.75	3	40.00	4
	- ทำการตรวจสอบสิ่งที่สำเร็จแล้ว หรือสิ่งที่ ยังไม่สำเร็จ	50.00	4	40.00	4
	- มีการรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์	81.25	1	66.67	2
	- มีความเห็นใจผู้อื่น	43.75	5	26.67	7
	- มีความพยายามอย่างจริงใจที่จะเรียนรู้ เพื่อนร่วมงาน	25.00	8	33.33	6
	- มีการปรึกษาหารือผู้อื่นก่อนที่จะตัดสินใจ	43.75	5	46.67	3

ตาราง 27 (ต่อ)

ข้อ ที่	การประเมินผลและรายงานผล การนิเทศภายในโรงเรียน	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
		ร้อยละ	ลำดับที่	ร้อยละ	ลำดับที่
7	- มีการยอมรับข้อตกลงของหมู่คณะ	75.00	2	73.33	1
	จากการประเมินตนเองในข้อ ที่ 6 ท่านได้มีการเปลี่ยนแปลงด้านใดบ้าง				
	- มีการรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์	87.75	1	60.00	1
	- มีความเห็นใจผู้อื่น	56.25	3	33.33	7
	- มีความพยายามอย่างจริงใจที่จะเรียนรู้เพื่อนร่วมงาน	31.12	8	26.67	9
	- มีการปรึกษาหารือผู้อื่นก่อนที่จะตัดสินใจ	56.25	3	26.67	9
	- มีการยอมรับข้อตกลงของหมู่คณะ	56.25	3	60.00	1
	- มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจมากขึ้น	50.00	6	40.00	5
	- ได้ประสบการณ์เพิ่มขึ้น	43.75	7	40.00	5
	- มีผู้ขอคำแนะนำในการแก้ปัญหามากขึ้น	25.00	10	33.33	7
	- มีการจัดหาวัสดุกรรมการสอนเพิ่มขึ้น	31.12	8	26.67	9
	- การประชุมแต่ละครั้งผู้นิเทศให้ความสำคัญต่อการสอนมากขึ้น	25.00	10	46.67	3
	- มีการวางแผนแก้ปัญหาการเรียนการสอนมากขึ้น	62.50	2	46.67	3

จากตาราง 27 การปฏิบัติการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า

การพิจารณาเกณฑ์ที่ใช้ประเมินผลการปฏิบัติการนิเทศ ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพิจารณาเกณฑ์ที่ตรงวัตถุประสงค์และตรงเป้าหมายที่กำหนด ตามลำดับจากมากไปหาน้อย และพิจารณาเรื่องความชัดเจนของเวลาเป็นอันดับสุดท้าย

การติดตามผลการปฏิบัติการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้วิธีการสังเกต การนิเทศงานและการสัมภาษณ์ ตามลำดับจากมากไปหาน้อย กลุ่มทดลองใช้วิธีการอ่านรายงานมากกว่าใช้วิธีการสอบถาม ในขณะที่

กลุ่มควบคุมใช้วิธีการสอบถามมากกว่าการอ่านรายงาน

การประเมินผลการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหาร โรงเรียนทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมใช้วิธีการเปรียบเทียบผลการวัดกับเกณฑ์ที่กำหนด วิธีการเปรียบเทียบผลการวัด หลังการแก้ปัญหากับก่อนการแก้ปัญหา และวิธีการเปรียบเทียบผลการวัดกับจุดประสงค์ของ โครงการ ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

การใช้หลักในการประเมินโครงการ ผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มทดลองใช้หลักในการให้ ทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมิน กำหนดเกณฑ์การประเมินและใช้ผลการประเมินไปปรับปรุง การดำเนินงานตามโครงการครั้งต่อไป ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ส่วนผู้บริหาร โรงเรียนใน กลุ่มควบคุมใช้การให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมิน การประเมินตนเองและทำการประเมิน หลาย ๆ ด้าน ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

การรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ ผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มทดลองให้ ความสำคัญเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ผลสำเร็จเชิงคุณภาพและการให้ ข้อเสนอแนะ ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มควบคุมให้ความสำคัญเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน การรายงานจุดเด่น จุดด้อยของการดำเนินงานและ การรายงานผลสำเร็จเชิงคุณภาพ ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

การประเมินตนเอง ผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มทดลองให้ความสำคัญประเมินตนเองใน เรื่องการรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ การยอมรับข้อด้อยของหมู่คณะและการยืดหยุ่นตารางกิจกรรม ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ส่วนผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มควบคุมให้ความสำคัญในการประเมิน ตนเองในเรื่องการยอมรับข้อด้อยของหมู่คณะ การรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์และการปรึกษาหารือ ผู้อื่นก่อนการตัดสินใจ ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองในเรื่องการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ มี การวางแผนแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น มีความเห็นใจผู้อื่น มีการปรึกษาหารือ ผู้ร่วมงานก่อนตัดสินใจ และมีการยอมรับข้อด้อยของหมู่คณะ ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ส่วนผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มควบคุมมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์ การยอมรับข้อด้อยของหมู่คณะ การให้ความสำคัญต่อการสอนและมีการวางแผนการแก้ปัญหา การจัดการเรียนการสอน ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

ตอนที่ 2 การประเมินรูปแบบการนิเทศทางไกล

จากการดำเนินงานตามขั้นตอนการพัฒนา รูปแบบการนิเทศทางไกลทั้ง 4 ขั้นตอนสรุปได้ว่า รูปแบบการนิเทศทางไกลที่ได้พัฒนาขึ้นมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ต่อเนื่องและสอดคล้องกัน ข้อมูลที่ได้ในแต่ละขั้นตอนนำมาปรับปรุงชุดการนิเทศทางไกล ทำให้สามารถนำชุดการนิเทศทางไกลที่สร้างขึ้น ไปใช้เสริมสมรรถภาพให้แก่ผู้ที่ต้องการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จุดมุ่งหมายของการวิจัยของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศทางไกลในการเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนแก่ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อสร้างรูปแบบการนิเทศทางไกลเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนแก่ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรคและประสิทธิภาพของชุดนิเทศทางไกล
3. เพื่อประเมินรูปแบบการนิเทศทางไกลที่ได้พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาเพื่อสร้างรูปแบบและผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนในการวิจัยดังนี้

1. สืบหาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อหาข้อมูลความต้องการการนิเทศของผู้บริหาร โรงเรียนเพื่อให้สามารถพัฒนาการจัประสบการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียนเกี่ยวกับความหมาย ความจำเป็น ความมุ่งหมาย กระบวนการนิเทศ กิจกรรมการนิเทศและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียน

1.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมสาระเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน โดยกำหนดการนิเทศภายในโรงเรียนออกเป็น 5 ด้าน คือ (1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของโรงเรียน (2) การสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศ (3) การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน (4) ทักษะการสอนและนวัตกรรมการสอน (5) การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน จากนั้นจึงนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรง และนำข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามดังกล่าวไปหาค่าความเชื่อมั่น กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

1.3 สืบหาความต้องการการนิเทศ ของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี รวม 145 คน ได้รับแบบสอบถามคืน 120 ชุด คิดเป็น 82.76 %

1.4 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์สมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียนที่

ควรเสริมสร้างให้แก่ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นสมรรถภาพที่สำคัญคือสมรรถภาพการนิเทศภายใน โรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน

2. สร้างชุดการนิเทศทางไกล เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน โดยดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน เกี่ยวกับการระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา การดำเนินการนิเทศภายใน โรงเรียน และการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน โรงเรียน

2.2 กำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา และสื่อในแต่ละสมรรถภาพย่อย ๆ ของการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนให้มีรายละเอียดที่เหมาะสมและสอดคล้องกัน

2.2.1 วัตถุประสงค์ในแต่ละหน่วย มีดังนี้คือ

หน่วยที่ 1 เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถระบุ ปัญหาหรือความต้องการพัฒนา ตลอดจนสามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหา เพื่อเลือกปัญหา มาดำเนินการแก้ไขได้อย่างมีเหตุผล

หน่วยที่ 2 เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจ สามารถวินิจฉัย สภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนาและสามารถระบุสาเหตุแห่งปัญหานั้น ๆ ได้

หน่วยที่ 3 เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจ สามารถระบุ ทางเลือกในการแก้ปัญหาแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลาย โดยในแต่ละทางเลือกจะต้องมีแนวทาง แก้ปัญหาที่เป็นระบบและนำไปใช้แก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หน่วยที่ 4 เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจ สามารถตัดสินใจ เลือกทางเลือกเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาได้ โดยที่ทางเลือกนั้นมีประสิทธิภาพสูงสุดและมีประโยชน์ มากที่สุด

หน่วยที่ 5 เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจ สามารถจัดทำ แผนงานหรือโครงการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อให้การแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนเป็นไป อย่างมีขั้นตอน และนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างแท้จริง

หน่วยที่ 6 เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจ สามารถประเมินผล แผนงานหรือโครงการนิเทศภายในโรงเรียน และประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองได้ รวมทั้ง สามารถจัดทำรายงานผลการประเมินได้

2.2.2 เนื้อของชุดการนิเทศทางไกล ประกอบด้วยเนื้อหาของสื่อสิ่งพิมพ์ เนื้อหา ของวีดิทัศน์ เนื้อหาของเทปเสียง และเนื้อหาของแผ่นพับ

2.2.2.1 เนื้อหาของสื่อสิ่งพิมพ์คือการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยสมรรถภาพย่อย ๆ 6 สมรรถภาพ โดยแบ่งเป็นสมรรถภาพละ 1 หน่วย ๆ ละ 1 เล่ม ดังนี้

- หน่วยที่ 1 การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา
- หน่วยที่ 2 การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา
- หน่วยที่ 3 การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา
- หน่วยที่ 4 การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา
- หน่วยที่ 5 การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน
- หน่วยที่ 6 การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน

2.2.2.2 เนื้อหาของวีดิทัศน์ ได้แก่ การนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน จำนวน 1 เรื่อง ความยาว 18.30 นาที รายละเอียดของเนื้อหาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน 6 ขั้นตอน คือ การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน และการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน

2.2.2.3 เนื้อหาของเทปเสียงที่ใช้ประกอบชุดนิเทศทางไกล ประกอบด้วย ทักษะการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ การสัมภาษณ์ และการประเมิน โครงการ

2.2.2.4 เนื้อหาของแผ่นพับที่ใช้ประกอบชุดการนิเทศทางไกล ประกอบด้วย การสร้างแรงจูงใจ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ การวิจัยในชั้นเรียน การนิเทศโดยกลุ่มเพื่อน การนิเทศแบบคลินิก รูปแบบการประชุมนิเทศ เทคนิคการประชุมนิเทศ การกำกับ ดูแลการนิเทศภายใน โรงเรียน การสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน ภาวะผู้นำทางการสอน

2.3 จัดทำโครงร่างชุดการนิเทศทางไกล

2.3.1 สื่อสิ่งพิมพ์ แบ่งเนื้อหาสาระ 6 หน่วย ๆ ละ 1 เล่ม แต่ละเล่มมี 9 องค์ประกอบ คือ บทนำ (ได้แก่ คำนำ สารบัญ คำแนะนำการใช้ชุดนิเทศทางไกล) แนวคิด วัตถุประสงค์ แบบทดสอบก่อนการศึกษา เนื้อหา กิจกรรม แบบทดสอบหลังการศึกษา เฉลย คำตอบก่อนและหลังการศึกษา บรรณานุกรมและภาคผนวก

2.3.2 โครงร่างของสื่อวีดิทัศน์ จัดทำเป็นบทวีดิทัศน์ 1 เรื่อง คือการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน

2.3.3 โครงร่างของสื่อเทปเสียง และแผ่นพับกำหนดเป็นหัวข้อเรื่อง กล่าวคือ

หัวข้อเรื่องของเทปเสียง ได้แก่ ทักษะการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ การสัมภาษณ์ และการประเมินโครงการ หัวข้อของแผ่นพับ ได้แก่ การสร้างแรงจูงใจ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ การวิจัยในชั้นเรียน การนิเทศโดยกลุ่มเพื่อน การนิเทศแบบคลินิก รูปแบบการประเมินนิเทศ เทคนิคการประเมินนิเทศ การกำกับ ดูแลการนิเทศภายในโรงเรียน การสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน ภาวะผู้นำทางการสอน

2.4 ประเมินความเที่ยงตรง ความเหมาะสมและความสอดคล้องของชุดนิเทศทางไกล โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร การนิเทศการศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาในระบบเปิด เทคโนโลยีทางการศึกษา จิตวิทยาและการวัดผลประเมินผลการศึกษา รวม 9 คน

3. การตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกล

การตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกลนี้ดำเนินการ 2 ครั้ง คือ

3.1 ทำการทดลองเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกลก่อนนำไปใช้จริง กับกลุ่มทดลองขนาดเล็ก จำนวน 2 โรงเรียน ระยะเวลาทดลอง 4 สัปดาห์ และทำการปรับปรุงชุดการนิเทศทางไกลครั้งที่ 1

3.2 ทำการทดลองเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกลก่อนนำไปใช้จริง กับกลุ่มทดลองขนาดใหญ่ จำนวน 4 โรงเรียน ระยะเวลาทดลอง 4 สัปดาห์ และทำการปรับปรุงชุดการนิเทศทางไกลครั้งที่ 2

ในการตรวจสอบประสิทธิภาพทั้ง 2 ครั้ง ทำการสัมภาษณ์หาปัญหาและอุปสรรคในการใช้ชุดการนิเทศทางไกลจากผู้บริหาร โรงเรียน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงชุดการนิเทศทางไกล

4. การประเมินรูปแบบการนิเทศทางไกล

4.1 การประเมินชุดการนิเทศทางไกลในการใช้ภาคสนาม มีขั้นตอนดังนี้

4.1.1 ทำการทดลองใช้ชุดการนิเทศทางไกลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดสระบุรี โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 16 คน กลุ่มควบคุม 15 คน ทำการทดลอง 10 สัปดาห์

4.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินชุดการนิเทศทางไกล มีดังนี้

4.1.2.1 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่เกี่ยวกับการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียนซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ ปฏิบัติมากที่สุด ปฏิบัติมาก ปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัติน้อย และปฏิบัติน้อยที่สุด มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 โดยสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่ได้รับการนิเทศภายในจากผู้บริหาร โรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติการนิเทศด้าน

การแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหาร โรงเรียน

4.1.2.2 แบบสอบถามเชิงสำรวจ เกี่ยวกับการปฏิบัติการณ์เทศภายใน

โรงเรียน โดยให้ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้ทำการณ์เทศทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ใน 6 ขั้นตอน ได้แก่ การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา การดำเนินการนิเทศภายใน โรงเรียน และการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน

4.2 การประเมินรูปแบบการนิเทศทางไกล โดยสรุปจากผลการดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยทั้ง 4 ขั้นตอน คือ การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน การสร้างชุดการนิเทศทางไกล การตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกลและประเมินชุดการนิเทศทางไกลในภาคสนาม เพื่อให้เห็นภาพรวมของการพัฒนารูปแบบการนิเทศทางไกล ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบสิ้นกระบวนการพัฒนาทั้ง 4 ขั้นตอนข้างต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ การหาค่าร้อยละในการวิเคราะห์ข้อมูล ในแบบสอบถามตอนที่ 1 ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ความต้องการการนิเทศในแบบสอบถามตอนที่ 2 นำมาเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

มีความต้องการการนิเทศมาก ช่วงคะแนน 2.668 - 5.000

มีความต้องการการนิเทศปานกลาง ช่วงคะแนน 2.334 - 2.667

มีความต้องการการนิเทศน้อย ช่วงคะแนน 1.000 - 2.333

ถ้าค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3.500-3.667 จัดว่ามีความต้องการระดับปานกลางค่อนข้างมาก ก็ถือว่ามีความต้องการสำคัญที่ควรได้รับการพิจารณาด้วย

จากนั้นจึงนำข้อมูลความต้องการการนิเทศที่อยู่ในระดับมาก และระดับปานกลางค่อนข้างมาก มาสังเคราะห์ประเด็นสำคัญเทียบกับทฤษฎี และสรุปเป็นสมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียนที่จำเป็นแก่การนำมาเสริมสร้างให้แก่ผู้บริหารโรงเรียน การวิเคราะห์ในครั้งหลังนี้ จัดเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2. ขั้นตอนที่ 2 การสร้างชุดนิเทศทางไกล ใช้การวิเคราะห์ดังนี้

2.1 หาค่าความเหมาะสมของชุดการนิเทศทางไกล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

มีความเหมาะสมมาก	ช่วงคะแนน	2.668 - 5.000
มีความเหมาะสมปานกลาง	ช่วงคะแนน	2.334 - 2.667
มีความเหมาะสมน้อย	ช่วงคะแนน	1.000 - 2.333

2.2 หากค่าความสอดคล้องของชุดการนิเทศทางไกลโดยใช้ค่าความสอดคล้อง (IOC.) เทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด คือ มีค่า 0.5 ซึ่งไปถือว่ามีความสอดคล้องที่เหมาะสม ไม่ต้องปรับปรุง

3. ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกล โดยสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนในการทดลองใช้ชุดการนิเทศทางไกลมาสรุปประเด็นสำคัญในเรื่องของความคิดเห็น ปัญหา อุปสรรคและควมมีประสิทธิภาพของชุดการนิเทศทางไกลที่พบระหว่างการทดลองเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการนิเทศทางไกลให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. การวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการนิเทศทางไกล

4.1 การประเมินชุดการนิเทศทางไกล ใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และค่า t-test

4.2 การประเมินรูปแบบการนิเทศทางไกล ใช้การสรุปประเด็นจากการวิเคราะห์ตาม ขั้นตอนของการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน การสร้างชุดนิเทศทางไกล การตรวจสอบประสิทธิภาพชุดนิเทศทางไกล และการประเมินการใช้ชุดการนิเทศทางไกลในภาคสนาม

สรุปผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับเครื่องมือสื่อสารที่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรีมีใช้ในการสื่อสาร เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ วิทยุเทป (93 %) หอกระจายข่าว (66 %) โทรทัศน์ (52 %) วิทยุสื่อสาร (50 %) วีดิทัศน์ (44 %) โทรศัพท์ (32 %) และคอมพิวเตอร์ (20 %)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับความต้องการการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ

ด้านที่ 1 ความต้องการการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและการวางแผนการนิเทศ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ การนำข้อมูลจากการวิเคราะห์มาใช้ในการวางแผน การแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ การวิเคราะห์นโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของแต่ละระดับ การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงานนิเทศ การจัดทำแผนการสอน การกำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูล

การจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานการนิเทศ การจัดทำแผนงาน/โครงการนิเทศและการกำหนดตัวบุคคลเพื่อรับผิดชอบการนิเทศ ตามลำดับ

ด้านที่ 2 ความต้องการการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนด้านสื่อและเครื่องมือการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ ได้แก่ การผลิตสื่อ เครื่องมือและวิธีการใช้ในการนิเทศ การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้สื่อ เครื่องมือและวิธีการนิเทศ แนวการจัดให้มีศูนย์รวมสื่อและเครื่องมือในการนิเทศ ส่วนแนวการประเมินการใช้สื่อและเครื่องมือการนิเทศอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก

ด้านที่ 3 ความต้องการการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่าอยู่ในระดับมาก 7 อันดับ ได้แก่ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ การสร้างแรงจูงใจ การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการสอน ความเป็นผู้นำทางการสอน การสนับสนุนให้นิเทศกันเอง การประชุมชี้แจงครูให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้ทำการนิเทศ การควบคุมดูแลการปฏิบัติงานนิเทศให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด ตามลำดับ ระดับปานกลางค่อนข้างมาก 5 อันดับคือ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การให้ข้อมูลย้อนกลับ การประชุมนิเทศ การให้คำปรึกษารายกลุ่มและรายบุคคล ตามลำดับ

ด้านที่ 4 ความต้องการการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนด้านทักษะการสอนและนวัตกรรมการสอน พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 อันดับ ได้แก่ การประเมินผลจากการปฏิบัติจริงและการสอนแบบระดมสมอง ระดับปานกลางค่อนข้างมาก มี 9 อันดับ ได้แก่ การเรียนแบบร่วมมือกัน การสอนเป็นทีม การสอนแบบบทบาทสมมติ การสอนแบบใช้สถานการณ์จำลอง การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ การวิจัยในชั้นเรียน การสอนแบบค้นพบ การสอนโดยใช้ชุดการสอน และการสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม ตามลำดับ

ด้านที่ 5 ความต้องการการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน พบว่าอยู่ในระดับมาก 3 อันดับ ได้แก่ การจัดให้ผู้สอนได้ประเมินผล การปฏิบัติงานของตนเอง การจัดทำเครื่องมือการประเมินผลการนิเทศ การร่วมกันตรวจสอบข้อบกพร่องจากการปฏิบัติงานนิเทศ ตามลำดับ ระดับปานกลางค่อนข้างมาก 3 อันดับ ได้แก่ การให้ครูผู้สอนประเมินผลงานซึ่งกันและกัน การจัดการประเมินผลการนิเทศและการรายงานผลการนิเทศให้ทุกฝ่ายได้รับทราบ

จากผลการสำรวจข้อมูลนำมาสังเคราะห์ และเปรียบเทียบกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่าสิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องการการนิเทศโดยภาพรวม คือ ความต้องการการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหการจัดการเรียนการสอน เพราะการแก้ปัญหการจัดการเรียนการสอนที่ได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีสมรรถภาพที่ต่อเนื่องเป็นกระบวนการ ซึ่งมี 6 ขั้นตอน หรือ

6 สมรรถภาพ ได้แก่ ความสามารถระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา ความสามารถวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา ความสามารถพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา ความสามารถเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา ความสามารถดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน และความสามารถประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งรายละเอียดในการสังเคราะห์ มีดังนี้

1. ความสามารถในการระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา ข้อที่ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการการนิเทศในระดับมากหรือปานกลางค่อนข้างมากและสอดคล้องกับขั้นตอนหรือสมรรถภาพนี้ ได้แก่

- 1.1 การแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียน
- 1.2 การกำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูล
- 1.3 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานและวิธีปฏิบัติงานการนิเทศ
- 1.4 การวิเคราะห์นโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

2. ความสามารถวินิจฉัยสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนา ข้อที่ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการการนิเทศในระดับมากหรือปานกลางค่อนข้างมาก และสอดคล้องกับขั้นตอนหรือสมรรถภาพนี้ ได้แก่ การนำข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัญหาหรือการวิเคราะห์ปัญหามาใช้ในการวางแผน

3. ความสามารถพิจารณาทางเลือกและการเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหา ข้อที่ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการการนิเทศในระดับมากหรือปานกลางค่อนข้างมากและสอดคล้องกับขั้นตอนหรือสมรรถภาพนี้ ได้แก่

- 3.1 การผลิตสื่อ เครื่องมือ และวิธีการนิเทศ
- 3.2 การประเมินผลสื่อ เครื่องมือและวิธีการนิเทศ
- 3.3 การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้สื่อ เครื่องมือและวิธีการแก่ครูผู้สอน
- 3.4 การชี้แจงให้ครูผู้สอนเข้าใจบทบาทการนิเทศ
- 3.5 การนิเทศกันเอง
- 3.6 การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- 3.7 การให้คำปรึกษาแก่ครูผู้สอนเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล
- 3.8 การประชุมนิเทศ
- 3.9 การให้ข้อมูลย้อนกลับ
- 3.10 การประเมินผลจากการปฏิบัติจริง
- 3.11 การวิจัยในชั้นเรียน

4. ความสามารถในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ข้อที่ผู้บริหารโรงเรียนมี

ความต้องการการนิเทศในระดับมากหรือปานกลางค่อนข้างมาก และสอดคล้องกับขั้นตอนหรือสอดคล้องกับสมรรถภาพนี้ ได้แก่

- 4.1 การนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ใช้ในการวางแผน
- 4.2 การกำหนดตัวบุคคลเพื่อรับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียน
- 4.3 การจัดทำแผนงานและโครงการนิเทศภายในโรงเรียน
- 4.4 การจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียน
- 4.5 การผลิตสื่อและเครื่องมือในการนิเทศภายในโรงเรียน
- 4.6 การควบคุมดูแลการนิเทศให้เป็นไปตามแผนงาน/โครงการที่กำหนด
- 4.7 การสร้างมนุษยสัมพันธ์
- 4.8 การสร้างแรงจูงใจ
- 4.9 การเป็นผู้นำทางการสอน

5. ความสามารถประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน ข้อที่ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการการนิเทศมากและสอดคล้องกับขั้นตอนหรือสมรรถภาพนี้ ได้แก่

- 5.1 การจัดทำเครื่องมือในการประเมินผลการนิเทศ
- 5.2 การประเมินตนเอง
- 5.3 การประเมินผลงานซึ่งกันและกัน
- 5.4 การร่วมตรวจสอบข้อบกพร่องของโครงการนิเทศ
- 5.5 การรายงานผลการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 2 ผลการสร้างชุดการนิเทศทางไกล

1. ผลผลิตทางทงการที่ผลิตเป็นชุดการนิเทศทางไกล มี 4 รายการคือ

1.1 เอกสารสิ่งพิมพ์ 1 ชุด 6 เล่ม ๆ ละ 1 หน่วย คือ การระบุปัญหาหรือ

ความต้องการพัฒนา การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา การดำเนินการนิเทศและการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน (เอกสาร ปรากฏในภาคผนวก ข หน้า 247)

1.2 วีดิทัศน์ 1 เรื่อง คือ การนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน (บทโทรทัศน์ ปรากฏในภาคผนวก จ หน้า 228)

1.3 เทปเสียง ประกอบด้วย ทักษะการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ การสัมภาษณ์และการประเมินโครงการ

1.4 แผ่นพับ ประกอบด้วย การสร้างแรงจูงใจ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ การวิจัยใน

ชั้นเรียน การนิเทศโดยกลุ่มเพื่อน การนิเทศแบบคลินิก รูปแบบการประชุมนิเทศ เทคนิค การประชุมนิเทศ การกำกับดูแลการนิเทศภายในโรงเรียน การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้การสอน และภาวะผู้นำทางการสอน (แผ่นพับ ปรากฏในภาคผนวก ข หน้า 247)

2. ผลการประเมินความเที่ยงตรงของชุดนิเทศทางไกล โดยจัดทำประเมิน 2 ครั้ง แต่ครั้งทำการปรับปรุงจนผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ามีความเที่ยงตรงที่ดี จึงนำไปประเมิน ความเหมาะสมและความสอดคล้อง

3. ผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของชุดการนิเทศทางไกล

3.1 การประเมินความเหมาะสมของสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ คำชี้แจง แนวคิด วัตถุประสงค์ แบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษา เนื้อหา กิจกรรมและภาคผนวก และการประเมิน ความเหมาะสมของสื่ออื่น ๆ ได้แก่ วิดีทัศน์ เทปเสียง แผ่นพับ สรุปได้ว่าสื่อต่าง ๆ ในชุดนิเทศ ทางไกลมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง ทุกประเด็นของทุกหน่วย

3.2 การประเมินความสอดคล้องของชุดนิเทศทางไกล พบว่า คำนีความสอดคล้อง ของชุดนิเทศทางไกลทุกหน่วย มีค่าเท่ากับ 1.00 เกือบทุกประเด็น ได้แก่ ความสอดคล้องระหว่าง แนวคิดกับวัตถุประสงค์ ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหา ความสอดคล้องระหว่าง เนื้อหากับแบบทดสอบ ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับกิจกรรมและความสอดคล้องระหว่าง เอกสารสิ่งพิมพ์กับแผ่นพับ ยกเว้น ความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับวีดิทัศน์และ ความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับเทปเสียงที่มีค่าคำนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.68 - 0.89

ขั้นตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกล

การดำเนินการตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกล ในขั้นตอนที่ 3 สรุปได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อประกอบชุดนิเทศทางไกล

1.1 ผู้บริหาร โรงเรียนมีความเห็นว่า สื่อสิ่งพิมพ์สร้างความเข้าใจในสาระของ การนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนได้ดี

1.2 ผู้บริหาร โรงเรียนมีความเห็นว่าสื่อวีดิทัศน์และสื่อเทปเสียงเป็นสื่อที่สร้าง ความเข้าใจขั้นตอนของการนิเทศภายในได้โดยต้องศึกษาควบคู่กับเอกสารสิ่งพิมพ์

1.3 ผู้บริหาร โรงเรียนมีความเห็นว่า สื่อแผ่นพับช่วยเสริมความรู้และประสบการณ์ เพิ่มเติมและสนองตอบต่อความต้องการความรู้ของผู้บริหาร โรงเรียนได้มาก

1.4 ผู้บริหาร โรงเรียนมีความเห็นว่าการใช้เทปเสียงถ่ายทอดทางหอกระจายข่าว สามารถทำได้ แต่การนำแผ่นพับไปอ่านออกทางหอกระจายข่าวไม่น่าจะเกิดประโยชน์

2. สิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนประสบระหว่างการศึกษาชุดการนิเทศทางไกล

2.1 ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่าไม่มีการกำหนดเวลาให้ศึกษาชุดการนิเทศทางไกลก่อนลงมือปฏิบัติ จึงควรให้เวลาแก่ผู้นิเทศทำการศึกษาคู่มือการนิเทศทางไกลก่อน 1 สัปดาห์ เพื่อทำความเข้าใจและจัดเตรียมสื่อและบุคลากรต่าง ๆ

2.2 ผู้บริหารโรงเรียนสามารถทำแบบทดสอบหลังการศึกษาได้มากกว่าทำแบบทดสอบก่อนการศึกษา

2.3 ผู้บริหารโรงเรียนสามารถทำกิจกรรมในเอกสารสิ่งพิมพ์ได้และทำให้เกิดความคิดรวบยอดในการแก้ปัญหาแต่ละขั้นตอน

3. ปัญหาที่ผู้บริหารโรงเรียนพบขณะปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน คือระยะเวลาที่ใช้ในการแก้ปัญหาที่กำหนดไว้ 4 สัปดาห์ ไม่สามารถดำเนินการนิเทศได้ครบทุกขั้นตอนของกระบวนการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่าควรเพิ่มเป็น 6 - 8 สัปดาห์

ขั้นตอนที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศทางไกล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ มี 2 ตอน คือ ผลการประเมินชุดการนิเทศทางไกล และผลการประเมินรูปแบบการนิเทศทางไกล

ตอนที่ 1 ผลการประเมินชุดการนิเทศทางไกล มีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน สรุปได้ดังนี้

1.1 สมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสมรรถภาพย่อย ๆ ของการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนได้แก่ การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา และการวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา และการดำเนินการนิเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับสมรรถภาพย่อย ด้านการพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาและการเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนสมรรถภาพการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียนไม่มีความแตกต่างกัน

1.2 สมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนาระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ประเด็นย่อยเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนจากผู้ปกครอง ครูหรือนักเรียน และการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเพื่อเลือก

แก้ปัญหาการเรียนการสอนที่มีความจำเป็นเร่งด่วนก่อน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประเด็นย่อยอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

1.3 สมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน ด้านการวินิจฉัยสภาพปัญหา หรือความต้องการพัฒนาระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ประเด็นย่อยเกี่ยวกับการกำหนดปัญหาโดยคำนึงถึงความชัดเจนของสาเหตุแห่งปัญหา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับการใช้เวลาในการวินิจฉัยปัญหา หรือความต้องการพัฒนาอย่างเหมาะสม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประเด็นย่อยอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

1.4 สมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน ด้านการพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ประเด็นย่อยเกี่ยวกับการจัดให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับประเด็นเกี่ยวกับการกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาโดยคำนึงถึง วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร และงบประมาณ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนประเด็นย่อยอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

1.5 สมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน ด้านการเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยประเด็นย่อยเกี่ยวกับความกล้าตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับประเด็นการประสานงานกับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การตัดสินใจมีประสิทธิภาพสูงสุดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนประเด็นย่อยอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

1.6 สมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน ด้านการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ประเด็นย่อยเกี่ยวกับการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูผู้สอนหลังการสังเกตการสอน การสนับสนุนงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ แก่ครูเพื่อดำเนินโครงการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน และการรับฟังข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นจากผู้รับการนิเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับการติดตามผลการดำเนินโครงการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนประเด็นย่อยอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

1.7 สมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน ด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน และ

ประเด็นย่อยอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

2. ผลการวิเคราะห์ การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน

2.1 การปฏิบัติงานการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา พบว่า

2.1.1 การระบุปัญหาและความต้องการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมให้ความสำคัญกับการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา การกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานและการเปรียบเทียบการปฏิบัติกับเกณฑ์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

2.1.2 การใช้แหล่งข้อมูลผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองใช้ข้อมูลจากครูเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นนักเรียนและผู้ปกครอง กลุ่มควบคุมใช้แหล่งข้อมูลจากครูและนักเรียนเป็นอันดับแรก แต่ผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มควบคุมใช้แหล่งข้อมูลจากกรรมการโรงเรียนมากกว่ากลุ่มทดลอง

2.1.3 การใช้เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ ผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมต่างใช้เกณฑ์จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นอันดับแรก แต่กลุ่มทดลองใช้เกณฑ์ของอำเภอและเกณฑ์ของจังหวัดน้อยกว่ากลุ่มควบคุม

2.1.4 การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้การพิจารณาความรุนแรงและความเร่งด่วนของปัญหาเป็นอันดับแรก แต่กลุ่มควบคุมใช้การพิจารณาข้อจำกัดของทรัพยากรน้อยกว่ากลุ่มทดลอง

2.2 การปฏิบัติงานการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา พบว่า

2.2.1 การกำหนดปัญหา ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้ข้อมูลจากบุคลากรในโรงเรียน ข้อมูลจากการประเมินสภาพปัจจุบันปัญหา และข้อมูลจากบุคคลภายนอกโรงเรียน เป็นตัวกำหนดปัญหาตามลำดับจากมากไปหาน้อย แต่กลุ่มทดลองใช้ประสบการณ์วิเคราะห์สภาพปัญหาน้อยกว่ากลุ่มควบคุม

2.2.2 การวินิจฉัยปัญหา ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้การหาสาเหตุที่แท้จริง การระบุข้อเท็จจริงและการแยกประเภทของปัญหา ตามลำดับจากน้อยไปหามาก

2.2.3 การหาสาเหตุแห่งปัญหา ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้การระดมสมองเป็นอันดับแรก และใช้แผนภูมิแกนต์เป็นอันดับสุดท้าย แต่ร้อยละของ

การปฏิบัติในเรื่องการใช้เทคนิคทางสถิติ เช่น การใช้กราฟ การใช้ความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้นและ
ประเด็นการใช้แผนภูมิแก้มปลา กลุ่มทดลองปฏิบัติมากกว่ากลุ่มควบคุม

2.2.4 การใช้หลักในการระบุความสำคัญของสาเหตุ ผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่ม
ทดลองใช้การหาสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา การระบุวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับสาเหตุและ
การคำนึงถึงความสามารถของผู้แก้ปัญหา ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ในขณะที่กลุ่มควบคุมใช้
การระบุวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับสาเหตุ การพิจารณาความสามารถของผู้แก้ปัญหาและการหา
สาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

2.3 การปฏิบัติงานการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน ด้านการพิจารณาทางเลือก
เพื่อแก้ปัญหา พบว่า

2.3.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหาผู้บริหาร โรงเรียนทั้งกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุมมีการปฏิบัติที่เหมือนกันคือพิจารณาความเร่งด่วน ความจำเป็นความสามารถใน
การดำเนินงานของผู้แก้ปัญหา การกำหนดวัตถุประสงค์ที่วัดและประเมินได้ ตามลำดับจากมาก
ไปหาน้อย

2.3.2 การกำหนดทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา ผู้บริหาร โรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและ
กลุ่มควบคุมใช้การจัดลำดับความสำคัญของสาเหตุเป็นอันดับแรก และการกำหนดเกณฑ์ใน
การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาเป็นอันดับสุดท้าย

2.3.3 การกำหนดเกณฑ์ในการเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา ผู้บริหาร โรงเรียนทั้ง
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้การพิจารณาเกณฑ์ในการเลือกทางเลือกที่ปฏิบัติได้และเกณฑ์ที่
สามารถวัดได้ ตามลำดับจากมากไปหาน้อย และกลุ่มทดลองไม่ใช้การพิจารณาความเฉพาะ
เจาะจงของเกณฑ์ในการเลือกทางเลือก

2.4 การปฏิบัติงานการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน ด้านการเลือกทางเลือกเพื่อ
แก้ปัญหา พบว่า

2.4.1 การหาแนวทางในการกำหนดทางเลือก ผู้บริหาร โรงเรียนทั้งกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุมใช้การระบุสาเหตุของปัญหาและการจัดลำดับความสำคัญของสาเหตุเป็น
อันดับแรกและอันดับที่สอง

2.4.2 การประเมินทางเลือก ผู้บริหาร โรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้
การดูความเป็นไปได้ที่จะประสบความสำเร็จ ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ ประโยชน์ที่คาดว่าจะ
จะได้รับ การประหยัดแรงงานและอัตราเสี่ยงในการดำเนินการตามทางเลือก ตามลำดับจากมาก
ไปหาน้อย

2.4.3 รูปแบบการแก้ปัญหาที่ควรเลือกปฏิบัติ ผู้บริหาร โรงเรียนทั้งกลุ่มทดลอง

และกลุ่มควบคุมใช้ความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหา และใช้การหาประสิทธิภาพหรือมีประโยชน์สูงสุด ตามลำดับจากมากไปหาน้อย แต่กลุ่มควบคุมไม่ใช่เกณฑ์ที่ทำให้ได้ตามอุดมการณ์เป็นเกณฑ์การเลือกรูปแบบการแก้ปัญหาที่ควรเลือกปฏิบัติ

2.4.4 การใช้หลักในการตัดสินใจในการเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา ผู้บริหารโรงเรียนทั้งสองกลุ่มใช้ข้อมูลในสภาพที่เป็นจริงเป็นอันดับแรกและใช้การลองผิดลองถูกเป็นอันดับสุดท้าย

2.5 การปฏิบัติการณ์พิเศษภายในของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการดำเนินการพิเศษภายในโรงเรียน พบว่า

2.5.1 การนำทางเลือกไปปฏิบัติ ผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีขั้นตอนการปฏิบัติที่คล้ายคลึงกัน คือมีการจัดทำแผนงานหรือโครงการ และการประเมินผลการปฏิบัติงาน แต่กลุ่มควบคุมให้ความสำคัญในการดำเนินการพิเศษตามแผนงานและโครงการที่กำหนดมากกว่ากลุ่มทดลอง ในขณะที่กลุ่มทดลองให้ความสำคัญต่อการติดตามการปฏิบัติมากกว่ากลุ่มควบคุม

2.5.2 การดำเนินการวางแผน กลุ่มควบคุมให้ความสำคัญของการเขียนแผนงานไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นอันดับแรก แต่กลุ่มทดลองให้ความสำคัญการกำหนดวิธีการดำเนินการเป็นอันดับแรก ส่วนประเด็นอื่น ๆ ได้แก่ การกำหนดตัวผู้รับผิดชอบโครงการ การกำหนดเป้าหมาย การจัดปฏิทินปฏิบัติงานและการกำหนดเกณฑ์แห่งความสำเร็จ ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมปฏิบัติเหมือนกัน ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

2.6 การปฏิบัติการณ์พิเศษภายในของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการประเมินผลและรายงานผลการพิเศษภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า

2.6.1 การพิจารณาเกณฑ์ที่ใช้ประเมินผลการปฏิบัติการณ์พิเศษ ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพิจารณาเกณฑ์ที่ตรงกับวัตถุประสงค์และตรงกับเป้าหมายที่กำหนดเป็นอันดับแรก และพิจารณาเรื่องความชัดเจนของเวลาเป็นอันดับสุดท้าย

2.6.2 วิธีการติดตามผลการปฏิบัติการแก้ปัญหการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้วิธีการสังเกต การนิเทศงาน การสัมภาษณ์ ตามลำดับจากมากไปหาน้อย กลุ่มทดลองใช้วิธีการอ่านรายงานมากกว่าใช้วิธีการสอบถาม ในขณะที่กลุ่มควบคุมใช้วิธีการสอบถามมากกว่าการอ่านรายงาน

2.6.3 วิธีการประเมินผลการแก้ปัญหการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้วิธีการเปรียบเทียบผลการวัดกับเกณฑ์ที่กำหนด วิธีการเปรียบเทียบผลการวัดหลังการแก้ปัญหากับก่อนการแก้ปัญห และวิธีการเปรียบเทียบผลการวัดกับ

วัตถุประสงค์ของโครงการ ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

2.6.4 การใช้หลักในการประเมินโครงการ ผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองใช้หลักในการให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมิน กำหนดเกณฑ์การประเมิน ใช้ผลการประเมินไปปรับปรุงการดำเนินงานตามโครงการครั้งต่อไป ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ผู้บริหารในกลุ่มควบคุมใช้การให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมิน การให้มีการประเมินตนเองและทำการประเมินหลาย ๆ ด้าน ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

2.6.5 การรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ ผู้บริหารในกลุ่มทดลองให้ความสำคัญต่อเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ผลสำเร็จเชิงคุณภาพและ การให้ข้อเสนอแนะ ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ผู้บริหารในกลุ่มควบคุมให้ความสำคัญเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน การรายงานจุดเด่น จุดด้อยของการดำเนินงานและรายงานผลสำเร็จของงานเชิงคุณภาพ ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

2.6.6 การประเมินตนเอง ผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองให้ความสำคัญต่อการประเมินตนเองในเรื่องการรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ การยอมรับข้อติงของหมู่คณะและการชี้แจงตาราการกิจกรรม ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ผู้บริหารในกลุ่มควบคุมให้ความสำคัญในการประเมินตนเองในเรื่องการยอมรับข้อติงของหมู่คณะ การรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์และการปรึกษาหารือผู้อื่นก่อนการตัดสินใจ ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

2.6.7 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองในเรื่องการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ มีการวางแผนแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น มีความเห็นใจผู้อื่น มีการปรึกษาหารือผู้ร่วมงานก่อนตัดสินใจ และมีการยอมรับข้อติงของหมู่คณะ ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ส่วนผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มควบคุมมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์ การยอมรับข้อติงของหมู่คณะ การให้ความสำคัญต่อการสอนและมีการวางแผนการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

ตอนที่ 2 ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศทางไกล โดยการสรุปผลจากการดำเนินงาน
ขั้นตอนการวิจัยทั้ง 4 ขั้นตอน สรุปได้ว่ารูปแบบการนิเทศทางไกลเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ต่อเนื่องและสอดคล้องกัน ข้อมูลที่ได้ในแต่ละขั้นตอนนำมาปรับปรุงชุดการนิเทศทางไกลทำให้ชุดการนิเทศทางไกลที่สร้างขึ้นใช้เสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้บริหาร โรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถนำสาระสำคัญมาอภิปรายได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

1. การสำรวจเครื่องมือสื่อสารที่มีใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า เครื่องมือสื่อสารที่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรีมีใช้มาก ได้แก่ วิทยุเทป และมีคอมพิวเตอร์ใช้น้อยที่สุด ซึ่งสื่อที่ผู้วิจัยใช้ประกอบชุดนิเทศทางไกล ได้แก่ เทปเสียง วีดิทัศน์และสิ่งพิมพ์ ส่วนโปรแกรมที่ใช้กับคอมพิวเตอร์ผู้วิจัยไม่ได้จัดทำ ทั้งนี้เพราะจากการสำรวจพบว่า จำนวนโรงเรียนที่มีเครื่องคอมพิวเตอร์มีน้อย

2. ความต้องการการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียน แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ

2.1 ความต้องการการนิเทศด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและการวางแผน การนิเทศ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้เพราะการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหามาใช้ในการวางแผน ต้องใช้เครื่องมือที่มีความเที่ยงตรงและมีความเชื่อมั่นสูง หรืออาจใช้วิธีการอื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์ เป็นต้น ซึ่งการสร้างและใช้เครื่องมือและวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญ และผู้บริหารโรงเรียนอาจยังไม่มี ความชำนาญในการสร้างและใช้เครื่องมือดังกล่าว จึงทำให้มีความต้องการการนิเทศด้านนี้มาก

2.2 ความต้องการการนิเทศด้านสื่อ เครื่องมือและวิธีการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ ได้แก่ การผลิตสื่อและเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้สื่อและเครื่องมือการนิเทศ และแนวการจัดให้มีศูนย์รวมสื่อและเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเครื่องมือการนิเทศมีความสำคัญที่จะช่วยในการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น บทเรียนด้วยตนเอง วีดิทัศน์ เครื่องบันทึกเสียง เทปเสียง เป็นต้น นอกจากนี้สื่อและเครื่องมือการนิเทศบางอย่างยังใช้ตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ เพื่อให้ผู้นิเทศทราบปัญหาและความต้องการเพื่อนำมาใช้วางแผน เช่น แบบทดสอบ แบบสำรวจ แบบสังเกตพฤติกรรม เป็นต้น ซึ่ง สุรพันธ์ โกยวาณิชย์. (2537 : 41) สรุปว่า การนิเทศภายในโรงเรียนจะสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับ การสร้างสื่อและการเลือกใช้สื่ออย่างถูกต้อง และเหมาะสม และผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง

2.3 ความต้องการการนิเทศด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่าอยู่ในระดับมาก 7 อันดับ ได้แก่ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ การสร้างแรงจูงใจ การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการสอน ความเป็นผู้นำทางการสอน การสนับสนุนให้ครูผู้สอนได้นิเทศกันเอง การประชุมชี้แจงครูผู้สอนให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้ทำการนิเทศภายใน และการควบคุมดูแลให้การปฏิบัติการนิเทศภายในเป็นไปตามแผนงานหรือโครงการที่กำหนด ตามลำดับจากมากไปหาน้อย และ

ระดับปานกลางค่อนข้างมาก 5 อันดับ ได้แก่ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เทคนิคการให้ข้อมูลย้อนกลับ การประชุมนิเทศ การให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูผู้สอนเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะการปฏิบัติการนิเทศจำเป็นต้องใช้กิจกรรมและทักษะ การนิเทศตามที่กล่าวข้างต้น สำหรับคนที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องการการนิเทศเกี่ยวกับการสร้าง มนุษยสัมพันธ์และการสร้างแรงจูงใจเป็นอันดับแรก อาจเป็นเพราะการจูงใจมีความเกี่ยวเนื่องกับ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ กล่าวคือการสร้างมนุษยสัมพันธ์เป็นกระบวนการจูงใจให้คนทำงาน ร่วมกันโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้งานดำเนินไปด้วยดีและเกิดผลบรรลุเป้าหมายที่ยอมรับร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 4 และจำเริญ ภาวิจิตร. 2530 : 29) ซึ่งสอดคล้องกับ เอฟราร์ด (Everard. 1990 : 25) ที่กล่าวว่าบุคคลจะทำงานได้ดีที่สุดเมื่อมี ความพึงพอใจในการทำงานนั้น ส่วนเรื่องทักษะความเป็นผู้นำทางการสอน ผู้บริหารโรงเรียน ต้องการการนิเทศอยู่ในระดับมากอาจเป็นเพราะทักษะผู้นำทางการสอนเป็นการชักจูงให้ครูจัด การเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งโคเลอร์แนะนำว่าผู้บริหารโรงเรียนควรนำทักษะผู้นำทาง การสอนมาสร้างความเชื่อถือทางวิชาการ (expert power) มากกว่าการสร้างคามเชื่อถือโดยการใช้ อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ (positional power) (Koelher. 1990 : 41)

2.4 ความต้องการการนิเทศด้านทักษะการสอนและนวัตกรรมการสอน พบว่า อยู่ใน ระดับมาก 2 อันดับ ได้แก่ การประเมินผลจากการปฏิบัติจริง การสอนแบบระดมพลังสมอง ระดับ ปานกลางค่อนข้างมาก 9 อันดับ ได้แก่ การเรียนแบบร่วมมือกัน การสอนเป็นทีม การสอนแบบ บทบาทสมมุติ การสอนแบบใช้สถานการณ์จำลอง การสอนแบบศูนย์การเรียน การวิจัยใน ชั้นเรียน การสอนแบบค้นพบ การสอนโดยใช้ชุดการสอนและการสอนโดยใช้บทเรียนแบบ โปรแกรม ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทักษะเกี่ยวกับการสอนข้างต้นเป็น นวัตกรรมทางการสอนที่ผู้บริหารโรงเรียนยังมีความรู้ความเข้าใจน้อย โดยเฉพาะการประเมินผล จากการปฏิบัติจริง (authentic assessment) ที่เริ่มเข้ามามีบทบาทในการปฏิบัติงานทั้งด้าน การบริหารการศึกษาและด้านการเรียนการสอน

2.5 ความต้องการการนิเทศด้านการประเมินและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก 3 อันดับ ได้แก่การจัดให้ครูผู้สอนได้ประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง การจัดทำเครื่องมือในการประเมินผลการนิเทศ และการร่วมกันตรวจสอบข้อบกพร่องจาก การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการให้ ครูผู้สอนสามารถประเมินตนเองและร่วมกันตรวจสอบข้อบกพร่องจากการปฏิบัติงานของตนได้ จะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าบุคลากรในโรงเรียนสามารถร่วมดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนได้ ซึ่งตรง กับแนวคิดของประสิทธิ์ศรีศรี (2534 : 19) ที่กล่าวว่า การนิเทศจากบุคคลภายนอก

อันได้แก่ศึกษานิเทศก์ควรมุ่งนิเทศเพื่อจะไม่นิเทศ กล่าวคือพยายามนิเทศให้บุคลากรในโรงเรียนนิเทศกันเอง ประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองได้

3. การสังเคราะห์สมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียน จากการสำรวจความต้องการการนิเทศเปรียบเทียบกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า สิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องการการนิเทศโดยภาพรวม คือ ความต้องการการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เป็นเพราะกระบวนการแก้ปัญหาที่มีความสอดคล้องกับกระบวนการการนิเทศ(รายละเอียดในการสังเคราะห์ปรากฏในหน้า 152 - 153)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างชุดการนิเทศทางไกล

1. การประเมินความเที่ยงตรงของชุดนิเทศทางไกล

การประเมินความเที่ยงตรงของชุดการนิเทศทางไกล ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าชุดการนิเทศทางไกลมีความเที่ยงตรงดี ทั้งนี้เป็นผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญแนะนำมาปรับปรุงจนเป็นชุดนิเทศทางไกลที่สมบูรณ์

2. การประเมินความเหมาะสม และความสอดคล้องของชุดการนิเทศทางไกล

2.1 การหาความเหมาะสมของชุดนิเทศทางไกล ได้แก่ ความเหมาะสมของสื่อสิ่งพิมพ์ในเรื่องของคำชี้แจง แนวคิด วัตถุประสงค์ แบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษานี้เนื้อหา กิจกรรมและภาคผนวก นอกจากนี้ยังหาความเหมาะสมของวิธีทัศน์ที่ใช้ประกอบชุดการนิเทศทางไกล ความเหมาะสมของเทปเสียงที่ใช้ประกอบชุดการนิเทศทางไกล ความเหมาะสมของหัวข้อเรื่องในแผ่นพับ ผลการประเมินความเหมาะสม สรุปได้ว่า ความเหมาะสมของชุดการนิเทศทางไกลอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง ทุกประเด็น ในทุกหน่วยของชุดนิเทศทางไกล ทั้งนี้เป็นผู้วิจัยได้นำสื่อสิ่งพิมพ์มาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ หลังจากที่ได้ประเมินความเที่ยงตรงตามข้อที่ 1 แล้ว

2.2 ความสอดคล้องของชุดนิเทศทางไกล พบว่า ค่าความสอดคล้องของชุดนิเทศทางไกล ในทุกเรื่องมีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 เกือบทุกประเด็น ได้แก่ ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับแบบทดสอบ ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับกิจกรรม ความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นเอกสารกับแผ่นพับ ยกเว้นความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับวิธีทัศน์ และความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับเทปเสียง ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.68 - 0.89 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสื่อวิธีทัศน์และสื่อเทปเสียงเป็นสื่อที่สร้างได้ยากต้องอาศัยเทคนิคและความชำนาญและความร่วมมือระหว่างฝ่ายวิชาการกับฝ่ายเทคนิคที่เป็นฝ่ายผลิต และความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น ผู้แสดง สถานที่ เป็นต้น (วสันต์ อดิศักดิ์, 2536 : 200) อย่างไรก็ตาม ค่าความสอดคล้องของสื่อข้างต้นเป็นค่าที่เกินเกณฑ์ 0.5 ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกล

การตรวจสอบประสิทธิภาพการนิเทศทางไกลทำโดยการทดลองใช้ชุดการนิเทศทางไกลกับกลุ่มทดลองกลุ่มเล็ก จำนวน 2 โรงเรียน และทดลองกับกลุ่มใหญ่ จำนวน 4 โรงเรียน แล้วจึงทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งสรุปข้อมูลได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อประกอบชุดนิเทศทางไกล

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่า สื่อสิ่งพิมพ์สร้างความเข้าใจในสาระของการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนได้ดี ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงสื่อสิ่งพิมพ์หลังจากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงและเพิ่มเติมภาคผนวกในบางหน่วย หลังจากการตรวจสอบประสิทธิภาพครั้งที่ 1

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่าสื่อวีดิทัศน์และสื่อเทปเสียงเป็นสื่อที่สร้างความเข้าใจขั้นตอนของการนิเทศภายในได้โดยต้องศึกษาควบคู่กับเอกสารสิ่งพิมพ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสื่อสิ่งพิมพ์ให้รายละเอียดในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนได้ระดับหนึ่ง เมื่อได้ชมวีดิทัศน์ ซึ่งเป็นกรณีตัวอย่างในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนจึงทำให้สามารถเข้าใจกระบวนการแก้ปัญหามากขึ้น

1.3 ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่า สื่อแผ่นพับช่วยเสริมความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติมและสนองตอบต่อความต้องการความรู้ของผู้บริหารโรงเรียนได้มาก ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้จัดทำแผ่นพับโดยสอบถามความต้องการของผู้บริหารโรงเรียนก่อน

1.4 ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่าการใช้เทปเสียงถ่ายทอดทางหอกระจายข่าวสามารถทำได้ แต่การนำแผ่นพับไปอ่านออกทางหอกระจายข่าวไม่น่าจะเกิดประโยชน์ ทั้งนี้เนื่องมาจากเทปเสียงนำเสนอเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนซึ่งครูผู้สอนทุกคนสนใจ แต่เนื้อหาของแผ่นพับเป็นเทคนิคการนิเทศเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นบทบาทของผู้บริหารควรให้ผู้บริหารโรงเรียนทำการศึกษาเป็นรายบุคคล

2. สิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนประสบระหว่างการศึกษาชุดการนิเทศทางไกล

2.1 ผู้บริหารมีความเห็นว่า ควรให้เวลาแก่ผู้นิเทศทำการศึกษาชุดการนิเทศทางไกลก่อน 1 สัปดาห์ เพื่อทำความเข้าใจและจัดเตรียมสื่อและบุคลากรต่าง ๆ

2.2 ผู้บริหารโรงเรียนสามารถทำแบบทดสอบหลังการศึกษามากกว่าทำแบบทดสอบก่อนการศึกษา ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารได้ศึกษาสื่อต่าง ๆ ในชุดการนิเทศทางไกลและเกิดความเข้าใจขั้นตอนการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น

2.3 ผู้บริหารโรงเรียนสามารถทำกิจกรรมในเอกสารสิ่งพิมพ์ได้และทำให้เกิดความคิดรวบยอดในการแก้ปัญหาแต่ละขั้นตอน ทั้งนี้เนื่องจากในเอกสารสิ่งพิมพ์มีแนวตอบใน

การทำกิจกรรมทุกกิจกรรม ซึ่งคำถามและแนวตอบจะช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนจับสาระสำคัญของแต่ละหน่วยในชุดการนิเทศทางไกลได้ดีขึ้น

3. ปัญหาที่ผู้บริหารโรงเรียนพบขณะปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน คือระยะเวลาที่ใช้ในการแก้ปัญหาที่กำหนดไว้ 4 สัปดาห์นั้นไม่สามารถดำเนินการนิเทศได้ครบทุกขั้นตอนของกระบวนการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่าควรเพิ่มเป็น 6-8 สัปดาห์ ทั้งนี้เป็นเพราะปัญหาแต่ละปัญหามีความซับซ้อนของสาเหตุแห่งปัญหาไม่เหมือนกัน ดังนั้นวิธีการแก้ปัญหาย่อมแตกต่างกันด้วยไม่ว่าจะเป็นเรื่องบุคคลที่เกี่ยวข้อง เรื่องงบประมาณหรือระยะเวลา

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการนิเทศทางไกล

ตอนที่ 1 ผลการประเมินชุดการนิเทศทางไกล สรุปได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศภายในของ
ผู้บริหารโรงเรียนด้านการแก้ปัญหการจัดการเรียนการสอน

1.1 สมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนด้านการแก้ปัญหการจัดการเรียนการสอนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน สมรรถภาพย่อยที่แตกต่างกัน ได้แก่ การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา และการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ส่วนสมรรถภาพการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสมรรถภาพการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอาจเป็นเพราะระยะเวลาที่ใช้ในการแก้ปัญหาของกลุ่มทดลองที่กำหนดให้ 10 สัปดาห์ ไม่เพียงพอที่จะปฏิบัติตามขั้นตอนการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศได้อย่างสมบูรณ์เนื่องจากบางปัญหามีความซับซ้อน

1.2 สมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนาระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน โดยประเด็นย่อยที่แตกต่างกัน ได้แก่ การรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเป็นมีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนจากผู้ปกครอง ครูหรือนักเรียน และการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเพื่อเลือกแก้ปัญหการเรียนการสอนที่มีความจำเป็นเร่งด่วนก่อน ส่วนประเด็นย่อยอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองได้รับประสบการณ์จากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อวีดิทัศน์ที่น่าเสนอเกี่ยวกับแหล่งข้อมูล 3 แหล่ง คือ จากครู ผู้ปกครองและนักเรียน ซึ่งถือว่าเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดีเนื่องจากเป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียน สำหรับการเลือกปัญหาโดยคำนึงถึงความเร่งด่วนอาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองมีความเห็นว่า ปัญหาที่

เร่งด่วนเป็นปัญหาที่มีขนาดและความรุนแรงของปัญหามาก และจะทำให้เกิดผลเสียหากปัญหานั้นไม่ได้รับการแก้ไข

1.3 สมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน ด้านการวินิจฉัยสภาพปัญหา หรือความต้องการพัฒนาระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน ประเด็นย่อยที่แตกต่างกัน ได้แก่ การกำหนดปัญหาโดยคำนึงถึงความชัดเจนของสาเหตุแห่งปัญหา และการใช้เวลาในการวินิจฉัยปัญหาหรือความต้องการพัฒนาอย่างเหมาะสม ส่วนประเด็นย่อยอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองได้รับความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์สาเหตุแห่งปัญหาเพื่อหาทางแก้ปัญหานั้น ๆ จากชุดการนิเทศทางไกล ซึ่งสอดคล้องกับ กอร์ดัน (Gorton. 1983 : 275) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบที่เป็นสาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่มีหลายองค์ประกอบ ดังนั้นการพิจารณาสภาพปัญหาควรกระทำอย่างกว้างขวางในทุกแนวทางที่เห็นว่ามีความเป็นไปได้ แล้วพยายามมุ่งประเด็นที่สำคัญ ๆ ที่อธิบายถึงสภาพปัญหาได้ดีที่สุด เพียงตรงและสมบูรณ์ที่สุด

1.4 สมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน ด้านการพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน ประเด็นย่อยที่แตกต่างกัน ได้แก่ การจัดให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอน และการกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงวัสดุ อุปกรณ์ บุคลากรและงบประมาณ ส่วนประเด็นย่อยอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มทดลองใช้วิธีการเลือกทางเลือกโดยการระดมสมองตามข้อเสนอแนะในชุดการนิเทศทางไกล ซึ่งการระดมสมองนี้ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นิเทศการจัดการเรียนการสอนจะต้องร่วมกันครูผู้สอนในการตั้งจุดหมายของการแก้ปัญหามาจัดการเรียนการสอน อภิปรายร่วมกันและตัดสินใจร่วมกัน (เดิม แยมเสมอ. 2532 : 58) วาเลลี (Whaley. 1992 : 25) กล่าวเสริมว่า ครูจะพึงพอใจผู้นิเทศเมื่อได้ทำงานร่วมกันและมีการสื่อสารกันอย่างใกล้ชิด ส่วนประเด็นที่ผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองใช้การแก้ปัญหโดยคำนึงถึงวัสดุอุปกรณ์ บุคลากรและงบประมาณ อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองมีความเห็นว่าทรัพยากรจะทำให้เกิดข้อจำกัดในการแก้ปัญหาถ้ามีไม่เพียงพอ ดังที่ วีระพล สุวรรณนันท (2534 : 37) กล่าวว่า ในกรณีที่มีทรัพยากรเพียงพอให้หาแนวทางแก้ไขสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหามากที่สุดก่อน แต่ถ้าทรัพยากรไม่เพียงพอให้แก้ไขสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหารองลงมาตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ เบตตี (Betty. 1996 : 212) ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีต่อครูด้านการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน พบว่า องค์ประกอบที่ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลต่อครูประการหนึ่งคือ ผู้บริหารโรงเรียนมีความตระหนักในทรัพยากรที่จะทำให้งานบรรลุเป้าหมายในการดำเนินงาน

1.5 สมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน ประเด็นย่อยที่แตกต่างกัน ได้แก่ ความกล้าตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน การประสานงานกับครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การตัดสินใจมีประสิทธิภาพสูงสุด ส่วนประเด็นย่อยอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารในกลุ่มทดลองใช้วิธีการให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา (ปรากฏในข้อ 1.4) จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความกล้าตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมั่นใจ โดยอาศัยการประสานงานกับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ วรภา ชัยเลิศวิชกุล (2538 : 29) ที่กล่าวว่า การตัดสินใจร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นการตัดสินใจโดยเห็นพ้องต้องกัน จัดว่าเป็นวิธีการที่ได้ผลมาก เพราะเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้มีสิทธิมีเสียงในการเสนอความคิดเห็นและเหตุผลของตนอย่างเต็มที่ โดยมีโอกาสรับฟังซึ่งกันและกัน ทุกคนที่ร่วมในการตัดสินใจ มีลักษณะ ประนีประนอมและให้เกิดมติซึ่งกันและกัน และยอมรับผลของการตัดสินใจร่วมกัน

1.6 สมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน ประเด็นย่อยที่แตกต่างกัน ได้แก่ การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูผู้สอนหลังการสังเกตการสอน การสนับสนุนงบประมาณ สื่อและอุปกรณ์แก่ครูเพื่อดำเนินโครงการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน การรับฟังข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นจากผู้รับการนิเทศ และการติดตามผลการดำเนินโครงการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ส่วนประเด็นย่อยอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการดำเนินการตามแผนงานหรือโครงการนิเทศถือว่ามีค่าสำคัญมาก ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญที่จะทำให้การปฏิบัติการนิเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยให้คำแนะนำ สนับสนุน อำนวยความสะดวก ร่วมกิจกรรมการนิเทศตามข้อตกลง และติดตามการดำเนินตามโครงการเป็นระยะ ๆ (เพ็ชร สุวรรณไทรย์. 2533 : 32)

1.7 สมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน และประเด็นย่อยอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากระยะเวลาที่ใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน 10 สัปดาห์ตามที่ผู้วิจัยกำหนดในการทดลองแก้ปัญหาเป็นระยะเวลาที่น้อยไป เพราะบางปัญหามีความซับซ้อนต้องใช้เวลาในการแก้ไขมาก ดังนั้น ในระยะเวลาที่จำกัดจึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองปฏิบัติงานด้านการประเมินผลและรายงานผลไม่ได้มากเท่าที่ควร เป็นสาเหตุให้การปฏิบัติในขั้นตอนนี้ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกัน

2. การวิเคราะห์ การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน

2.1 การปฏิบัติงานการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา พบว่า

2.1.1 การระบุปัญหาและความต้องการพัฒนา ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมปฏิบัติ การสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา การกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงาน และการเปรียบเทียบการปฏิบัติกับเกณฑ์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการสำรวจสภาพปัญหา การกำหนดเป้าหมายและการเทียบสภาพปัญหากับเป้าหมาย เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน แต่ที่ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติในเรื่องการสำรวจสภาพปัญหามากกว่าประเด็นอื่นอาจเป็นเพราะการสำรวจสภาพปัญหาเป็นจุดสำคัญที่จะนำไปสู่การระบุปัญหา ดังที่ วรภา ชัยเลิศนิษฐกุล (2538 : 22) กล่าวว่า การสำรวจสภาพปัญหาเป็นการรวบรวมข่าวสารข้อมูล ข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาสนับสนุนว่ามีปัญหาเกิดขึ้นจริง และมีผลกระทบหรือผลเสียหายอย่างไรบ้าง ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมปัญหาหรือความต้องการนี้จะถูกนำไปเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จอีกครั้งหนึ่งเมื่อดำเนินการแก้ปัญหาแล้ว

2.1.2 การใช้แหล่งข้อมูล ผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองใช้ข้อมูลจากครูเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นนักเรียนและผู้ปกครอง กลุ่มควบคุมใช้แหล่งข้อมูลจากครูและนักเรียนเป็นอันดับแรก และผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มควบคุมใช้แหล่งข้อมูลจากกรรมการโรงเรียนมากกว่ากลุ่มทดลอง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองมีความเห็นว่าครูเป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด เป็นผู้รู้จักนักเรียนด้านการเรียนมากกว่าบุคคลอื่นจึงให้ความสำคัญต่อแหล่งข้อมูลที่เป็นครูมาก อย่างไรก็ตามผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองยังให้ความสำคัญต่อแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ถึงแม้ว่าจะมีคำร้อยละของการปฏิบัติน้อยกว่ากลุ่มควบคุม

2.1.3 การใช้เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมต่างใช้เกณฑ์จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นอันดับแรก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำทางการสอนจะต้องพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ดังที่ แฮนเซนและสมิธ (Hansen and Smith. 1989 : 12 - 14) กล่าวว่า การพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีการดำเนินการตามองค์ประกอบ 5 ประการ คือการพัฒนาทีมงาน (Staff development) การนิเทศแบบคลินิก (clinical supervision) การปฏิบัติตามวงจรของหลักสูตร (curriculum cycle) และการประเมินผล (evaluation) สำหรับปฏิบัติตามวงจรของหลักสูตรผู้บริหารโรงเรียนต้องยึดจุดประสงค์ของการสอนตามหลักสูตรเป็นสำคัญเพื่อให้ผู้เรียน

ได้เรียนอย่างรอบรู้ จากเหตุผลนี้ผู้บริหารโรงเรียนจึงใช้เกณฑ์จากจุดหมายของหลักสูตรเป็นสำคัญ

2.1.4 การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้การพิจารณาความรุนแรงและความเร่งด่วนของปัญหา มากกว่าประเด็นอื่น แต่กลุ่มควบคุมใช้การพิจารณาข้อจำกัดของทรัพยากรน้อยกว่ากลุ่มทดลอง ซึ่งผลการวิเคราะห์ที่พบว่ากลุ่มควบคุมพิจารณาข้อจำกัดของทรัพยากรน้อยกว่ากลุ่มทดลองนั้นสอดคล้องกับความคิดเห็นของครูผู้สอนในข้อ 1.4 ที่มีความเห็นว่าการกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงวัสดุ อุปกรณ์ บุคลากรและงบประมาณระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน และผู้วิจัยได้อภิปรายในประเด็นนี้แล้ว

2.2 การปฏิบัติงานการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา พบว่า

2.2.1 เกี่ยวกับเรื่องในการกำหนดปัญหา ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้ข้อมูลจากบุคลากรในโรงเรียน ข้อมูลจากการประเมินสภาพปัจจุบันปัญหา และข้อมูลจากบุคคลภายนอกโรงเรียน เป็นตัวกำหนดปัญหา ตามลำดับจากมากไปหาน้อย แต่กลุ่มทดลองใช้ประสบการณ์วิเคราะห์สภาพปัญหาน้อยกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองมีความเห็นว่าการวิเคราะห์สภาพปัญหาโดยใช้ประสบการณ์นั้นมีประสิทธิภาพน้อย ซึ่ง สอดคล้องกับ ประเทือง ภริมย์รักษ์ (2533 : 40) ที่กล่าวว่า ประสบการณ์ที่เคยใช้ได้ผลมาแล้วอาจจะใช้ไม่ได้ผลในปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เป็นมาในอดีตอาจเปลี่ยนไปด้วย

2.2.2 การวินิจฉัยสภาพปัญหา ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้การหาสาเหตุที่แท้จริง การระบุข้อเท็จจริง การแยกประเภทของปัญหา ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการระบุสาเหตุที่แท้จริงนำไปสู่การหาทางเลือกในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรืออาจกล่าวได้ว่าในการแก้ปัญหาต้องแก้ไขที่สาเหตุ การระบุสาเหตุได้ตรงจะนำไปสู่การระบุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ตลอดจนการหาวิธีการแก้ปัญหาการเรียนการสอนที่ต้องการแก้ไขได้ตรงกับสาเหตุนั้น ๆ และจะส่งผลให้ปัญหาหมดไปในที่สุด (บัญชา อึ้งสกุล. 2538 : 30)

2.2.3 การหาสาเหตุแห่งปัญหา ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้การระดมสมองมากกว่าประเด็นอื่น และใช้แผนภูมิแก๊งปลาน้อยกว่าทุก ๆ ประเด็น และร้อยละของการปฏิบัติในเรื่องการใช้เทคนิคทางสถิติ เช่น การใช้กราฟ การใช้ความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น กับประเด็นการใช้แผนภูมิแก๊งปลา กลุ่มทดลองปฏิบัติมากกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการระดมสมองเป็นวิธีการที่ให้ผลได้มาก (วรภา ชัยเลิศวนิชกุล. 2538 : 29) และการอภิปราย

หรือการระดมสมองสามารถประยุกต์เขียนแสดงสาเหตุของปัญหาด้วยแผนภูมิแกงปลาได้ (บัญชา อึ้งสกุล. 2538 : 25) แต่ผู้บริหารโรงเรียนอาจยังไม่ชำนาญในการเขียนแผนภูมิแกงปลา มากนัก จึงใช้วิธีการระดมสมองมากกว่าใช้แผนภูมิแกงปลา

2.2.4 การใช้หลักในการระบุความสำคัญของสาเหตุ ผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองใช้การหาสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา การระบุวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับสาเหตุและการคำนึงถึงความสามารถของผู้แก้ปัญหาตามลำดับจากมากไปหาน้อย ในขณะที่กลุ่มควบคุมใช้การระบุวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับสาเหตุ การพิจารณาความสามารถของผู้แก้ปัญหาและการหาสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา ตามลำดับจากมากไปหาน้อย จะเห็นได้ว่ากลุ่มทดลองปฏิบัติการแก้ปัญหาโดยหาสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาก่อน ซึ่งตรงกับที่ชุดนิเทศทางไกลเสนอแนะว่าให้หาสาเหตุของปัญหาที่แท้จริงก่อนหาทางเลือกในการแก้ปัญหา

2.3 การปฏิบัติงานการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา พบว่า

2.3.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหา ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีการปฏิบัติที่เหมือนกันคือ พิจารณาความเร่งด่วน ความจำเป็น ความสามารถในการดำเนินงานของผู้แก้ปัญหา และกำหนดวัตถุประสงค์ที่วัดและประเมินได้ ตามลำดับจากมากไปหาน้อย และเรื่องการกำหนดทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้การจัดลำดับความสำคัญของสาเหตุเป็นอันดับแรก และการกำหนดเกณฑ์ในการเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาเป็นอันดับสุดท้าย ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนพิจารณาความเร่งด่วนของปัญหาก่อน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเหตุผลที่ว่า ปัญหาที่ต้องการแก้ไขอาจมีหลายปัญหา การแก้ปัญหาต้องแก้ทีละปัญหาเปรียบเหมือนแก้เชือกทีละปม การเลือกปัญหามาแก้ไขควรพิจารณาตามความเร่งด่วนของปัญหาเหล่านั้น นั่นคือปัญหาใดที่จำเป็นต้องแก้ไขอย่างรวดเร็วก็ควรได้รับการแก้ไขเป็นอันดับแรก (บุญชม ศรีสะอาด. 2536 : 7)

2.3.2 การกำหนดเกณฑ์ในการเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้การพิจารณาเกณฑ์ในการเลือกทางเลือกที่ปฏิบัติได้และเกณฑ์ที่สามารถวัดได้ ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกณฑ์ในการเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาข้างต้นต้องเป็นรูปธรรม มีความเป็นปรนัยและสามารถกำหนดเป็นตัวเลขได้ เช่น ค่าความน่าจะเป็น เป็นต้น อันจะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพสูงสุด และประหยัดที่สุด

2.4 การปฏิบัติงานการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา พบว่า

2.4.1 การหาแนวทางในการกำหนดทางเลือก ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้การระบุสาเหตุของปัญหาและการจัดลำดับความสำคัญของสาเหตุเป็นอันดับแรกและอันดับที่สอง สอดคล้องกับผลการวิจัยข้อที่ 2.2.4 ซึ่งได้อภิปรายผลแล้ว

2.4.2 การประเมินทางเลือก ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้การดูความเป็นไปได้ที่จะประสบความสำเร็จ ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ การประหยัดแรงงานและอันตรายในการดำเนินการตามทางเลือก ตามลำดับจากมากไปหาน้อย และเรื่องรูปแบบการแก้ปัญหาที่ควรเลือกปฏิบัติ ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้ความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหา และใช้การหาประสิทธิภาพหรือการมีประโยชน์สูงสุด ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะการแก้ปัญหาในเบื้องต้นต้องคำนึงถึงความเป็นประสิทธิภาพในการแก้ปัญหา ซึ่งหมายถึงการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ที่จะประสบผลสำเร็จในการแก้ปัญหาให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วยความประหยัด เกณฑ์ในการเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหาอาจใช้วิธีการหาค่าความน่าจะเป็นสูงสุด (ไม่เป็นตัวเงิน) หรือเลือกทางเลือกที่มีความคาดหวังสูงสุด (เป็นตัวเงินหรือกำไร) (อำนาจ มณีศรีวงศ์กุล, 2539 : 2 - 13)

2.4.3 การใช้หลักในการตัดสินใจในการเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา ผู้บริหารโรงเรียนทั้งสองกลุ่มใช้ข้อมูลในสภาพที่เป็นจริงเป็นมากเป็นอันดับแรก และใช้การลองผิดลองถูกเป็นอันดับสุดท้าย ซึ่งข้อค้นพบเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียนตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหาโดยใช้ข้อมูลในสภาพที่เป็นจริง เป็นเรื่องที่สอดคล้องกับสรุปผลการวิเคราะห์ ข้อที่ 2.2.1 ที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนใช้ข้อมูลจากการประเมิน และข้อที่ 2.2.2 ที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนวินิจฉัยสภาพปัญหาโดยใช้การระบุข้อเท็จจริง สำหรับเรื่องการใช้การลองผิดลองถูกผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองปฏิบัติเป็นอันดับสุดท้าย อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนอาจมีความเห็นว่าการลองผิดลองถูกมีอัตราการเสี่ยงสูงที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา

2.5 การปฏิบัติการณ์เทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่า

2.5.1 เกี่ยวกับเรื่องการนำทางเลือกไปปฏิบัติ ผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมปฏิบัติเหมือนกันเพียง 2 ประการ คือการจัดทำแผนงานและโครงการและการประเมินผลการปฏิบัติงาน ตามลำดับจากมากไปหาน้อย แต่กลุ่มควบคุมให้ความสำคัญต่อการดำเนินการนิเทศตามแผนงานและโครงการที่กำหนดมากกว่ากลุ่มทดลอง ในขณะที่กลุ่มทดลองให้ความสำคัญต่อการติดตามการปฏิบัติตามมากกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งผลการวิเคราะห์นี้สอดคล้องกับ ข้อที่ 1.6 ที่พบว่า การติดตามผลการดำเนินโครงการแก้ปัญหามุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะ

ประเด็นเกี่ยวกับการติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้วิจัยได้อภิปรายผลในข้อนี้แล้ว

2.5.2 การดำเนินการวางแผน กลุ่มควบคุมให้ความสำคัญของการเขียนแผนงานไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นอันดับแรก แต่กลุ่มทดลองให้ความสำคัญการกำหนดวิธีการดำเนินการเป็นอันดับแรก ส่วนประเด็นอื่น ๆ ได้แก่ การกำหนดตัวผู้รับผิดชอบโครงการ การกำหนดเป้าหมาย การจัดปฏิทินปฏิบัติงานและการกำหนดเกณฑ์แห่งความสำเร็จ ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมปฏิบัติเหมือนกัน ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ซึ่งกรณีที่ผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองให้ความสำคัญในวิธีดำเนินงานมากกว่าการเขียนแผนเขียนแผนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรนั้น อาจเป็นเพราะในสภาพการปฏิบัติงานจริง ๆ จำเป็นต้องเขียนแผนงานหรือโครงการซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินงานทุกขั้นตอนอยู่แล้ว จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญในการเขียนแผนงานน้อยกว่าการนำแผนงานไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับ ฮอยและเมดเลย์ (Hoy and Medley, 1987 : 221) ที่กล่าวว่า การนำทางเลือกที่เลือกไว้ไปปฏิบัติจะต้องจัดทำเป็นแผนงานหรือแผนปฏิบัติการ จึงจะทำให้การดำเนินการแก้ปัญหาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 การปฏิบัติการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า

2.6.1 การพิจารณาเกณฑ์ที่ใช้ประเมินผลการปฏิบัติการนิเทศ ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพิจารณาเกณฑ์ที่ตรงกับวัตถุประสงค์และตรงกับเป้าหมายที่กำหนดตามลำดับจากน้อยไปหามาก และพิจารณาเรื่องความชัดเจนของเวลาเป็นอันดับสุดท้าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่าเรื่องเวลาในการแก้ปัญหาโดยเฉพาะเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนสามารถยืดหยุ่นได้

2.6.2 วิธีการติดตามผลการปฏิบัติการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้วิธีการสังเกต การนิเทศงานและการสัมภาษณ์ตามลำดับจากมากไปหาน้อย แต่กลุ่มทดลองใช้วิธีการอ่านรายงานมากกว่าใช้วิธีการสอบถาม ในขณะที่กลุ่มควบคุมใช้วิธีการสอบถามมากกว่าการอ่านรายงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสังเกตการนิเทศงานและการสัมภาษณ์เป็นการติดตามผลการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในสภาพที่เป็นจริงและทำให้ได้รับข้อมูลที่แท้จริง จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติค่อนข้างมาก

2.6.3 วิธีการประเมินผลการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้การเปรียบเทียบผลการวัดกับเกณฑ์ที่กำหนด การเปรียบเทียบผลการวัดหลังการแก้ปัญหากับก่อนการแก้ปัญหา และการเปรียบเทียบผลการวัดกับวัตถุประสงค์ของโครงการ ตามลำดับจากมากไปหาน้อย และเรื่องการใช้หลักในการประเมินโครงการ ผู้บริหาร

โรงเรียนในกลุ่มทดลองใช้หลักในการให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมิน กำหนดเกณฑ์การประเมินผลและใช้ผลการประเมินไปปรับปรุงการดำเนินงานตามโครงการครั้งต่อไป ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ส่วน ผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มควบคุมใช้การให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมิน ให้มีการประเมินตนเองและทำการประเมินหลาย ๆ ด้าน ตามลำดับ ซึ่งจากผลการวิเคราะห์จะเห็นได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนใช้หลักและวิธีการการประเมินโครงการ โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มิซเซลลี (Mizelly, 1995 : 227) ที่ทำการตรวจสอบบทบาทของผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ พบว่า การใช้วิธีการสร้างความร่วมมือระหว่างครูผู้สอนกับผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ส่งผลให้บทบาทของผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่มีความโดดเด่นขึ้น จากเหตุผลนี้ผู้บริหารโรงเรียนจึงเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินโครงการมากขึ้น

2.6.4 การรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ ผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองให้ความสำคัญต่อปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ผลสำเร็จเชิงคุณภาพและการให้ข้อเสนอแนะตามลำดับจากมากไปหาน้อย ผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มควบคุมให้ความสำคัญต่อปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน การรายงานจุดเด่น จุดด้อยของการดำเนินงานและการรายงานผลสำเร็จเชิงคุณภาพ ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ซึ่งการรายงานผลการดำเนินการนิเทศภายในผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองได้มีการนำเสนอปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการนำเสนอปัญหาและอุปสรรคสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาสภาพปัญหา การวิเคราะห์ปัญหาและการพัฒนาทางเลือกในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนได้ในโอกาสต่อไป (บัญชา อึ้งสกุล, 2538 : 24 - 26)

2.6.5 การประเมินตนเอง ผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองประเมินตนเองในเรื่องการรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ การยอมรับข้อติงตลกของหมู่คณะและการยึดมั่นตารางกิจกรรมตามลำดับจากน้อยไปหามาก ผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มควบคุมให้ความสำคัญในการประเมินตนเองในเรื่องการยอมรับข้อติงตลกของหมู่คณะ การรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์และการปรึกษาหารือผู้อื่นก่อนการตัดสินใจ ตามลำดับจากมากไปหาน้อย และเรื่องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ มีการวางแผนการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น มีความเห็นใจผู้อื่น มีการปรึกษาหารือผู้ร่วมงานก่อนตัดสินใจและมีการยอมรับข้อติงตลกของหมู่คณะ ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ส่วนผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มควบคุมมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์ การยอมรับข้อติงตลกของหมู่คณะ การให้ความสำคัญต่อการสอนและมีการวางแผนการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์และการยอมรับข้อติงตลกของหมู่คณะเป็นกติกากำหนดในการทำงาน

ร่วมกันที่ทุกคนพึงปฏิบัติ และการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนนี้ยึดการทำงานร่วมกันเป็นหลักในการดำเนินงาน ถือได้ว่าเป็นวิธีการที่เป็นนวัตกรรมที่มีความสร้างสรรค์ และให้ประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก (สมนึก ปัญญาสิงห์. 2537 : 7) จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนทั้งสองกลุ่มยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์ และยอมรับข้อตกลงของหมู่คณะดังกล่าว

ตอนที่ 2 ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศทางไกล โดยสรุปจากการวิจัย 4 ขั้นตอน
สรุปได้ว่า รูปแบบการนิเทศทางไกลเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนแก่ผู้บริหาร โรงเรียนที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมต่อการนำไปเป็นรูปแบบหนึ่งของการนิเทศทางไกล เนื่องจากมีขั้นตอนที่ต่อเนื่องและสอดคล้องกัน การปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนทำให้ได้ข้อมูลมาปรับปรุงชุดนิเทศทางไกลให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นจนสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การสร้างชุดการนิเทศทางไกลนี้ ยึดแนวการสร้างชุดการสอนซึ่งเป็นการนำสื่อหลายชนิดมาสัมพันธ์กันเพื่ออธิบายเนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่งให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง ดังนั้นในการนำชุดการนิเทศทางไกลนี้ไปใช้เสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ผู้สร้างต้องชี้แจงให้ผู้ใช้นิเทศทางไกลทำความเข้าใจ คำชี้แจงการใช้ให้ชัดเจนและให้ศึกษาสื่อต่าง ๆ ประกอบกันอย่างต่อเนื่องครบสาระของสื่อทุกชนิด ถ้าเนื้อหาสาระตอนใดผู้ใช้นิเทศทางไกลต้องการความรู้เพิ่มเติมก็ควรประสานงานกับผู้นิเทศหรือศึกษานิเทศก์ จัดทำสื่อประเภทแผ่นพับหรืออาจเป็นจุลสารเพิ่มเติมเนื้อหาสาระให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
2. ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้ศึกษาและผู้ปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องปฏิบัติตามกระบวนการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนให้ครบทุกขั้นตอน ไม่ควรเว้นหรือหยุดปฏิบัติก่อนปฏิบัติครบทุกขั้นตอน เพราะการแก้ปัญหาเป็นกระบวนการที่กิจกรรมในแต่ละขั้นตอนเป็นมีความต่อเนื่องกัน นอกจากนี้กระบวนการแก้ปัญหายังเป็นกระบวนการที่เป็นวัฏภาค กล่าวคือเมื่อจบขั้นตอนการประเมินผลและรายงานผลการดำเนินการแก้ปัญหาแล้วก็สามารถนำผลสรุปจากการประเมินผลมาเป็นข้อมูลในการระบุปัญหา บรรยายสภาพปัญหาหรือใช้หาสาเหตุแห่งปัญหาที่เกี่ยวข้องกันได้อีก

3. เนื่องจากปัญหาแต่ละปัญหามีความซับซ้อนต่างกัน การใช้วิธีการ ทรัพยากรและเวลาในการแก้ปัญหาจึงแตกต่างกันไปตามประเภทและสาเหตุแห่งปัญหา ดังนั้นในการปฏิบัติตามชุดการนิเทศทางไกลเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียนนี้จึงไม่ควรจำกัดเวลาในการแก้ไขปัญหา แต่ผู้ปฏิบัติต้องจัดทำโครงการที่ระบุวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กิจกรรม ระยะเวลา

ไว้อย่างชัดเจนเพื่อขจัดปัญหาความล่าช้าและความไม่มีประสิทธิภาพ แต่กิจกรรม ระยะเวลา ทรัพยากรหรืองบประมาณที่กำหนดไว้ อาจมีการเปลี่ยนแปลงยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

1. ผู้สนใจที่จะนำรูปแบบการนิเทศทางไกลที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นไปใช้สร้างชุดนิเทศทางไกล เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพโคสมรรถภาพหนึ่งให้แก่ครูผู้สอนหรือผู้บริหาร โรงเรียนต้องคำนึงถึงเนื้อหาสาระที่ตรงกับความต้องการความรู้ของผู้ที่ต้องการเสริมสร้างสมรรถภาพ โดยยึดบทบาทและหน้าที่ของผู้ที่ต้องการรับการเสริมสมรรถภาพเป็นเกณฑ์ในการกำหนดเนื้อหาสาระหรือประสบการณ์นั้น ๆ และในบางสมรรถภาพที่ไม่อยู่ในรูปของกระบวนการหรือไม่ตรงกับหลักทฤษฎี การกำหนดหัวข้อหรือหน่วยการเรียนรู้ของสมรรถภาพนั้น ๆ ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างก่อนนำไปจัดทำโครงร่างชุดการนิเทศทางไกล และเมื่อจัดทำโครงร่างชุดนิเทศทางไกลเสร็จก็ต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาอีกครั้งหนึ่ง

2. ในขั้นตอนการตรวจสอบประสิทธิภาพของชุดนิเทศทางไกล ผู้วิจัยใช้การทดลอง 2 ครั้ง คือ ทดลองกับกลุ่มย่อย จำนวน 2 โรงเรียน และทดลองกับกลุ่มใหญ่ จำนวน 4 โรงเรียน ซึ่งการทดลองแต่ละครั้ง ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียนถึงข้อคิดเห็นที่มีต่อชุดการนิเทศทางไกล และเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคที่พบระหว่างการศึกษาและการปฏิบัติตามชุดนิเทศทางไกล และนำข้อมูลมาปรับปรุงชุดการนิเทศทางไกลทุกครั้ง ซึ่งในการตรวจสอบชุดการนิเทศทางไกลโดยวิธีการนี้อาศัยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้หลักเหตุผลเป็นสำคัญ ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปถ้าได้มีการตรวจสอบเชิงปริมาณเพิ่มเติมโดยใช้เกณฑ์การหาประสิทธิภาพด้วยการสอบย่อยกับสอบรวม ซึ่งอาจเป็น 80/80 หรือ 90/90 แล้วแต่ความเหมาะสมก็จะทำให้เชื่อมั่นในประสิทธิภาพของชุดการนิเทศทางไกลเพิ่มขึ้นอีก

3. ในปัจจุบันมีการใช้คอมพิวเตอร์ในโรงเรียนประถมศึกษาเพิ่มขึ้น ซึ่งในอนาคตผู้ใช้คอมพิวเตอร์ในโรงเรียนประถมศึกษาจะมีความชำนาญมากขึ้นเช่นกัน ดังนั้น ในการจัดทำชุดการนิเทศทางไกล ถ้าได้มีการเพิ่มโปรแกรมคอมพิวเตอร์ประเภทสื่อประสม (multimedia computer) ให้เป็นส่วนหนึ่งของชุดการนิเทศทางไกลก็จะทำให้ประสิทธิภาพของชุดนิเทศทางไกลเพิ่มขึ้น

บรรณานุกรม

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. ชุดสื่อและเครื่องมือนิเทศ : คู่มือการนิเทศ
กำกับดูแล. กรุงเทพฯ : ศุภสภา, 2534.

_____. แนวปฏิบัติการนิเทศทางไกล. กรุงเทพฯ : ศุภสภา, 2534.

_____. รายงานการวิจัยการประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2538
 กรุงเทพฯ : ศุภสภา, 2540.

_____. รายงานพัฒนาการนิเทศทางไกลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
ระหว่างปี 2532-2539. กรุงเทพฯ : ศุภสภา, 2540.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานการประเมินผลระบบนิเทศการศึกษาใน
ประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ที พี พรินท์, 2536.

กรรณิษฐ์ ภิมมย์รักษ์. การนิเทศการสอน. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์, 2538.

ศุภสภา. เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : ศุภสภา, 2537.

จรัญ จากยางโทน. ปัญหาการนิเทศทางไกลตามทรรศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการ
ในโรงเรียนที่กั้นดาร์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. พิมพ์โลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2536, อัดสำเนา.

จำเนียร ศิลปวานิช. หลักและวิธีการสอน. กรุงเทพฯ : เจริญรุ่งเรืองพิมพ์, 2538.

จำเรียง ภาวิจิตร. “มนุษย์สัมพันธ์และจิตวิทยาจำเป็นต่อผู้นำ,” พัฒนาที่ดิน. 24 (263) :
 27 - 31 ; เมษายน 2530.

ขรัตน์ สันธสอาด. สมรรถภาพของผู้บริหารในการจัดดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนประถม
ศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.

ชโลมใจ ถึงการวิวัฒน์. “การนิเทศภายในโรงเรียน,” ใน คู่มือศึกษานิเทศก์ : ชุดฝึกปฏิบัติ
การพัฒนาระบบนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2539. อัดสำเนา.

ชัยนันท์ นันทพันธ์. ประชาสัมพันธ์ให้ได้ดี. กรุงเทพฯ : จี เอ็ด ยู เกจัน พริน, 2536.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับมัธยมศึกษา หน่วยที่ 1-5.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2532.

ชาญ ธัญพิทยากุล. “เทคนิคการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาเชิงปฏิบัติ,” วิทยากร.
 87(3) : 32-37 ; เมษายน 2534.

ชาญชัย อาจินสมาจาร. “รูปแบบของการนิเทศการเรียนการสอน,” วิชาการ-อุดมศึกษา.
 2(1) : 22-41 ; กันยายน-ธันวาคม 2535.

- ชารี มณีศรี. การนิเทศการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ, 2538.
- ชำนาญ ชั่งวัฒนา. การศึกษากิจการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- ณรงค์ หิตโกเมท. การศึกษาสภาพและการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถม
ศึกษาอำเภอ เขตการศึกษา 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหา-
วิทยาลัย, 2533. อัดสำเนา.
- ดวงพร คำบุญวัฒน์. สื่อสารการประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : ทีพี พริน, 2536.
- _____. “หอกระจายข่าว : ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน,” ภาษาและวัฒนธรรม.
12(2) : 35-40 ; กรกฎาคม-ธันวาคม 2536.
- ดิเรก คชชะ. ความต้องการการนิเทศการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
- ดิลก บุญเรืองรอด. การวางแผนการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาคพัฒนาตำราและเอกสารทางวิชาการ
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2534.
- เดิม แยมเสมอ. เอกสารประกอบคำบรรยายเรื่องการนิเทศ กำกับ ดูแล. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษา
นิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2532. อัดสำเนา.
- ทวี ศันสนียพันธ์. “ทำไมจะต้องมีการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนด้วย,” ครูปริทัศน์.
13 : 46-50 ; มีนาคม 2531.
- ทวีศักดิ์ ไชยมาโย. “การเพิ่มประสิทธิภาพของการนิเทศศึกษาคด้วยกระบวนการสื่อสาร,”
ประชาศึกษา. 41(12) : 23-29 ; กันยายน 2534.
- ธวัชชัย อู่พานิช. การปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัด
ระยอง. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2536.
อัดสำเนา.
- ธีรชัย พรหมบุตร. การศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหาร
โรงเรียนและครูอาจารย์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี.
ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2538. อัดสำเนา.
- นวนิตย์ อินทามะ. “สื่อโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ที่ใช้ในงานบริการสารนิเทศ,”
สุทธิปริทัศน์. 6(16) : 79-86 ; มิถุนายน-กันยายน 2534.

- นันทา โพธิ์คำ. การจัดกิจกรรมในวงกลมของครูชั้นเด็กเล็กที่ได้รับการนิเทศแบบใช้
เทปโทรทัศน์สาธิตการสอนและการสอนแบบปกติ. ปรียนุณานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- นิคม ทาแดง. “การพัฒนาสื่อการสอนระดับบัณฑิตศึกษาในระบบการสอนทางไกล,” สุโขทัย-
ธรรมสาร 3(3) : 20-28 ; กันยายน 2533.
- นิพนธ์ ไทยพานิช. การนิเทศแบบคลินิก. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
 2535.
- _____. เทคนิคการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- นิพนธ์ สุขปรดี และคนอื่น ๆ. การวิจัยเพื่อพัฒนาต้นแบบชุดการเรียนรู้คอมพิวเตอร์ด้วยตนเอง
สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒ บางแสน, 2528. อัดสำเนา.
- นิวัฒน์ โรจนางษ์. คู่มือการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน. นครพนม : ส.วัฒนา-
- นครพนม, 2534.
- นิตา ชูโต และคนอื่น ๆ. “การประเมินโครงการ,” ใน ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัย
การบริหารการศึกษา หน่วยที่ 13-15. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมสาร,
- 2536.
- บันลือ พุกกะวัน. การนิเทศภายในโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,
- 2537.
- บัญชา อึ้งสกุล. “การแก้ปัญหาเพื่อการตัดสินใจของผู้บริหารในสถานศึกษาด้วยวิธีการ
- เชิงระบบ,” สารพัฒนาหลักสูตร. 14 (122) : 23 - 34 ; กรกฎาคม - กันยายน 2538.
- บุญชุม ศรีสะอาด. “ปัญหาและการแก้ไขปัญหา,” แนะแนว. 27 (144) : 5 - 8 ; ธันวาคม
- 2535 - มกราคม 2540.
- บุญชู อังสวัสดิ์. ผลการนิเทศวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับ
การนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเองและการนิเทศแบบปกติ. ปรียนุณานิพนธ์
- กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.
- ประชุม รอดประเสริฐ. นโยบายและการวางแผน : หลักการและทฤษฎี. กรุงเทพฯ :
- เนติกุลการพิมพ์, 2535.
- ประเทือง ภิรมย์รักษ์. “สุนิเทศการสอน : สถานการณ์ความเป็นผู้นำ,” สารพัฒนาหลักสูตร. 94 :
- 38 - 42 ; มกราคม 2533.

- ประสิทธิ์ เครือสิงห์. “เพื่อให้เข้าใจการนิเทศภายในดีขึ้น,” ประชาศึกษา. 42(2) : 16-19 ; พฤษภาคม 2534.
- ปริมดา พัฒนขจร. การศึกษานิเทศศาสตร์และความต้องการของผู้บริหารและครูในการจัดการนิเทศการศึกษภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกล. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี, 2536.
- ผดุง พรหมมูล. การสร้างชุดพัฒนาด้วยตนเอง เรื่องมนุษยสัมพันธ์ สำหรับหัวหน้าภาควิชาในสถาบันราชภัฏ. ปรินิพนธ์ กศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2537. อัดสำเนา.
- พจนนา ทวีพย์สมาน. “การนิเทศภายในโรงเรียน ความสำเร็จอยู่ที่ใคร,” ประชาศึกษา. 42(7) : 8-9 ; เมษายน 2535.
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. “การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา,” ใน รวมบทความเกี่ยวกับ การวิจัยทางการศึกษา (เล่ม 2). กรุงเทพฯ : กองวิจัยทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ม.ป.ป. อัดสำเนา.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- พิบูล เลิศมงคลตระกูล. “การเปรียบเทียบเจตคติของครูต่อการนิเทศภายในและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างโรงเรียนที่มีการนิเทศภายในอย่างมีระบบกับโรงเรียนที่มีการนิเทศภายในอย่างปกติในจังหวัดกาฬสินธุ์,” วิจัยสนเทศ. 10(116) : 13-18 ; พฤษภาคม 2533.
- พิมพ์ใจ สิทธิสุรศักดิ์. “สื่อสิ่งพิมพ์,” ฐานข้อมูล. 11(2) : 29-31 ; มกราคม-มีนาคม 2536.
- เพ็ญศรี ทวีสุวรรณ และ อารัญญา สิริยานนท์. “โครงสร้างทางวิชาการของการศึกษาทางไกล,” ใน การศึกษาทางไกล. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2534.
- เพียร สุวรรณไกรย์. การทดลองชุดการฝึกอบรมผู้นิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2533. อัดสำเนา.
- มนตรี มีลำไย. “หอกระจายข่าว : สื่อของชาวบ้าน,” ศูนย์อีสาน. 10(4-5) : 48-51 ; กันยายน - ตุลาคม 2531.

- มยุรี เรืองเดช. ปัญหาการจัดการนิเทศทางไกลตามทัศนะของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์. ปรินญาณินทร์ กศ.ม. พิชญโลก : มหาวิทยาลัย
นเรศวร, 2534. อัดสำเนา.
- เมธี ปิยะคุณ. “การศึกษาทางไกล,” มิตรครู. 31(18) : 16-17 ; กันยายน 2532.
- รศนา อัมชะกิจ. กระบวนการแก้ปัญหาและตัดสินใจเชิงวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2537.
- รัชนิย์ พรรณพานิช. ผู้บริหาร : การนิเทศภายใน. กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พรินต์ติ้ง กรุ๊ป,
2532.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์,
2525.
- รุ่งเรือง สุชาภิรมย์. “การวางรูปแบบการประเมินผลโครงการ,” วิจัยทางการศึกษา. 11(2) :
10-15 ; ธันวาคม 2530-มกราคม 2531.
- เรไร ชนะการ. ผลการใช้ชุดการนิเทศที่มีต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก. ปรินญาณินทร์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- ลักขณา นักร้อง. “การพัฒนาหอกระจายข่าวในหมู่บ้าน,” ลานข่อย. 8(2) : 17-19 ;
มกราคม-มีนาคม 2533.
- ลัดดา สุขปรีดี และคนอื่น ๆ. วิจัยชุดการสอนส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม. ม.ป.ท., 2528.
- วราภา ชัยเลิศนิษฐกุล. “การแก้ปัญหาและตัดสินใจ,” ข่าวสารกองบริหารการศึกษา. 6 (53) :
20 - 29 ; มกราคม - กุมภาพันธ์ 2538.
- วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. “บทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศ : แนวโน้มในอนาคต,” การศึกษา. 15(5) :
15-22 ; กุมภาพันธ์ 2535.
- _____ หลักการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : อารต์กราฟิค, 2538.
- วสันต์ อิตติศัพท์. การผลิตรายการโทรทัศน์การศึกษา. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์,
2536.
- วิจัยและพัฒนาระหว่างชาติ, ศูนย์. การประเมินระบบการสอนทางไกล : ประโยชน์ต่อ
การประกอบอาชีพของผู้จบการศึกษา. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
2530. อัดสำเนา
- วิจิตร ภักดีรัตน์. “แนวโน้มการศึกษาทางไกล,” ลานข่อย. 16(3) : 9-11 ; กันยายน 2530.
- วิจิตร ศรีสอาน. การศึกษาทางไกล. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2529.

- วิชัย เกียรติอาจารย์. ความพร้อมในการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและ
ครูปฏิบัติการ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. พัฒนาหลักสูตรและการสอน-มิติใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอเคียนสโตร์,
2525.
- วิชาการ, กรม. คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533).
กรุงเทพฯ : การศาสนา, 2524.
- _____. กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการประเมินตนเองของโรงเรียน. กรุงเทพฯ : คุรุสภา,
2540.
- _____. กระทรวงศึกษาธิการ. รายงานการวิจัยการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษามัธยม
ศึกษา และอาชีวศึกษาของไทยในทศวรรษหน้าที่สอดคล้องกับลักษณะ
การเปลี่ยนแปลงทางสังคม. กรุงเทพฯ : การศาสนา, 2534.
- วิเชียร ประยูรชาติ. “ชุดการสอน,” ก้าวไกล. 5(5) : 78 - 79 ; กันยายน 2537.
- วิระพล สุวรรณนันท. หลักกระบวนการแก้ปัญหา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ :
ไทยปริเมียร์พริ้นติ้ง, 2534.
- _____. กระบวนการตัดสินใจ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : ไทยปริเมียร์พริ้นติ้ง, 2534.
- วุฒิชัย จามงค์. พฤติกรรมกรรมการตัดสินใจ. กรุงเทพฯ : โอเคียนสโตร์, 2523.
- ศิริ เจริญวัย. การศึกษาสมรรถภาพทางการบริหารของผู้บริหารวิทยาลัยครู ปรินญาณิพนธ์
กศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- ศิริวัชร กนิษฐาพวงศ์. การศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในของ
ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา
ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2534. อัดสำเนา.
- สัจ จุฑานันท์. “มีทฤษฎีและแนวคิดใหม่อะไรบ้างทางการนิเทศการศึกษา,” คุรุปริทัศน์.
7 : 70-73 ; เมษายน 2527.
- สถาพร จำรัสพงษ์. การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและ
กิ่งอำเภอ เขตการศึกษา 6. ปรินญาณิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2536. อัดสำเนา.

- สมนึก ปัญญาสิงห์. “กระบวนการแก้ปัญหา,” มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์. 12 (1) : 1 - 11 ; พฤษภาคม - ตุลาคม 2537.
- สมบุรณ์ ประภาสวัด. การใช้วิทยุสองทางในการให้คำปรึกษาทางวิชาการสำหรับระบบการศึกษาทางไกล ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. ปริญญานิพนธ์ กม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532. อัดสำเนา.
- สมพงษ์ จินา. การศึกษาสภาพปัญหาการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2534. อัดสำเนา.
- สมพล ธงศิลา. กระบวนการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี ตามแนวปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. “การประเมินผลโครงการ,” วิจัยสหเทศการศึกษานอกโรงเรียน 9(2) : 5-21 ; พฤษภาคม-สิงหาคม 2535.
- _____. “การออกแบบการวิจัย,” ใน ชุดรวมบทความ เล่ม 2 การวิจัยทางการศึกษา : หลักและวิธีการสำหรับนักวิจัย พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- สอาด ศศิธรรมาศ. “การนิเทศการปฏิบัติการสอน,” สารพัฒนาหลักสูตร. 65 : 23-32 ; สิงหาคม 2530.
- สุทธนู ศรีไสย์. หลักการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- สุพิน บุญชูวงศ์. หลักการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : แสงสุทธการพิมพ์, 2536.
- สุกรณ์ ประดับแก้ว. ถาม-ตอบ งานสารบรรณ. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์, 2534.
- สุรพงษ์ ศรีวินิจ. “วิทยุสื่อสารกระทรวงศึกษาธิการ (1),” มิตรครู. 32(7) : 32-34 ; เมษายน 2533.
- _____. “วิทยุสื่อสาร กระทรวงศึกษาธิการ (2),” มิตรครู. 32(8) : 47-48 ; เมษายน 2533.
- สุรพล บัวพิมพ์. “การวางแผน/โครงการระดับโรงเรียน,” ศึกษาศาสตร์สาร. 20(1) : 56-66 ; กุมภาพันธ์ 2538.

สุรพันธ์ โกยวณิชย์. การศึกษาการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหาร
โรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.

สุรพันธ์ ยันต์ทอง. การบริหารโรงเรียน : นวัตกรรม เทคนิคและประสบการณ์ กรุงเทพฯ :
การศาสนา, 2533.

สุวัฒนา ทัดเทียม. กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538. อัดสำเนา.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. “งานวิจัยเกี่ยวกับผู้บริหาร,” ใน ประมวลสารวิชาการ การวิจัย
การบริหารการศึกษา หน้าที่ 8-9. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
2536.

อรพินท์ นาคประดิษฐ์. “กลวิธีนิเทศภายในโรงเรียนอนุบาลยะลา,” สารพัฒนาหลักสูตร.
10(103) : 9-19 ; ตุลาคม - ธันวาคม 2533.

อวยชัย จันทปัญญาศิลป์. วิเคราะห์การดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3-4
ทาง ว.ปณ. อุบลราชธานี : ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
จังหวัดอุบลราชธานี, 2527. อัดสำเนา.

อ้อม ประนอม. “นิเทศเข้าถึงคน,” สารพัฒนาหลักสูตร. 89 : 50-54 ; สิงหาคม 2532.

อำนวย มณีศรีวงศ์สกุล. ทฤษฎีการตัดสินใจทางสถิติขั้นต้น. กรุงเทพฯ : โอเคียนสโตร์,
2539.

อำภา บุญช่วย. การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.
พรินติ้งเฮาส์, 2537.

อุทัย ธรรมเดโช. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2531.

Anderson, David R. An Introduction to Management Science : Quantitative Approaches
to Decision Making. 6 th ed. St.Paul : West, 1991.

Alfonso, Robert J. Instructional Supervision : A Behavior System. 2 nd ed. Boston, Mass :
Allyn and Bacon, 1981.

Bartz, David E. “Improving the Summative Evaluation Conference,” Principal. 74(4) :
24-26 ; March, 1995.

- Borg, Walter R. and Meredith D Gall. Educational Research : An Introduction. 5 th ed.
New York : Longman, 1989.
- Bossons, Patricia J. "The Effects of Personality and Studying Style on the Success of Distance Learning Students : A Study of Students Perceptions of Success with one Distance Learning Course," Dissertation Abstracts International. A 50/01 : 61, July, 1989.
- Chunn, Gwin F. "Perceptions of Teachers and Principals Concerning Behaviors and Attitudes that Contribute to an Effective Supervisory Cycle," Dissertation Abstracts International. 46 : 8 ; March, 1985.
- Dowler, James R. "Analysis of Principals' Perceptions of Supervisory Behavior," Dissertation Abstracts International. 43 : 2841-A ; March, 1983.
- Fisher, Aubrey B. and Donald G Ellis. Small Group Decision Making : Communication and the Group Process. 3 rd ed. New York : Mc Graw Hill Publishing, 1990.
- Franklin, Kevin D. "The Relationships between Independent School Headmasters Competency Factors and Faculty Perceptions of school Effectiveness Factors," Dissertation Abstracts International. 55(11) : 3363 ; May, 1995.
- Good, Carter V. Dictionary of Education. New York : Mc Graw-Hill Book, 1973.
- Gorton, Richard A. School Administration and Supervision : Leadership Challenges and Opportunities. Wisconsin : WM.C. Brow , 1983.
- Gay, L. R. Educational Research : Competencies for Analysis and Application. 4th ed.
New York : Macmillan Publishing, 1992.
- Gray, Pamela J. "Study of Effects of Training and Providing Evidence of Accuracy, Reliability, and Attitude of Evaluators of Teachers," Dissertation Abstracts International. 65 : 1266-A, November, 1983.
- Hall, Richard H. Organizations : Structures, Processes and Outcomes. 4 th ed.
Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, 1987.
- Hansen, Merrell and Rosemarie Smith. "Building - Based Instructional Improvement : The Principal as an Instructional Leader," NASSP. 73 (518) : 10 - 16 ;
September, 1989.

- Harris, Ben M. Supervision Behavior in Education. 3rd ed. New Jersey : Prentice-Hall, 1985.
- Hawks, Ladarla L. "A Study of the Perceptions and Competencies of School Principals in Six Functions of Site-Based School Management," Dissertation Abstracts International. 55(09) : 2661 ; March, 1995.
- Henry, Marvin A. Supervising Student Teachers: The Professional Way : A Guide for Cooperating Teachers. 4th ed. Terre Haute : Sycamore Press, 1989.
- Heystek, Jan. "The In-service Training of Principals in Management Competencies," Dissertation Abstracts International. 55(05) : 1154 ; November, 1994.
- Hoy, Wayne K. Administrator Solving the Problems of Practice : Decision Making Concepts, Cases and Consequences. Boston : Allyn and Bacon, Inc., 1995.
- Hunter, Madeline. "Six Types of Supervisory Conferences," Educational Leadership. 37(5) : 408-412 ; February, 1980.
- Kindsvatter, Richard. "A Systematic Approach to Improving Conference Skills," Educational Leadership. 38(7) : 525-529 ; April, 1981.
- Koelher, Michael. "A Model for Supervisors : Self Assessment in the Evaluation Process," NASSP. 74 (527) : 40 - 45 ; June, 1990.
- Koory, Jerry L. and Don B Medley. Management Information System : Planning and Decision Making. Cincinnati : South-Western Publishing, 1987.
- Mallach, Efrem G. Understanding Decision Support Systems and Expert Systems. Burr Ridge, Ill. : IRWIN, 1994.
- Martin, Barbara L. "Using Distance Education to Teach Instructional Design to Preservice Teachers," Educational Technology. 34(3) : 49-53 ; March, 1994.
- Mizelly, Teresa K. "An Examination of the Role of the Assistant Principal in High School in Virginia that are Restructuring," Dissertation Abstracts International. A 56 /10 : 227 ; April, 1996.
- Pajak, Edward. "Dimensions of Supervision," Educational Leadership. 48(1) : 78-80 ; September, 1990.

- Perry, Marry E. "The Relationship between Teacher Morale and Perceived Leader Behavior in the Junior High School a Selected Metropolitan District in Oklahoma," Dissertation Abstracts International. 42 : 1579 - A ; October, 1981.
- Purcell, Donald Gary. The Effects of Training in the Program for Effective Teaching on Arkansas Teachers' Perceptions of Instructional Supervision. Michigan : UMI. Dissertation Services a Bell & Howell, 1995.
- Stempleski, Susan. Video in Action : Recipes for using Video in Language Teaching. New York : Prince Hall International, 1990.
- Suk - Ying Wong. A Survey of Distance Education in Asia and the Pacific. Japan : National Institute, 1992.
- The Encyclopedia Americana Staff. Encyclopedia Americana International Edition. USA : Croler Incorporated, 1992.
- UNESCO. Distance Education. Manila : ASIAN Development Bank, 1986.
- _____. The Use of Advance in Communication Technologies for Higher Education Purposes. Bangkok : UROEAP, 1986.
- Ubben, Gerald C. and Larry W Hughes. The Principal : Creative Leadership for Effective Schools. 2 nd.ed. Boston : Allyn and Bacon, 1992.
- Valentine, Jerry W. and Mechael L Bowman. "Effective Principal, Effective School : Does Research Support the Assumption?," NASSP. 75(539) : 1-7 ; December, 1991.
- Whaley, Kanda W. "Percrptions of School Principal Communication Effectiveness and Teacher Satisfaction on the Job," Research and Development. 25 (4) : 224 - 231 ; Summer, 1992.

ภาคผนวก

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมวกเหล็ก
อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี 18180

1 กรกฎาคม 2539

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

เรียน ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมวกเหล็ก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด

ข้าพเจ้า นายแสน สมนึก นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กำลังศึกษาเกี่ยวกับ "การพัฒนารูปแบบ
การนิเทศ ทางไกลเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา" มี
ความประสงค์ ให้ท่านช่วยกรอกแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปทำการพัฒนารูปแบบ
การนิเทศทางไกล ดังกล่าว สำหรับรายละเอียดในการกรอกแบบสอบถามได้ชี้แจงไว้ใน
แบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว

ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และโปรดส่งแบบ
สอบถามคืนที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอของท่าน ซึ่งสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ
ของท่านจะนำส่งสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรีต่อไป

ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

แสน สมนึก

(นายแสน สมนึก)

นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

แบบสอบถาม

ความต้องการการนิเทศของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา

แบบสอบถามนี้เป็นการสำรวจความต้องการการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกรอกข้อความและกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่เป็นจริง

1. ชื่อโรงเรียน.....สปอ/ก.....
2. เครื่องมือสื่อสารที่มีใช้ในโรงเรียน (หรือนำของส่วนตัวมาใช้ได้)
 - () โทรศัพท์
 - () วิทยุสื่อสาร
 - () วิทยุเทป
 - () เครื่องเล่นวีดิทัศน์
 - () โทรทัศน์
 - () หอกระจายข่าว
 - () คอมพิวเตอร์ (มีฮาร์ดดิส)
 - () อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 ความต้องการการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดพิจารณาในแต่ละรายการว่าท่านต้องการการนิเทศในระดับใดแล้ว

กาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับทางขวามือ ข้อละ 1 เครื่องหมาย

ซึ่งระดับความต้องการแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ

มากที่สุด หมายถึง ความต้องการในการนิเทศของท่านในระดับมากที่สุด

มาก หมายถึง ความต้องการในการนิเทศของท่านอยู่ในระดับมาก

ปานกลาง หมายถึง ความต้องการในการนิเทศของท่านอยู่ในระดับปานกลาง

น้อย หมายถึง ความต้องการในการนิเทศของท่านอยู่ในระดับน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ความต้องการในการนิเทศของท่านอยู่ในระดับน้อยที่สุด

รายการปฏิบัติงาน ตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน	ความต้องการการนิเทศ					สำหรับผู้วิจัย
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
	5	4	3	2	1	
การศึกษารายงานปัจจุบันปัญหา และการวางแผนการนิเทศ						
1. การวิเคราะห์นโยบายเกี่ยวกับการจัด การศึกษาของทุกระดับ.....						
2. การแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อการศึกษาสภาพ ปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียน.....						
3. การกำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูล.....						
4. การนำข้อมูลจากการวิเคราะห์มาใช้วางแผน.....						
5. การกำหนดตัวบุคคลเพื่อรับผิดชอบ การปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียน.....						
6. การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงานนิเทศ ภายในโรงเรียน.....						
7. การจัดทำแผนงาน/โครงการนิเทศภายใน โรงเรียน.....						
8. การจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานด้านการนิเทศภายใน โรงเรียน เพื่อควบคุมการดำเนินงานให้บรรลุ เป้าหมายตามแผนที่วางไว้.....						
9. การจัดทำแผนการสอน.....						
การสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศ						
10. การผลิตสื่อและเครื่องมือเพื่อใช้ในการนิเทศ.....						
11. การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้สื่อและ เครื่องมือในการนิเทศแก่ครูอาจารย์.....						
12. แนวการจัดให้มีศูนย์รวมสื่อและเครื่องมือ ในการนิเทศ.....						

รายการปฏิบัติงาน ตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน	ความต้องการการนิเทศ					สำหรับผู้วิจัย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
	5	4	3	2	1	
13. แนวการประเมินผลการใช้สื่อและเครื่องมือใน การนิเทศการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน.....						
การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน						
14. การประชุมชี้แจงครูผู้สอนให้เข้าใจบทบาท หน้าที่ของผู้ทำการนิเทศภายใน.....						
15. การสนับสนุนให้ครูทำการนิเทศกันเอง.....						
16. การสาธิตการสอน.....						
17. การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น.....						
18. การเข้าสังเกตการสอนในชั้นเรียน.....						
19. การให้คำปรึกษาแก่ครูผู้สอนเป็นรายกลุ่ม.....						
20. การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล.....						
21. การสร้างมนุษยสัมพันธ์.....						
22. การสร้างแรงจูงใจ.....						
23. ทักษะความเป็นผู้นำทางการสอน.....						
24. การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการสอน.....						
25. การประชุมนิเทศ.....						
26. เทคนิคการให้ข้อมูลย้อนกลับ.....						
27. วิธีควบคุมดูแลให้การปฏิบัติงานนิเทศภายใน เป็นไปตามแผนงาน/โครงการที่กำหนด.....						
ทักษะการสอนและนวัตกรรมการสอน						
28. การสอนแบบบรรยาย.....						
29. การสอนแบบอภิปราย.....						
30. การสอนแบบบทบาทสมมุติ.....						
31. การสอนแบบใช้สถานการณ์จำลอง.....						

รายการปฏิบัติงาน ตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน	ความต้องการการนิเทศ					สำหรับสุวิจัย
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
	5	4	3	2	1	
32. การสอนแบบระดมพลังสมอง.....						
33. การสอนแบบค้นพบ.....						
34. การสอนแบบรายงาน.....						
35. การสอนแบบใช้คำถาม.....						
36. การสอนแบบตัวต่อตัว.....						
37. การสอนเป็นทีม.....						
38. การสอนโดยให้บทเรียนแบบโปรแกรม.....						
39. การสอนโดยใช้ชุดการสอน.....						
40. การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้.....						
41. การสอนแบบการเรียนรู้เพื่อรอบรู้.....						
42. การสอนแบบสัญญาการเรียนรู้.....						
43. การเรียนแบบร่วมมือกัน.....						
44. การประเมินผลจากการปฏิบัติงานจริง.....						
45. การวิจัยในชั้นเรียน.....						
การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน						
46.. การจัดทำเครื่องมือการประเมินผลการนิเทศ.....						
47. การจัดการประเมินผลการนิเทศ.....						
48. การจัดให้ครูผู้สอนได้ประเมินผลการปฏิบัติ งานของตนเอง.....						
49. การจัดให้ครูผู้สอนประเมินงานซึ่งกันและกัน.....						
50. การร่วมกันตรวจสอบข้อบกพร่องจาก การปฏิบัติงานนิเทศภายใน.....						
51. การรายงานผลการนิเทศให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้รับทราบ.....						

ตอนที่ 9 ความต้องการการนิเทศการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายใน
ของผู้บริหารโรงเรียน
คำชี้แจง กรุณาให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศของท่าน

การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน	ความต้องการการนิเทศเพื่อปรับปรุง
1. การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและ และการวางแผนการนิเทศ	1. 2. 3. 4.
2. การสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศ	1. 2. 3. 4.
3. การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน	1. 2. 3. 4.
4. ทักษะการสอนและนวัตกรรมการสอน	1. 2. 3. 4.
5. การประเมินผลและการรายงานผลการนิเทศ ภายในโรงเรียน	1. 2. 3.

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนที่ใช้ตรวจสอบ
ประสิทธิภาพชุดนิเทศทางไกล

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน
เกี่ยวกับการใช้ชุดการนิเทศทางไกลเพื่อเสริมสร้าง
สมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา

ประเด็นในการสัมภาษณ์

1. ความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีต่อชุดการนิเทศทางไกลเพื่อเสริมสร้าง
สมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน
- 1.1 สื่อบันทึกเสียง.....
- 1.2 สื่อวีดิทัศน์.....
- 1.3 เทปเสียง.....
- 1.4 แผ่นพับ.....
- 1.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ.....
2. สิ่งที่ผู้บริหารประสบระหว่างการศึกษาชุดนิเทศทางไกล.....
3. ปัญหาที่ผู้บริหาร โรงเรียนพบขณะปฏิบัติการนิเทศภายใน โรงเรียนด้านการแก้ปัญหา
การจัดการเรียนการสอน.....

ภาคผนวก ค

แบบประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสม ของ
ชุดนิเทศทางไกล

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฉะเชิงเทรา
อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดสระบุรี 18180

30 พฤษภาคม 2540

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. ชุดนิเทศทางไกล ประกอบด้วยสื่อ 4 รายการ จำนวน 1 ชุด
2. แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง จำนวน 1 ชุด

ข้าพเจ้า นายแสน สมนึก นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ดำเนินการทำ
ปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนารูปแบบการนิเทศ ทางไกลเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศ
ภายในโรงเรียนประถมศึกษา" มีความประสงค์ ให้ท่านช่วยตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ในเรื่องของ
ความเหมาะสมและความสอดคล้องเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงชุดการนิเทศทางไกลให้มี
ประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป สำหรับรายละเอียดในการตรวจสอบได้ชี้แจงไว้ในแบบประเมิน
เรียบร้อยแล้ว

ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และโปรดส่งแบบประเมิน
คืนทางไปรษณีย์ ซึ่งผู้วิจัยได้จำหน่ายซองไว้เรียบร้อยแล้ว

ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

แสน สมนึก

(นายแสน สมนึก)

นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

แบบประเมินสื่อเพื่อการวิจัย เรื่อง
การพัฒนารูปแบบการนิเทศทางไกลเพื่อเสริมสร้างมรรถภาพ
การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

คำชี้แจง

1. แบบประเมินชุดนี้มี 6 ตอน ตอนละ 1 เรื่อง แต่ละตอนมีหัวข้อคำถามเหมือนกัน
2. การกรอกแบบประเมิน โปรดกระทำหลังจากศึกษาเอกสารและสื่อประกอบแล้ว
3. ประเด็นในการประเมิน มี 2 ประเด็น คือ

3.1 การประเมินความเหมาะสม โดยพิจารณาองค์ประกอบแต่ละส่วนของสื่อว่ามี
ความกระชับ รัดกุมหรือสมบูรณ์ สามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้ศึกษาได้เพียงใด

3.2 การประเมินความสอดคล้อง โดยพิจารณาว่าองค์ประกอบแต่ละส่วนของสื่อมี
ความสัมพันธ์ ร้อยรัดกันหรือไม่

4. เกณฑ์การประเมิน

4.1 การประเมินความเหมาะสม มีเกณฑ์ดังนี้

เหมาะสมมากที่สุด	ให้คะแนน 5
เหมาะสมมาก	ให้คะแนน 4
เหมาะสมปานกลาง	ให้คะแนน 3
เหมาะสมน้อย	ให้คะแนน 2
เหมาะสมน้อยที่สุด	ให้คะแนน 1

4.2 การประเมินความสอดคล้อง มีเกณฑ์ดังนี้

สอดคล้อง	ให้คะแนน + 1
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน 0
ไม่สอดคล้อง	ให้คะแนน - 1

5. การประเมินให้ทำเครื่องหมาย $\checkmark$ ลงในช่องว่างด้านขวามือที่ตรงกับความคิดเห็น
ของท่าน ถ้ามีข้อเสนอแนะโปรดเขียนด้านล่าง

นายแสน สมนึก

นิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ตอนที่ 1

ประเมินเอกสารเล่มที่ 1 เรื่อง การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

รายการ	ความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
1. ความเหมาะสมของคำชี้แจง.....					
2. ความเหมาะสมของแนวคิด.....					
3. ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์.....					
4. ความเหมาะสมของแบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษา.....					
5. ความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ.....					
6. ความเหมาะสมของกิจกรรม.....					
7. ความเหมาะสมของภาคผนวก.....					
8. ความเหมาะสมของวิธีทัศน์ที่ใช้ประกอบ.....					
9. ความเหมาะสมของเทปเสียงที่ใช้ประกอบ.....					
10. ความเหมาะสมของหัวข้อ/เนื้อหาในแผนผังที่ใช้ประกอบ.....					
รายการ	ความสอดคล้อง				
	+1	0	-1		
11. ความสอดคล้องระหว่างแนวคิดกับวัตถุประสงค์.....					
12. ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหา.....					
13. ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับแบบทดสอบ.....					
14. ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับกิจกรรม.....					
15. ความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่อวิธีทัศน์.....					
16. ความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับเทปเสียง.....					
17. ความสอดคล้องระหว่างเอกสารสิ่งพิมพ์กับแผนผัง.....					

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 ประเมินเอกสารเล่มที่ 2

เรื่อง การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

รายการ	ความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
1. ความเหมาะสมของคำชี้แจง.....					
2. ความเหมาะสมของแนวคิด.....					
3. ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์.....					
4. ความเหมาะสมของแบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษา.....					
5. ความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ.....					
6. ความเหมาะสมของกิจกรรม.....					
7. ความเหมาะสมของภาคผนวก.....					
8. ความเหมาะสมของวิธีทัศน์ที่ใช้ประกอบ.....					
9. ความเหมาะสมของทปเสียงที่ใช้ประกอบ.....					
10. ความเหมาะสมของหัวข้อ/เนื้อหาในแผ่นพับที่ใช้ประกอบ.....					
รายการ	ความสอดคล้อง				
	+1	0	-1		
11. ความสอดคล้องระหว่างแนวคิดกับวัตถุประสงค์.....					
12. ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหา.....					
13. ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับแบบทดสอบ.....					
14. ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับกิจกรรม.....					
15. ความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่อวิธีทัศน์.....					
16. ความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับทปเสียง.....					
17. ความสอดคล้องระหว่างเอกสารสิ่งพิมพ์กับแผ่นพับ.....					

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3

ประเมินเอกสารเล่มที่ 3 เรื่อง การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา

รายการ	ความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
1. ความเหมาะสมของคำชี้แจง.....					
2. ความเหมาะสมของแนวคิด.....					
3. ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์.....					
4. ความเหมาะสมของแบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษา.....					
5. ความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ.....					
6. ความเหมาะสมของกิจกรรม.....					
7. ความเหมาะสมของภาคผนวก.....					
8. ความเหมาะสมของวิธีทัศน์ที่ใช้ประกอบ.....					
9. ความเหมาะสมของทปเสี่ยงที่ใช้ประกอบ.....					
10. ความเหมาะสมของหัวข้อ/เนื้อหาในแผนพับที่ใช้ประกอบ.....					
รายการ	ความสอดคล้อง				
	+1	0	-1		
11. ความสอดคล้องระหว่างแนวคิดกับวัตถุประสงค์.....					
12. ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหา					
13. ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับแบบทดสอบ.....					
14. ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับกิจกรรม.....					
15. ความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่อวิธีทัศน์.....					
16. ความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับทปเสี่ยง.....					
17. ความสอดคล้องระหว่างเอกสารสิ่งพิมพ์กับแผนพับ.....					

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 4

ประเมินเอกสารเล่มที่ 4 เรื่อง การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา

รายการ	ความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
1. ความเหมาะสมของคำชี้แจง.....					
2. ความเหมาะสมของแนวคิด.....					
3. ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์.....					
4. ความเหมาะสมของแบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษา.....					
5. ความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ.....					
6. ความเหมาะสมของกิจกรรม.....					
7. ความเหมาะสมของภาคผนวก.....					
8. ความเหมาะสมของวิธีทัศน์ที่ใช้ประกอบ.....					
9. ความเหมาะสมของทฤษฎีที่ใช้ประกอบ.....					
10. ความเหมาะสมของหัวข้อ/เนื้อหาในแผนผังที่ใช้ประกอบ.....					
รายการ	ความสอดคล้อง				
	+1	0	-1		
11. ความสอดคล้องระหว่างแนวคิดกับวัตถุประสงค์.....					
12. ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับ เนื้อหา.....					
13. ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับแบบทดสอบ.....					
14. ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับกิจกรรม.....					
15. ความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่อวิธีทัศน์.....					
16. ความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับทฤษฎี.....					
17. ความสอดคล้องระหว่างเอกสารสิ่งพิมพ์กับแผนผัง.....					

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 5

ประเมินเอกสารเล่มที่ 5 เรื่อง การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

รายการ	ความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
1. ความเหมาะสมของคำชี้แจง.....					
2. ความเหมาะสมของแนวคิด.....					
3. ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์.....					
4. ความเหมาะสมของแบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษา.....					
5. ความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ.....					
6. ความเหมาะสมของกิจกรรม.....					
7. ความเหมาะสมของภาคผนวก.....					
8. ความเหมาะสมของวิธีทัศน์ที่ใช้ประกอบ.....					
9. ความเหมาะสมของเทปเสียงที่ใช้ประกอบ.....					
10. ความเหมาะสมของหัวข้อ/เนื้อหาในแผ่นพับที่ใช้ประกอบ.....					
รายการ	ความสอดคล้อง				
	+1	0	-1		
11. ความสอดคล้องระหว่างแนวคิดกับวัตถุประสงค์.....					
12. ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหา.....					
13. ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับแบบทดสอบ.....					
14. ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับกิจกรรม.....					
15. ความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่อวิธีทัศน์.....					
16. ความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับเทปเสียง.....					
17. ความสอดคล้องระหว่างเอกสารสิ่งพิมพ์กับแผ่นพับ.....					

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 6

ประเมินเอกสารเล่มที่ 6 เรื่อง การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศ

รายการ	ความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
1. ความเหมาะสมของคำชี้แจง.....					
2. ความเหมาะสมของแนวคิด.....					
3. ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์.....					
4. ความเหมาะสมของแบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษา.....					
5. ความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ.....					
6. ความเหมาะสมของกิจกรรม.....					
7. ความเหมาะสมของภาคผนวก.....					
8. ความเหมาะสมของวิธีทัศน์ที่ใช้ประกอบ.....					
9. ความเหมาะสมของเทปเสียงที่ใช้ประกอบ.....					
10. ความเหมาะสมของหัวข้อ/เนื้อหาในแผนผังที่ใช้ประกอบ.....					
รายการ	ความสอดคล้อง				
	+1	0	-1		
11. ความสอดคล้องระหว่างแนวคิดกับวัตถุประสงค์.....					
12. ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหา.....					
13. ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับแบบทดสอบ.....					
14. ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับกิจกรรม.....					
15. ความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่อวิธีทัศน์.....					
16. ความสอดคล้องระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับเทปเสียง.....					
17. ความสอดคล้องระหว่างเอกสารสิ่งพิมพ์กับแผนผัง.....					

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง

แบบสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับ
การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน

(สำหรับครูผู้สอน)

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนารูปแบบการนิเทศทางไกลเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายใน
ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา

.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหา
การจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

2. การตอบแบบสอบถามทุกข้อในตอนนี้ ให้ท่านพิจารณาว่าการปฏิบัติของผู้นิเทศภายใน
โรงเรียนของท่าน ใน 1 ภาคเรียนที่ผ่านมาอยู่ในระดับใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง
ระดับการปฏิบัติด้านขวามือของคำถามแต่ละข้อ โดยกำหนดระดับการปฏิบัติดังนี้

น้อยมาก ให้ทำเครื่องหมายลงในช่องหมายเลข 1

น้อย ให้ทำเครื่องหมายลงในช่องหมายเลข 2

ปานกลาง ให้ทำเครื่องหมายลงในช่องหมายเลข 3

มาก ให้ทำเครื่องหมายลงในช่องหมายเลข 4

มากที่สุด ให้ทำเครื่องหมายลงในช่องหมายเลข 5

3. การวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จได้เพราะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากท่าน

4. การตอบแบบสอบถามของท่านจะไม่ส่งผลใด ๆ ต่อการปฏิบัติงานของท่าน แต่จะเป็น
ประโยชน์ต่อการนิเทศภายในโรงเรียน ในโอกาสต่อไป

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

แสน สมนึก

(นายแสน สมนึก)

นิติศปริญญเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ตัวอย่าง

ข้อที่	รายการปฏิบัติ	ระดับปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	
		1	2	3	4	5	
0	การจัดลำดับความสำคัญของ ปัญหาที่จะแก้ไข.....	✓					
00	การจัดให้คณะครูมีส่วนร่วม ในการแก้ปัญหา.....			✓			

จากตัวอย่างข้อ 0 ผู้ตอบทำเครื่องหมายในช่อง 2 แสดงว่า การนิเทศภายในด้านการแก้
ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหาร โรงเรียนมีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับ “การจัดลำดับ
ความสำคัญของปัญหาที่ต้องแก้ไข” อยู่ในระดับน้อย

ตัวอย่างข้อ 00 ผู้ตอบทำเครื่องหมายในช่อง 4 แสดงว่า การนิเทศภายในด้านการแก้
ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหาร โรงเรียนมีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับ “การจัดให้คณะครู
มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา” อยู่ในระดับมาก

ข้อที่	รายการปฏิบัติ	ระดับปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	
		1	2	3	4	5	
	การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา						
1	จัดให้มีผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บข้อมูลเพื่อ ใช้ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน.....						
2	กำหนดเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัดเกี่ยวกับ คุณภาพการจัดการเรียนการสอน.....						
3	จัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน อย่างเพียงพอและเป็นปัจจุบัน.....						
4	สร้างทีมงานทำการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนาการเรียนการสอน.....						
5	กำหนดวิธีการและเครื่องมือการจัดเก็บข้อมูล เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน.....						
6	ทดลองเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลและ ปรับปรุงก่อนนำไปใช้.....						
7	เปรียบเทียบสภาพปัจจุบัน ปัญหา กับเกณฑ์ที่ พึงประสงค์หรือกับจุดหมายของหลักสูตร.....						
8	รับฟังความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะที่มีประ โชน์ ต่อการจัดการเรียนการสอนจากผู้ปกครอง ครู หรือนักเรียน.....						
9	จัดลำดับความสำคัญของปัญหา เพื่อเลือกแก้ ปัญหาการเรียนการสอนที่มีความจำเป็น และเร่งด่วนก่อน.....						
10	จัดเวลาปัญหา ตั้งชื่อปัญหาการจัดการเรียน การสอนให้ชัดเจนเป็นรูปธรรมไม่กว้างหรือ แคบจนเกินไป.....						

ข้อที่	รายการปฏิบัติ	ระดับปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	
		1	2	3	4	5	
	การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา						
1	ระบุประเภทของปัญหาการจัดการเรียนการสอน ว่าเป็นปัญหาขัดข้อง ปัญหาป้องกัน หรือปัญหา เชิงพัฒนาเพื่อความเข้าใจสภาพปัญหา.....						
2	กำหนดปัญหา โดยคำนึงถึงความชัดเจนของ สาเหตุแห่งปัญหาที่ทำให้เกิดความเบี่ยงเบน.....						
3	จัดให้มีสื่อหรือเครื่องมือเพื่อใช้หาสาเหตุของ ปัญหาการจัดการเรียนการสอน.....						
4	จัดทีมงานให้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพ ปัญหาหรือความต้องการการพัฒนา.....						
5	ระบุสภาพการณ์ปัญหาเพื่อเน้นถึงความสำคัญ ความรุนแรงและขอบข่ายของปัญหาอย่างชัดเจน.....						
6	ใช้เวลาในการวินิจฉัยปัญหาหรือความต้องการ การพัฒนาอย่างเหมาะสม.....						
7	จำกัดขอบเขตของปัญหาโดยคำนึงถึงสภาพ ปัญหาและความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหา.....						
8	นำข้อมูลหรือค่าสถิติ เช่น กราฟ ค่าเฉลี่ย แผนภูมิแก๊งปลา เป็นต้น มาใช้ในการหาสาเหตุ แห่งปัญหา.....						
9	ใช้วิธีการระดมสมองเพื่อหาสาเหตุแห่งปัญหา.....						
10	ใช้หลักแห่งเหตุและผล เช่น ถามว่าอย่างไร ทำไม เป็นต้น มาหาสาเหตุแห่งปัญหา.....						
11	ใช้ประสบการณ์เดิมเพื่อหาสาเหตุของปัญหา.....						

ข้อที่	รายการปฏิบัติ	ระดับปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	
		1	2	3	4	5	
12	หาสาเหตุของปัญหาโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ เช่น การประชุมแบบวงกลมที่สมาชิกได้แย้งกัน ได้อย่างเสรี หรือแบบอื่น ๆ ที่แปลกแต่ได้ผลดี เป็นต้น.....						
	การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา						
1	จัดให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะ แนวทางแก้ไขปัญหการจัดการเรียนการสอน.....						
2	จัดลำดับความสำคัญของสาเหตุที่ทำให้เกิด ปัญหการจัดการเรียนการสอน.....						
3	กำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาโดยคำนึงถึง วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากรและงบประมาณ.....						
4	พิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาโดยคำนึงถึง การแก้สาเหตุของปัญหาที่สำคัญ ๆ ก่อน.....						
5	ระบุสาเหตุของปัญหาให้อยู่ในบทบาทของครูที่ พึงจะแก้ไขปัญหการจัดการเรียนการสอนได้.....						
6	กำหนดทางเลือกอย่างหลากหลายเพื่อแก้ปัญหา การจัดการเรียนการสอนในปัญหานี้ หนึ่ง ๆ.....						
7	เชิญผู้มีประสบการณ์มาให้คำแนะนำแนวทางใน การแก้ปัญหการจัดการเรียนการสอน.....						
8	กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของทางเลือก แต่ละทางเลือกอย่างชัดเจน สามารถวัดได้และ เป็นลายลักษณ์อักษร.....						

ข้อที่	รายการปฏิบัติ	ระดับปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	
		1	2	3	4	5	
9	กำหนดกิจกรรมการแก้ปัญหาในแต่ละ ทางเลือกอย่างมีขั้นตอน.....						
	การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา						
1	ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ เช่น ข้อมูลในสภาพที่ เป็นจริง ผลการวิจัย ค่าความน่าจะเป็นในการ แก้ปัญหา เป็นต้น มาใช้ในการเลือกทางเลือก.....						
2	ทำการเลือกทางเลือกโดยคำนึงถึงคุณภาพที่พึง จะได้รับจากทางเลือกในการแก้ปัญหา.....						
3	ทำการเลือกทางเลือกโดยคำนึงถึงปริมาณที่จะ ได้รับจากทางเลือกในการแก้ปัญหา.....						
4	เปรียบเทียบทางเลือกในการแก้ปัญหาลหลาย ๆ ทางเลือกเพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุด.....						
5	ให้ครูผู้สอนหรือทีมงานมีส่วนร่วมตัดสินใจ เลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหการสอน.....						
6	กำหนดเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกทางเลือกใน การแก้ปัญหา เช่น เกณฑ์ประสิทธิภาพ เกณฑ์ประโยชน์และเกณฑ์ประหยัด เป็นต้น.....						
7	กล้าตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ปัญห การจัดการเรียนการสอน.....						
8	ประสานงานกับครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ การตัดสินใจมีประสิทธิภาพสูงสุด.....						

ข้อที่	รายการปฏิบัติ	ระดับปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	
		1	2	3	4	5	
9	อธิบายหรือสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องมองเห็นปัญหา สาเหตุแห่งปัญหา แนวทางในการแก้ปัญหาและ การเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด.....						
10	ติดตามและประเมินผลการตัดสินใจเพื่อแก้ ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นหรือเพื่อใช้ปรับปรุง การแก้ปัญหาในโอกาสต่อไป.....						
	การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน						
1	กำหนดผู้รับผิดชอบโครงการแก้ปัญหการจัดการ เรียนการสอน.....						
2	ให้คณะครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและ วิธีการในโครงการแก้ปัญหการเรียนการสอน.....						
3	นำปัญหา สาเหตุ วัตถุประสงค์ เป้าหมายและ กิจกรรมในทางเลือกที่เลือกไว้มาใช้ในการจัด ทำโครงการแก้ปัญหการจัดการเรียนการสอน.....						
4	จัดทำโครงการแก้ปัญหการจัดการเรียนการสอน โดยยึดลำดับความสำคัญของปัญหา.....						
5	ประชุมทำความเข้าใจในการดำเนินงานตาม โครงการแก้ปัญหการจัดการเรียนการสอน.....						
6	จัดทำปฏิทินนิเทศตามโครงการแก้ปัญหการจัด การเรียนการสอน.....						
7	ทำการนิเทศตามแผนงานและปฏิทินที่กำหนดไว้.....						

ข้อที่	รายการปฏิบัติ	ระดับปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	
		1	2	3	4	5	
8	ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูผู้สอนหลังการสังเกต การสอน.....						
9	สนับสนุนให้คณะครูมีการนิเทศกันเอง.....						
10	จัดบันทึกรายละเอียดที่ได้จากการนิเทศการจัด การเรียนการสอน.....						
11	สนับสนุนงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ แก่ครูเพื่อ ดำเนินโครงการแก้ปัญหาการเรียนการสอน.....						
12	รับฟังข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นจาก ผู้รับการนิเทศ.....						
13	ติดตามผลการดำเนินงาน โครงการแก้ปัญหา การเรียนการสอนเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง.....						
การประเมินผลและรายงานผล							
การนิเทศภายในโรงเรียน							
1	บันทึกการนิเทศเพื่อใช้ติดตามผลและ ประเมินผลการนิเทศ.....						
2	กำหนดเกณฑ์การประเมินผลให้สอดคล้องกับ เป้าหมายของการนิเทศ.....						
3	กำหนดวิธีการประเมินให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของการแก้ปัญหา.....						
4	สร้างเครื่องมือการประเมินผลการนิเทศให้ เหมาะสมกับจุดประสงค์และวิธีการประเมินผล.....						

ข้อที่	รายการปฏิบัติ	ระดับปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	
		1	2	3	4	5	
5	ประเมินผลการนิเทศทำได้ครอบคลุมทั้งด้าน ปัจจัย กระบวนการและผลผลิต.....						
6	ดำเนินการประเมินผลโครงการนิเทศการเรียน การสอนอย่างต่อเนื่องทั้งระหว่างดำเนินการ และสิ้นสุดโครงการ.....						
7	ให้ครูมีส่วนร่วมในการประเมิน โครงการนิเทศ เพื่อแก้ปัญหการเรียนการสอนของ โรงเรียน.....						
8	ให้ครูมีการประเมินผลตนเองเกี่ยวกับการแก้ ปัญหาการจัดการเรียนการสอน.....						
9	จัดให้ครูมีการประเมินผลการแก้ปัญหการจัด การเรียนการสอนซึ่งกันและกัน.....						
10	สรุปผลการดำเนินการตามโครงการแก้ปัญหา การจัดการเรียนการสอน.....						
11	นำข้อมูลการประเมินโครงการไปใช้ปรับปรุง การนิเทศการสอนให้มีประสิทธิภาพ.....						
12	รายงานผลการประเมินโครงการนิเทศ การสอนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ.....						

ภาคผนวก จ

แบบสอบถามการปฏิบัติการณ์พิเศษภายใน
ของผู้บริหารโรงเรียน

(สำหรับผู้นิเทศภายในโรงเรียน)

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนารูปแบบการนิเทศทางไกลเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายใน
ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

.....

คำชี้แจง

- 1. แบบสอบถามชุดนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียน
- 2. การตอบแบบสอบถามนี้ ให้ท่านตอบตามความเป็นจริงที่ท่านปฏิบัติในฐานะผู้นิเทศภายในโรงเรียน เกี่ยวกับการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนอย่างไรบ้าง ข้อความตามจะให้เลือกคำตอบได้หลายคำตอบ
- 3. โปรดเติมข้อความลงในช่อง อื่น ๆ (โปรดระบุ)..... ให้มากที่สุดเท่าที่เป็นจริง
- 4. การวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จได้เพราะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากท่าน
- 5. การตอบแบบสอบถามของท่านจะไม่ส่งผลใด ๆ ต่อการปฏิบัติงานของท่าน แต่จะเป็นประโยชน์ต่อการนิเทศภายในโรงเรียน ในโอกาสต่อไป

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

แสน สมนึก

(นายแสน สมนึก)

นิติศิปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

1. โรงเรียนของท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ในเรื่องใดบ้าง (เขียนปัญหาที่ท่านประสบ หรือปัญหาที่ท่านดำเนินการแก้ไขแล้วสำหรับโรงเรียนทดลองใช้ชุดการนิเทศทางไกลเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพด้านการแก้ปัญหาการเรียนการสอนแก่ผู้บริหารโรงเรียน)
1. ปัญหา
.....
2. ปัญหา
.....
3. ปัญหา
.....
.....
2. การระบุปัญหาการจัดการเรียนการสอนท่านดำเนินการอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)
- ☐ สำรวจสภาพปัจจุบัน
- ☐ กำหนดเกณฑ์ในการปฏิบัติงาน
- ☐ กำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงาน
- ☐ เปรียบเทียบข้อมูลที่เป็นปัจจุบันกับเกณฑ์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้
- ☐ จัดเกล้าปัญหาให้ชัดเจนและสามารถวัดได้
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
3. ท่านสำรวจข้อมูลที่เป็นสภาพปัจจุบัน จากแหล่งใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)
- ☐ ผู้ปกครอง
- ☐ นักเรียน
- ☐ คณะครู
- ☐ กรรมการโรงเรียน
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
4. ท่านใช้เกณฑ์จากแหล่งใดมาเปรียบเทียบให้เห็นปัญหาหรือความต้องการพัฒนา
- ☐ เกณฑ์ของ สปอ.
- ☐ เกณฑ์ของ สปจ.
- ☐ เกณฑ์ของ สปช.

☐ จากจุดหมายของหลักสูตร

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5. ท่านมีหลักในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาการจัดการเรียนการสอนอย่างไร

(ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)

☐ พิจารณาความรุนแรงและเร่งด่วนของปัญหา

☐ พิจารณาความต้องการของครูและนักเรียน

☐ พิจารณาข้อมูลสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน

☐ พิจารณาข้อจำกัดของทรัพยากร

☐ พิจารณานโยบายการศึกษาในระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

☐ พิจารณาจากเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

6. การวิเคราะห์สภาพการณ์เกี่ยวกับปัญหา ท่านใช้อะไรเป็นตัวกำหนดประเด็นปัญหา

(ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)

☐ ข้อมูลจากบุคคลในโรงเรียน เช่น ครู นักเรียน เป็นต้น

☐ ข้อมูลจากบุคคลภายนอกโรงเรียน เช่น ผู้ปกครอง กรรมการโรงเรียน เป็นต้น

☐ ผลของการคาดคะเนการเกิดเหตุการณ์ในอนาคต

☐ ผลของการประเมินสภาพการณ์ปัจจุบัน

☐ ประสบการณ์ที่ผู้สังเกตเคยประสบ

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

7. การวินิจฉัยสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน ท่านพิจารณาจากอะไร (ตอบได้มากกว่า

1 ตัวเลือก)

☐ การหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา

☐ การแยกประเภทของปัญหา

☐ การระบุข้อเท็จจริงมากกว่าการคาดคะเน

☐ การระบุสภาพเหตุการณ์ของปัญหา

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

8. การหาสาเหตุของปัญหาการจัดการเรียนการสอน ท่านใช้วิธีการใดเพื่อพิจารณาหาสาเหตุ (ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)

- ☐ การใช้หลักเหตุผลตามหลักตรรกวิทยา
- ☐ การใช้ประสบการณ์ในการหาสาเหตุ
- ☐ การใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการหาสาเหตุ
- ☐ การใช้วิธีระดมสมองในการหาสาเหตุ
- ☐ การใช้เทคนิคทางสถิติ เช่น กราฟ ค่าความน่าจะเป็น เป็นต้น
- ☐ การใช้แผนภูมิแกนต์
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

9. ท่านมีหลักในการระบุอันดับความสำคัญของสาเหตุอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)

- ☐ หาพลังของสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา
- ☐ ความสามารถของผู้รับผิดชอบในการแก้ปัญหา
- ☐ การระบุวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับการแก้ปัญหาที่สาเหตุ
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา

10. ในการกำหนดวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ท่านคำนึงถึงข้อใด (ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)

- ☐ ความจำเป็นในการแก้ปัญหา
- ☐ ความเร่งด่วนในการแก้ปัญหา
- ☐ การเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร
- ☐ สามารถดำเนินการให้ประสบความสำเร็จได้
- ☐ วัตถุประสงค์ที่กำหนดสามารถวัดและประเมินได้
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

11. เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ท่านดำเนินการกำหนดทางเลือกการแก้ปัญหาอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)

- ☐ ระบุสาเหตุของปัญหา
- ☐ จัดอันดับความสำคัญของสาเหตุในการแก้ปัญหา
- ☐ การกำหนดสาเหตุของปัญหาให้อยู่ในวิสัยที่แก้ได้

☐ กำหนดเกณฑ์ในการเลือกทางเลือกที่แก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

12. ท่านมีเกณฑ์การพิจารณากำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนอย่างไร

(ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)

☐ เกณฑ์สามารถวัดได้

☐ เกณฑ์มีลักษณะเฉพาะเจาะจง

☐ เกณฑ์สามารถปฏิบัติได้

☐ ไม่มีเกณฑ์การกำหนดทางเลือกที่แน่นอน

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา

13. ท่านมีแนวทางในการกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนอย่างไร

(ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)

☐ การระบุสาเหตุของปัญหา

☐ การจัดลำดับความสำคัญของสาเหตุ

☐ การกำหนดสาเหตุให้อยู่ในสภาพที่แก้ได้

☐ การเลือกแนวทางที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาอย่างอื่นเพิ่มขึ้น

☐ การพิจารณาทรัพยากรครอบคลุมเรื่องคน เงิน เวลา

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

14. ในการประเมินทางเลือกโดยใช้การคาดเดาเหตุการณ์ล่วงหน้าท่านใช้เกณฑ์ใดเป็นตัวกำหนด

(ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)

☐ ความเป็นไปได้ของความสำเร็จในการแก้ปัญหา

☐ อัตราเสี่ยงของผลกระทบทางลบเมื่อเลือกแนวทางนี้แก้ปัญหา

☐ ระยะเวลาที่ใช้ดำเนินการ

☐ ได้ประโยชน์มากที่สุด

☐ การประหยัดแรงงานที่ใช้ในแต่ละทางเลือก

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

15. ท่านมีรูปแบบของการแก้ปัญหาเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาทางเลือกอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)

- ☐ การให้ประโยชน์สูงสุด
- ☐ การประหยัดสูงสุด
- ☐ การมีประสิทธิภาพสูงสุด
- ☐ ความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหา
- ☐ การมีสิ่งสนับสนุนและอำนาจความสะดวก
- ☐ การทำให้ได้ดังอุดมการณ์มากที่สุด
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

16. ท่านใช้ข้อใดเพื่อช่วยในการตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหาบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)

- ☐ ประสบการณ์
- ☐ การลองผิดลองถูก
- ☐ คำแนะนำจากผู้อื่น
- ☐ การทดลองใช้ทางเลือกที่สำคัญ
- ☐ การใช้หลักทฤษฎี
- ☐ การใช้ผลการวิจัย
- ☐ การใช้หลักเหตุและผล
- ☐ การใช้หลักความน่าจะเป็น
- ☐ การใช้ข้อมูลในสภาพที่เป็นจริง
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

17. ในการนำทางเลือกไปปฏิบัติท่านมีขั้นตอนอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)

- ☐ จัดทำแผนงาน/โครงการ
- ☐ พิจารณาเกณฑ์ที่ใช้วัดผลการปฏิบัติ
- ☐ การดำเนินการนิเทศตามแผนที่กำหนด
- ☐ ติดตามการปฏิบัติ

- ☐ ประเมินผลการปฏิบัติ
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

18. ท่านดำเนินการในการวางแผนดำเนินงานอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)

- ☐ กำหนดเป้าหมาย
- ☐ เขียนแผนงานไว้เป็นลายลักษณ์อักษร
- ☐ กำหนดวิธีดำเนินการ
- ☐ กำหนดเกณฑ์แห่งความสำเร็จ
- ☐ กำหนดผู้รับผิดชอบ
- ☐ จัดตารางเวลาปฏิบัติงาน
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศ

19. ท่านพิจารณาเกณฑ์ที่ใช้ประเมินผลการปฏิบัติการนิเทศอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)

- ☐ ความชัดเจนในเรื่องของเวลา
- ☐ ความชัดเจนในเรื่องของปริมาณของสิ่งที่ต้องการวัด
- ☐ ความชัดเจนในเรื่องของคุณภาพที่จะวัด
- ☐ ความถูกต้องตรงวัตถุประสงค์
- ☐ การบรรลุเป้าหมายที่กำหนด
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

20. ท่านมีวิธีการติดตามผลการปฏิบัติการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีใด

(ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)

- ☐ การสังเกต
- ☐ การสัมภาษณ์
- ☐ การอ่านรายงาน
- ☐ การใช้แบบสอบถาม
- ☐ การนิเทศงาน
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

21. ท่านมีวิธีการประเมินผลการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ได้ระบุ โดยวิธีใด (ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)

- ☐ การเปรียบเทียบผลการวัดกับเกณฑ์ที่กำหนด
- ☐ การเปรียบเทียบผลการวัดกับจุดประสงค์ของโครงการ
- ☐ การเปรียบเทียบผลการวัดหลังการแก้ปัญหากับก่อนการแก้ปัญหา
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

22. ท่านใช้หลักในการประเมินโครงการอย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)

- ☐ การให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมิน
- ☐ ให้มีการประเมินตนเอง
- ☐ ทำการประเมินหลาย ๆ ด้าน
- ☐ ใช้เครื่องมือประเมินหลายรูปแบบและหลายวิธี
- ☐ ทำการประเมินอย่างต่อเนื่อง
- ☐ กำหนดเกณฑ์ในการประเมิน
- ☐ ใช้ผลการประเมินไปปรับปรุงการดำเนินงานตามโครงการต่อไป
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

23. สิ่งสำคัญที่ท่านได้ทำการรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการได้แก่สิ่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)

- ☐ จุดเด่น จุดด้อยของการดำเนินงาน
- ☐ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน
- ☐ ผลสำเร็จเชิงคุณภาพ
- ☐ ผลสำเร็จเชิงปริมาณ
- ☐ ข้อเสนอแนะ
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

24. หลังการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอน

ท่านได้ทำการประเมินตนเองด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)

- ☐ ได้จัดทำตารางกิจกรรมประจำสัปดาห์
- ☐ มีการยืดหยุ่นตารางกิจกรรมโดยไม่เสียงาน
- ☐ ทำการตรวจสอบสิ่งที่สำเร็จแล้ว หรือสิ่งที่ยังไม่สำเร็จ
- ☐ มีการรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์

- ☐ มีความเห็นใจผู้อื่น
- ☐ มีความพยายามอย่างจริงใจที่จะเรียนรู้เพื่อนร่วมงาน
- ☐ มีการปรึกษาหารือผู้อื่นก่อนที่จะตัดสินใจ
- ☐ มีการยอมรับข้อดกลงของหมู่คณะ
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

25. จากการประเมินตนเองในข้อ ที่ 24 ท่านได้มีการเปลี่ยนแปลงด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)

- ☐ มีการรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์
- ☐ มีความเห็นใจผู้อื่น
- ☐ มีความพยายามอย่างจริงใจที่จะเรียนรู้เพื่อนร่วมงาน
- ☐ มีการปรึกษาหารือผู้อื่นก่อนที่จะตัดสินใจ
- ☐ มีการยอมรับข้อดกลงของหมู่คณะ
- ☐ มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจมากขึ้น
- ☐ ได้ประสบการณ์เพิ่มขึ้น
- ☐ มีผู้ขอคำแนะนำในการแก้ปัญหามากขึ้น
- ☐ มีการจัดหาวัสดุกรรมการสอนเพิ่มขึ้น
- ☐ การประชุมแต่ละครั้งผู้นิเทศให้ความสำคัญต่อการสอนมากขึ้น
- ☐ มีการวางแผนการแก้ปัญหาการเรียนการสอนมากขึ้น
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ภาคผนวก จ

บทโทรทัศน์ เรื่องการนิเทศภายในโรงเรียน
ด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน

บทโทรทัศน์เกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน
เรื่องการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน

ภาพ	เสียง/บรรยาย
Fade-in / Close up แสงสะท้อนของดวงอาทิตย์กับผิวน้ำ Zoom out สู่ Long Shot ภาพดวงอาทิตย์ยามเช้า Super Imposition ด้วย Computer Graphics การนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการแก้ปัญหาเรื่องการจัดการเรียนการสอน	Sound Effects เสียงธรรมชาติยามเช้า Cross Fade เสียง Sound Effects กับเสียง VTR การเรียนการสอน
LS นักเรียนเคารพธงชาติ MS, CU การเรียนการสอนในชั้นเรียน MS การใช้สื่อการสอน	การที่จะพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้น ครูผู้สอนนับว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดกิจกรรมการสอนในชั้นเรียน ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ความรู้ความสามารถและวิธีการสอนของครูแต่ละคน ถึงแม้ว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่จะมีความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครูหรือมีประสบการณ์ในการเป็นครูก็ตาม
LS, MS การใช้สื่อสารสนเทศ Cut Shot อย่างเร็ว	แต่จากสภาพปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเทคโนโลยี ข่าวสารข้อมูล ตลอดจนความก้าวหน้าทางวิชาการ ทำให้ครูต้องมีการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ แต่ครูผู้สอนบางส่วนไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนให้ดีขึ้น ทั้งนี้
MS, LS การเรียนการสอนทั่ว ๆ ไป CU ความสนใจของนักเรียน	มีเหตุผลที่สำคัญประการหนึ่งคือ ครูผู้สอนยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ดี

ภาพ	เสียง/บรรยาย
LS นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่ม MS นักเรียนใช้สื่อการเรียน MS, CU นักเรียนทำกิจกรรมปลูกต้นไม้	Fade เสียง VTR กับเสียงบรรยาย จากปัญหาดังกล่าวทำให้เกิดวิธีการบริหาร ขึ้นมาอย่างหนึ่งในวงการศึกษา เพื่อให้การจัด การเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพ
LS การใช้สื่อการสอนของครู Super Imposition คำว่า “การนิเทศการศึกษา” ด้วยวิธีการใช้ Computer Graphics	Fade เสียง VTR กับเสียงบรรยาย การบริหารการศึกษานี้คือ การนิเทศ การศึกษา ซึ่งมีทั้งการนิเทศจากบุคลากรภายนอก โรงเรียนอันได้แก่ ศึกษานิเทศก์ และการนิเทศ จากผู้บริหารโรงเรียน หรือที่เรียกว่า การนิเทศ ภายในโรงเรียน
LS โรงเรียนวัดเขาพระ MS สภาพทั่วไปของโรงเรียน Super Imposition “โรงเรียนวัดเขาพระ ตำบลเขาพระ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ตำแหน่งของ Computer Graphics ได้ภาพ	Cross Fade เสียงดนตรี โรงเรียนวัดเขาพระ สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลเขาพระ อำเภอเดิมบางนางบวช มีนักเรียน จำนวน 350 คน เปิดทำการสอนในระดับอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แบ่งห้องเรียนเป็น 12 ห้องเรียน มีครูผู้สอนจำนวน 17 คน
MS อาจารย์ใหญ่ จิราวัฒน์ ทองสุกดี Super Imposition ชื่อจิราวัฒน์ ทองสุกดี ตำแหน่ง Computer Graphics ได้ภาพ LS การนิเทศการสอนโดยอาจารย์ใหญ่ MS, CU เกียรติประวัติที่โรงเรียนได้รับ	Fade เสียง VTR กับเสียงบรรยาย ผู้บริหารโรงเรียนคือ อาจารย์ใหญ่ จิราวัฒน์ ทองสุกดี ได้ใช้วิธีการนิเทศภายใน โรงเรียนมาแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน บังเกิดผลสำเร็จเป็นอย่างสูง สามารถนำไปใช้ เป็นแบบอย่างแก่ผู้บริหารโรงเรียนทั่วไป เพื่อ

ภาพ	เสียง/บรรยาย
MS,CU นักเรียนกำลังทำกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน	พัฒนาความสามารถทางด้านการนิเทศให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
LS,MS ครูสอนแบ่งกลุ่มนักเรียน MS,CU กลุ่มนักเรียน Computer Graphics กับพื้นสี หลักการนิเทศในโรงเรียน 6 ประการ ระบุปัญหา การวินิจฉัยสภาพปัญหา การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน การประเมินผลและรายงานผล การนิเทศภายในโรงเรียน	Cross Fade เสียงดนตรี การนิเทศภายในโรงเรียนของโรงเรียน วัดเขาพระ เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพด้านการแก้ ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ได้ยึดกระบวนการ 6 ขั้นตอน คือ ประการแรก ระบุปัญหาหรือ ความต้องการพัฒนา ประการที่สอง การวินิจฉัยสภาพ ปัญหา ประการที่สาม การพิจารณาทางเลือก เพื่อแก้ปัญหา ประการที่สี่ การเลือกทางเลือกเพื่อ แก้ปัญหา ประการที่ห้า การดำเนินการนิเทศ ภายในโรงเรียน ประการที่หก ประการสุดท้าย การประเมินผลและรายงานผล การนิเทศภายในโรงเรียน
LS กลุ่มนักเรียนชื่อของอย่างไม่เป็นระเบียบ Super Imposition ด้วย Computer Graphics Shot ด้วยเหตุการณ์ สำรวจสถานการณ์ กำหนดคำนิยามและเกณฑ์มาตรฐาน	Fade เสียงดนตรี กับเสียงบรรยาย การระบุปัญหาและความต้องการพัฒนา มี 4 ขั้นตอน ขั้นตอนแรก สำรวจสถานการณ์ปัจจุบัน ว่ามีสภาพเป็นอย่างไร อาจกล่าวได้ว่าขั้นตอนนี้

ภาพ	เสียง/บรรยาย
	เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
	Fade เสียงบรรยายกับเสียงดนตรี
	ขั้นตอนที่สอง กำหนดค่านิยม เกณฑ์และมาตรฐานให้ชัดเจน เพื่อเป็นเป้าหมายในการปฏิบัติการ
กำหนดความขัดแย้งระหว่างสภาพปัญหา	ขั้นตอนที่สาม กำหนดความขัดแย้งระหว่างสภาพปัญหาที่ได้ในขั้นแรกกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในขั้นที่สอง จะทำให้ทราบถึงขอบเขตของปัญหาหรือจุดที่ต้องพัฒนา
กำหนดหัวข้อความต้องการแก้ปัญหาหรือความต้องการพัฒนา	ขั้นตอนที่สี่ กำหนดข้อความที่เป็นปัญหาหรือความต้องการพัฒนา
LS,MS การพิจารณากลุ่มย่อย ประกอบด้วยผู้บริหาร,ครูวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มวิชา	Fade เสียงดนตรีกับเสียงบรรยาย
CU เอกสาร บัญชีเรียกชื่อสมุดประจำชั้น	การสำรวจข้อมูลที่เป็นสภาพปัจจุบันปัญหากระทำได้โดยการสำรวจข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่บัญชีเรียกชื่อ สมุดประจำชั้น รายงานการประเมินคุณภาพนักเรียน ผลการสอบประจำภาคเรียนหรือประจำปี ทำให้ทราบปัญหาคร่าว ๆ ว่า กลุ่ม
สมุดรายงานผลการเรียน	ประสบการณ์ที่มีสภาพน่าเป็นห่วง คือ กลุ่มวิชา
	สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
CU,MS ผู้บริหาร	Fade เสียง VTR กับเสียงบรรยาย
CU,MS ครูวิชาการ	ดังนั้นผู้บริหารจึงหาข้อมูลในแนวลึกของวิชา
LS Group Shot	สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอต่อการตัดสินใจในการแก้ปัญหา
LS อาจารย์ใหญ่ניתเทศการสอน	Fade เสียง VTR กับเสียงบรรยาย

ภาพ	เสียง/บรรยาย
MS Two Shot อาจารย์ใหญ่ สัมภาษณ์ครูผู้สอน	การสัมภาษณ์ ทำการสัมภาษณ์จากแหล่งที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูผู้สอนและผู้ปกครอง ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะช่วยระบุปัญหาและความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดีเพราะมีความใกล้ชิดและเกี่ยวข้องกับนักเรียน บางครั้งอาจใช้แบบสอบถามแทนการสัมภาษณ์ก็ได้
MS Two Shot อาจารย์ใหญ่ สัมภาษณ์ผู้ปกครอง	
LS,MS การเรียนการสอนในชั้นเรียน	Fade เสียง VTR กับเสียงดนตรี
MS กลุ่มประชุมของอาจารย์ใหญ่กับ คณะครูที่รับผิดชอบ	จากนั้นโรงเรียนได้รวบรวมเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาส่งเสริม- ประสบการณ์ชีวิต เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู
MS กลุ่มประชุม	เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
CU การพิจารณาเอกสารการประชุม	เป็นต้น โรงเรียนได้ส่งข้อมูลและเกณฑ์ต่าง ๆ ให้ คณะครูในโรงเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสอน หรือการจัดกิจกรรมในกลุ่มวิชาส่งเสริม- ประสบการณ์ชีวิตทำการศึกษาเพื่อนำเข้าสู่วาระ
MS เสนอข้อมูลของผู้ประชุม	การประชุมเพื่อพิจารณา
LS การอภิปรายในที่ประชุม	Fade เสียง VTR กับเสียงบรรยาย
MS,CU การเสนอความคิดเห็นของผู้ประชุม	ที่ประชุมทำการอภิปรายปัญหาการจัด การเรียนการสอนกลุ่มวิชาส่งเสริมประสบการณ์- ชีวิต โดยการเปรียบเทียบข้อมูลที่เป็นสภาพปัจจุบัน กับเกณฑ์ที่กำหนด ใช้ประกอบกับความรู้และ ประสบการณ์ที่มีอยู่
LS,MS,CU	Fade เสียง VTR กับเสียงบรรยาย

ภาพ	เสียง/บรรยาย
บรรยากาศทั่วไปของการประชุม	ในขั้นตอนนี้จะได้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตอย่างหลากหลาย ได้แก่ ปัญหานักเรียนขาดระเบียบวินัย นักเรียนแต่งกายไม่สะอาด และปัญหาอื่น ๆ อีกหลายด้าน
LS,MS,CU การอภิปรายของที่ประชุม	Fade เสียง VTR กับเสียงบรรยาย ที่ประชุมทำการอภิปรายถึงปัญหาสำคัญที่จะนำมาแก้ไขก่อน ซึ่งพิจารณาจากขนาดหรือขอบข่ายของปัญหา ความรุนแรงของปัญหา ข้อจำกัดของทรัพยากร ได้แก่ งบประมาณ บุคลากร นโยบายของโรงเรียนและหน่วยงานต้นสังกัด ตลอดจนเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
MS การใช้ตารางการประเมิน CU ตารางการประเมิน	Fade เสียง VTR กับเสียงบรรยาย เมื่ออภิปรายแล้ว จึงลำดับความสำคัญของปัญหา โดยใช้ตารางการประเมินเพื่อหลีกเลี่ยงการครอบงำความคิดจากสมาชิกในที่ประชุม
LS,MS การประชุม MS อาจารย์ใหญ่สรุปการประชุม Cut Shot CU ผู้ประชุม	Fade เสียง VTR กับเสียงบรรยาย เมื่อได้ปัญหาแล้วก็นำปัญหามาจัดเกล้า เพราะปัญหาที่ได้อาจกว้างไป ปัญหาไม่ชัดเจน หรือใช้คำศัพท์ไม่เหมาะสม ตลอดจนปัญหาที่ได้อาจเป็นนามธรรม ไม่สามารถวัดได้ ก็ทำการจัดเกล้าแล้วตั้งชื่อปัญหาใหม่ให้กระชับรัดกุม

ภาพ	เสียง/บรรยาย
LS การประชุม Super Imposition หัวข้อ “การวินิจฉัยสภาพปัญหา” ด้วย Computer Graphics MS การใช้แผนภูมิแก้งปลา	Fade เสียง VTR กับเสียงดนตรี <u>การวินิจฉัยสภาพปัญหา</u> ที่ประชุมช่วยกันอภิปรายถึงสภาพของ ปัญหาที่ได้คัดเลือกรวมทั้งอภิปรายหาสาเหตุ ของปัญหาโดยจัดทำเป็นรูปแผนภูมิแก้งปลา เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของสาเหตุที่หลากหลาย
MS, CU การใช้ตารางการประเมิน MS กลุ่มประชุม	Fade เสียง VTR กับเสียงบรรยาย จากนั้นจึงทำการประเมินสาเหตุที่สำคัญ ด้วยตารางประเมินสาเหตุ เช่นเดียวกันกับ การประเมินปัญหาที่สำคัญจะทำให้ได้สาเหตุที่ สำคัญของปัญหาที่ต้องนำมาแก้ไข
LS, MS การประชุม Super Imposition การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาด้วย Computer Graphics LS, MS การประชุม CU ประธานการประชุม MS การเสนอความคิดเห็นของผู้ประชุม	Fade เสียง VTR กับเสียงบรรยาย <u>การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา</u> ที่ประชุมอภิปรายถึงวิธีการแก้ปัญหาโดย คำนึงถึง 1. การแก้ปัญหาคือต้องแก้ที่สาเหตุของ ปัญหา 2. หาทางแก้สาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหามาก ที่สุดก่อน 3. กำหนดชุดของทางเลือกหลาย ๆ ทางเลือก ที่เป็นวิธีการแก้ปัญหายังเป็นระบบ กล่าวคือ คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัญหา สาเหตุ วัตถุประสงค์และเป้าหมาย ขั้นตอนนี้จะ ทำให้ได้ทางเลือกหรือวิธีการที่แก้ปัญหาย่าง หลากหลาย

ภาพ	เสียง/บรรยาย
Super Imposition การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา ด้วย Computer Graphics LS,MS,CU การอภิปราย	Fade เสียง VTR กับเสียงบรรยาย <u>การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา</u> เมื่อได้วิธีการแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย แล้วก็นำวิธีการต่าง ๆ เหล่านั้นมาประเมินเพื่อ ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่มีประสิทธิภาพสูงสุด มีประโยชน์และประหยัดค่าใช้จ่ายมากที่สุด
Computer Graphics บนพื้นสี การใช้ตารางประเมินทางเลือก การใช้ตารางประเมินทางเลือก - แนวทางเลือกนั้น ๆ จะช่วยลดปัญหาได้ จริงหรือไม่ - แนวทางเลือกนั้น ๆ นำไปปฏิบัติได้จริง หรือไม่ - แนวทางเลือกนั้น ๆ มีข้อจำกัดอะไรบ้าง - แนวทางเลือกนั้น ๆ มีประโยชน์แท้จริง หรือไม่ - มีการเปรียบเทียบแนวทางเลือกกับเกณฑ์ ที่กำหนดหรือไม่ - แนวทางเลือกนั้นตรงกับนโยบายหรือไม่	Fade เสียงดนตรีกับเสียงบรรยาย การใช้ตารางประเมินทางเลือก เทคนิคการประเมินทางเลือกโดยใช้ตาราง ประสิทธิภาพ ค่าใช้จ่าย ความร่วมมือ ซึ่งอาจ ถามเป็นคำถามได้ดังนี้ แนวทางเลือกนั้น ๆ จะช่วยลดปัญหาได้ จริงหรือไม่ แนวทางเลือกนั้น ๆ นำไปปฏิบัติได้หรือไม่ แนวทางเลือกนั้น ๆ มีข้อจำกัดอะไรบ้าง แนวทางเลือกนั้น ๆ มีประโยชน์แท้จริง หรือไม่ มีการเปรียบเทียบแนวทางเลือกกับเกณฑ์ ที่กำหนดหรือไม่ แนวทางเลือกนั้นตรงกับนโยบายหรือไม่
Computer Graphics “การดำเนินการนิเทศ” Super Imposition กับภาพการปรึกษาของครู ผู้สอนกับกลุ่มเพื่อนครู	Fade เสียงดนตรีกับเสียงบรรยาย <u>การดำเนินการนิเทศ</u> การนำทางเลือกที่ตัดสินใจไว้ไปปฏิบัติ ต้องจัดทำเป็นโครงการ จึงจะทำให้การดำเนิน

ภาพ	เสียง/บรรยาย
	การแก้ปัญหานั้นเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ
Computer Graphics (จาก 1 ไป 2) ระบุปัญหา 2 ชื่อโครงการ 1	Fade เสียง VTR กับเสียงบรรยาย ลำดับการจัดทำโครงการแก้ปัญหา ชื่อโครงการ ได้มาจากชื่อปัญหาที่ระบุไว้ในตอนที่ 1 คือการระบุปัญหา
การวินิจฉัยสภาพปัญหา 2 หลักการและเหตุผล 1	หลักการและเหตุผล ได้รายละเอียดจากการบรรยายสภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหา ในขั้นตอนที่ 2 คือ การวินิจฉัยสภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหา
การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา 2 วัตถุประสงค์, เป้าหมาย 1	วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ ได้มาจากทางเลือกที่ได้เลือกไว้ในขั้นตอนที่ 4 คือ การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา
วิธีดำเนินการ	วิธีดำเนินการหรือการจัดกิจกรรม ได้มาจากกิจกรรมในทางเลือกที่ได้เลือกไว้ในขั้นตอนที่ 4 คือ การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา
LS ครูผู้สอนปรึกษาอาจารย์ใหญ่ MS,Cu การสนทนา Two Shot	การเขียนโครงการ ผู้รับผิดชอบโครงการ จะต้องขยายกิจกรรมในโครงการให้อยู่ในรูปของการปฏิบัติอย่างชัดเจน ถ้าเกี่ยวกับการสอนในห้องเรียนก็เขียนเป็นแผนการสอนให้สอดคล้องคลึงกับกิจกรรมนั้น ๆ

ภาพ	เสียง/บรรยาย
MS,Cu ขอบข้อเสนอนั้นจากอาจารย์ใหญ่ การเสนอนั้น Two Shot	Fade เสียง VTR กับเสียงบรรยาย จากนั้นครูผู้สอนนำโครงการและ แผนการสอนไปเสนอผู้บริหารเพื่อตรวจดู ความเป็นไปได้ที่จะใช้แก้ปัญหา
LS อาจารย์ใหญ่สังเกตการสอน MS กลุ่มนักเรียน Super Imposition ข้อความ “ขาดสมรรถภาพด้าน ประชาธิปไตย” MS, LS นักเรียนอภิปรายในกลุ่ม MS,Cu การทดลองของกลุ่ม,การแสดง ความคิดเห็น	Fade เสียง VTR กับเสียงบรรยาย การสังเกตการสอน ผู้บริหารจะสังเกต การสอนที่มีการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาที่ กำหนดไว้ (ในที่นี้เป็นการแก้ปัญหาให้นักเรียนขาด สมรรถภาพด้านประชาธิปไตย) ซึ่งกิจกรรม การจัดการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหานี้คือ การใช้กระบวนการกลุ่ม
MS,CU อาจารย์ใหญ่กับครูผู้สอน Two Shot CU อาจารย์ใหญ่แนะนำครูผู้สอน MS,CU อาจารย์ผู้สอนขอคำแนะนำ	Fade เสียงดนตรีกับเสียง VTR หลังจากนั้นก็เป็นการประชุมพิเศษระหว่าง ผู้บริหารกับครูผู้สอน ว่าได้จัดการสอนให้บรรลุ จุดประสงค์ตามแผนการสอนที่กำหนดหรือไม่ มีปัญหา อุปสรรค และข้อบกพร่องอย่างไร เพื่อ นำไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ กิจกรรมกลุ่มแก้ปัญหานักเรียนขาดความเป็น “ประชาธิปไตย”
Super Imposition ด้วยวิธีการ Computer Graphics ข้อความ “การประเมินผลการนิเทศ” LS กลุ่มประชุมของคณะครูและผู้บริหาร MS การเสนอผลงานโครงการของครูผู้สอน	Fade เสียง VTR กับเสียงบรรยาย การประเมินผลการนิเทศ การประเมินโครงการนิเทศภายใน โรงเรียนเป็นการตีค่าความสำเร็จของงานที่เกิด จากการดำเนินโครงการนิเทศ ว่าเกิดผลดี

ภาพ	เสียง/บรรยาย
LS กลุ่มประชุม MS,CU การอภิปราย	เพียงไร การประเมินผลนี้ เป็นกระบวนการ หลังจากการวัด ซึ่งจะอยู่ในรูปของปริมาณหรือ คุณภาพ แล้วจึงสรุปว่าโครงการนั้น ๆ ก่อให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนหรือไม่
CU เอกสารการประชุม Cut Shot อย่างเร็ว	Fade เสียง VTR กับเสียงบรรยาย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อ การประเมินโครงการอาจใช้เครื่องมือหลายชนิด เช่น ใช้แบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบทดสอบ เป็นต้น
LS การเสนอแนะของผู้ร่วมประชุม MS ผู้ประชุม CU ครูผู้สอน LS แสดงความยินดีต่อครูผู้สอนที่ประสบ ความสำเร็จในการดำเนิน โครงการ	Fade เสียง VTR กับเสียงบรรยาย นอกจากการประเมินโครงการแล้ว ผู้รับผิดชอบโครงการและผู้บริหาร โรงเรียนควร ประเมินตนเองว่าปฏิบัติงานได้ดีเพียงพหรือยัง ซึ่งอาจประเมินตนเองในเรื่องของความพยายาม ความยืดหยุ่น ความเสียสละ การยอมรับ คำวิพากษ์วิจารณ์ และการให้ความช่วยเหลือต่อ เพื่อนร่วมงาน ฯลฯ
Cut Shot ภาพกิจกรรมการเรียนการสอน อย่างหลากหลาย MS อาจารย์ใหญ่ออกนิเทศตรวจเยี่ยม กิจกรรมตามห้องเรียน LS,MS,CU ครูและนักเรียน กิจกรรม	Fade เสียงบรรยายกับดนตรี การนิเทศภายในโรงเรียนจะประสบ ความสำเร็จ จะต้องร่วมมือกันระหว่างผู้นิเทศ ซึ่งเป็นผู้บริหารกับผู้รับการนิเทศ ซึ่งเป็นครูผู้สอน ความใกล้ชิด การสร้างความคุ้นเคย และ

ภาพ	เสียง/บรรยาย
นอกห้องเรียน	การปรับตัวเข้าหากันเพื่อร่วมกันทำงานจะทำให้ทั้งสองฝ่ายรับรู้ปัญหาตรงกัน สามารถแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนได้ตรงจุดประสงค์ และเนื่องจากเป็นบุคลากรในโรงเรียนเดียวกัน เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเกิดขึ้นก็สามารถแก้ปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่ ซึ่งเป็นผลดีต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
Computer Graphics รายชื่อนักกศผู้เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการ Super Imposition กับภาพ กิจกรรมการเรียนการสอน บทโทรทัศน์ นายแสน สมนึก ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดสระบุรี	Fade เสียงบรรยายกับเสียงดนตรี
สถานที่ถ่ายทำ โรงเรียนวัดเขาพระ สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี	ดนตรี
ที่ปรึกษา ศ.ดร. นิพนธ์ สุขปรีดี รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	

ภาพ	เสียง/บรรยาย
รศ.ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ คณบดีศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร รศ.ดร.สมบุญ ชิตพงศ์ อาจารย์ประจำสำนักทดสอบ ทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ดร.ชูศักดิ์ ขัมภลิจิต ประธานสาขาวิชาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร นายประหยัด ทรงคุณ รองอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน ดร. สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ ผู้อำนวยการกองแผนงาน กรมการศึกษานอกโรงเรียน นางชโลมใจ ภิงคารวัฒน์ ศึกษานิเทศก์ สปช. นางสาววิริยะ บุญชนะนิวาสน์ ศึกษานิเทศก์ สปช. <u>ขอขอบคุณ</u> ผู้อำนวยการการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี อาจารย์มนัส รอดทัศนาศ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี	ดนตรี

ภาพ	เสียง/บรรยาย
อาจารย์จิรารัตน์ ทองสุกดี อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดเขาพระ คณะครู นักเรียนและนักการภารโรง โรงเรียนวัดเขาพระ <u>กลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้สื่อ</u> อาจารย์ปรีชา แจ่มประดิษฐ์ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านหนองพันเรือ สปอ.บ้านหมอ สปจ.สระบุรี อาจารย์มนู เพื่องฟู อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดมะขามเรียง สปอ.บ้านหมอ สปจ.สระบุรี อาจารย์ถวิล สวนขวัญ ครูใหญ่โรงเรียนวัดราษฎร์นริมิตร สปอ.บางปะอิน สปจ.พระนครศรีอยุธยา อาจารย์สมหวัง สมบูรณ์ ครูใหญ่โรงเรียนราษฎร์ร่วมใจ สปอ.บางปะอิน สปจ.พระนครศรีอยุธยา อาจารย์ปทีป ธารีจิตร อาจารย์ใหญ่โรงเรียนราษฎร์บำรุง สปอ.บางปะอิน สปจ.พระนครศรีอยุธยา อาจารย์สมกุล พรหมวิจิตร อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดท่าใหม่ สปอ.บางปะอิน สปจ.พระนครศรีอยุธยา Fade out	ดนตรี Sound Fade

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
และรายชื่อที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ศ.ดร.นิพนธ์ ศุภปรีดี	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์	ผู้อำนวยการกองแผนงาน กรมการศึกษานอกโรงเรียน
อาจารย์ชโลมใจ กิงการวัฒน์	ศึกษานิเทศก์ สปช.
อาจารย์วิริยะ บุญยะนิวาสน์	ศึกษานิเทศก์ สปช.
อาจารย์มนัส รอดทัศนาศ	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี
อาจารย์จิรารัตน์ ทองสุกดี	อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดเขาพระ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี
ดร.สมคิด พรหมจ้อย	อาจารย์ประจำสาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์นิภา น้ำแก้ว	ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี
อาจารย์ถวิล สวนขวัญ	ครูใหญ่โรงเรียนวัดราษฎร์นริมิตร สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม
เพื่อการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

.....

1. รศ. ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่	คณบดีศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. รศ. ดร.สมบัติ ชิตพงศ์	อาจารย์ประจำสำนักทดสอบทางการศึกษา และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
3. ดร.ชูศักดิ์ ชัมภลิจิต	ประธานสาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
4. นายอินยง ราชวงษ์	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี
5. นายถวิล สอนขวัณ	ครูใหญ่โรงเรียนราษฎร์นिरมิตร สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสัมภาษณ์

1. นายอินยง ราชวงษ์	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี
2. นางสาวแหวนไพสิน เย็นสุข	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

รายชื่อโรงเรียนที่ใช้ตรวจสอบประสิทธิภาพบุคลากรนิเทศทางไกล

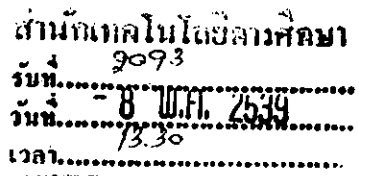
โรงเรียนที่ใช้ตรวจสอบ ครั้งที่ 1	โรงเรียนที่ใช้ตรวจสอบ ครั้งที่ 2
1. โรงเรียนวัดมะขามเรียง สปอ. บ้านหมอ 2. โรงเรียนบ้านหนองพันเรือ สปอ.บ้านหมอ	1. โรงเรียนวัดราษฎร์นริมิตร สปอ.บางปะอิน 2. โรงเรียนราษฎร์ร่วมใจ สปอ.บางปะอิน 3. โรงเรียนราษฎร์บำรุง สปอ.บางปะอิน 4. โรงเรียนวัดท่าใหม่ สปอ.บางปะอิน

รายชื่อโรงเรียนในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฉะเชิงเทรา
ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างทดลองชุดนิเทศทางไกลภาคสนาม

กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
1. โรงเรียนบ้านชันน้อยได้สามัคคี 2. โรงเรียนหนองตอตะเคียน 3. โรงเรียนบ้านหนองเอี้ยว 4. โรงเรียนบ้านหลังเขา 5. โรงเรียนวัดสวนทองรวมมิตร 6. โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 68 (วัดเหวลาด) 7. โรงเรียนบ้านเขานมนาง 8. โรงเรียนบ้านคลองม่วงเหนือ 9. โรงเรียนบ้านชันน้อยเหนือ 10. โรงเรียนบ้านลำพญากลาง 11. โรงเรียนบ้านชันกระดาน 12. โรงเรียนบ้านชันขาม 13. โรงเรียนบ้านชันสนุ่น 14. โรงเรียนบ้านโป่งเกตุ 15. โรงเรียนวัดมวกเหล็กใน 16. โรงเรียนนิคมสร้างตนเองเลียงโคนม	1. โรงเรียนบ้านคลองไทร 2. โรงเรียนบ้านหนองโป่ง 3. โรงเรียนบ้านหนองผักหนอก 4. โรงเรียนวัดปากคลอง 5. โรงเรียนบ้านชันดินคำ 6. โรงเรียนบ้านโป่งไทร 7. โรงเรียนบ้านลำสมพุง 8. โรงเรียนบ้านหนองมะคำ 9. โรงเรียนบ้านชันปลาเก้ง 10. โรงเรียนบ้านเขาไม้เกวียน 11. โรงเรียนบ้านชันพริก 12. โรงเรียนบ้านถ้ำสะพานหิน 13. โรงเรียนวัดบ้านหมาก 14. โรงเรียนวัดมวกเหล็กนอก 15. โรงเรียนบ้านท่าพลู

ภาคผนวก ข

หนังสือขออนุญาตนำเทปโทรทัศน์
ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มาประกอบชุดการนิเทศทางไกล

☐ บทความที่ใช้ซ้ำ

W.A. 2539 / 573 h

ภาคผนวก ฅ
แผ่นพับและเอกสาร
ประกอบการนิเทศทางไกล

การสร้างแรงจูงใจ

การจูงใจ คือการชักนำหรือเกื้อหนุน
เพื่อให้ผู้อื่นเห็นตาม

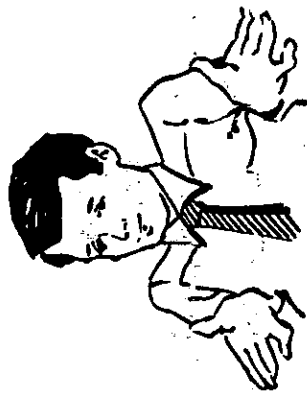
การจูงใจมีความเกี่ยวเนื่องกับการสร้าง
มนุษยสัมพันธ์เป็นอย่างมากเพราะการสร้าง
มนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานเป็นกระบวนการ
การจูงใจให้คนทำงานร่วมกัน โดยมี
จุดมุ่งหมายที่จะทำให้งานดำเนินไปด้วยดี
และบรรลุเป้าหมายที่ยอมรับร่วมกัน

สาเหตุที่จะทำให้เกิด ความไม่

พึงพอใจ มี 5 ประการ คือ

1. ความเบื่อหน่ายต่อการปฏิบัติงาน จะ
แก้ไขได้โดยการสับเปลี่ยนหน้าที่การสอน
การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา
เกี่ยวกับเนื้อหาและวิชาการใหม่ๆ
2. การจัดจูงหวะ เช่น เปิดเสียงตามสาย
ขณะทำการสอน การเขียนชั้นเรียน เป็นต้น
วิธีการแก้ไข เช่น จัดตารางการประกาศ
การประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนวันละครั้งเป็น
อย่างมาก ให้การอบรมครูเกี่ยวกับการบริหาร
ชั้นเรียน เป็นต้น
3. การมอบหมายงานไม่ตรงกับความรู้
ความสามารถและความสนใจ แก้ไขได้โดย
ฝึกอบรมครูให้มีความสามารถ และชำนาญ
ทำการตรวจสอบคุณสมบัติของครูแล้วทำการ
มอบหมายงานใหม่

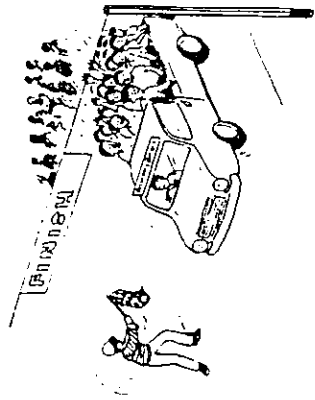

4. การขาดอุปกรณ์ แก้ไขได้โดยการหา
แหล่งทรัพยากรอื่น การจัดตั้งงบประมาณให้
สอดคล้องกับความต้องการหรือใช้ทรัพยากร
ร่วมกัน

5. การปฏิบัติงานกับนักเรียนที่มีปัญหา
แก้ไขได้โดยให้กำลังใจ ให้เวลาออกแ
ครุมากขึ้น หรือให้ผู้เชี่ยวชาญมาช่วยนิเทศ
และแนะนำ

การจูงใจผู้ร่วมงาน การปฏิบัติดังนี้

1. ควรเปิดให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและกำหนดแผนหรือนโยบาย
2. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน เช่น การรับประทานอาหารร่วมกัน เป็นต้น
3. ยกย่องชมเชย ประกาศเกียรติคุณ หรือมอบรางวัลแก่ผู้ปฏิบัติงานได้ดี
4. มอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถและความสามารถ
5. ให้อิสระในการทำงาน และควรใช้จิตวิทยาผู้ใหญ่มากกับการทำงาน

การจูงใจให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมโครงการนิเทศภายในโรงเรียนด้วยความเต็มใจต้องให้ครูมีความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของโครงการนิเทศ โดยเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน และโครงการผู้นิเทศต้องจัดกิจกรรมการนิเทศเพื่อปรับปรุงหรือส่งเสริมการเรียนการสอนเท่านั้น ไม่ควรใช้เป็นข้อมูลในการประเมินการทำงานของครู จะทำให้เกิดความไว้วางใจและยอมรับการนิเทศ ผู้นิเทศต้องยกย่องชมเชยครูเมื่อเห็นว่าครูปฏิบัติหน้าที่บรรลุดูจุดมุ่งหมายของการนิเทศที่วางไว้

การสร้างแรงจูงใจ

การสร้างมนุษยสัมพันธ์

มนุษยสัมพันธ์เป็นเรื่องของการศึกษาจิตใจของคนให้มาติดต่อกันเกี่ยวข้องและเข้ากันได้ด้วยดี

การนิเทศหลายรูปแบบ เช่น การนิเทศแบบคลีนิก การนิเทศแบบมนุษยนิยม เป็นต้น ขั้นตอนแรกของการนิเทศแต่ละแบบ เน้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ

วิธีสร้างมนุษยสัมพันธ์ ที่ใช้กันทั่วไป ในงานนิเทศมีดังต่อไปนี้

1. การให้ความร่วมมือ ให้ผู้ร่วมงานมีโอกาสเสนอความคิดเห็น มีหน้าที่รับผิดชอบในงานของกลุ่ม ทั้งครูและผู้นิเทศจะต้องร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน
2. มีอธิบายที่หน้าตาบ ประคบด้วยลักษณะที่สุภาพ สง่างาม เป็นมิตร ไม่โกรธง่าย มีอารมณ์ขัน มีความรู้ลึกไวต่อสังคมยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น
3. สร้างรอยยิ้มบนใบหน้า เพราะการยิ้มเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องการ และเป็นการสร้างบรรยากาศแห่งความสัมพันธ์
4. วิธีการประชาธิปไตย การประชุมปรึกษาหารือทุกครั้ง ต้องให้ทุกคนมีโอกาสวางแผนด้วย อย่างสม่ำเสมอการทำงานร่วมกันเป็นทีม คือเป้าประสงค์ของการนิเทศ

5. มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ ผู้นิเทศต้องวางตัวเสมือนเป็นเพื่อนกับครู หลีกเลี่ยงการตี การวิพากษ์วิจารณ์ ควรรักษาความลับของเพื่อนครู ขณะเดียวกันผู้นิเทศควรทำหน้าที่ปรับปรุงส่งเสริมให้ครูมีจรรยาบรรณในวิชาชีพด้วย

6. การให้ความเห็นอกเห็นใจ ผู้นิเทศต้องแสดงให้ครูเห็นว่าตนเป็นผู้เห็นอกเห็นใจครูเสมอ พร้อมทั้งจะช่วยเหลือและให้อภัยเมื่อผิดพลาด

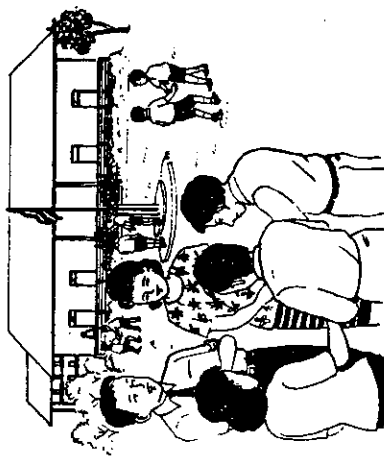
7. ให้เกียรติและยอมรับนับถือ เคารพในคุณค่าของความเป็นคนของแต่ละบุคคล

8. การใช้เหตุผลและปัญญา การใช้ทฤษฎีแห่งเหตุผลให้เกิดประโยชน์ จะต้องเป็นผู้ใจกว้าง ปรารถนาจะแสวงหาความจริง และใช้เวลาพิจารณาในการแสวงหาความถูกต้อง

9. มีความเข้าใจในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล พยายามทำความเข้าใจและปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้

10. ยึดหลักสายกลาง และการประสานประโยชน์ ความขัดแย้งมักเกิดจากการตั้งเกินไปโดยไม่ยืดหยุ่นและไม่ปรับตัวเข้าหากัน

11. มีความขยันขันแข็งในการปฏิบัติงาน จะทำให้ผู้รับการนิเทศเกิดความศรัทธา

การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมกันพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นการฝึกทักษะการสร้างมนุษยสัมพันธ์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับผู้นิเทศภายในโรงเรียน

การสร้างมนุษยสัมพันธ์

การวิจัยในชั้นเรียน

ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะจัดทำโดยสถาบันการศึกษาที่เปิดระดับบัณฑิตศึกษาหรือเป็นผลงานของหน่วยงานทางการศึกษาส่วนหนึ่ง แต่ผลการวิจัยเหล่านั้นมักจะไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในระดับโรงเรียนได้เพราะไม่สอดคล้องกับปัญหาของโรงเรียน

จากเหตุผลดังกล่าว จึงมีแนวโน้มว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนจะมีบทบาทในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลโดยตรงประเด็นมีผลให้เกิดการพัฒนาและนำไปปฏิบัติได้ทันทั่วทั้งเป็นการส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนที่เกิดจากการปฏิบัติจริง มุ่งแก้ปัญหาเฉพาะเรื่อง ให้ความสำคัญทางการปฏิบัติมากกว่าการสร้างความรู้ใหม่

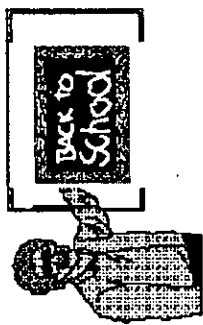
ขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียนใช้รูปแบบบันไดเวียน มีขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน ได้แก่การวางแผนการวิจัย (plan) การปฏิบัติ ตามแผน (act) การสังเกต (observe) การให้ข้อมูลย้อนกลับ(reflect) จากนั้นนำข้อมูลไปใช้สอนใหม่จนกว่าจะได้ผลเป็นที่พอใจ

ขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียน เทียบ
ได้กับขั้นตอนการแก้ปัญหา ดังนี้

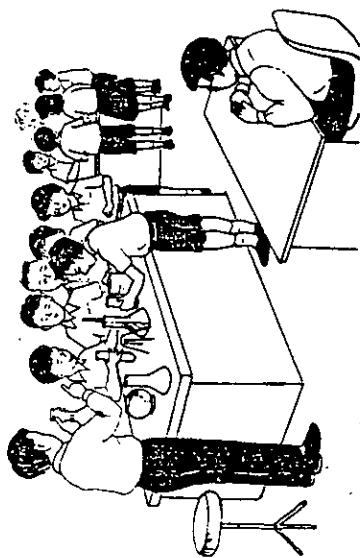
1. ระบุข้อสงสัย ข้อขัดข้อง ปัญหา
ที่เกิดจากนักเรียน การเรียนการสอนในและ
นอกห้องเรียนตลอดจนปัญหาที่เกิดจากตัวครู
และเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เช่น นักเรียนผ่าน
จุดประสงค์น้อย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
นักเรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนบางวิชา
ความสามารถของนักเรียนด้านทักษะบาง
ประการต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เป็นต้น

2. เลือกปัญหาที่ความถี่ใจก่อน เป็นปัญหาที่สามารถทำการวิจัยได้ตามเงื่อนไขของเวลา แรงงาน สติปัญญา ความถนัดของตนเอง
3. แสวงหาคำตอบเบื้องต้น ได้จากการปรึกษาผู้รู้ การอ่าน การศึกษารายงาน ซึ่งจะให้ตั้งสมมุติฐานอันเป็นแนวทางนำไปสู่การหาคำตอบหรือการปฏิบัติต่อไป
4. กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติว่าจะทำอะไร เมื่อไร อย่างไรและกับใคร
5. ลงมือปฏิบัติ เป็นการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนหรือแผนงานที่วางไว้ไปพร้อมกับงานประจำ เช่น การสังเกต การให้ความสนใจ การสัมภาษณ์ การให้เวลาเพิ่ม โดยมีการจดบันทึกเป็นระยะๆ

6. สรุปเป็นช่วง ผู้วิจัยทำการสรุปสิ่งที่บันทึกไว้โดยสรุปเป็นตอน ๆ เปรียบเทียบผลวิจัยที่ได้กับผลก่อนการวิจัยแล้วประมวลดูว่าปัญหาที่เป็นอยู่เดิม ได้รับการแก้ไขหรือไม่ มากน้อยเพียงไร ข้อเสนอแนะยังคงค้างอยู่ ปัญหาของเด็กคนนี้หมดไปหรือไม่ ปัญหาที่ยังคงเกิดกับนักเรียนคนอื่นหรือไม่ จากนั้นก็ขยายวงไปยังเด็กคนอื่นในปัญหาเดิม

7. สรุปผลรวม เมื่อขยายวงไปสู่เด็กคนอื่นจนครบถ้วนก็สามารถเขียนสรุปผลตั้งแต่ขั้นที่ 1-6 ถือว่าเป็นการเขียนรายงานการวิจัย

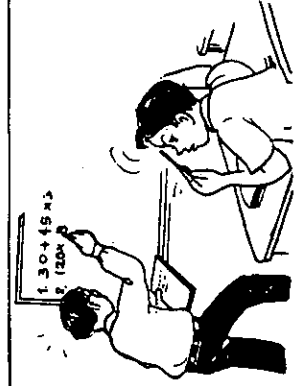
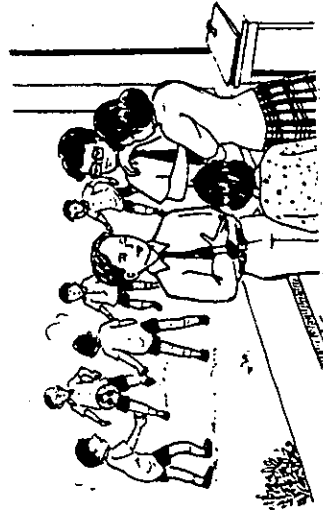

การวิจัยในชั้นเรียน

การนิเทศโดยกลุ่มเพื่อน

การนิเทศโดยกลุ่มเพื่อนมีสมมุติฐานว่า ครูจะได้รับการฝึกให้สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียน โดยมี ครูผู้ชำนาญช่วยฝึกซึ่งกันและกัน

การนิเทศโดยกลุ่มเพื่อนเป็นหนทางหนึ่งที่จะมอบอำนาจให้ครูได้ควบคุมตนเองให้เกิดความก้าวหน้าในวิชาชีพ การให้เกียรติและเห็นคุณค่าในการแสดงความคิดเห็นของครูจะทำให้ครูได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ให้ได้พัฒนาตนเองและได้ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

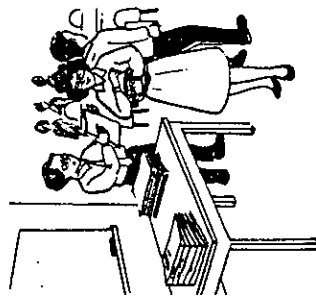
การนิเทศโดยกลุ่มเพื่อนมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. การฝึก ควรฝึกให้ครูผู้สอนสามารถปฏิบัติตามเทศตามรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งได้อย่างชำนาญ แต่กระบวนการที่นำมาใช้อาจยืดหยุ่นได้ เช่น การนิเทศแบบคลีนิกอาจข้ามขั้นตอนการประชุมก่อนการสังเกต หรือกำหนดให้เพื่อนครูทำการสังเกตเฉพาะพฤติกรรมที่บกพร่อง บางโรงเรียนอาจให้ครูสังเกตซึ่งกันและกันแล้วนำมาอภิปราย ขณะที่โรงเรียนอื่นอาจจะเริ่มต้นตั้งแต่การวางแผนร่วมกัน การสอนเป็นคณะ การพัฒนาหลักสูตร การใช้อุปกรณ์ร่วมกันและการแก้ปัญหาของกลุ่ม เป็นต้น

ในขั้นการฝึกนี้อาจเชิญผู้เชี่ยวชาญ

ภายนอกมาแนะนำหรือสาธิตเกี่ยวกับทักษะการสังเกต วิธีการบันทึกข้อมูล เทคนิคการประชุม ทักษะการแก้ปัญหา เป็นต้น

2. กำหนดตารางเวลา ควรกำหนดการสอนของครู โดยให้ครูมีเวลามากขึ้น เพราะเรื่องเวลามีความสำคัญมาก กล่าวคือ ถ้าโรงเรียนจัดให้มีการปฏิบัติการนิเทศแบบคลีนิก 6-8 ครั้งต่อครู 1 คนในหนึ่งปี ถ้าการนิเทศแต่ละครั้งประกอบด้วย ขั้นตอนการประชุมก่อนการสังเกต การสังเกตและการประชุมหลังการสังเกต ทุกขั้นตอนแล้วจะเห็นว่าต้องใช้เวลาในการนิเทศมาก ยังมีครูในโรงเรียนมากจะยังใช้เวลามากขึ้นด้วย ดังนั้น จึงควรเพิ่มเวลาให้แก่ครูมากขึ้น ซึ่งอาจใช้วิธีการทำโดย การจัดครูสอนแทน

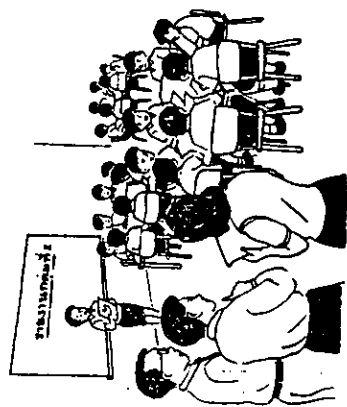
หรือจัดกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ในวิชาเดียวกัน

การจัดกลุ่มครูเพื่อให้มีทัศนคติของตนเองว่าจะเป็นกลุ่มเล็กประมาณ 2-3 คนเพราะการสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจกันจะสะดวก นอกจากนี้นี้ยังจะช่วยแก้ไขปัญหาระยะเวลาได้อีกด้วย

การจัดกลุ่มครูแบบใด ๆ ก็ตาม ถ้าได้ปฏิบัติตามทิศไปไ้ได้ระยะหนึ่งแล้ว หากเห็นว่าไม่เหมาะสมอาจมีการเปลี่ยนแปลงการจัดกลุ่มครูใหม่ได้เสมอ

3. การสนับสนุน ผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องอำนวยความสะดวกให้ครูที่มีทัศนคติตนเอง เช่น การจัดหาเครื่องมือการสังเกต แบบบันทึกต่างๆ รวมทั้งอธิบายวิธีใช้อย่างละเอียดแก่ครูเหล่านั้น

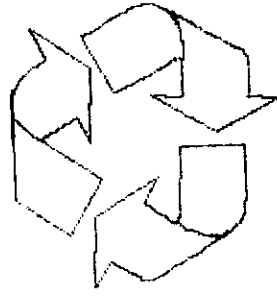
การควบคุมดูแล หรือติดตามการทำงานของครูเพื่อนครูที่มีทัศนคติเองอาจทำได้โดยให้เขียนรายงานการปฏิบัติการนิเทศ หรือผู้บริหารโรงเรียนอาจตรวจสอบข้อมูลจากกลุ่มครูที่ทำหน้าที่นิเทศทุก 2-3 สัปดาห์ ก็ได้

การนิเทศโดยกลุ่มเพื่อน

การนิเทศแบบบล็อก

การนิเทศแบบบล็อก เป็นกระบวนการ
สังเกตการสอนในห้องเรียนที่ดำเนินการอย่าง
มีระบบเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน
ของครู โดยที่ครูและผู้นิเทศร่วมมือกันอย่าง
ใกล้ชิดในการวางแผนการสอน การประเมิน
การจัดการสอน และการปรับปรุงแก้ไข
การสอนร่วมกัน หรือกับส่งเสริมให้ครู
สามารถนิเทศตนเองได้ในที่สุด

รูปแบบการนิเทศแบบคลีนิกของ โกลด์
แฮมเมอร์ มีขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอนดังนี้

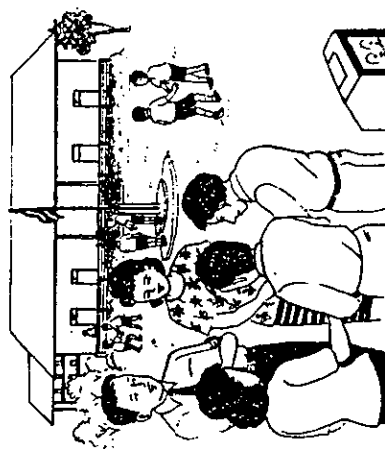
1. การประชุมก่อนการสังเกต เป็นการ
สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศกับครูให้
ร่วมวางแผนการสอนและการสังเกตการสอน
ร่วมกัน ขึ้นนี้อาจมีการแสดงบทบาทสมมติ
ซึ่งเป็นการซ้อมการจัดการเรียนการสอนที่
เป็นปัญหา เพื่อให้การสอนที่จะเกิดขึ้นเป็น
ไปด้วยดี ทั้งร่วมกันปรับปรุงแผนการสอน
ของครูให้ดีขึ้น

2. การสังเกตการสอน ผู้นิเทศทำการ
สังเกตการสอน บันทึกข้อมูลให้ถูกต้องและ
เพียงตรงด้วยเครื่องมือที่ตกลงกันไว้ ข้อมูล
นี้จะนำไปใช้ในการปรับปรุงการสอนของครู
เท่านั้นจะไม่นำมาใช้เพื่อประเมินการสอน
ของครู

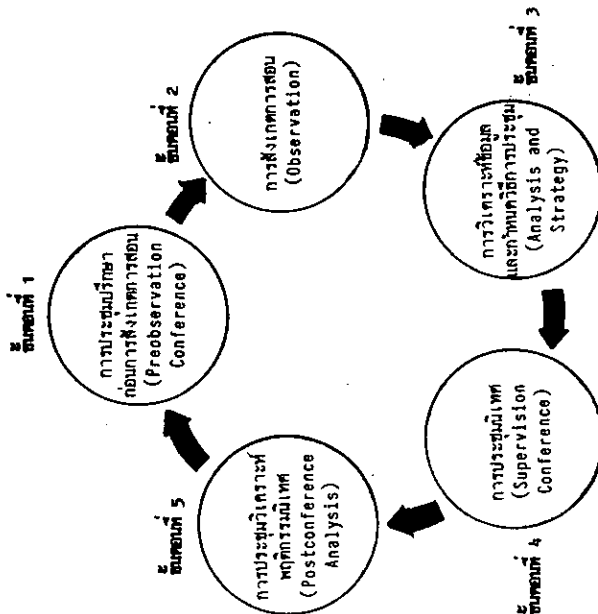
3. การวิเคราะห์และกำหนดยุทธวิธี
ในขั้นตอนนี้มีจุดหมาย 2 ประการ คือ
ประการแรก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจาก
การสังเกตให้เป็นระบบ เข้าใจง่ายและนำ
ไปใช้ได้สะดวก ประการที่สอง กำหนด
ยุทธวิธี เป็นการวางแผนการนิเทศ เช่น จะ
ประชุมเรื่องอะไร ใช้ข้อมูลใด มีจุดประสงค์
อะไร จะเริ่มต้นและจบอย่างไรและใครจะ
ต้องทำอะไรบ้าง เป็นต้น

4. การประชุมนิเทศ เป็นการนำเสนอ ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการสอน เพื่อหา ข้อสรุปในการแก้ปัญหาและปรับปรุงการจัด การเรียนการสอนร่วมกัน

5. การวิเคราะห์หลังการประชุม เป็น การวิเคราะห์การนิเทศทั้งกระบวนการตั้งแต่ ขั้นที่ 1-4 เพื่อประเมินกระบวนการนิเทศแล้ว นำข้อมูลมาปรับปรุง และพัฒนาเทคนิค การนิเทศให้ดียิ่งขึ้น

โดยสรุป การนำรูปแบบการนิเทศแบบ คลินิกของ โกลด์แฮมเมอร์มาใช้จำเป็นต้องมี ทักษะที่สำคัญอย่างน้อย 2 ประการ คือ ประการแรกต้องมีทักษะการการประชุมนิเทศ ประการที่สองต้องมีทักษะในการสังเกต การสอน (ทักษะทั้ง 2 ประการจะได้นำเสนอ ในโอกาสต่อไป)

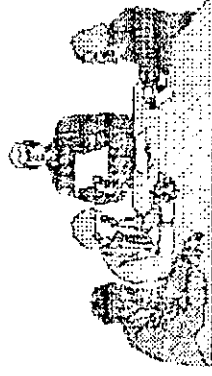
การนิเทศแบบคลินิก

รูปแบบการประชุมในเขต

สันเตอร์(1980) กำหนดรูปแบบการประชุม
นเขต เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของ
ครูไว้ 5 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบ A ใช้ในกรณีที่ครูไม่ทราบถึง
วิธีการจัดการสอนที่ดี หน้าที่ของผู้ปกครองต้อง
ชี้แนะและอธิบายว่าวิธีสอนใดจะเหมาะสมและมี
ความเหมาะสมอย่างไร เพื่อให้ครูสามารถจดจำ
และนำไปปฏิบัติได้

2. รูปแบบ B ผู้นิเทศต้องใช้คำถามนำแก่ครู
ให้ครูมีทางเลือกที่เหมาะสมกับความถนัดของตน
แนะนำยุทธวิธีให้ครูได้พัฒนาการเลือก และชี้ให้
เห็นว่าทางเลือกที่เคยมีประสิทธิภาพในกรณี
หนึ่งอาจมีประสิทธิภาพน้อยไปอีกกรณีหนึ่ง

3. รูปแบบ C เป็นการสนับสนุนให้ครู
สามารถชี้จุดเด่นจุดด้อยเกี่ยวกับการจัดการเรียน
การสอนของตน อภิปรายและหาทางแก้ไขปัญหา
ด้วยตนเอง โดยมีผู้นิเทศคอยช่วยเหลือให้ครูรู้จัก
การประเมินตนเอง

4. รูปแบบ D ในกรณีที่ครูไม่มีความเด่นชัด
ว่าวิธีสอนแบบใด ไม่มีประสิทธิภาพ ผู้นิเทศต้อง
สาธิตและอธิบายได้ว่าอะไรผิดพลาดแล้วเสนอ
ทางเลือกใหม่ หรือในกรณีที่ครูใช้วิธีสอนที่มี
ประสิทธิภาพอยู่แล้วผู้นิเทศอาจเสนอแนะ

ทางเลือกดีกว่าให้ครูได้มีโอกาสเลือก จะทำให้
พฤติกรรมการสอนของครูดีขึ้นอีก

5. รูปแบบ E เป็นการพัฒนาการสอนของครู
ดีเด่นให้สูงขึ้นอีกด้วยตนเอง โดยการเลือกให้รับ
ผิดชอบโครงการใหม่ๆ ใดๆ เกี่ยวกับการสอน
ให้เป็นภาระอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นผู้นิเทศให้
ช่วยเหลือทูลถ้อย ปรึกษาหารือหาปัญหาในสถาน
การณ์ใหม่ๆ และเปิดโอกาสให้ครูได้เรียนรู้
เกี่ยวกับการสอนของครูดีเด่น ดังนั้นการ
ประชุมรูปแบบนี้จะยิ่งครูผู้ดีเด่นเป็นหลักสำคัญ

□□เทคนิคการประชุมในเทค□□

ไคตส์แเวเตเตอร์ (1981) เสนอเทคนิค
การประชุมในเทค ไว้ดังนี้

1. การสร้างบรรยากาศ เป็นการสร้างความคุ้นเคย ความสัมพันธ์ ความรู้สึกที่ดีต่อกัน
2. การตั้งเป้าหมาย มีการวางแผนให้เวลาเตรียมการและดำเนินการให้เป็นไปตามแผนนั้น
3. การตั้งคำถาม เพื่อเปิดประเด็นอภิปรายคำถามที่ดีควรสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมการสอนของครูที่ได้จากการสังเกต

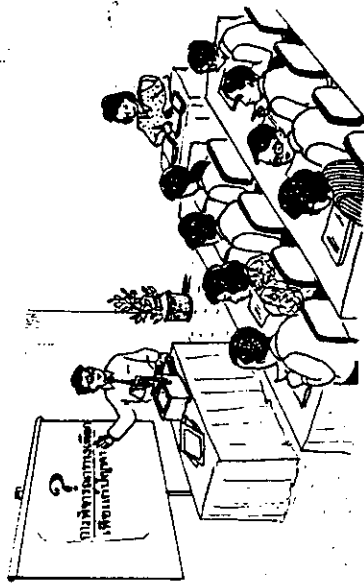
4. การวิพากษ์วิจารณ์ เป็นกระจกส่องให้เห็นถึงพฤติกรรมของตนเอง เพื่อให้ครูได้ตรวจสอบได้ตรงจุด ต้องใช้เทคนิคในการวิจารณ์ โดยเน้นการบรรยายสภาพมากกว่าการประเมินครู

5. การยกย่องชมเชย เป็นการสร้างบรรยากาศการประชุมในเทคประการหนึ่ง แต่ต้องทำให้ตรงกับที่ครูปฏิบัติจริง ต้องไม่พูดเกินจริง

6. การสื่อสารด้วยท่าทาง สะท้อนให้เห็นทัศนคติที่เป็นจริงของผู้แสดง โดยที่ผู้แสดงออกอาจไม่รู้ตัว เช่น ผู้มีทัศนคติมาพิถายขณะประชุม นิสัยบ่อย ๆ จะทำให้ครุคิดว่าผู้มีทัศนคติไม่สนใจการประชุมอย่างจริงจัง เป็นต้น

7. การสื่อสารแบบสมมูล เป็นการสื่อสาร 2 ทาง ที่ผู้มีทัศนคติต้องปฏิบัติตนเป็นผู้ฟังที่ดี ปล่อยให้ครุพูดตามที่สนใจ โดยที่ผู้มีทัศนคติแต่เนิ่นๆ

8. การสรุป โดยปกติเกี่ยวข้องกับสรุปหัวข้อและการทบทวนข้อตกลงร่วมกัน โดยเฉพาะเรื่องที่มีเป้าหมายเกี่ยวกับการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

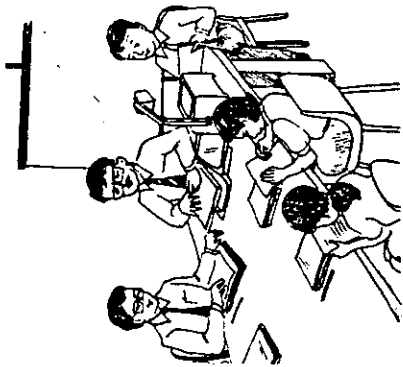

รูปแบบและเทคนิค การประชุมในเทค

การกำกับ ดูแลการนิเทศ ภายในโรงเรียน

ตามร่างแผนการศึกษาแห่งชาติ
ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 กล่าวถึง
การปฏิรูประบบการบริหารและการจัด
การศึกษาไว้ว่าจะมุ่งปรับเปลี่ยนแนวคิด
เกี่ยวกับการบริหาร และการจัดการ
ของรัฐบาลเพื่อให้การจัดการศึกษามี
อิสระและเสรีมากขึ้น มีการปรับเปลี่ยน
การตัดสินใจจากกรมในส่วนกลางให้
เป็นการตัดสินใจของ ท้องถิ่น

ดังนั้นระบบการนิเทศการศึกษาซึ่งมีผู้
บริหารและศึกษานิเทศก์ในระดับอำเภอ
จังหวัดและระดับชาติจึงมีงานจะต้องลดบทบาท
ในการนิเทศ กำกับ ดูแลการนิเทศการเรียนรู้

การสอนลง โดยให้เป็นหน้าที่ของโรงเรียน
ทำการนิเทศ กำกับดูแลตนเอง จากเหตุผลนี้
การนิเทศ กำกับ ดูแลจึงเป็นกระบวนการ
ทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียน และ
ครูผู้สอน ซึ่งเป็นบรรยากาศประชาธิปไตย
โดยมีเป้าหมายส่งเสริมคุณภาพการศึกษาไม่
ให้ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

นอกจากนี้ การนิเทศ กำกับ ดูแลการ
ยืดยืดหลักการศึกษา 6 ประการ คือ

1. ควรเป็นกระบวนการทำงานร่วมกัน
กล่าวคือ ทำเป็นขั้นตอนที่มีความต่อเนื่องไม่
หยุดนิ่ง และมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันใน
หมู่ผู้ปฏิบัติงาน
2. มีเป้าหมายส่งเสริมคุณภาพของ
นักเรียนโดยดำเนินงานผ่านครูและผู้เกี่ยวข้อง
3. เน้นบรรยากาศประชาธิปไตยได้แก่
การเคารพในบุคคล เปิดโอกาสให้มีความ
ร่วมมือ ตัดสินใจดำเนินการโดยหมู่คณะ
4. เน้นหลักวิทยาศาสตร์ดำเนินการ
อย่างมีขั้นตอน การตัดสินใจดำเนินการ ควร
ได้มาจากการรวบรวม และสรุปผลจากข้อมูล
อย่างเป็นปรนัย ถูกต้องและเชื่อถือได้

5. มีความถูกต้องตามหลักวิชา เป็นไปตามวัตถุประสงค์ กำนियม นโยบาย หรือกฎเกณฑ์ของเรื่องนั้น ๆ

6. เป็นการสร้างสรรค์ มีการส่งเสริมความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคล โดยจัดสภาพแวดล้อมให้เกิดความคล่องตัวในการทำงานให้มากที่สุด

ผู้บริหารโรงเรียนควรเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้ตรวจตรา และการประเมินผลการทำงานของครูมาเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ กระตุ้นและจูงใจให้ครูผู้รับการนิเทศปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ จนบรรลุเกณฑ์นั้นได้ตามระยะเวลาที่กำหนด การที่ผู้บริหารได้ร่วมแก้ไขปัญหาวรร่วมตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมการนิเทศกับครู นอกจากจะทำให้มีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อกัน เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่าง

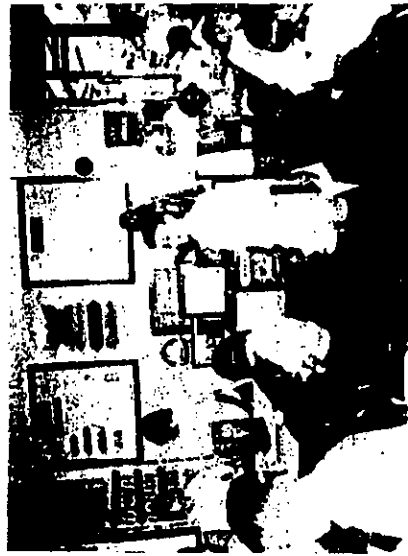
ผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ หรือระหว่างผู้บริหารกับครูผู้สอนแล้ว ยังจะทำให้ผู้บริหารได้ทราบความก้าวหน้าของโครงการนิเทศไปทางลัดด้วย

การกำกับ ดูแล การนิเทศภายในโรงเรียน

การสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน

การจัดสภาพแวดล้อมให้สะดวกปลอดภัย และเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน จะทำให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตที่ดี มีความตั้งใจและใช้เวลาในการเรียนเต็มที่ อันจะส่งผลให้การเรียนรู้ของนักเรียนดีขึ้น

บรรยากาศการเรียนการสอนแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ บรรยากาศทางกายภาพ และ บรรยากาศทางจิตใจ

1. บรรยากาศทางกายภาพ หมายถึงสิ่งแวดล้อมที่มองเห็นได้ เช่น

1.1 ห้องเรียนมีสีสันน่าดู สีสันของห้องเรียนจะส่งผลกระทบต่ออารมณ์และเจตคติ สีที่บางสีทำให้เกิดความหงอยเหวา บางสีทำให้เกิดความหาวกระแวง วิธีแก้ควรหาสิ่งปิดทับ เช่น รูปภาพ แผนภูมิหรือผลงานของนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้สีสันไม่แก่ห้องเรียนได้

1.2 ที่ว่าง ผู้บริหารหรือครูควรแบ่งพื้นที่ในการปฏิบัติกิจกรรมที่แตกต่างกันเพื่อสะดวกแก่การควบคุมดูแลและการปฏิบัติงาน เช่น แยกห้องที่ใช้เสียง ซึ่งอาจเป็นห้องดนตรี ให้ห่างจากห้องที่ใช้ความคิด ที่ต้องการความเงียบสงบอย่างห้องคณิตศาสตร์ เป็นต้น

1.3 จัดห้องเรียนให้มีแสงสว่าง และอุณหภูมิที่เหมาะสม ให้อากาศในห้องถ่ายเทได้ดี

1.4 ห้องเรียนต้องสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย ถูกสุขลักษณะ น่าอยู่

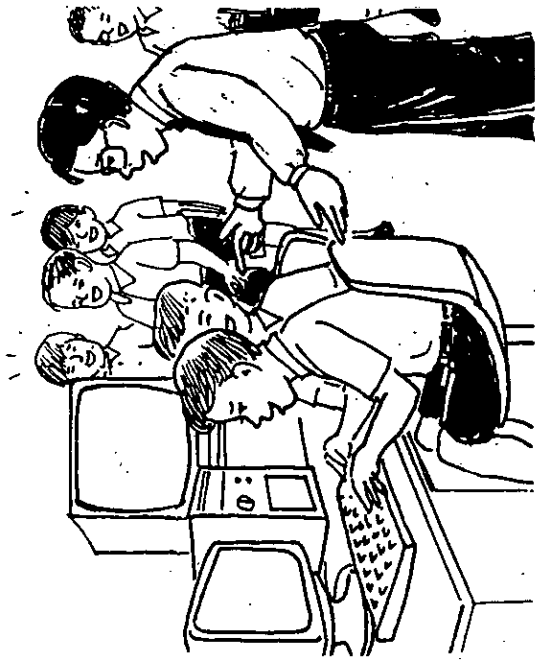
1.5 อุปกรณ์การเรียน เช่น เครื่องฉายจอภาพ กระดานดำ และสื่อต่าง ๆ เป็นต้น ต้องตรวจสอบให้อยู่ในสภาพดี พร้อมที่จะใช้งานได้

1.6 การจัดโต๊ะเรียนรูปแบบต่างกัน จะสนองการทำงานของนักเรียนไม่เหมือนกัน เช่น จัดโต๊ะเป็นแถวจะเน้นความเป็นระเบียบของนักเรียนแต่มีพื้นที่ในการปฏิบัติกิจกรรมน้อย การจัดโต๊ะเป็นวงกลมขนาดใหญ่จะทำให้สามารถจัดกิจกรรมกลางวงกลมได้ดี ถ้าจัดโต๊ะแบบเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 ตัว จะช่วยให้นักเรียนปฏิบัติงานกลุ่มได้ดี เป็นต้น

1.7 บรรยากาศนอกห้องเรียน เช่น
 ความเป็นระเบียบและความสะอาดของอาคาร
 เป็นสิ่งจำเป็นที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ด้าน
 อนามัยและความปลอดภัยของนักเรียน
 รอบบริเวณควรปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่นซึ่งใช้เป็น
 ที่พักผ่อน หรือวางม้านั่งเป็นที่ทำงานของ
 นักเรียนได้ สวมควรปลูกหญ้าเพราะสีเขียว
 ทำให้สบายตาและอารมณ์สดชื่น สิ่งหักพัง
 รอบโรงเรียนควรหาทางกำจัดเพราะนักเรียน
 เมื่อเห็นแต่สิ่งหักพังก็จะไม่ตั้งใจเสวยรสหรือ
 ชอบทำลายได้ แอ่งน้ำที่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์
 ยุงควรกำจัดเสีย ห้องน้ำ ห้องส้วมควรรักษา
 ให้สะอาด ปราศจากกลิ่นเหม็น เป็นต้น

2. บรรยากาศทางจิตใจ เป็นบรรยากาศ
 ทางจิตวิทยา เน้นความสัมพันธ์ระหว่าง
 นักเรียนกับครูผู้สอน การเปิดใจ การไว้วางใจ
 การสื่อสารที่ดีและการให้การสนับสนุนครูผู้
 ปฏิบัติงานจะส่งผลให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดี มี
 ความพอใจในงานที่ปฏิบัติและปรับปรุง
 พฤติกรรมตนเองได้เป็นอย่างดี โรงเรียนที่
 เน้นปรัชญามนุษนิยม นอกจากนักเรียนจะ
 รวมมือกัน และก่อให้เกิดวินัยในตนเองแล้ว
 ยังทำให้ครูร่วมกันทำงาน ครูมีจริยธรรมสูง
 ขึ้น สนุกสนานกับความสำเร็จของงาน อันจะ
 ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างครู
 ด้วยกัน ซึ่งจะมีผลต่อการสอนและต่อความรู้
 ของครูโดยตรง นอกจากนี้ครูควรเป็นมิตรกับ
 นักเรียนทั้งในและนอกชั้นเรียน เปิดโอกาส
 ให้ผู้เรียนซักถามในเรื่องการเรียนและช่วยแก้
 ปัญหาส่วนตัวที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนด้วย

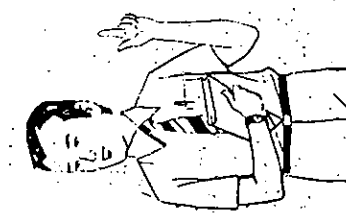

การสร้างบรรยากาศ การเรียนการสอน

ภาวะผู้นำทางการสอน

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของโรงเรียน คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียน บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

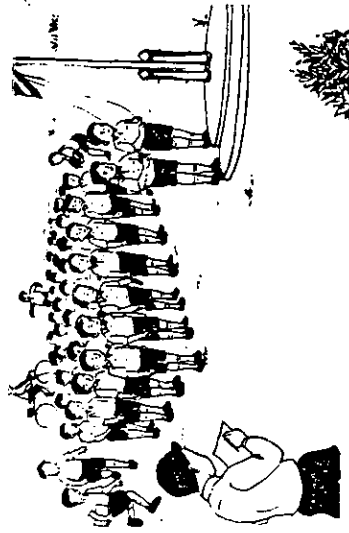
ผู้บริหารโรงเรียนต้องฝึกทักษะความเป็นผู้นำทางการสอน เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้นำทางการสอน หมายถึง ผู้ที่ใช้ศิลปะและความสามารถในสื่อสาร ให้ครูเกิดความเชื่อมั่นศรัทธา และสนใจให้ครูร่วมมือดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพด้วยความเต็มใจ

โดยลักษณะทั่วไปผู้นำต้องเชื่อมั่นในตนเอง อดทนและตั้งใจทำงานสูง เป็นผู้มองการณ์ไกล สามารถคิดและสื่อสารความคิด มีความรักใคร่เมตตาเชื่อถือศรัทธาต่อผู้ร่วมงาน เป็นผู้มีศีลธรรม ต้องมีความเฉลียวฉลาด มีความรู้ดี กระฉับกระเฉงว่องไวทั้งการคิดและการกระทำ เป็นบุคคลกล้าหาญ สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสังคมได้ดี นอกจากนี้ผู้นำที่ดีจะต้องเป็นผู้มีสุขภาพจิตที่ดี กล่าวคือ มีความรักใคร่ชอบในงานทั้งส่วนตัวและสังคม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กระตือรือร้น หาก

มีปัญหาจะพยายามแก้ปัญหาเหล่านั้น อย่างไม่หยุดยั้ง อดทนอดกลั้นต่อความกดดันและความผิดหวังต่าง ๆ รู้จักนำข้อผิดพลาดมาปรับปรุงแก้ไขตนเองและดำเนินชีวิตด้วยใจที่เบิกบานสงบสุข

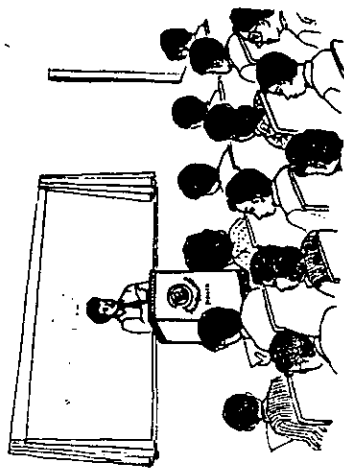
ผู้นำทางการสอนนอกจากจะมีลักษณะ
ความเป็นผู้นำโดยทั่วไปแล้ว ยังต้องมี
ลักษณะเพิ่มเติม ดังนี้

1. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวิชาการ
ด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการจัดการเรียน
การสอนให้ทันต่อเหตุการณ์เสมอ
2. ติดตามนโยบายการจัดการศึกษา
และนวัตกรรมใหม่ ๆ ในวงการศึกษา ทำการ
อ่าน เขียน พูด คิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่
ควรจะเป็นและทำการเผยแพร่ความรู้ความคิด
ที่เป็นประโยชน์ นั้น ๆ ต่อสาธารณชน

โดยสรุป ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำทาง
การสอน นอกจากจะฝึกตนเองให้มีลักษณะ
ความเป็นผู้นำโดยทั่วไปแล้วยังต้องมีบทบาท
และหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่
สำคัญ ๆ ได้แก่ การวางแผน การวางแผน
หรือโครงการ การพัฒนาหลักสูตรและพัฒนา
บุคลากร การสื่อสาร การตัดสินใจ การนิเทศ
การสอน การสร้างบรรยากาศทางการสอน
และการประเมินผล

ภาวะผู้นำทางการสอน

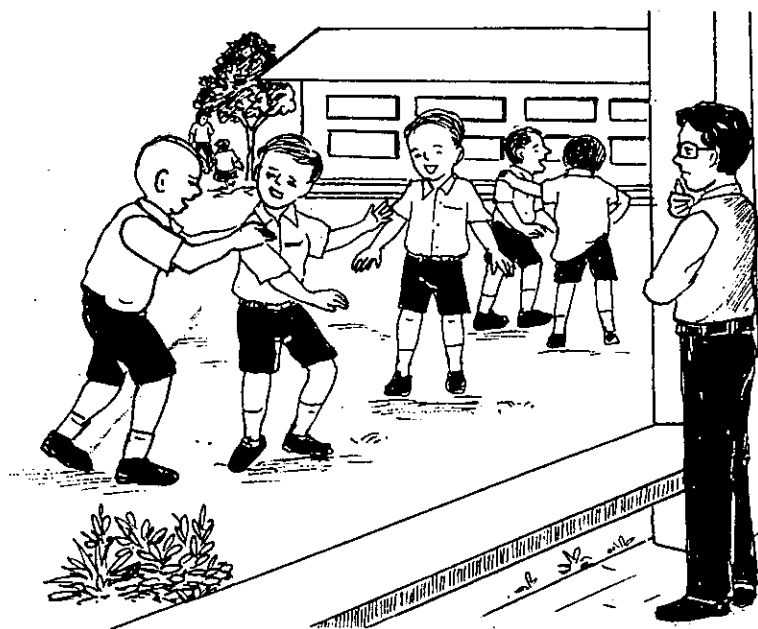

ชุดการนิเทศทางไกล

เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียน
ด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน

หน่วยที่ 1

เรื่อง การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

โดย นายแสน สมนึก

นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

คำนำ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียนพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ส่วนใหญ่ปฏิบัติการณ์เทศภายในโรงเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เนื่องมาจากมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานหลายประการ ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนขาดความมั่นใจที่จะดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้จัดทำชุดการนิเทศทางไกลเพื่อช่วยเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ให้แก่ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการนิเทศภายในโรงเรียนแนวทางหนึ่ง ซึ่งชุดการนิเทศทางไกลนี้มีทั้งหมด 6 หน่วย (มีวิดีโอทัศน์ เทปเสียงและแผ่นพับประกอบ) ดังนี้

หน่วยที่ 1 การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

หน่วยที่ 2 การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

หน่วยที่ 3 การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา

หน่วยที่ 4 การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา

หน่วยที่ 5 การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

หน่วยที่ 6 การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน

ผู้ศึกษาควรศึกษาชุดการนิเทศทางไกลทั้ง 6 หน่วย อย่างต่อเนื่องและควรทดลองปฏิบัติจริง จะทำให้สามารถดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

แสน สมนึก

นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สารบัญ

	หน้า
คำแนะนำการใช้ชุดนิเทศทางไกล	1
แนวคิด	2
วัตถุประสงค์	2
แบบทดสอบก่อนการศึกษาคูคณินเทศทางไกล	3
การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา	4
ขั้นตอนการระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา	4
การจัดเกลาปัญหา	5
การตั้งชื่อปัญหา	11
การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา	12
ตารางประเมินความสำคัญของปัญหา	13
แบบทดสอบหลังการศึกษาคูคณินเทศทางไกล	15
เฉลยแบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษา	15
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	

คำแนะนำการใช้ชุดนิเทศทางไกล

ในการศึกษาชุดนิเทศทางไกล โปรดปฏิบัติตามคำแนะนำดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด วัตถุประสงค์ให้เข้าใจแจ่มชัด
2. ทำแบบทดสอบก่อนการศึกษา
3. ศึกษาชุดนิเทศทางไกลตามลำดับ
4. ทำแบบทดสอบหลังการศึกษา
5. ทดลองปฏิบัติจริง
6. ประเมินความรู้ ความเข้าใจ จากผลการปฏิบัติ

แนวคิด

การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เป็นสภาพปัจจุบันของเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ค่านิยม เป้าหมาย หรือความต้องการความสำเร็จของงาน ถ้าข้อมูลที่เป็นสภาพปัจจุบันต่ำกว่าเกณฑ์ เป้าหมายหรือความต้องการ แสดงว่าเรื่องนั้น ๆ เป็นปัญหาที่ต้องแก้ไข แต่ถ้าสภาพปัจจุบันสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอาจจะต้องมีความคาดหวังให้พัฒนาต่อไป

หัวข้อปัญหาหรือความต้องการพัฒนาที่ได้ในขั้นตอนนี้อาจมีมากเกินไปถ้าลงทรัพยากรจึงควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหา เพื่อช่วยให้ดำเนินการแก้ไขที่ละปัญหาตามลำดับได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้ศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา ตลอดจนสามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหา เพื่อเลือกปัญหามาดำเนินการแก้ไขได้อย่างมีเหตุผล

แบบทดสอบก่อนการศึกษาคูณิเทศทางไกล

1. ปัญหาที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร
 - ก. สามารถวิเคราะห์หาสาเหตุได้
 - ข. สามารถแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว
 - ค. สมาชิกส่วนใหญ่เห็นชอบด้วย
 - ง. มีความสำคัญต่อสมาชิกและหน่วยงาน
2. ข้อมูลทางการศึกษาที่สามารถนำมาพิจารณาในการกำหนดปัญหาหรือความต้องการ
 - ก. พ.ร.บ. ประถมศึกษา
 - ข. แผนการศึกษาชาติ
 - ค. หลักสูตรประถมศึกษา
 - ง. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
3. นักเรียนมาเรียนทั้งโรงเรียนโดยเฉลี่ยร้อยละ 95 ข้อความนี้แสดงถึงอะไร
 - ก. ปัญหา
 - ข. สภาพปัจจุบัน
 - ค. ความจำเป็น
 - ง. ความต้องการ
4. สารสนเทศที่มีคุณสมบัติที่สมบูรณ์ที่สุดคือข้อใด
 - ก. ถูกต้อง รวดเร็วและตรงกับความต้องการ
 - ข. ถูกต้อง เป็นปัจจุบันและตรงกับความต้องการ
 - ค. เป็นปัจจุบันและตรงกับความต้องการของผู้บริหาร
 - ง. ถูกต้อง เป็นระบบ รวดเร็วและตรงกับความต้องการ
5. สิ่งบ่งบอกถึงปัญหาได้ในการดำเนินงาน
 - ก. เกณฑ์หรือเป้าหมาย
 - ข. ความต้องการพัฒนา
 - ค. ความชัดเจนของหัวข้อปัญหา
 - ง. สภาพปัจจุบันกับความสำเร็จเมื่อเทียบกับเกณฑ์

การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

การระบุปัญหา คือ การกำหนดหัวข้อแห่งปัญหา

การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา มี 4 ขั้นตอน

ขั้นแรก เป็นการสำรวจสถานการณ์ปัจจุบันว่ามีสภาพเป็นอย่างไร อาจกล่าวได้ว่าขั้นตอนนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่สอง เป็นการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานหรือค่านิยมให้ชัดเจนเพื่อเป็นเป้าหมายในการปฏิบัติงาน

ขั้นที่สาม เป็นการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันกับ
เกณฑ์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ในขั้นที่สอง จะทำให้ทราบถึง
ขอบเขตของปัญหาหรือขอบเขตที่ต้องพัฒนา

ขั้นที่สี่ เป็นการระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา
ซึ่งได้จากวิเคราะห์ขอบเขตของปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

ตารางแสดง ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพปัญหา เกณฑ์ และการระบุปัญหา

สภาพปัจจุบัน	เกณฑ์	ปัญหา	ความต้องการ
1. นักเรียนมาเรียน โดยเฉลี่ยทั้งโรงเรียน ร้อยละ 85	ในระดับจังหวัดได้ กำหนดเกณฑ์เฉลี่ย ให้นักเรียนมาเรียน ทั้งโรงเรียนไม่น้อย กว่าร้อยละ 90	อัตราการเรียนของ นักเรียนต่ำกว่า เกณฑ์เฉลี่ยของ จังหวัดร้อยละ 5	ต้องการเพิ่มอัตราการ มาเรียนของนักเรียน ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 90

จากตาราง จะเห็นได้ว่า หัวข้อปัญหาคือ อัตราการมาเรียนของ
นักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของจังหวัดร้อยละ 5

บางครั้งหัวข้อปัญหาหรือความต้องการพัฒนาที่ได้ยังเป็นหัวข้อ
ปัญหาที่ไม่ชัดเจนพอ ต้องนำหัวข้อปัญหานั้นมาดำเนินการตามขั้นตอน
ต่อไปนี้

1. ขัดเกลาปัญหา มีวิธีการดังนี้

1.1 ในกรณีที่ปัญหานั้นกว้างเกินไปให้นำมาแตก
รายละเอียดเป็นประเภทย่อย ๆ เช่น

ปัญหา 1 : นักเรียนมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ต่ำกว่า
เกณฑ์ที่กำหนด

ปมปัญหา : คุณสมบัติที่พึงประสงค์ต่ำกว่าเกณฑ์

จากตัวอย่าง เนื่องจากคุณสมบัติที่พึงประสงค์มีหลายประการ
เช่น การมีวินัยในตนเอง การมีความซื่อสัตย์ การมีความเสียสละ
ความขยันหมั่นเพียร รู้จักคิดวิจารณ์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จัก
ทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น ฯลฯ

ดังนั้น เพื่อให้ปัญหาแคบหรือเฉพาะเจาะจง อาจปรับใหม่เป็น

ปัญหา : นักเรียนส่วนใหญ่ขาดวินัยในการอยู่
ร่วมกัน

ปัญหา 2 : อัตราการมาเรียนของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์
ที่จังหวัดกำหนดร้อยละ 5
ปมปัญหา : อัตราการมาเรียนต่ำกว่าเกณฑ์

จะเห็นว่า อัตราการมาเรียนของนักเรียนอาจเป็นทั้งโรงเรียน หรือ
เป็นระดับชั้น ดังนั้น ควรระบุว่า โรงเรียนอะไร ชั้นไหน ปีการศึกษาใด
เพศอะไร ฯลฯ

ดังนั้น ปัญหานี้อาจปรับใหม่เป็น

ปัญหา : นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนบ้านหนองยาว ปีการศึกษา 2540
มีอัตราการมาเรียนต่ำกว่าเกณฑ์

1.2 ในกรณีที่มีปัญหาไม่ชัดเจนหรือคำศัพท์ไม่เหมาะสม ให้
หาคำศัพท์ใหม่ที่มีความหมายคล้ายคลึงและชัดเจนเข้าใจง่าย มาเป็น
ปัญหาใหม่ เช่น

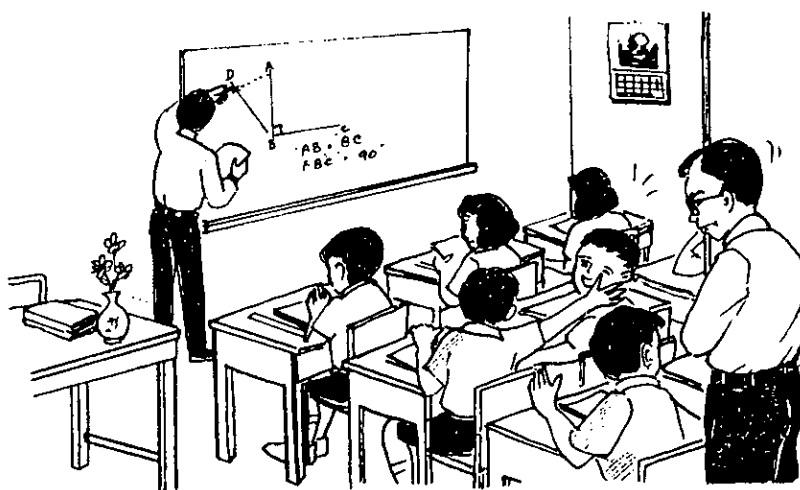
ปัญหา : ผู้บริหารโรงเรียนขาดสมรรถภาพในการดำเนิน
การนิเทศภายในโรงเรียน

ปมปัญหา : ขาดสมรรถภาพ

อาจเขียนปมปัญหาใหม่เป็น

- ขาดความรู้
- ขาดความสามารถ
- ขาดประสบการณ์
- ไม่มั่นใจ
- ดำเนินการไม่ได้ผล
- ดำเนินการได้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

ฯลฯ

ปมปัญหาที่น่าจะทำให้เกิดความเข้าใจมากที่สุดคือ ค่านิยมการ
นิเทศได้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

จะได้ปัญหาที่ชัดเจนใหม่ ดังนี้

ผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนต่ำกว่าเกณฑ์
ที่กำหนด

1.3 ในกรณีที่ปัญหาเป็นนามธรรม ให้หาศัพท์ใหม่ที่สามารถ
วัดได้ สังเกตและตรวจสอบได้มาทดแทน

ตัวอย่าง : นักเรียนไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียน
ปมปัญหา : ไม่ประสบผลสำเร็จ

เพื่อให้สามารถวัดได้ หรือสังเกตได้ อาจแก้ปมปัญหาใหม่เป็น

- สอบได้ต่ำกว่าเกณฑ์
- ไม่ผ่านจุดประสงค์ตามเกณฑ์ที่กำหนด
- สอบได้ต่ำกว่าร้อยละ 50

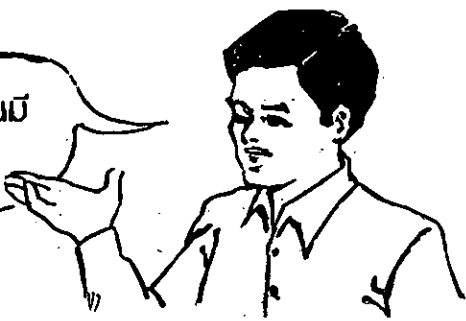
ฯลฯ

จะได้ปัญหาที่ปรับใหม่ ดังนี้

นักเรียนร้อยละยี่สิบสอบไม่ผ่านจุดประสงค์ตามเกณฑ์ที่กำหนด

กิจกรรมที่ 1

ถ้าหัวข้อปัญหายังไม่ชัดเจน ท่านมี
วิธีการขจัดเกลาปัญหาอย่างไร

ตอบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ถ้าปัญหามีความหมายชัดเจนแต่ยังไม่เป็นรูปธรรมพอ
2. ถ้าปัญหามีความหมายชัดเจนแต่ยังไม่เป็นรูปธรรมพอ
1. ถ้าปัญหามีความหมายชัดเจนแต่ยังไม่เป็นรูปธรรมพอ

ถอดบทเรียน

2 . ตั้งชื่อปัญหา

หลังจากที่ได้ขีดเกลาปัญหาแล้ว นำปมปัญหาที่ได้มาใหม่ นำมารวมกับศัพท์อื่น ๆ แล้วตั้งชื่อปัญหาใหม่ให้รัดกุม สละสลวย เช่น

1. นักเรียนขาดการคิดและการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
2. ผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด
3. นักเรียนสอบไม่ผ่านจุดประสงค์ตามเกณฑ์ที่กำหนด

สรุป

หัวข้อแห่งปัญหาจะต้องมีคุณสมบัติ 4 ประการ คือ

- (1) ควรเป็นลายลักษณ์อักษร
- (2) ชัดเจน วัดได้ ง่ายแก่การเข้าใจ และไม่ซับซ้อน
- (3) หันต่อเหตุการณ์
- (4) ยั่วยุให้ทำการแก้ปัญหา

เนื่องจากการดำเนินงานด้านการสอน เรามักพบปัญหาหรือความต้องการมีมาก จนไม่สามารถแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการได้หลาย ๆ อย่างพร้อมกัน การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ช่วยให้สามารถเลือกปฏิบัติตามลำดับได้อย่างเหมาะสม

การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการพัฒนา
โดยทั่ว ๆ ไปอาจพิจารณาจาก

สาเหตุของปัญหา
ขนาดหรือขอบข่ายของปัญหา
ความรุนแรงของปัญหา
ข้อจำกัดด้านทรัพยากร เช่น คน เงิน
นโยบายเฉพาะอย่างที่เราจะระบุไว้อย่างชัดเจน
เกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น

เครื่องมือที่ใช้จัดลำดับความสำคัญของปัญหา อาจใช้ตาราง
การประเมินความสำคัญของปัญหาดังนี้

ตารางการประเมินค่าความสำคัญ/ความจำเป็น/ความเร่งด่วนของปัญหา

ปัญหา/สาเหตุ	คนี่								รวม	เฉลี่ย	อันดับ
	1	2	3	4	5	6	7	8			
1.....											
2.....											
3.....											
4.....											
5.....											
6.....											
7.....											
รวมคะแนน	100	100	100	100	100	100	100	100			

วิธีใช้ตารางการประเมิน

1. ให้สมาชิกพิจารณาว่าปัญหาใดมีความสำคัญมากน้อยเพียงใด แล้วให้คะแนนมากสำหรับปัญหาที่เห็นว่าสำคัญมาก ให้คะแนนน้อยสำหรับปัญหาที่เห็นว่าสำคัญน้อยตามลำดับ ซึ่งคะแนนรวมทุกปัญหาคงเท่ากับคะแนนเต็มที่กำหนด (ในที่นี้กำหนดคะแนนเต็ม 100)
2. นำคะแนนของสมาชิกแต่ละคนมาบันทึกลงในตาราง
3. รวมคะแนนทั้งหมด แล้วหาค่าเฉลี่ย (ใช้จำนวนสมาชิกหาร)
4. ปัญหาใดมีคะแนนสูงสุด ถือว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ควรแก้ไขก่อนตามลำดับ

กิจกรรมที่ 2

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 4) นโยบายและแผนต่าง ๆ
 - 3) ข้อจำกัดด้านทรัพยากร
 - 2) ความทันสมัย
 - 1) ความเร่งด่วนของปัญหา
- การลำดับความสำคัญของปัญหาท่านพิจารณาจากสิ่งใดบ้าง

ถอดบทเรียน

แบบทดสอบหลังการศึกษาชุดนิเทศทางไกล

1. ปัญหาที่คิดควรมีลักษณะอย่างไร
 - ก. สามารถแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว
 - ข. สมาชิกส่วนใหญ่เห็นชอบด้วย
 - ค. สามารถวิเคราะห์หาสาเหตุได้
 - ง. มีความสำคัญต่อสมาชิกและหน่วยงาน
2. ข้อมูลทางการศึกษาที่สามารถนำมาพิจารณาในการกำหนดปัญหาหรือความต้องการ
 - ก. แผนการศึกษาชาติ
 - ข. พ.ร.บ. ประถมศึกษา
 - ค. หลักสูตรประถมศึกษา
 - ง. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
3. นักเรียนมาเรียนทั้งโรงเรียนโดยเฉลี่ยร้อยละ 95 ข้อความนี้แสดงถึงอะไร
 - ก. ปัญหา
 - ข. ความจำเป็น
 - ค. สภาพปัจจุบัน
 - ง. ความต้องการ
4. สารสนเทศที่มีคุณสมบัติที่สมบูรณ์ที่สุดคือข้อใด
 - ก. ถูกต้อง รวดเร็วและตรงกับความต้องการ
 - ข. ถูกต้อง เป็นปัจจุบันและตรงกับความต้องการ
 - ค. ถูกต้อง เป็นระบบ รวดเร็วและตรงกับความต้องการ
 - ง. เป็นปัจจุบันและตรงกับความต้องการของผู้บริหาร
5. สิ่งบ่งบอกถึงปัญหาได้ในการดำเนินงาน
 - ก. ความต้องการพัฒนา
 - ข. เกณฑ์หรือเป้าหมาย
 - ค. ความชัดเจนของหัวข้อปัญหา
 - ง. สภาพปัจจุบันกับความสำเร็จเมื่อเทียบกับเกณฑ์

เฉลยแบบทดสอบก่อนการศึกษา 1.ง, 2.ง, 3.ข, 4.ง, 5.ง

เฉลยแบบทดสอบหลังการศึกษา 1.ง, 2.ง, 3.ค, 4.ข, 5.ง

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. คู่มือการบริหารโรงเรียน :
การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ครูสภา, 2534.
- _____. คู่มือดำเนินการโครงการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2535-2539. กรุงเทพฯ :
 ม.ป.ท., 2535.
- ครูสภา. เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : ครูสภา, 2537.
- ชโลมใจ ภิงคารวัฒน์. "การนิเทศภายในโรงเรียน," ใน คู่มือศึกษานิเทศก์ : ชุดฝึกปฏิบัติ
การพัฒนาระบบนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน
 คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2539. อัดสำเนา.
- วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ : การศาสนา, 2524.
- วีระพล สุวรรณนันท. กระบวนการแก้ปัญหา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ไทยปริเมียร์
 พรินติ้ง, 2534.
- Fisher, Aubrey B. and Ellis, Donald G. Small Group Decision Making :
Communication and the Group Process. 3 rd.ed. New York : Mc Graw
 Hill Publishing, 1990.
- Gorton, Richard A. School Administration and Supervision : Leadership
Challenges and Opportunities. Wisconsin : WM.C. Brow , 1983.

ภาคผนวก

แหล่งข้อมูลปัญหาการจัดการเรียนการสอน

1. บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนในแต่ละระดับ นักเรียน ครูผู้สอนและผู้ปกครอง

บุคคลเหล่านี้เป็นตัวแทนช่วยระบุปัญหาและความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี เพราะใกล้ชิดและเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน การจัดเก็บข้อมูลทำได้โดยการสำรวจการรับรู้ความคิดและความต้องการในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนจากบุคคลเหล่านี้ แบบสำรวจดังกล่าวไม่จำเป็นต้องยาวและซับซ้อนก็ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ได้

ตัวอย่างคำถามในแบบสำรวจ เช่น

1. จบบอกปัญหาในห้องเรียน 3 ประการ ที่ทำให้ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนของท่านลดน้อยลง
2. จบบอกวิธีการแก้ไขปัญหาล้างต้น
3. ท่านเต็มใจทำงานร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหานี้หรือไม่

2. เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพและคำแนะนำ

2.1 เกณฑ์มาตรฐานการดำเนินการนิเทศในโรงเรียน

เกณฑ์มาตรฐานการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นเกณฑ์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาใช้เป็นแนวทางสำหรับประเมินตนเอง เพื่อการพัฒนางานนิเทศให้ดียิ่งขึ้น

เกณฑ์มาตรฐานการนิเทศมี 5 ประการดังนี้

- (1) โรงเรียนกำหนดผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียนอย่างชัดเจน ผู้รับผิดชอบงานเข้าใจขอบข่ายของงานและรับผิดชอบในหน้าที่ของตน
- (2) โรงเรียนจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการวางแผนการนิเทศ
- (3) โรงเรียนวางแผนนิเทศภายในโรงเรียนที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของโรงเรียน
- (4) โรงเรียนดำเนินการตามแผนนิเทศที่วางไว้
- (5) โรงเรียนประเมินผลการนิเทศอย่างเป็นระบบ และได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงการนิเทศของโรงเรียน

2.2 ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอน

ตัวอย่างคำแนะนำของสมาคมการนิเทศและพัฒนาหลักสูตรของอเมริกา
ที่ให้คำแนะนำการใช้จิตวิทยาการจัดการเรียนการสอนไว้หลายประการ

การจัดการเรียนการสอนที่สำคัญ เช่น การสอนโดยตรง ซึ่งถือได้ว่าใช้
สอนการอ่านและการคำนวณได้ผลดี

ขั้นตอนการสอนโดยตรง (Direct Teaching)

- (1) ให้นักเรียนรู้จุดประสงค์ของบทเรียน
- (2) ใช้เวลาจัดการเรียนอย่างเหมาะสม
- (3) จัดเนื้อหาให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การเรียนรู้
- (4) ติดตามการปฏิบัติของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ
- (5) ใช้คำถามที่นักเรียนสามารถตอบได้และเกิด
การเรียนรู้ที่ละน้อย
- (6) ให้ข้อมูลย้อนกลับและให้แรงเสริมแก่นักเรียน

สำหรับกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้แนะนำการจัดการเรียน
การสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดทักษะกระบวนการต่าง ๆ สามารถนำความรู้
และประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต

ขั้นตอนการสอนทักษะกระบวนการ

- (1) ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น
- (2) คิดวิเคราะห์วิจารณ์
- (3) สร้างทางเลือก
- (4) ประเมินและเลือกทางเลือก
- (5) กำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ
- (6) ปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์
- (7) ประเมินผลระหว่างปฏิบัติ
- (8) ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
- (9) ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ

คำแนะนำของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรและการสอน ควรนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติอย่างยิ่ง เนื่องจากมีการชี้หลักการและทฤษฎี ทั้งได้ทำการทดลองสอนแล้วจึงได้นำเสนอให้ผู้เกี่ยวข้องได้ยึดเป็นแนวปฏิบัติ

3. ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน

ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจน องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการสอน ผู้นิเทศอาจจัดทำเองหรืออาศัยผลงาน วิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

1. การติดตามผลการเรียนของผู้จบการศึกษาและนักเรียนออกกลางคัน ซึ่งอาจใช้การสัมภาษณ์หรือแบบสอบถาม
 2. การศึกษาเกี่ยวกับ วิธีการจัดการเรียนการสอนซึ่งได้จากการทดลอง การจัดกิจกรรมในห้องเรียน
 3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อดูความก้าวหน้าการจัดการศึกษาของโรงเรียน
- ฯลฯ

เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของกระทรวงศึกษาธิการ

เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูมี 11 ข้อ ดังนี้ คือ

- (1) ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ
- (2) ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่เกิดแก่ผู้เรียน
- (3) มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ
- (4) พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง
- (5) พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
- (6) จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน
- (7) รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ
- (8) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน
- (9) ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์
- (10) ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน
- (11) แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

ชุดการนิเทศทางไกล

เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียน
ด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน

หน่วยที่ 2

เรื่อง การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

โดย นายแสน สมนึก

นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

คำนำ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียนพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ส่วนใหญ่ปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เนื่องมาจากมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานหลายประการ ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนขาดความมั่นใจที่จะดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้จัดทำชุดการนิเทศทางไกลเพื่อช่วยเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ให้แก่ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการนิเทศภายในโรงเรียนแนวทางหนึ่ง ซึ่งชุดการนิเทศทางไกลนี้มีทั้งหมด 6 หน่วย (มีวีดิทัศน์ เทปเสียงและแผ่นพับประกอบ) ดังนี้

หน่วยที่ 1 การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

หน่วยที่ 2 การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

หน่วยที่ 3 การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา

หน่วยที่ 4 การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา

หน่วยที่ 5 การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

หน่วยที่ 6 การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน

ผู้ศึกษาควรศึกษาชุดการนิเทศทางไกลทั้ง 6 หน่วย อย่างต่อเนื่องและควรทดลองปฏิบัติจริง จะทำให้สามารถดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

แสน สมนึก

นิติปรัชญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สารบัญ

	หน้า
คำแนะนำการใช้ชุดนิเทศทางไกล	1
แนวคิด	2
วัตถุประสงค์	2
แบบทดสอบก่อนการศึกษาคูคณานิเทศทางไกล	3
การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา	5
แนวทางการวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา	5
วิธีการหาสาเหตุแห่งปัญหา	8
แบบทดสอบหลังการศึกษาคูคณานิเทศทางไกล	16
เฉลยแบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษา	17
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	

คำแนะนำการใช้ชุดนิเทศทางไกล

ในการศึกษาชุดนิเทศทางไกล โปรดปฏิบัติตามคำแนะนำดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด วัตถุประสงค์ให้เข้าใจแจ่มชัด
2. ทำแบบทดสอบก่อนการศึกษา
3. ศึกษาชุดนิเทศทางไกลตามลำดับ
4. ทำแบบทดสอบหลังการศึกษา
5. ทดลองปฏิบัติจริง
6. ประเมินความรู้ ความเข้าใจ จากผลการปฏิบัติ

แนวคิด

การวินิจฉัยสภาพปัจจุบัน หรือความต้องการพัฒนาเป็นการใช้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเบื้องต้น และใช้ข้อมูลที่เป็นสภาพความสำเร็จ (เป้าหมายหรือเกณฑ์) ของงาน มาอธิบายให้เห็นถึงความสำคัญของปัญหา ขนาดและขอบข่ายของปัญหา ความรุนแรงของปัญหา ตลอดจนวิเคราะห์หาสาเหตุแห่งปัญหานั้น เพื่อใช้เป็นแนวทางกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหาคือไป

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้ศึกษามีความรู้ความเข้าใจและสามารถวินิจฉัยสภาพปัจจุบันปัญหาหรือความต้องการพัฒนา และสามารถระบุสาเหตุแห่งปัญหานั้น ๆ ได้

แบบทดสอบก่อนการศึกษาคุณิเทศทางไกล

1. การวิเคราะห์ปัญหาเริ่มที่จุดใดเป็นอันดับแรก
 - ก. การวิเคราะห์ปัญหาที่ผลผลิต
 - ข. การวิเคราะห์ปัญหาที่ปัจจัย
 - ค. การวิเคราะห์ปัญหาที่ผลกระทบ
 - ง. การวิเคราะห์ปัญหาที่กระบวนการ
2. ตัวเลือกใดเป็นปัญหาในระดับผลผลิต
 - ก. นักเรียนไม่ชอบเรียนคณิตศาสตร์
 - ข. ครูสอนแบบเคร่งเครียด
 - ค. ครูให้ความสำคัญกับงานสอนน้อย
 - ง. ครูทำโทษนักเรียนบ่อย
3. ปัญหาที่จะต้องดำเนินการแก้ไขเร่งด่วนต้องมีลักษณะอย่างไร
 - ก. เป็นปัญหาที่แท้จริง
 - ข. ก่อให้เกิดผลเสียต่อส่วนรวมมาก
 - ค. ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานมาก
 - ง. ใช้เวลาแก้ไขไม่มากเกินไป
4. ผู้ที่จะแก้ไขปัญหาได้จะต้องวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุของปัญหาได้ถูกต้อง
วิธีการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่ดีและนิยมใช้คือ
 - ก. เชิงระบบ
 - ข. แผนภูมิแก๊งปลา
 - ค. การระดมสมอง
 - ง. การทดสอบ
5. สาเหตุของปัญหาโดยทั่วไปเกิดจากอะไร
 - ก. การจัดการทรัพยากร
 - ข. บุคคล วิธีการ สภาพแวดล้อม
 - ค. การดำเนินงาน สภาพแวดล้อม
 - ง. บรรยากาศ ทรัพยากร สภาพเศรษฐกิจ

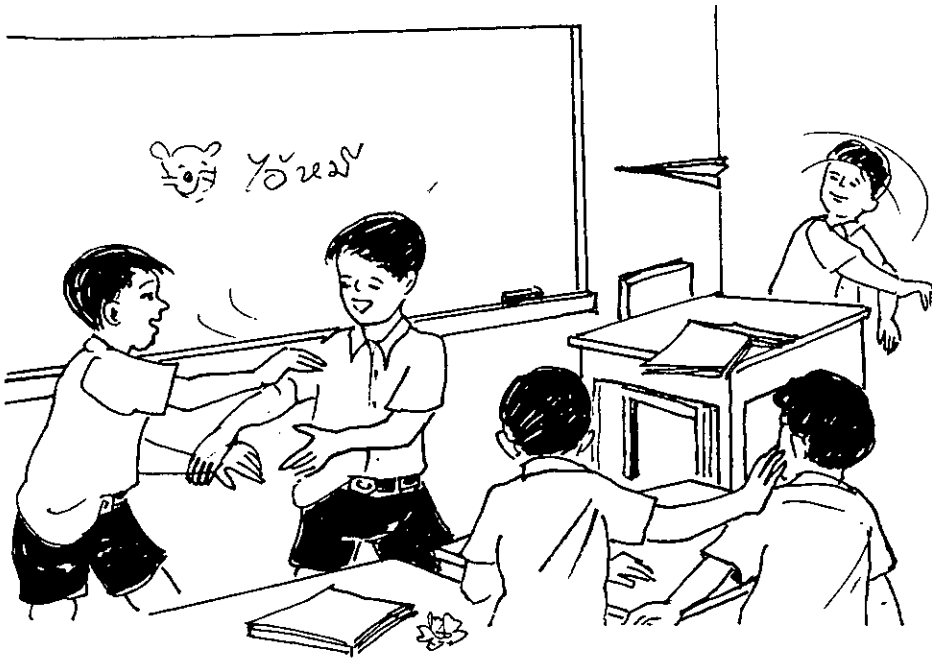
6. การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาพิจารณาได้จากสิ่งใด
 - ก. เป็นปัญหาที่แท้จริง
 - ข. ความรุนแรงของปัญหา
 - ค. ผลกระทบของปัญหา
 - ง. ข้อจำกัดของปัญหา
7. ข้อใดไม่ใช่เป็นประเภทของปัญหา
 - ก. ปัญหาขัดข้อง
 - ข. ปัญหาป้องกัน
 - ค. ปัญหาเชิงพัฒนา
 - ง. ปัญหาเชิงรุก
8. การวิเคราะห์ปัญหาขาดความชัดเจนไม่ทราบถึงธรรมชาติของปัญหาที่แท้จริงจะต้องดำเนินการอย่างไร
 - ก. ทำการสำรวจประเภทหรือชนิดของปัญหา
 - ข. สำรวจโครงสร้างหรือลำดับขั้นของปัญหา
 - ค. ศึกษาแนวคิดหรือหลักการที่เกี่ยวข้อง
 - ง. ถูกทั้งข้อ 1 และข้อ 2

การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

แนวทางวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

เมื่อกำหนดหัวข้อแห่งปัญหาแล้วต้องทำการวินิจฉัยสภาพปัญหานั้นเป็นการอธิบายให้เห็นถึงความสำคัญ ความรุนแรง ขอบข่าย และสาเหตุของปัญหา ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ระบุประเภทของปัญหา
2. ระบุสภาพเหตุการณ์ของปัญหา
3. ระบุสาเหตุแห่งปัญหา

1. ระบุประเภทของปัญหา

การระบุประเภทของปัญหา ให้ ยึดเวลาของความเบี่ยงเบนของปัญหาเป็นหลัก รายละเอียดดังนี้

1.1 ถ้าความเบี่ยงเบนนั้นเริ่มเกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบันยังปรากฏอยู่ และจะยังปรากฏในอนาคตเพราะไม่มีมาตรการแก้ไข หรือมีมาตรการแต่มาตรการเหล่านั้นแก้ไขไม่ได้ผล ปัญหาประเภทนี้ คือ **ปัญหาขัดข้อง**

1.2 ถ้าหากในอดีตไม่มีความเบี่ยงเบน ปัจจุบันมีสิ่งบอกเหตุว่าอาจจะเกิดความเบี่ยงเบนในอนาคต ปัญหาประเภทนี้ คือ **ปัญหาป้องกัน**

1.3 สภาพเหตุการณ์ที่ไม่ต้องการนั้นเกิดมานาน จนไม่สามารถหาเวลาเริ่มต้นที่แน่นอนได้ ทุกคนถือเป็นเรื่องธรรมดาแต่ก็ต้องการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงสภาพนั้นให้ดีขึ้นกว่าเดิม ปัญหาประเภทนี้คือ **ปัญหาเชิงพัฒนา**

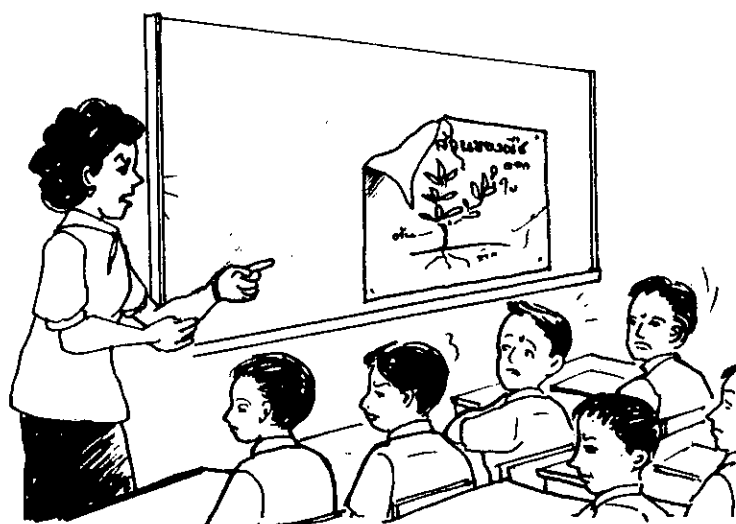
2. ระบุสภาพเหตุการณ์ของปัญหา

ข้อนี้เป็นข้อที่สำคัญที่สุด เพราะสภาพเหตุการณ์แห่งปัญหาจะช่วยสนับสนุนหัวข้อแห่งปัญหาว่าเป็นปัญหาที่แท้จริง เป็นการเน้นให้เห็นความสำคัญ ความรุนแรงและขอบข่ายของปัญหาอย่างชัดเจน การเขียนสภาพปัญหาควรอยู่ในรูปของการอธิบายความเป็นมาของปัญหาโดยใช้ข้อมูลที่เป็นจริง ตรงประเด็น การใช้ข้อมูลที่ไม่จริงหรือไม่ตรงประเด็นมาอธิบายจะทำให้ปัญหามีความสำคัญน้อยลงไป

3. ระบุสาเหตุแห่งปัญหา

สาเหตุแห่งปัญหาเป็นตัวทำให้เกิดปัญหา การตรวจสอบสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ ผู้นิเทศอาจพบว่ามีสาเหตุที่เกี่ยวข้องสาเหตุเดียว แต่ส่วนใหญ่จะพบสาเหตุแห่งปัญหามากหลายสาเหตุ

ดังนั้น ในการพิจารณาสภาพปัญหาควรทำอย่างกว้างขวางในทุกแนวทางที่เห็นว่ามีความเป็นไปได้

สาเหตุแห่งปัญหาอาจเกิดได้ 3 แนวทาง

1. เกิดจากบุคคล เช่น ความรู้ ความเชื่อ ความสามารถ

ตัวอย่าง : นักเรียนมีพื้นความรู้ไม่เพียงพอ
: นักเรียนอ่านหนังสือไม่ออก

2. เกิดจากวิธีดำเนินการ เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
การสอน การใช้สื่อการสอน

ตัวอย่าง : ขั้นตอนการสอนที่ใช้ไม่มีความต่อเนื่องกัน
: สื่อการสอนไม่สอดคล้องกับกิจกรรม

3. เกิดจากสภาพแวดล้อม เช่น บรรยากาศ สังคม ทรัพยากร

ตัวอย่าง : ไม่มีสื่อการสอน
: อากาศร้อน แสงสว่างไม่เพียงพอ

วิธีการหาสาเหตุแห่งปัญหา

การหาสาเหตุแห่งปัญหาทำได้โดยใช้หลักดังต่อไปนี้

1. ใช้หลักแห่งเหตุผล หรือหลักของตรรกวิทยา

ปัญหา คือ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น
สาเหตุ คือ คำตอบที่ตอบคำถามว่า
ผลลัพธ์นั้นเกิดมาได้อย่างไร

เมื่อได้คำตอบข้างต้นแล้วอาจถามต่อไปอีกว่า อะไรทำให้เกิดสาเหตุนี้ หรือทำไมจึงมีสาเหตุนี้ ก็จะทำให้ได้สาเหตุเป็นจริงยิ่งขึ้น

2. ใช้ประสบการณ์ในการหาสาเหตุของปัญหา

ความรู้ หรือความชำนาญจากการปฏิบัติงานประเภทใดประเภทหนึ่งนาน ๆ ย่อมทำให้เกิดความคุ้นเคย รู้สาเหตุที่มาของปัญหาดังนั้นการประชุมเพื่อแก้ปัญหาคควรให้ผู้มีประสบการณ์ร่วมพิจารณาด้วย

3. การใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการหาสาเหตุของปัญหา

การหาสาเหตุที่แท้จริง อาจใช้การคิดแบบสร้างสรรค์ เช่น การระดมสมอง เป็นต้น

4. การใช้หลักของคิวซี (Quantity Control) หาสาเหตุของปัญหา

4.1 เทคนิคการประชุม

ลักษณะของการประชุมที่ยอมรับกันว่ามีประสิทธิภาพ คือ การที่ผู้เป็นสมาชิกของที่ประชุมช่วยกันแสดงความคิดเห็นอย่างมีข้อมูล ไม่พูดเพื่อเจ้อเหลวไหลอันเป็นการทำลายบรรยากาศของการประชุม

4.2 เทคนิคการระดมสมอง

การระดมสมอง คือ เทคนิคเพื่อทำให้เกิดความคิดใหม่ ๆ จากการประชุมโดยเสนอความคิดให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

4.3 เทคนิคทางสถิติ

เทคนิคทางสถิติเป็นการวิเคราะห์ข้อเท็จจริง ซึ่งจะต้องเริ่มจากการวิเคราะห์หาสาเหตุและผล เก็บข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคเบื้องต้นทางสถิติ เช่น

4.3.1 ใบตรวจสอบ (Check Sheet)

ใบตรวจสอบ คือ แผ่นผังหรือตารางที่ออกแบบไว้ล่วงหน้าโดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการคือ สามารถเก็บข้อมูลได้ง่าย ถูกต้อง กับสามารถมองดูเข้าใจง่ายและนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ง่าย ตัวอย่างใบตรวจสอบ เช่น มี/ไม่มี ทำ/ไม่ทำ เป็นต้น

4.3.2 การจำแนกข้อมูล (Stratification)

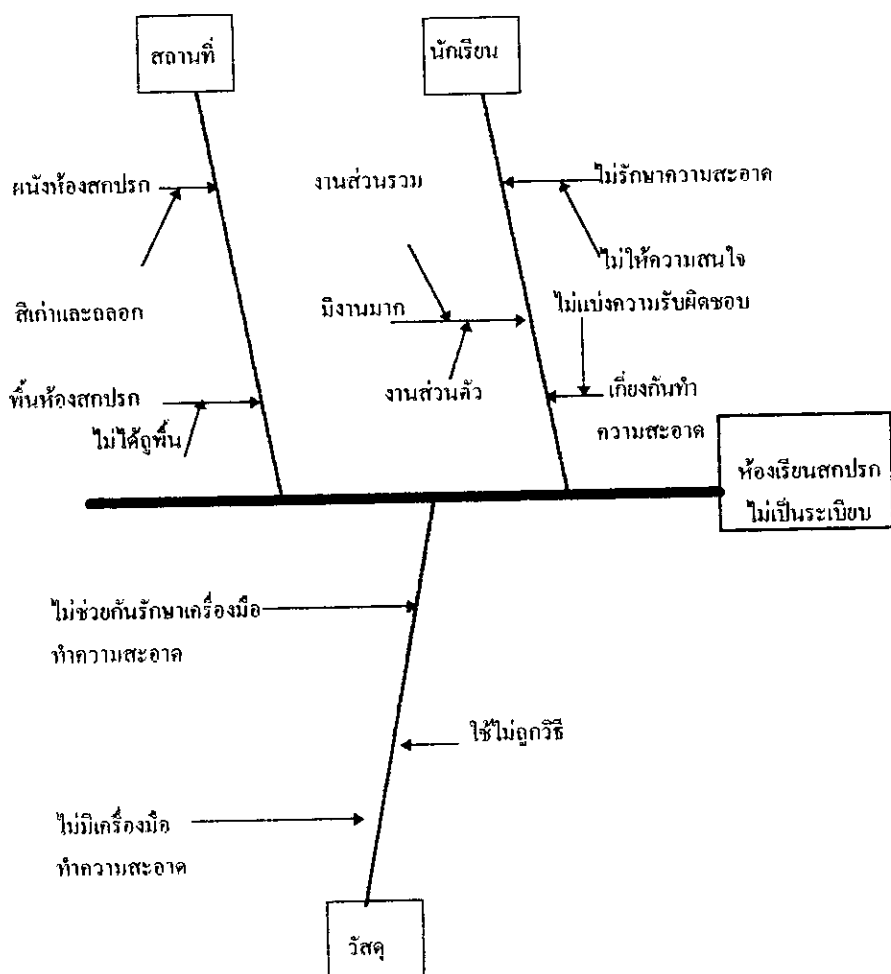
การจำแนกข้อมูล คือ การแยกข้อมูลออกเป็นกลุ่มโดยรวมเอาข้อมูลที่มีลักษณะเหมือนกันเข้าด้วยกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้เห็นปัญหาได้ชัดเจน เช่น จำแนกปัญหาเป็นประเภทบุคคล ประเภทวิชาการ ประเภทสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

4.3.3 แผนภาพสาเหตุและผล (Cause-Effect Diagram)

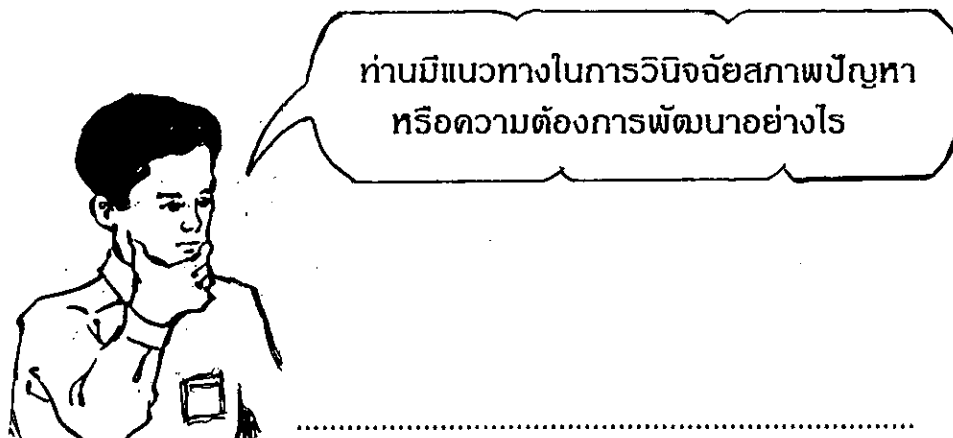
แผนภาพสาเหตุและผล คือ แผนภาพที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพที่เกิดขึ้น(ผล) กับสาเหตุต่าง ๆ (เหตุ) ที่มีผลทำให้

เกิดสภาพนั้น ๆ ไว้อย่างเป็นระบบ โดยรวบรวมในแผนภาพที่มีลักษณะคล้ายกิ่งปลา จึงเรียกกันว่า **แผนภูมิกิ่งปลา**

ตัวอย่าง แผนภูมิกิ่งปลาวิเคราะห์สาเหตุห้องเรียนสกปรกไม่เป็นระเบียบ

กิจกรรมที่ 1

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

๑๐๐

แนวตอบ

วิธีการหาสาเหตุแห่งปัญหา เช่น

- 1) การระดมสมอง เป็นการเสนอความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้โดยไม่มีการประเมินคุณภาพของความคิดเห็นที่แสดงออกมานั้น ๆ ความคิดเห็นของแต่ละคนจะไปกระตุ้นความคิดเห็นของบุคคลอื่น อันจะทำให้เกิดบรรยากาศที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ท้ายที่สุดก็จะได้ข้อสรุปที่แปลกใหม่ สามารถนำไปแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม
- 2) เทคนิคแผนภูมิก้างปลา เป็นการกำหนดแนวทางกว้าง ๆ ก่อน แล้วระดมความคิดเจาะลึกถึงสาเหตุลงไปเรื่อย ๆ วิธีการเขียนให้นำหัวข้อปัญหามาเป็นหัวปลา สาเหตุก็จะเป็นก้างปลา ก้างใหญ่คือสาเหตุใหญ่ ก้างเล็ก คือสาเหตุย่อย ในสาเหตุใหญ่

แบบทดสอบหลังการศึกษาคูณิเทศทางไกล

1. การวิเคราะห์ปัญหาเริ่มที่จุดใดเป็นอันดับแรก
 - ก. การวิเคราะห์ปัญหาที่ปัจจัย
 - ข. การวิเคราะห์ปัญหาที่กระบวนการ
 - ค. การวิเคราะห์ปัญหาที่ผลผลิต
 - ง. การวิเคราะห์ปัญหาที่ผลกระทบ
2. ตัวเลือกใดเป็นปัญหาในระดับผลผลิต
 - ก. ครูทำโทษนักเรียนบ่อย
 - ข. ครูสอนแบบเคร่งเครียด
 - ค. ครูให้ความสำคัญกับงานสอนน้อย
 - ง. นักเรียนไม่ชอบเรียนคณิตศาสตร์
3. ปัญหาที่จะต้องดำเนินการแก้ไขเร่งด่วนต้องมีลักษณะอย่างไร
 - ก. ก่อให้เกิดผลเสียต่อส่วนรวมมาก
 - ข. เป็นปัญหาที่แท้จริง
 - ค. ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานมาก
 - ง. ใช้เวลาแก้ไขไม่มากเกินไป
4. ผู้ที่จะแก้ไขปัญหาก็จะต้องวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุของปัญหาได้ถูกต้อง
วิธีการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่ดีและนิยมใช้คือ
 - ก. การระดมสมอง
 - ข. เจริญระบบ
 - ค. แผนภูมิแก๊งปลา
 - ง. การทดสอบ
5. สาเหตุของปัญหาโดยทั่วไปเกิดจากอะไร
 - ก. บุคคล วิธีการ สภาพแวดล้อม
 - ข. การจัดการทรัพยากร
 - ค. บรรยากาศ ทรัพยากร สภาพเศรษฐกิจ
 - ง. การดำเนินงาน สภาพแวดล้อม

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เล่มที่ 8
กระบวนการบริหารโรงเรียน การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของ
โรงเรียน ระบบข้อมูลและสารสนเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์,
 2534.
- วิระพล สุวรรณนันท. กระบวนการแก้ปัญหา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ไทยปริเมียร์
 พรินติ้ง, 2534.
- . กระบวนการตัดสินใจ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : ไทยปริเมียร์พรินติ้ง, 2534.
- สุรพันธ์ ยันต์ทอง. การบริหารโรงเรียน : แนวกรรม เทคนิคและประสบการณ์. กรุงเทพฯ :
 การศาสนา, 2533.
- Gorton, Richard A. School Administration and Supervision : Leadership
Challenges and Opportunities. Wisconsin : WM.C. Brow , 1983.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม แบบสอบถามเป็นรายการคำถามที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ตอบได้ตอบเองตามความสมัครใจ รูปแบบของแบบสอบถามอาจให้ผู้กรอกทำการเติมหรือเขียนตอบ และอาจตอบเป็นคำ วลี หรือข้อความยาวๆ ก็ได้ ดังนั้น ทั้งแบบตรวจสอบรายการ (checklist) และแบบสำรวจ (inventory) จึงถือว่าเป็นแบบสอบถามได้

1.1 แบบสอบถามมี 2 ชนิด คือแบบสอบถามปลายเปิดเป็นแบบสอบถามที่ไม่ได้กำหนดคำตอบไว้ เปิดโอกาสให้ผู้ตอบเลือกตอบอย่างอิสระ

ตัวอย่างแบบสอบถามชนิดปลายเปิด เช่น

0. ท่านมีปัญหาในเรื่องการนิเทศการจัดการเรียนในเรื่องใดบ้าง
00. ท่านต้องการเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มเติมความรู้และประสบการณ์ในเรื่องใดบ้าง

1.2 แบบสอบถามปลายปิดเป็นแบบสอบถามที่จัดเตรียมคำตอบไว้ล่วงหน้า ผู้ตอบเลือกคำตอบที่กำหนดไว้ให้

ลักษณะของคำตอบแบ่งเป็นลักษณะย่อย ๆ ได้ดังนี้

- 1) แบบเลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่งจากสองคำตอบหรือมีตัวเลือก

2 ตัว อาจอยู่ในรูปของการตอบรับหรือปฏิเสธ เช่น

- 0 ท่านคิดว่าการนิเทศภายในโรงเรียนมีประโยชน์ต่อการการสอนหรือไม่
(....) มี
(....) ไม่มี
0 ครูผู้สอนจำเป็นต้องทำแผนการสอนหรือบันทึกการสอนล่วงหน้าหรือไม่
(....) จำเป็น เพราะ.....
(....) ไม่จำเป็น เพราะ.....

2) แบบให้เลือกคำตอบเดียวจากหลายคำตอบ เช่น

- 0 ท่านต้องการความรู้เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศในขั้นตอนใดมากที่สุด
- (....) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ
 - (....) การวางแผนการนิเทศ
 - (....) การสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศ
 - (....) การประเมินผลการนิเทศ

3) แบบให้เลือกคำตอบจากหลายคำตอบ โดยที่ผู้ตอบมีโอกาสเลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ เช่น

- 0 ท่านต้องการศึกษาอบรมเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอน ในเรื่องใด
- (....) การสอนแบบตัวต่อตัว
 - (....) การสอนแบบร่วมมือกัน
 - (....) การสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม
 - (....) การสอนเป็นทีม
 - (....) การสอนแบบศูนย์การเรียน
 - (....) อื่น ๆ (ระบุ).....

4) แบบมาตราประมาณค่า เป็นแบบให้จัดลำดับความสำคัญ ความต้องการหรือความคิดเห็น มีตัวเลือกตั้งแต่ 3-5 อันดับ เช่น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด เป็นต้น

0. การนิเทศภายในโรงเรียนช่วยให้ครูมีความพร้อมในการสอน
- (....) มากที่สุด (....) มาก (....) ปานกลาง
 - (....) น้อย (....) น้อยที่สุด

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์มี 2 ลักษณะ คือ

2.1 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นแบบที่มีคำถามและคำตอบต่อเนื่องกันค่อนข้างแน่นอนคล้ายแบบสอบถาม ตัวอย่างเช่น

แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอน เกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป 1. เพศ () ชาย () หญิง 2. อายุราชการ ปี 3. วุฒิ..... 4. ระดับชั้นที่สอน..... 5. วิชา/กลุ่มวิชา ที่สอน..... ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน 1. ท่านได้รับการนิเทศภายในจากใครบ้าง..... 2. ท่านได้รับการนิเทศโดยวิธีใดบ้าง..... 3. ท่านได้รับการนิเทศเดือนละกี่ครั้ง..... 4. การนิเทศที่ท่านได้รับตรงกับความต้องการของท่านหรือไม่..... 5. ท่านต้องการนิเทศในเรื่องใด (ตามลำดับความสำคัญ).....

2.2 การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถามแบบปลายเปิด การสัมภาษณ์เป็นไปตามเนื้อเรื่องโดยไม่จำเป็นต้องลำดับคำถามให้ต่อเนื่อง ลักษณะคำสัมภาษณ์จะระบุข้อความกว้าง ๆ ตัวอย่างเช่น

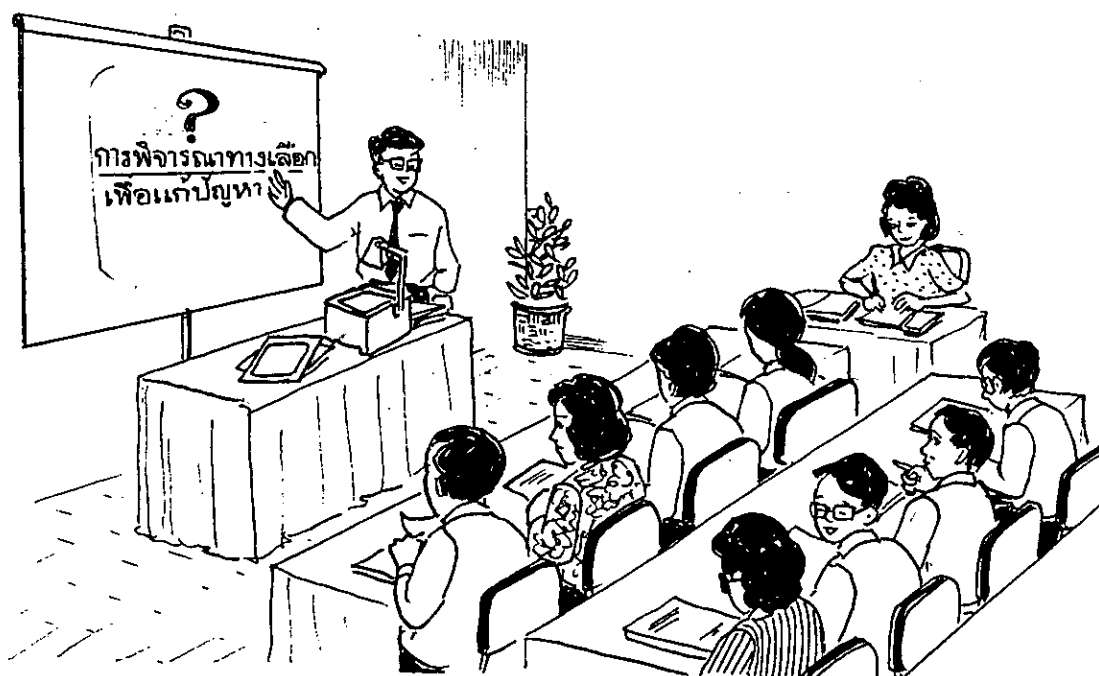
1. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ท่านประสบมีอะไรบ้าง 2. ท่านแก้ไขปัญหาและอุปสรรคเหล่านั้นโดยวิธีใด 3. ปัญหาที่ท่านแก้ไขไม่ได้คือ.....เพราะ..... 4. ผู้บริหารโรงเรียนควรช่วยเหลือท่านเกี่ยวกับการจัดการสอนอย่างไรบ้าง

ชุดการนิเทศทางไกล

เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียน
ด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน

หน่วยที่ 3

เรื่อง การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา

โดย นายแสน สมนึก

นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

คำนำ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียนพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ส่วนใหญ่ปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เนื่องมาจากมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานหลายประการ ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนขาดความมั่นใจที่จะดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้จัดทำชุดการนิเทศทางไกลเพื่อช่วยเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ให้แก่ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการนิเทศภายในโรงเรียนแนวทางหนึ่ง ซึ่งชุดการนิเทศทางไกลนี้มีทั้งหมด 6 หน่วย (มีวีดิทัศน์ เทปเสียงและแผ่นพับประกอบ) ดังนี้

หน่วยที่ 1 การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

หน่วยที่ 2 การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

หน่วยที่ 3 การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา

หน่วยที่ 4 การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา

หน่วยที่ 5 การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

หน่วยที่ 6 การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน

ผู้ศึกษาควรศึกษาคู่มือการนิเทศทางไกลทั้ง 6 หน่วย อย่างต่อเนื่องและควรทดลองปฏิบัติจริง จะทำให้สามารถดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

แสน สมนึก

นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สารบัญ

	หน้า
คำแนะนำการใช้ชุดนิเทศทางไกล	1
แนวคิด	2
วัตถุประสงค์	2
แบบทดสอบก่อนการศึกษาชุดการนิเทศทางไกล	3
การพิจารณาเกณฑ์ทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา	4
คุณสมบัติของทางเลือกที่ดี	4
การสร้างชุดของทางเลือก	6
แบบทดสอบหลังการศึกษาชุดการนิเทศทางไกล	15
เฉลยคำตอบแบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษา	15
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	

คำแนะนำการใช้ชุดนิเทศทางไกล

ในการศึกษาชุดนิเทศทางไกล โปรดปฏิบัติตามคำแนะนำดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด วัตถุประสงค์ให้เข้าใจแจ่มชัด
2. ทำแบบทดสอบก่อนการศึกษา
3. ศึกษาชุดนิเทศทางไกลตามลำดับ
4. ทำแบบทดสอบหลังการศึกษา
5. ทดลองปฏิบัติจริง
6. ประเมินความรู้ ความเข้าใจ จากผลการปฏิบัติ

แนวคิด

การพิจารณาเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา เป็นการหาวิธีการ หรือหาทางเลือกที่ใช้ปรับปรุงแก้ไข/พัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่มี โอกาสประสบผลสำเร็จหลาย ๆ ทางเลือก แต่ละทางเลือกประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เป้าหมายและวิธีการ ซึ่งทุกทางเลือกจะเป็นการแก้ปัญหาที่ สาเหตุเดียวกัน ดังนั้น วัตถุประสงค์ เป้าหมายในแต่ละทางเลือกนั้นจะ เหมือนกัน แต่แตกต่างกันในวิธีการหรือกิจกรรมที่ใช้แก้ปัญหา

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้ศึกษามีความรู้ ความเข้าใจและสามารถระบุทางเลือก ในการแก้ปัญหาได้หลากหลาย ในแต่ละทางเลือกจะต้องมีแนวทาง แก้ปัญหาที่เป็นระบบและนำไปใช้แก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แบบทดสอบก่อนการศึกษาคูณิเทศทางไกล

1. ข้อความใดตรงกับแนวทางเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา
 - ก. การทำให้สภาพที่เป็นจริงตรงกับสภาพที่คาดหวัง
 - ข. การเสนอกระบวนการ วิธีการหรือแนวปฏิบัติที่จะให้ปัญหาหมดไป
 - ค. การทำให้ความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับสภาพความต้องการให้หมดไป
 - ง. ถูกทั้งข้อ 1 และ 2
2. การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา สิ่งที่ต้องคำนึงเป็นอันดับแรกคือสิ่งใด
 - ก. สาเหตุของปัญหา
 - ข. ผลกระทบ
 - ค. ตรงกับหน้าที่การงาน
 - ง. ข้อจำกัดของปัญหา
3. ข้อใดเป็นลักษณะของทางเลือกในการแก้ปัญหาที่น่าคำนึงถึงมากที่สุด
 - ก. แก้ปัญหาได้จริง
 - ข. ให้ประสิทธิภาพสูงสุด
 - ค. ใช้งบประมาณน้อย
 - ง. ให้ประสิทธิผลคุ้มค่า
4. ข้อความใดสอดคล้องกับวิธีการแก้ปัญหา
 - ก. การทำให้สภาพที่เป็นจริงตรงกับสภาพที่คาดหวัง
 - ค. การเสนอกระบวนการ วิธีการหรือแนวปฏิบัติที่จะให้ปัญหาหมดไป
 - ข. การทำให้ความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับสภาพความต้องการให้หมดไป
 - ง. ถูกทั้งข้อ 1 และ 2
5. ถ้าท่านจะแก้ปัญหาท่านจะใช้วิธีการของตัวเลือกใด
 - ก. ทางเลือกทางหนึ่งแก้ไขสาเหตุหลายได้ประการ
 - ข. สาเหตุหนึ่งสามารถเลือกทางเลือกได้หลายทาง
 - ค. ต้องใช้หลาย ๆ วิธีในการแก้ปัญหา
 - ง. พยายามหลีกเลี่ยงข้อจำกัด

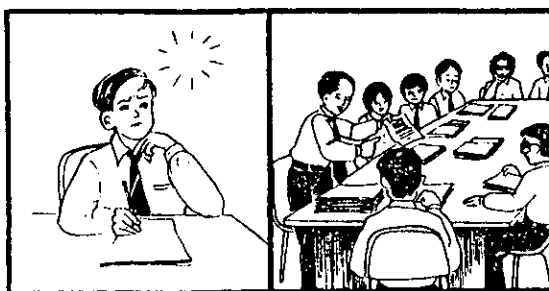
การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา

แนวทางในการพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหามีดังนี้

1. การแก้ปัญหาต้องแก้ที่สาเหตุของปัญหา
2. หาแนวทางแก้ไขสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา
3. ทำการกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาหลาย ๆ ทางเลือก โดยแต่ละทางเลือก ต้องมีแนวทางแก้ไขปัญหาที่เป็นระบบ

คุณสมบัติของทางเลือกที่ดี

1. สามารถนำไปแก้ปัญหาได้จริงไม่ใช่เป็นแต่เพียงอุดมการณ์ หรืออุดมคติ
2. ทางเลือกที่ดีต้องคำนึงถึง หลักประโยชน์ตอบแทนสูงสุดและ หลักประสิทธิภาพสูงสุด
3. ทางเลือกที่ดีต้องยึดหลักวัตถุประสงค์ หลักการวิเคราะห์ระบบ
4. ทางเลือกที่ดีสามารถนำมาสร้างชุดทางเลือกได้

กิจกรรมที่ 1

ทางเลือกในการแก้ปัญหาที่ดี
ควรเป็นอย่างไร

ตอบ.....

កម្ពុជាប្រឆាំងនឹងការរំលោភសិទ្ធិមនុស្ស (៩)

២៥៖ អំណាចស្តីពីការប្រកាសសង្គ្រាម (២)

ច្បាប់ស្តីពីការប្រើប្រាស់ (៤

ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ

ក្រុងភ្នំពេញ

การสร้างชุดของทางเลือก

การกำหนดชุดของทางเลือกมีขั้นตอนดังนี้

1. หาสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหา
2. กำหนดวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหา
3. กำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหา
4. กำหนดวิธีการแก้ปัญหาโดยแก้ที่สาเหตุ

1. หาสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหา

สาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหา หมายถึง สาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหามากหรือน้อยต่างกัน สาเหตุใดส่งผลให้เกิดปัญหามาก แสดงว่าเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหามาก จำเป็นต้องหาทางแก้ไขสาเหตุสำคัญนี้ก่อน

การแก้สาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหามากที่สุดก่อน จะทำให้สามารถจัดปัญหาได้มากที่สุด ขึ้นต่อไปจึงแก้สาเหตุที่สำคัญรองลงมาตามลำดับ จนปัญหาที่มีอยู่เบาบางหรือหมดไป

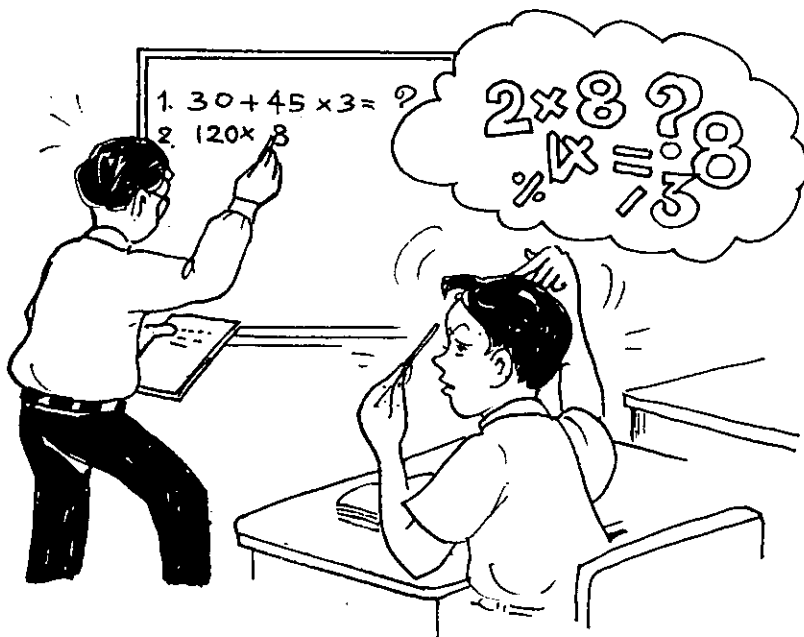
การหาสาเหตุสำคัญ อาจใช้ตารางประเมินความสำคัญ
ของปัญหา ดังเสนอไว้ในเอกสารหน่วยที่ 1

ตัวอย่าง การวิเคราะห์หาสาเหตุแห่งปัญหา

ปัญหาที่ 1 : นักเรียนแก้โจทย์ปัญหาไม่ได้

สาเหตุ : (เรียงตามพลังที่ก่อให้เกิดปัญหาตามลำดับ)

1. นักเรียนไม่เข้าใจความหมายของศัพท์ในโจทย์ปัญหา
2. นักเรียนมีพื้นฐานในการคำนวณไม่เพียงพอ
3. การสอนและการวัดผลการเรียนการสอนไม่เน้น
กระบวนการคิดเน้นแต่คำตอบ

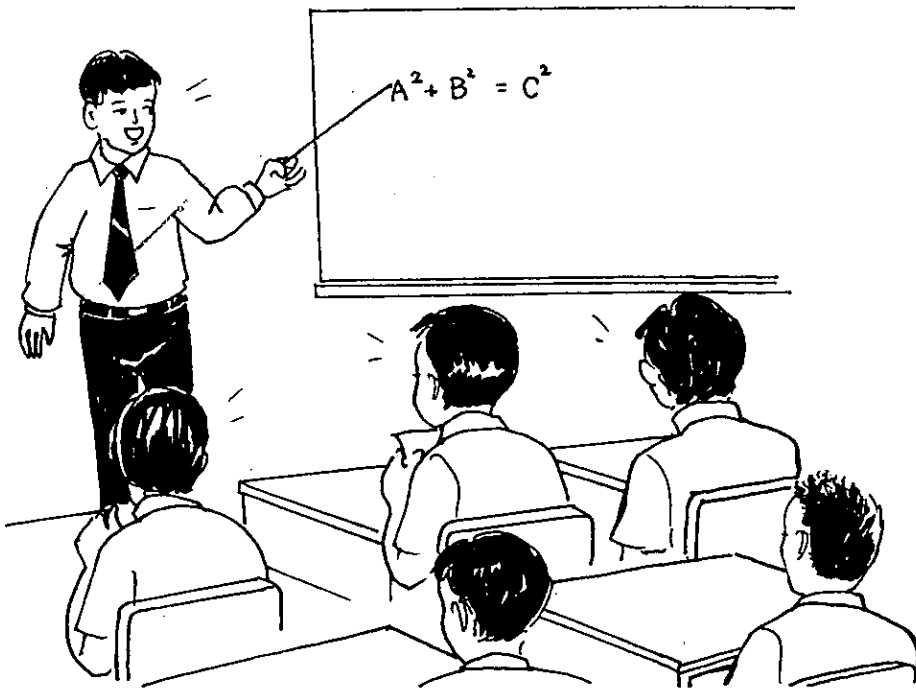

ปัญหาที่ 2 : ครูไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน

สาเหตุ : (เรียงตามพลังที่ก่อให้เกิดปัญหาตามลำดับ)

1. หน่วยงานต้นสังกัดไม่มีงบประมาณอบรมครูผู้สอน
2. ภาระหน้าที่อื่น ๆ ของครูมีมากเกินไป
3. การนิเทศติดตามผลการจัดการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่อง
4. การประเมินผลงานต่าง ๆ ไม่เน้นงานการสอน
5. ขาดอุปกรณ์การสอน

หมายเหตุ การเรียงลำดับความสำคัญของสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาข้างต้นอาจไม่ตรงกับข้อเท็จจริง ถือว่าเป็นเพียงตัวอย่างเท่านั้น

การจัดทำสาเหตุให้อยู่ในบทบาทของผู้แก้ปัญหา

การกำหนดสาเหตุแห่งปัญหาจะต้องเป็นสาเหตุที่อยู่ในบทบาทที่มีเฉพาะอำนาจหน้าที่ของผู้แก้ไขปัญหา และควรอยู่ในวิสัยที่ผู้รับผิดชอบนั้นจะพึงแก้ไขได้ ในกรณีที่ เป็นสาเหตุสุดวิสัยอาจดัดแปลงสาเหตุนั้นให้เป็นสาเหตุที่อยู่ในวิสัยที่จะแก้ไขได้

- ตัวอย่าง (1) หลักสูตรกำหนดเนื้อหาวิชามากเกินไป
(2) ครูไม่สอนวิธีการเรียนเน้นแต่เนื้อหา

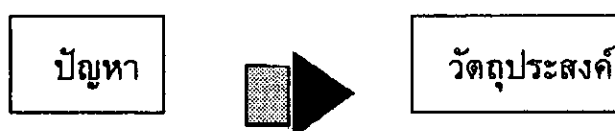

จะเห็นได้ว่า ทั้งสองประโยคข้างต้นมีประเด็นคล้าย ๆ กัน คือ ทั้งหลักสูตรและการสอนเน้นเนื้อหาวิชา

ประโยคแรกเป็นสาเหตุที่แก้ไขได้ยาก ประโยคที่สอง เป็นสาเหตุที่แก้ไขได้ไม่ยากและอยู่ในบทบาทที่แก้ไขได้ โดยส่งเสริมให้ครูสอนวิธีการเรียน (Learning How to Learn) ปัญหาเรื่องเนื้อหาวิชาจะหมดไป

2. การกำหนดวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหา

การกำหนดวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหา หมายถึงการเขียนความต้องการหรือความคาดหวังที่ประสงค์ให้เกิดขึ้น ความคาดหวังนั้นต้องสอดคล้องกับสภาพของปัญหา

ภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัญหากับวัตถุประสงค์

คุณสมบัติที่ดีของวัตถุประสงค์

1. เป็นลายลักษณ์อักษร
2. ชัดเจน
3. วัดได้
4. ทำให้สำเร็จได้

ตัวอย่าง การเขียนวัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการนิเทศภายในแก่ผู้บริหารโรงเรียน
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ได้

3. การกำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหา

การกำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหาทำได้เช่นเดียวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ของปัญหา
แต่

เป้าหมายมีลักษณะเฉพาะเจาะจงมากกว่าวัตถุประสงค์
โดยกำหนดเป็นปริมาณและระยะเวลาที่ชัดเจน

ตัวอย่าง 1

ปัญหา : การนิเทศภายในโรงเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

สาเหตุ : ผู้บริหารโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจใน
กระบวนการนิเทศ

วัตถุประสงค์ : เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการนิเทศภายในของ
ผู้บริหารโรงเรียน

เป้าหมาย : ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการนิเทศ
และสามารถนิเทศภายในโรงเรียนได้ไม่ต่ำกว่า
เกณฑ์ที่กำหนดภายในปีการศึกษา 2540

ตัวอย่าง 2

ปัญหา : นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แก้โจทย์ปัญหาไม่ได้

สาเหตุ : นักเรียนมีพื้นฐานการคำนวณไม่เพียงพอ

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สามารถแก้
โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้

เป้าหมาย : จัดสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มี
พื้นฐานการคำนวณคณิตศาสตร์ จนสามารถแก้โจทย์
ปัญหาคณิตศาสตร์ได้อย่างน้อย 80 % ภายในเดือน
ธันวาคม ปีการศึกษา 2540

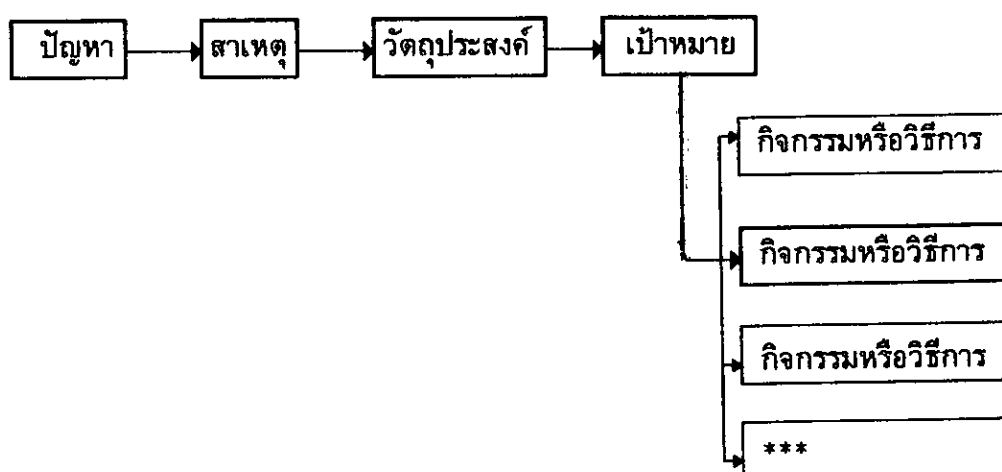
5. การกำหนดวิธีการแก้ปัญหา โดยแก้ที่สาเหตุ

วิธีการแก้ปัญหาเป็นกิจกรรมที่ใช้ปฏิบัติอย่างมีขั้นตอนเพื่อให้ปัญหาหมดไป

ตัวอย่าง วิธีการหรือกิจกรรมการแก้ปัญหการเรียนรู้การสอน เช่น การใช้สื่อการสอน การสังเกตการสอน การสอนซ่อมเสริม การสนทนาทางวิชาการ การใช้นวัตกรรม เป็นต้น

สรุป การสร้างทางเลือกในการแก้ปัญหาสามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

กิจกรรมที่ 2

ท่านมีวิธีการกำหนดทางเลือก
เพื่อแก้ปัญหาอย่างไร

ตอบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 4) กำหนดวิธีการแก้ปัญหา
 - 3) กำหนดเป้าหมาย
 - 2) กำหนดระดับความสำเร็จ
 - 1) พิจารณาเงื่อนไขและทรัพยากร
- ผู้ดำเนินกิจกรรมกำหนดแนวทางและขั้นตอนการทำงาน
- ถอดความ

กิจกรรมที่ 3

จงยกตัวอย่างวิธีการแก้ปัญหา
การจัดการเรียนการสอน 2 วิธี
(อธิบายโดยสังเขป)

ตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

จงยกตัวอย่างวิธีการแก้ปัญหา
การจัดการเรียนการสอน 2 วิธี (2

วิธี)

1. วิธีการสอนแบบ...
2. วิธีการสอนแบบ...

หรือ วิธีการสอนแบบ...

หรือ วิธีการสอนแบบ...

บรรณานุกรม

- ประชุม รอดประเสริฐ. นโยบายและการวางแผน : หลักการและทฤษฎี. กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์, 2535.
- ประหยัด ศรีวิหะ และ ชาญชัย อาจินสมจารย์. การบริหารการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : พัทธอักษร, 2517.
- มัธยม เรืองแสน และ วิสุทธิ์ รัตติ. คู่มือสอบเลื่อนตำแหน่งผู้บริหารการประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อักษราพัฒนา, 2537.
- รัชนิย พรรณพานิช. ผู้บริหาร : การนิเทศภายใน. กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พรินต์ติ้ง กรุ๊ป, 2532.
- วิระพล สุวรรณนันต์. กระบวนการแก้ปัญหา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ไทยปริเมียร์ พรินต์ติ้ง, 2534.
- _____. กระบวนการตัดสินใจ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : ไทยปริเมียร์พรินต์ติ้ง, 2534.
- สุพิน บุญชูวงศ์. หลักการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : แสงสุทธิการพิมพ์, 2536.
- Bartz, David B. "Improving the Summative Evaluation Conference," Principal. 74(4) : 24-26 ; March, 1995.
- Gorton, Richard A. School Administration and Supervision : Leadership Challenges and Opportunities. Wisconsin : WM.C. Brow , 1983.
- Harris, Ben M. Supervision Behavior in Education. 3rd. ed., New Jersey : Prentice Hall, 1985.
- Henry, Marvin A. Supervising Student Teachers: The Professional way : a guide for cooperating Teachers. 4 Th. Terre Haute : Sycamore Press, 1989.
- Hunter, Madeline. "Six Types of Supervisory Conferences," Educational Leadership. 37(5) : 408-412 ; February, 1980.
- Kindsvatter, Richard. "A Systematic Approach to Improving Conference Skills," Educational Leadership. 38(7) : 525-529 ; April, 1981.
- Mallach, Efrem G. Understanding Decision Support Systems and Expert Systems. Illinois : IRWIN, 1994.

ภาคผนวก

ตัวอย่าง วิธีการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน

วิธีการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนใช้เป็นทางเลือกในการดำเนินการนิเทศ แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ การปฏิบัติงานกับบุคคล และการปฏิบัติงานกับกลุ่ม

1. การปฏิบัติงานกับบุคคล ประกอบด้วย

1.1 การเยี่ยมห้องเรียนและการประชุมนิเทศ เป็นวิธีการนิเทศที่ใช้กันทั่วไปในชื่อของการนิเทศแบบคลินิก

กิจกรรมการเยี่ยมห้องเรียนมี 3 ขั้นตอน คือ การประชุมก่อนการสังเกต การสังเกตห้องเรียนและการติดตามและให้คำปรึกษา

การประชุมก่อนการสังเกต

จุดประสงค์ของการประชุมก่อนการสังเกต คือ

- (1) การสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศกับครูผู้สอน
- (2) กำหนดจุดหมายและหน้าที่การสังเกต
- (3) การยอมรับเกณฑ์ การจัดการเรียนการสอน
- (4) การพัฒนากระบวนการที่ใช้การสังเกต
- (5) กำหนดบทบาทของผู้นิเทศและครูผู้สอน
- (6) กำหนดเป้าหมายและแนวการประชุมนิเทศ
- (7) ตอบคำถามเกี่ยวกับการสังเกตและการติดตามการประชุมนิเทศ

การสังเกตชั้นเรียน

การสังเกตชั้นเรียนเป็นการวินิจฉัยจุดเด่นจุดด้อย ที่จะพัฒนาหรือปรับปรุง และยังทำให้สามารถระบุความต้องการหรืออุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนได้

การวางแผนการสังเกต ควรกำหนดขั้นตอนอย่างเป็นระบบ
คำนึงถึงการสร้างเจตคติที่ดีต่อการสังเกต ควรมีขั้นตอน
การติดตามผลและแนะนำการปรับปรุงการจัดการสอนด้วย

การประชุมนิเทศ

การประชุมนิเทศ เป็นการประชุมหลังการสังเกต มีจุดประสงค์ คือ

- (1) เพื่อให้ครูรับทราบถึงพฤติกรรมการสอนของคนที่ได้สอนไปแล้ว
- (2) เพื่อให้แน่ใจว่าครูได้เพิ่มพูนความเข้าใจเกี่ยวกับการสอน
- (3) ช่วยให้ครูพยายามปรับปรุงการจัดการสอน

การประชุมนิเทศควรคำนึงถึงความสะดวกสบาย ความมั่นคง ความเชื่อถือของครูผู้สอนและอื่นๆ เช่น เวลา สถานที่ จุดมุ่งหมายของการประชุม การกำหนดคำถามระหว่างการประชุม วิธีการประชุมที่เหมาะสม เป็นต้น

1.2 สอนแบบจุดภาค

การสอนแบบจุดภาค เป็นการย่อส่วนทั้งขนาดชั้นเรียน ระยะเวลาที่สอน และชนิดของทักษะ ใช้เวลาสั้น ๆ ประมาณ 10-15 นาที ในการฝึกทักษะแต่ละชนิด เมื่อสอนเสร็จจะมีการวิเคราะห์การสอน ผู้บริหารโรงเรียนและเพื่อนครูจะร่วมกันพิจารณาการสอนนั้นทำให้สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และเข้าใจปัญหาการสอนต่าง ๆ ได้อย่างแจ่มชัดและถูกต้อง

ขั้นตอนการฝึกทักษะแบบจุดภาค ไว้ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักเกณฑ์จากครูผู้เชี่ยวชาญและจากเอกสารการสอน
2. ศึกษาคู่มืออยู่ อาจเป็นการสาธิตหรือใช้วีดีโอเทป
3. ทำบันทึกการสอนให้เหมาะสมกับทักษะที่จะฝึก
4. สอนตามบันทึกการสอน มีผู้บันทึกผลการสอน
5. ร่วมกันอภิปรายผลการสอนเพื่อได้ทราบจุดที่ดีและจุดที่ต้องปรับปรุง
6. ปรับปรุงแผนการสอนใหม่ ทดลองสอนซ้ำ

ทักษะที่ควรนำมาฝึกโดยใช้การสอนแบบจุดภาค เช่น ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน ทักษะการใช้คำถาม ทักษะการเร้าความสนใจ ทักษะการใช้กระดานดำ ทักษะการเล่าเรื่อง ทักษะการยกตัวอย่าง ทักษะการสรุปบทเรียนและทักษะการเสริมแรง

1.3 การเยี่ยมชมเพื่อสังเกตการสอนของครูคนอื่น

ผู้บริหารโรงเรียนควรรหาโอกาสให้ครูไปเยี่ยมชมเพื่อสังเกตการสอนของครูคนอื่น ซึ่งอาจจัดได้ 2 ลักษณะ คือ การเยี่ยมชมการสอนของครูในโรงเรียนเดียวกันและการเยี่ยมชมการสอนของครูต่างโรงเรียน

วัตถุประสงค์ของการเยี่ยมชมเพื่อสังเกตการสอน คือ

1. เพื่อปรับปรุงการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น
2. เพื่อให้ครูมีประสบการณ์และขวัญกำลังใจในการทำงาน
3. เพื่อส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

หลักการของการเยี่ยมชมเพื่อสังเกตการสอน มีดังนี้

1. การวางแผน ควรกำหนดให้มีการใช้เครื่องมือสังเกตการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดเยี่ยมชม เพื่อให้ครูมีความจริงใจต่อการไปเยี่ยมชม และเป็นเครื่องมือในการติดตามผลได้ด้วย
2. ชี้แจงให้ครูเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการไปเยี่ยมชม วิธีการใช้เครื่องมือบันทึกการสังเกต และการวางตัวในขณะที่เข้าเยี่ยมชมจะช่วยให้ครูเข้าใจว่าควรสังเกตอะไรบ้าง จึงจะได้ประโยชน์แท้จริง
3. จำนวนครูที่ไปเยี่ยมชมไม่ควรมีมาก เพราะจะทำให้สภาพการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามปกติ
4. ครูต้องสอนบทเรียนไปตาม สภาพเป็นจริง ไม่ใช่จัดบทเรียนพิเศษใดๆขึ้นมา
5. ผู้บริหารต้องติดตามผล การปรับปรุงการสอนหลังการเยี่ยมชมชั้นเรียน
6. การเยี่ยมชมโรงเรียน ควรหมุนเวียนไปหลาย ๆ แห่ง จะทำให้ครูเกิดการตื่นตัวมากขึ้น

โดยสรุป การเยี่ยมชมการจัดการเรียนการสอนของครูคนอื่น ทำให้ครูผู้สังเกตได้มีประสบการณ์ตรงจากสถานการณ์ที่เป็นจริง ทั้งได้รู้จักและสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการจัดการสอนซึ่งกันและกัน จะทำให้ครูเกิดความกระตือรือร้นต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

1.4 การใช้ห้องสมุดวิชาชีพครู

จุดมุ่งหมายของห้องสมุดวิชาชีพครูคือ เปิดโอกาสให้ครูปรับปรุงตนเอง โดยการอ่านและใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ จากห้องสมุด ที่จัดไว้สำหรับครูในการเตรียมการสอน โดยเฉพาะ

ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดห้องสมุดวิชาชีพครูขึ้นในโรงเรียน และต้องหาวิธีให้ครูรู้ดีกว่าห้องสมุดวิชาชีพครูเป็นส่วนสำคัญของโรงเรียน ที่จะช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนได้ ผู้บริหารควรเป็นตัวแบบที่แสดงให้ครู เห็นว่าเป็นผู้สนใจและใช้ห้องสมุดวิชาชีพครู ต้องสร้างความคุ้นเคยกับวัสดุอุปกรณ์ในห้องสมุดอย่างเพียงพอ เพื่อที่จะแนะนำแก่ครูผู้สอนได้อย่างเหมาะสม

2. การปฏิบัติงานกับกลุ่มเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

การปฏิบัติงานร่วมกับกลุ่มเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน มีวิธีการดำเนินการ ได้หลายรูปแบบ เช่น การประชุมหน่วยหรือการประชุมฝ่าย การประชุมคณะวิชาการ ประชุมคณะทำงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น การทำงานกับกลุ่มเป็นการให้ความรู้ระหว่างการทำงานเป็นส่วนใหญ่ การอบรมระหว่างประจำการเป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้ปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนให้เหมาะสมกับหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ

การให้อบรมระหว่างประจำการควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

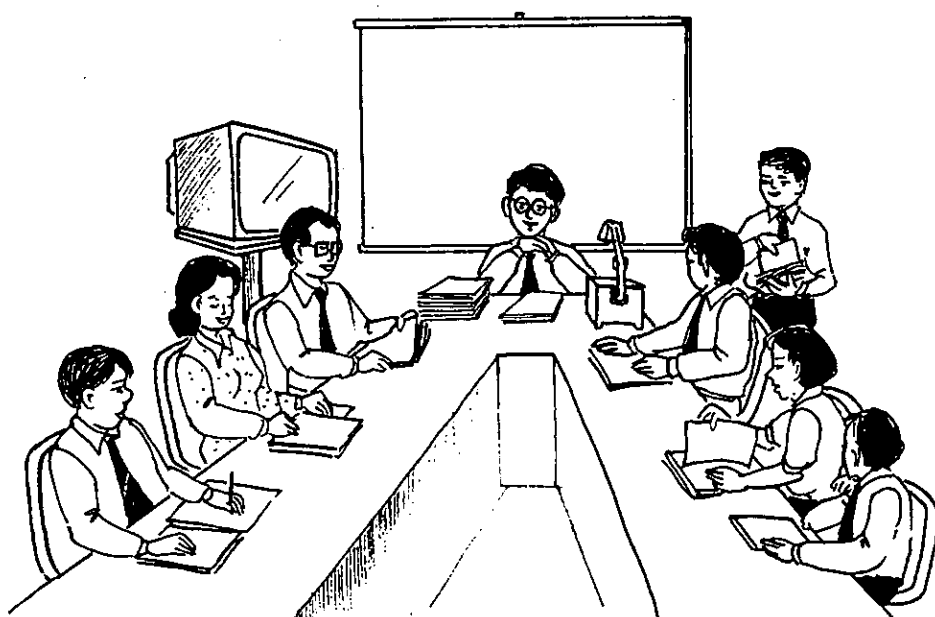
1. ความต้องการของคณะทำงาน
2. ควรเริ่มต้นจากความต้องการความก้าวหน้าในการสอนของครู
3. ผู้บริหารและผู้นำต้องเห็นความสำคัญของการอบรมระหว่างปฏิบัติงาน
4. จุดประสงค์ของการให้การอบรมควรชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้
5. ควรจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย
6. วางแผนจัดกิจกรรมให้มีความต่อเนื่อง
7. ต้องนำเสนอเนื้อหา วัสดุอุปกรณ์และทักษะใหม่ ๆ
8. ควรให้แรงเสริมที่เป็นทั้งแรงจูงใจภายใน (เช่น การให้ได้ปรับปรุงวิชาชีพ) และแรงจูงใจภายนอก (เช่น การให้ได้รับเงินเดือนสูงขึ้น)
9. ให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้ครูรู้ถึงความก้าวหน้า
10. ควรจัดระยะเวลาและงบประมาณอย่างเพียงพอ

ชุดการนิเทศทางไกล

เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียน
ด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน

หน่วยที่ 4

เรื่อง การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา

โดย นายแสน สมนึก

นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

คำนำ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียนพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ส่วนใหญ่ปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เนื่องมาจากมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานหลายประการ ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนขาดความมั่นใจที่จะดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้จัดทำชุดการนิเทศทางไกลเพื่อช่วยเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ให้แก่ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการนิเทศภายในโรงเรียนแนวทางหนึ่ง ซึ่งชุดการนิเทศทางไกลนี้มีทั้งหมด 6 หน่วย (มีวิดีโอทัศน์ เทปเสียงและแผ่นพับประกอบ) ดังนี้

หน่วยที่ 1 การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

หน่วยที่ 2 การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

หน่วยที่ 3 การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา

หน่วยที่ 4 การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา

หน่วยที่ 5 การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

หน่วยที่ 6 การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน

ผู้ศึกษาควรศึกษาชุดการนิเทศทางไกลทั้ง 6 หน่วย อย่างต่อเนื่องและควรทดลองปฏิบัติจริง จะทำให้สามารถดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

แสน สมนึก

นิติติปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สารบัญ

	หน้า
คำแนะนำการใช้ชุดการนิเทศทางไกล	1
แนวคิด	2
วัตถุประสงค์	2
แบบทดสอบก่อนการศึกษาคู่มือการนิเทศทางไกล	3
การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา	4
การระบุทางเลือก	5
การพยากรณ์ผลจากทางเลือก	6
การพิจารณาและเลือกทางเลือก	7
การประเมินทางเลือก	7
แบบทดสอบหลังการศึกษาคู่มือการนิเทศทางไกล	11
เฉลยแบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษา	11
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	

คำแนะนำการใช้ชุดนิเทศทางไกล

ในการศึกษาชุดนิเทศทางไกล โปรดปฏิบัติตามคำแนะนำดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด วัตถุประสงค์ให้เข้าใจแจ่มชัด
2. ทำแบบทดสอบก่อนการศึกษา
3. ศึกษาชุดนิเทศทางไกลตามลำดับ
4. ทำแบบทดสอบหลังการศึกษา
5. ทดลองปฏิบัติจริง
6. ประเมินความรู้ ความเข้าใจ จากผลการปฏิบัติ

แนวคิด

การเลือกทางเลือกเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา เป็นการพิจารณาตัดสินใจเลือกทางเลือก ที่จะนำไปแก้ปัญหาให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขั้นตอนที่สำคัญในการตัดสินใจเลือกทางเลือกคือ การประเมินทางเลือกแล้วเลือกทางเลือกที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้ศึกษามีความรู้ ความเข้าใจและสามารถตัดสินใจเลือกทางเลือก เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาได้โดยที่ทางเลือกนั้นมีประสิทธิภาพสูงสุด มีประโยชน์มากที่สุดและประหยัดค่าใช้จ่ายมากที่สุด

แบบทดสอบก่อนการศึกษาคุศนิตะทางไกล

1. ข้อใดกล่าวถึงทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา
 - ก. ผู้บริหารมีการนิเทศภายใน
 - ข. ครูย้ายโรงเรียนบ่อย
 - ค. ครูมีความสามารถในการดำเนินการทำสื่อการสอน
 - ง. นักเรียนมีพื้นฐานความรู้ต่ำ
2. ทางเลือกใดที่มีความเหมาะสมสำหรับโรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้น
 - ก. ปรับปรุงพฤติกรรมการจัดกิจกรรมของครู
 - ข. ให้ผู้ปกครองเอาใจใส่ทำการบ้าน
 - ค. ให้ผู้บริหารนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ
 - ง. ส่งเสริมให้นักเรียนไปเรียนพิเศษ
3. “ใช้เวลาในการแก้ปัญหาน้อย สามารถแก้ปัญหาได้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย
สิ้นค่าใช้จ่ายน้อย” สอดคล้องกับเรื่องใด
 - ก. ประสิทธิภาพ
 - ข. ประสิทธิภาพ
 - ค. ประโยชน์
 - ง. ประหยัด คุ่มค่า
4. การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาใด ๆ ท่านจะคำนึงถึงสิ่งใดมากที่สุด
 - ก. ประสิทธิภาพ
 - ข. ประสิทธิภาพ
 - ค. ประโยชน์
 - ง. ประหยัด
5. ท่านคิดว่าใครควรเป็นผู้ประเมินทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา
 - ก. ผู้แก้ปัญหา
 - ข. ผู้ร่วมงาน
 - ค. ผู้บังคับบัญชา
 - ง. ผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหา

การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา

ขั้นตอนการตัดสินใจเลือกทางเลือก

การเลือกทางเลือกแต่ละทางสำหรับใช้ปฏิบัติการแก้ปัญหา กล่าวได้ว่าเป็นขั้นตอนการตัดสินใจ ซึ่งมี 3 ขั้นตอน คือ

1. การระบุทางเลือก
2. การพยากรณ์ผลที่จะเกิดจากทางเลือก
3. การพิจารณาและเลือกทางเลือก

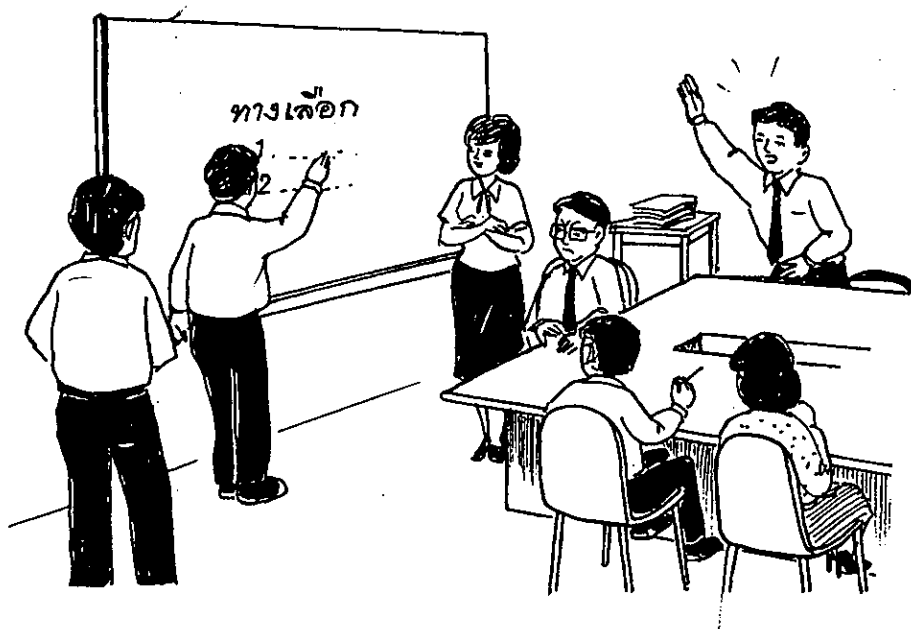

1. การระบุทางเลือก

การระบุทางเลือกเป็นการกำหนดวิธีการที่เป็นไปได้ และวิธีการที่กำหนดเมื่อนำไปดำเนินการแล้ว น่าจะแก้ไขปัญหามีอยู่ให้หมดไปอย่างแท้จริง

การระบุทางเลือกไว้จำนวนมาก
ย่อมทำให้มีทางเลือกที่พอใจหลายทางเลือก

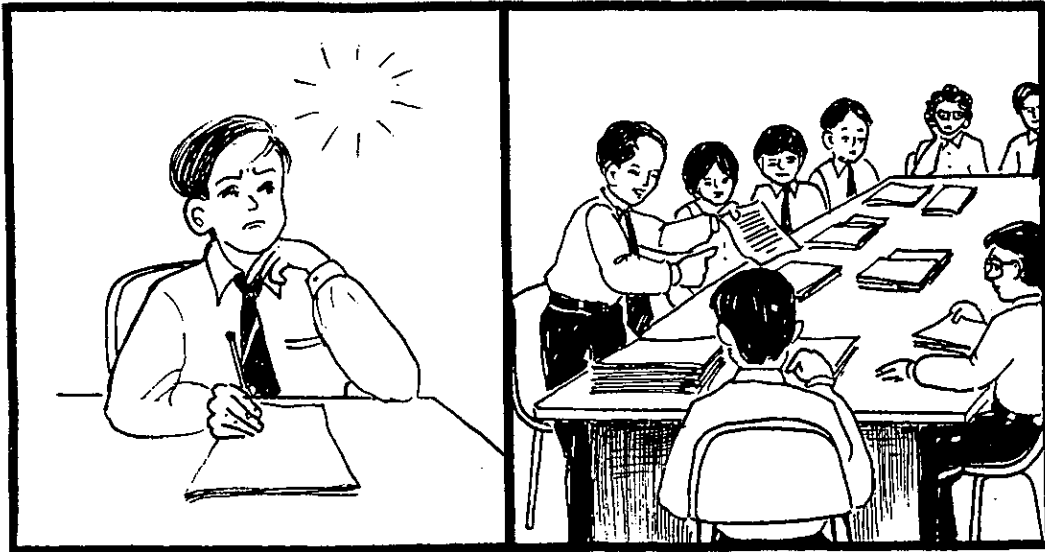
การระบุทางเลือกเพื่อแก้ปัญหอาจใช้ประสบการณ์ ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ศึกษาจากผู้รู้ การระบุทางเลือกโดยวิธีการระดมสมอง ฯลฯ

2. การพยากรณ์ผลจากทางเลือก

การพยากรณ์ผลที่จะเกิดจากการปฏิบัติตามทางเลือกนั้น มีหลายวิธีการ เช่น

- 2.1 การทดลองใช้แล้วประเมินทางเลือก
- 2.2 การใช้ประสบการณ์
- 2.3 การเปรียบเทียบกับสิ่งที่เคยปฏิบัติ
- 2.4 การใช้หลักทฤษฎี
- 2.5 การใช้ผลการวิจัย
- 2.6 การใช้ข้อมูลในสภาพที่เป็นจริง

3. การพิจารณาและเลือกทางเลือก

ผู้ตัดสินใจจัดทำรายการทางเลือกทั้งหมดพร้อมกับพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับผลที่พึงเกิดขึ้น แล้วทำการเลือกทางเลือกที่เห็นว่าดีที่สุด กล่าวคือเป็นทางเลือกที่ให้ผลลัพธ์ตามความต้องการมากที่สุด

นั่นคือ ถ้าต้องการได้ทางเลือกที่ดีที่สุดมาแก้ปัญหาต้องทำการประเมินทางเลือกก่อนทำการเลือก

การประเมินทางเลือก

การประเมินทางเลือก เป็นการหาเหตุผลเพื่อตัดสินใจเลือกทางเลือก ซึ่งต้องพิจารณาคุณลักษณะที่ดีของทางเลือกดังนี้

ประสิทธิภาพสูงสุด
ประสิทธิผลดีที่สุด

ประสิทธิภาพสูงสุด หมายถึง งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์
ใช้เวลาน้อยและประหยัดงบประมาณ

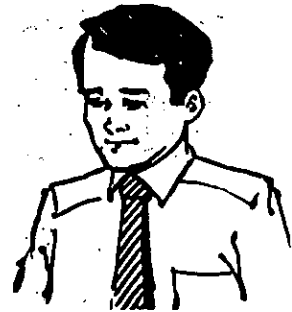
ประสิทธิผลดีที่สุด หมายถึง ผลผลิตที่ได้มีปริมาณและคุณภาพ
ตามที่ต้องการ

การประเมินทางเลือกอาจใช้ตารางการประเมินเข้ามาเกี่ยวข้อง
โดยพิจารณาเกี่ยวกับนโยบาย ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ค่าใช้จ่าย
ความร่วมมือหรือพิจารณาจากคำถามต่อไปนี้ (ใช้ตารางการประเมินที่
กล่าวไว้ในเอกสารหน่วยที่ 1)

- (1) แนวทางแก้ไขปัญหาคือจะช่วยลดปัญหาได้จริงหรือไม่
- (2) แนวทางแก้ไขปัญหานำไปปฏิบัติจริงได้หรือไม่
- (3) แนวทางแก้ไขปัญหามีข้อจำกัดอะไรบ้าง
- (4) แนวทางแก้ไขปัญหานั้นมีประโยชน์มากกว่าโทษหรือไม่
- (5) มีการนำแนวทางแก้ไขปัญหามาเปรียบเทียบกับเกณฑ์
ที่กำหนดได้อย่างไร
- (6) ข้อเท็จจริงและข้อมูลที่ใช้เชื่อถือได้หรือไม่

กิจกรรมที่ 1

การตัดสินใจเลือกทางเลือก
มีกี่ขั้นตอน อธิบายโดยสังเขป

[illegible]

၂၆၆၉၇၇

กิจกรรมที่ 2

ทางเลือกที่ดีต้องมี
คุณลักษณะอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓) ในกรอบกำหนดปัญหาข้อ๒๒กับปัญหานี้ ให้ระบุ (๓
 ข้อ) ข้อดีกับข้อเสียของทางเลือกนี้ในลักษณะ ML หรือ SL (๒
 ข้อ) ประเมินว่าข้อดีข้อเสียที่ระบุไว้มีผลอย่างไร (๑
 ข้อ) ประเมินว่าข้อดีข้อเสียที่ระบุไว้มีผลอย่างไร (๑

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อดีข้อเสีย

๖๐๒๐๒๐

แบบทดสอบหลังการศึกษาชุดนิเทศทางไกล

1. ข้อใดกล่าวถึงทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา
 - ก. ครูย้ายโรงเรียนบ่อย
 - ข. นักเรียนมีพื้นฐานความรู้ต่ำ
 - ค. ผู้บริหารมีการนิเทศภายใน
 - ง. ครูมีความสามารถในการดำเนินการทำสื่อการสอน
2. ทางเลือกใดที่มีความเหมาะสมสำหรับโรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้น
 - ก. ให้ผู้ปกครองเอาใจใส่ทำการบ้าน
 - ข. ส่งเสริมให้นักเรียนไปเรียนพิเศษ
 - ค. ให้ผู้บริหารนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ
 - ง. ปรับปรุงพฤติกรรมการจัดกิจกรรมของครู
3. “ใช้เวลาในการแก้ปัญหาน้อย สามารถแก้ปัญหาได้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย สิ้นค่าใช้จ่ายน้อย” สอดคล้องกับเรื่องใด
 - ก. ประสิทธิภาพ
 - ข. ประโยชน์
 - ค. ประสิทธิภาพ
 - ง. ประหยัด คุ่มค่า
4. การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาใด ๆ ท่านจะคำนึงถึงสิ่งใดมากที่สุด
 - ก. ประโยชน์
 - ข. ประสิทธิภาพ
 - ค. ประสิทธิภาพ
 - ง. ประหยัด
5. ท่านคิดว่าใครควรเป็นผู้ประเมินทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา
 - ก. ผู้ร่วมงาน
 - ข. ผู้แก้ปัญหา
 - ค. ผู้บังคับบัญชา
 - ง. ผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหา

เฉลยแบบทดสอบก่อนการศึกษา 1.ก, 2.ก, 3.ข, 4.ข, 5.ข

เฉลยแบบทดสอบหลังการศึกษา 1.ค, 2.ง, 3.ก, 4.ค, 5.ก

บรรณานุกรม

- รศนา อัมชะกิจ. กระบวนการแก้ปัญหาและตัดสินใจเชิงวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์, 2537.
- วิระพล สุวรรณนันท. กระบวนการแก้ปัญหา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ไทยพรีเมียร์พริ้นติ้ง, 2534.
- _____. กระบวนการตัดสินใจ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : ไทยพรีเมียร์พริ้นติ้ง, 2534.
- วุฒิชัย จำนงค์. พฤติกรรมกรรมการตัดสินใจ. กรุงเทพฯ : บารมีการพิมพ์, 2523.
- Fisher, Aubrey B. and Ellis, Donald G. Small Group Decision Making : Communication and the Group Process. 3 rd.ed. New York : Mc Graw Hill Publishing, 1990.
- Hall, Richard H. Organizations : Structures, Processes and Outcomes. 4 th.ed. Englewood Cliffs : Prentice-Hall, 1987.
- Hoy Wayne, K. Administrator Solving the Problems of Practice : Decision Making Concepts, Cases and Consequences. Boston : Allyn and Bacon, Inc., 1995.
- Ubben, Gerald C. and Hughes, Larry W. The Principal : Creative Leadership for Effective Schools. 2 nd.ed. Boston : Allyn and Bacon, 1992.

ภาคผนวก

เทคนิคในการตัดสินใจ

เทคนิคในการตัดสินใจ เป็นการใช้เทคนิคเพื่อช่วยให้การตัดสินใจมีเหตุผลและให้ผลของการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เทคนิควิธีการตัดสินใจ ได้แก่

1. การใช้ประสบการณ์และดุลพินิจ (experience & judgment)

การตัดสินใจโดยใช้เทคนิคนี้อาจกล่าวได้ว่าถูกต้องและเหมาะสม เพราะการตัดสินใจเหล่านั้นได้ปฏิบัติอย่างได้ผลมาแล้วมาทำการตัดสินใจ

อย่างไรก็ตาม อาจมีตัวแปรบางอย่างเกิดขึ้นทำให้ลักษณะของปัญหาได้คล้อยคลึงกับปัญหาที่เกิดขึ้นมาแล้ว กรณีนี้การใช้ประสบการณ์และดุลพินิจในการตัดสินใจอาจไม่เกิดผลตามที่ต้องการก็ได้

2. การรื้อ (delay tactic)

เป็นเทคนิควิธีที่ใช้ตัดสินใจเชิงปฏิบัติ คือยังไม่ทำการตัดสินใจในเรื่องที่ควรตัดสินใจในขณะนั้น โดยเก็บเรื่องหรือรื้อเรื่องไว้ก่อนบางกรณีมีเหตุบังเอิญว่าสถานการณ์เปลี่ยนไปจะทำให้ปัญหามบางหรือหมดไปได้ แต่ ลักษณะรื้อเรื่องไว้ก่อนแล้วทำให้ปัญหาหมดไปมีโอกาสน้อยมากน้อยและอาจเกิดการเสี่ยงที่จะทำให้เกิดปัญหาเพิ่มมากขึ้น จึงไม่ควรใช้การตัดสินใจในลักษณะนี้ในการดำเนินการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน

3. การใช้ตัวแบบในเชิงปริมาณ (quantitative model)

เทคนิคนี้ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็นมาช่วยกำหนดว่า ทางเลือกแต่ละทางที่กำหนดนั้นมีความน่าจะเป็นที่จะประสบผลสำเร็จมาก หรือน้อยเพียงใดโดยคำนวณหาค่าความคาดหวัง (expected value) ของผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นหลังจากเลือกทางเลือกนั้น ๆ

ผู้ตัดสินใจจะเลือกทางเลือกที่ค่าความคาดหวังสูงสุด

4. วิธีการสร้างความคิดสร้างสรรค์ (creativity)

การใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นเทคนิควิธีการตัดสินใจแบบไม่มีโครงสร้างหรือเป็นการตัดสินใจโดยอาศัยนวัตกรรม ซึ่งมีอยู่หลายวิธี วิธีที่นิยมใช้กันมากคือ

การระดมสมอง เทคนิคกลุ่มที่ขาดโครงสร้าง และเทคนิค nominal group มีรายละเอียดดังนี้

4.1 การระดมสมอง (brainstorming) (ได้กล่าวไว้ตอนต้นแล้ว)

4.2 เทคนิคกลุ่มที่ขาดโครงสร้าง (structure absent group)

เทคนิคนี้สมาชิกในกลุ่มไม่ต้องมาประชุมร่วมกัน สมาชิกแต่ละคนจะได้รับการขอร้องให้แก้ปัญหาในเหตุการณ์ที่จำลองขึ้นโดยสถานการณ์จำลองที่กำหนดนั้นมีรายละเอียดต่าง ๆ ไว้ให้ แต่ละคนต้องตอบคำถามที่เหมือนกัน 3 ประการ คือ

(1) จากเนื้อเรื่องที่กำหนดให้ ท่านเห็นว่าปัญหาที่แท้จริงคืออะไรและปัญหารองคืออะไร

(2) มีแนวปฏิบัติอะไรบ้างที่จะช่วยลดปัญหาลงได้ในระยะเวลาอันสั้น

(3) จงให้คำแนะนำการปฏิบัติหรือกระบวนการที่ใช้ปฏิบัติอย่างน้อยสองประการที่จะช่วยแก้ปัญหาได้สูงสุด

4.3 เทคนิค nominal group

เป็นเทคนิคที่คล้ายกับการระดมสมอง แต่แตกต่างกันที่แต่ละคนแสดงความคิดเห็นโดยการเขียนแนวคิดในการแก้ปัญหาในเวลา 10-20 นาที แล้วจึงนำเสนอแนวคิดนั้นแก่กลุ่มด้วยการบันทึกบนแผนภูมิ จากนั้นสมาชิกในกลุ่มทำการอภิปรายแนวคิดแต่ละคนที่บันทึกไว้ โดยไม่ทราบว่าเป็นแนวคิดของใคร แล้วจึงพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของแนวคิดต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจต่อไป

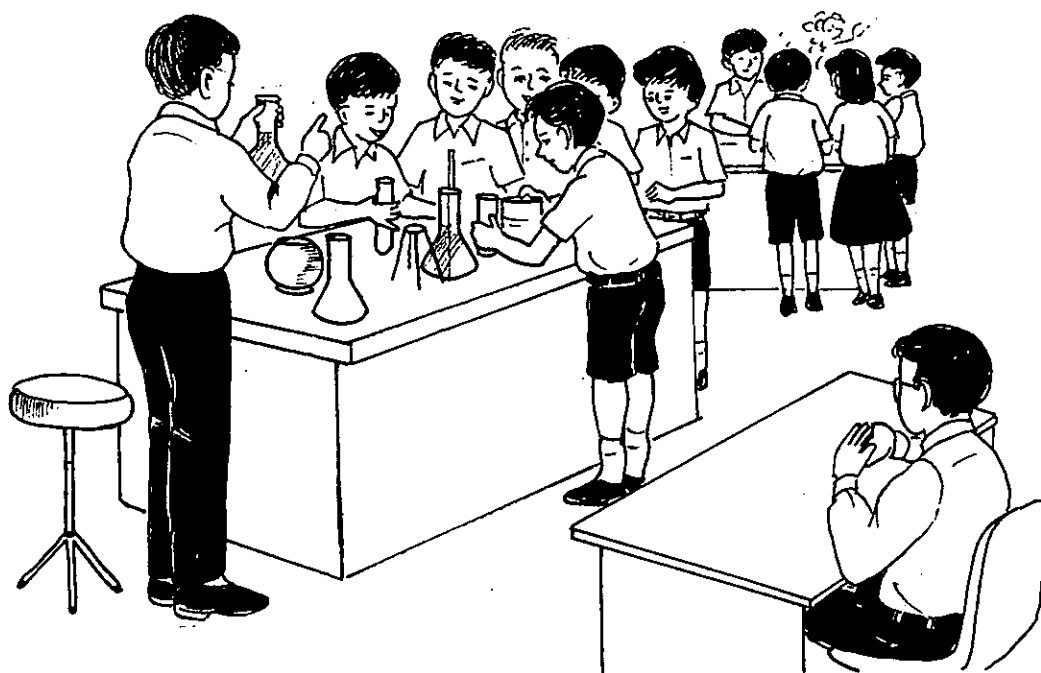
จะเห็นได้ว่า เทคนิคที่เหมาะสมและนำมาใช้ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน คือ เทคนิควิธีการสร้างความคิดสร้างสรรค์เพราะใช้การตัดสินใจแบบให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นเทคนิคที่สอดคล้องกับหลักการของประชาธิปไตย บุคคลในกลุ่มได้ช่วยระดมความคิดจากประสบการณ์และความเชี่ยวชาญที่มีอยู่อย่างมีเหตุผล อันจะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดมาใช้ในการแก้ปัญหา

ชุดการนิเทศทางไกล

เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียน
ด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน

หน่วยที่ 5

เรื่อง การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

โดย นายแสน สมนึก

นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

คำนำ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียนพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ส่วนใหญ่ปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เนื่องมาจากมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานหลายประการ ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนขาดความมั่นใจที่จะดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้จัดทำชุดการนิเทศทางไกลเพื่อช่วยเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ให้แก่ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการนิเทศภายในโรงเรียนแนวทางหนึ่ง ซึ่งชุดการนิเทศทางไกลนี้มีทั้งหมด 6 หน่วย (มีวีดิทัศน์ เทปเสียงและแผ่นพับประกอบ) ดังนี้

หน่วยที่ 1 การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

หน่วยที่ 2 การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา

หน่วยที่ 3 การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา

หน่วยที่ 4 การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา

หน่วยที่ 5 การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

หน่วยที่ 6 การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน

ผู้ศึกษาควรศึกษาชุดการนิเทศทางไกลทั้ง 6 หน่วย อย่างต่อเนื่องและควรทดลองปฏิบัติจริง จะทำให้สามารถดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

แสน สมนึก

นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สารบัญ

	หน้า
คำแนะนำการใช้ชุดการนิเทศทางไกล	1
แนวคิด	2
วัตถุประสงค์	2
แบบทดสอบก่อนการศึกษาคู่มือการนิเทศทางไกล	3
การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน	5
แผนงาน	6
โครงการนิเทศภายในโรงเรียน	11
แบบทดสอบหลังการศึกษาคู่มือการนิเทศทางไกล	15
เฉลยแบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษา	17
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	

คำแนะนำการใช้ชุดนิเทศทางไกล

ในการศึกษาชุดนิเทศทางไกล โปรดปฏิบัติตามคำแนะนำดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด วัตถุประสงค์ให้เข้าใจแจ่มชัด
2. ทำแบบทดสอบก่อนการศึกษา
3. ศึกษาชุดนิเทศทางไกลตามลำดับ
4. ทำแบบทดสอบหลังการศึกษา
5. ทดลองปฏิบัติจริง
6. ประเมินความรู้ ความเข้าใจ จากผลการปฏิบัติ

แนวคิด

การดำเนินการนิเทศเป็นการนำทางเลือกที่ได้เลือกไว้มากจัดทำเป็นแผนงานหรือโครงการนิเทศภายในโรงเรียน แล้วลงมือปฏิบัติตามแผนงานหรือโครงการที่กำหนด

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้ศึกษามีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดทำแผนงานหรือโครงการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อให้แก่ปัญหาการจัดการเรียนการสอนได้อย่างถูกขั้นตอน และนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างแท้จริง

แบบทดสอบก่อนการศึกษาคณิตศาสตร์ทางไกล

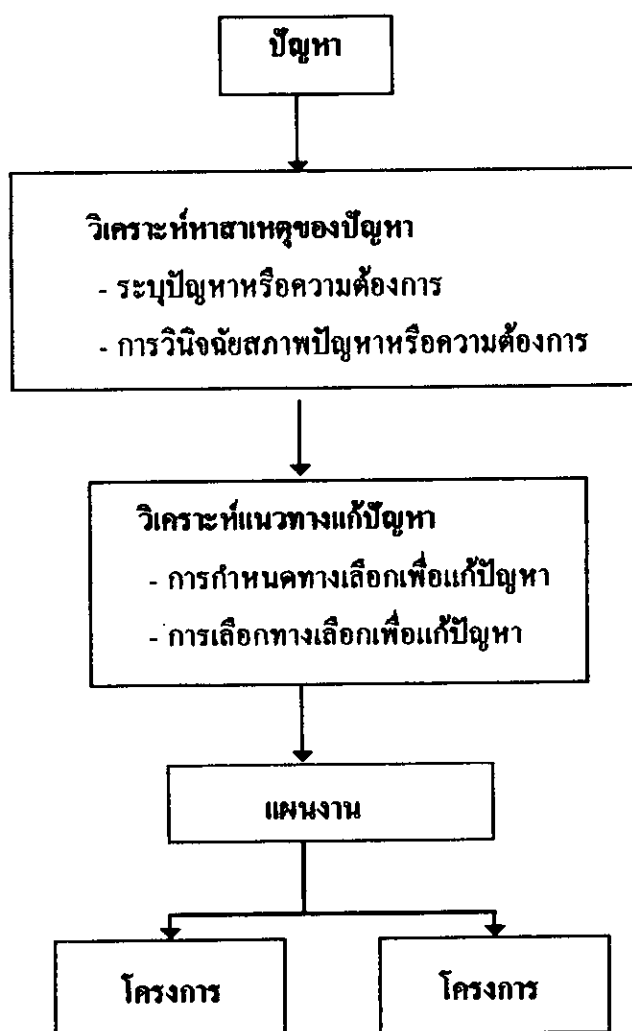
1. เมื่อท่านตัดสินใจเลือกทางเลือกหรือแนวทางเพื่อแก้ปัญหาได้แล้ว
การดำเนินการขั้นต่อไป คือข้อใด
 - ก. การกำหนดงาน/กิจกรรมที่จะทำ
 - ข. การรวบรวมข้อมูล
 - ค. เหตุผลในการเลือกแนวทาง
 - ง. สร้างนวัตกรรม
2. การนำเสนอโครงการเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนางาน ส่วนใดของโครงการที่
กล่าวถึงความเป็นมาของ โครงการ
 - ก. วัตถุประสงค์
 - ข. เป้าหมาย
 - ค. กิจกรรม
 - ง. หลักการและเหตุผล
3. เป้าหมายมีลักษณะแตกต่างกับวัตถุประสงค์ในเรื่องใด
 - ก. ระยะเวลา
 - ข. ระบุชิ้นงาน
 - ค. ระบุคุณภาพ
 - ง. ระบุลักษณะเฉพาะของงาน
4. ถ้าท่านตัดสินใจเลือกทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหานักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์ต่ำ
โดยการจัดทำ/ปรับปรุงแผนการสอนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่น ท่านจะ
กำหนดชื่อโครงการว่าอย่างไร
 - ก. อบรมครูในการจัดทำแผนการสอนคณิตศาสตร์
 - ข. จัดทำสื่อการสอนคณิตศาสตร์
 - ค. พัฒนาแผนการสอนคณิตศาสตร์
 - ง. การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาแผนการสอนคณิตศาสตร์
5. ความหมายการนิเทศภายในโรงเรียนตรงกับข้อใด
 - ก. การให้คำปรึกษาของศึกษานิเทศก์

- ข. การช่วยเหลือปรับปรุงการสอนโดยครูวิชาการกลุ่ม
 - ค. การร่วมมือปรับปรุงการเรียนการสอนของผู้บริหารและคณะครู
 - ง. ควรร่วมมือกันปรับปรุงการเรียนการสอนโดยศึกษานิเทศก์และคณะครู
6. หัวใจสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียนคือสิ่งใด
- ก. ต้องนิเทศทุกชั้นเรียน
 - ข. ประสานงานและร่วมมือกันทุกคน
 - ค. เปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอน
 - ง. มีอุปกรณ์การนิเทศจำนวนมาก
7. เป้าหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่ออะไร
- ก. การเรียนการสอนที่มีคุณภาพ
 - ข. ครูทุกคนเข้าใจการนิเทศ
 - ค. ครูทุกคนศรัทธาผู้บริหาร
 - ง. ครูทุกคนทำสื่อเป็น
8. แนวคิดในการจัดทำโครงการนิเทศภายในโรงเรียนได้แก่ข้อใด
- ก. จัดทำแผนและโครงการให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
 - ข. การทำแผนและโครงการเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนแต่ผู้เดียว
 - ค. จัดทำแผนและโครงการให้เหมือน ๆ กับ สปอ.
 - ง. จัดทำแผนและโครงการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและนโยบาย
9. ข้อใดคือความหมายของคำว่า นโยบาย
- ก. จุดหมายในการทำงาน
 - ข. สิ่งที่เราคาดหวังในการทำงาน
 - ค. สิ่งที่กำหนดไว้เป็นแนวทางในการทำงาน
 - ง. สิ่งที่กำหนดกิจกรรมกับการทำงาน
10. โครงการที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร
- ก. มีรูปแบบที่แน่นอนสะดวกต่อการปฏิบัติ
 - ข. ระบุวิธีการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน
 - ค. มีรูปแบบง่ายต่อการเขียนและการปฏิบัติ
 - ง. ระบุกิจกรรมและรายละเอียดที่จำเป็นได้ อย่างชัดเจน

การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

การนำทางเลือกที่ตัดสินใจเลือกเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนไปปฏิบัติ จะต้องจัดทำเป็นแผนงานหรือโครงการนิเทศ จึงจะทำให้การดำเนินการแก้ปัญหาเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

ผังแผนภาพ

แผนงาน

แผนงาน เป็นกลุ่มโครงการต่าง ๆ ที่มีทิศทางเดียวกัน เช่น
แผนงานพัฒนาสื่อการสอน

โครงการต่าง ๆ ที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เช่น โครงการอบรม
เชิงปฏิบัติการทำสื่อราคาประหยัด โครงการอบรมสื่อสัจจกร โครงการ
อบรมการซ่อมแซมบำรุงสื่อการสอน เป็นต้น ซึ่งโครงการเหล่านี้เป็น
โครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการสอน

ลักษณะของแผนงานที่ดี

ลักษณะที่ดีของแผนงาน สรุปได้ดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายที่ต้องการไว้อย่างชัดเจน
2. เขียนแผนงานไว้เป็นลายลักษณ์อักษร
3. กำหนดวิธีการดำเนินงาน และการ และระยะเวลาในการดำเนินแต่ละขั้นตอน
4. กำหนดเกณฑ์ของความสำเร็จ
5. กำหนดผู้รับผิดชอบโครงการรวมและรายงานผล

องค์ประกอบของการวางแผน

องค์ประกอบของการวางแผนมี 7 ประการ คือ

1. วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

วัตถุประสงค์และเป้าหมายเปรียบเหมือนเข็มทิศของแผน ถ้าขาดวัตถุประสงค์และเป้าหมายย่อมแสดงถึงความล้มเหลวของการวางแผน การตั้งวัตถุประสงค์และเป้าหมายต้องคำนึงถึง

- (1) มีความสอดคล้องกับนโยบาย
- (2.) วัดและตรวจสอบได้
- (3) ทำให้บรรลุผลได้
- (4) มีความสมเหตุสมผล
- (5) กำหนดระยะเวลา

2. กลวิธี

ต้องมีนโยบาย แผนงาน โครงการ ทรัพยากรทางการบริหาร การตัดสินใจเลือกที่ดี โดยยึดหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. นโยบาย

นโยบาย เป็นการกำหนดแนวทางอย่างกว้าง ๆ เพื่อใช้กำหนด แผนงาน โครงการและกิจกรรม ตามลำดับ

4. แนวปฏิบัติ

การระบุขั้นตอนการปฏิบัติงานย่อมสะดวกในการประสานงาน เมื่อระเบียบปฏิบัติมีแนวชัดเจน จะทำให้บรรลุผลในการทำงานดีขึ้น รวดเร็วขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. กฎ

กฎเป็นข้อตกลงที่ต้องปฏิบัติตามร่วมกันของบุคคลในองค์การ เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนบรรลุวัตถุประสงค์และ เป้าหมายที่กำหนด

6. โครงการ

โครงการนับเป็นองค์ประกอบย่อยของการวางแผน ถือว่าเป็นหน่วยปฏิบัติการแผนงานจะบรรลุผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับโครงการ แต่ละโครงการมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพหรือไม่

โครงการเป็นการกำหนดรายละเอียดในการดำเนินงานตามแผนงาน ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กิจกรรมการดำเนินงาน

กิจกรรมการดำเนินงาน เป็นการกำหนดสิ่งที่ควรกระทำไว้ในโครงการ เช่น กิจกรรมการบรรยาย การแบ่งกลุ่ม การรายงาน เป็นต้น

7. งบประมาณ

งบประมาณเป็นเครื่องมือในการวางแผนที่สำคัญ เพราะโครงการหรือกิจกรรมของแผนงานย่อมมีค่าใช้จ่าย ฉะนั้นต้องระบุแหล่งงบประมาณให้ชัดเจน

โครงการนิเทศภายในโรงเรียน

ลักษณะของโครงการนิเทศภายในโรงเรียนที่ดี คือ

1. ควรเป็นโครงการที่ริเริ่ม
2. สนองความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง
3. มีรายละเอียดที่ชัดเจนเข้าใจได้ตรงกัน
4. การดำเนินงานมีความต่อเนื่อง
5. สามารถปรับเปลี่ยนได้เมื่อมีความจำเป็น
6. กำหนดวิธีการตรวจสอบการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ
7. ควรจัดทำเพื่อผลการจัดการเรียนการสอน คือยึดผู้เรียนเป็นหลักสำคัญ

การเขียนโครงการพิเศษภายในโรงเรียน ควรมีหัวข้อดังนี้ คือ

1. **ชื่อแผนงาน**

ควรระบุว่าเป็นโครงการในแผนงานใด ถ้าเป็นโครงการที่เป็นอิสระไม่ต้องระบุชื่อแผนงาน

2. **ชื่อโครงการ**

ชื่อโครงการเป็นการระบุเพื่อให้ทราบว่าโครงการนั้นมีแนวทางปฏิบัติอย่างไร และหวังผลตอบแทนในรูปใด ซึ่งต้องชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เป้าหมายและสาระของโครงการนั้น

3. **ลักษณะโครงการ**

เป็นโครงการต่อเนื่องหรือเป็นโครงการใหม่

4. **ผู้รับผิดชอบโครงการ**

ระบุบุคคลหรือหน่วยงานหรือองค์กรที่รับผิดชอบโดยตรง

5. **หลักการและเหตุผล**

เป็นส่วนที่เป็นเหตุผลที่มาของโครงการ มี 3 ส่วน คือ ส่วนแรก เป็นส่วนแสดงหลักการของเรื่องที่กำลังจะทำ มีใจความเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของสิ่งนั้นตามหลักวิชา

ส่วนที่สอง เป็นส่วนโยงข้อเท็จจริงตามหลักวิชาเข้ากับสภาพปัจจุบันปัญหาหรือความต้องการ ถ้ามีข้อมูลยืนยันก็จะทำให้ชัดเจนยิ่งขึ้น (ขั้นตอนนี้อาจแทรกสาเหตุของปัญหาที่วิเคราะห์ไว้ด้วย จะทำให้เห็นแนวทางดำเนินโครงการชัดเจนขึ้น)

ส่วนที่สาม เป็นส่วนแสดงเหตุผลว่าถ้าไม่แก้ปัญหาก็ไม่ตอบสนองความต้องการจะเกิดผลเสียอะไร จากนั้นจึงสรุปว่าต้องจัดทำโครงการนี้

6. วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

วัตถุประสงค์และเป้าหมายเป็นส่วนแสดงความคาดหวังหรือสิ่งที่ต้องการให้เกิด ซึ่งเป็นสภาพที่ไร้ปัญหาหรือเป็นสภาพตามต้องการ

เป้าหมายจะมีความหมายที่เฉพาะเจาะจงกว่าวัตถุประสงค์ โดยระบุผลที่จะได้รับทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ตามเวลาที่กำหนด

การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายมีหลักสำคัญดังนี้

1. ชัดเจน คือวัดได้ว่าบรรลุจุดประสงค์แล้วหรือไม่
2. เป็นไปได้ คือทำให้บรรลุได้
3. ให้ความหวัง โดยคาดว่าโครงการนี้จะให้อะไรบ้าง
4. มีแรงกระตุ้นให้บุคลากรมุ่งมั่นทำให้บรรลุผล
5. เป็นเกณฑ์ ในการประเมินผล

7. วิธีการและขั้นตอน

วิธีการ เป็นส่วนที่ตอบคำถามว่าทำอะไรให้ชัดเจนโดยอิงแนวนโยบายและหลักวิชา

ขั้นตอน เป็นรายละเอียดของวิธีการในรูปกิจกรรม ตามลำดับ

การแสดงรายละเอียดของขั้นตอนที่นิยมใช้ใน
ปัจจุบันคือการใช้แกนต์ชาร์ต (GANTT chart)

8. ระยะเวลา

ให้กำหนดตามความจำเป็นที่ต้องการให้ปัญหาได้รับการแก้ไข

9. สถานที่

ให้ระบุทั้งพื้นที่ที่โครงการคลุมถึงและสถานที่ใช้ประสานงาน

โครงการ

10. ทรัพยากร

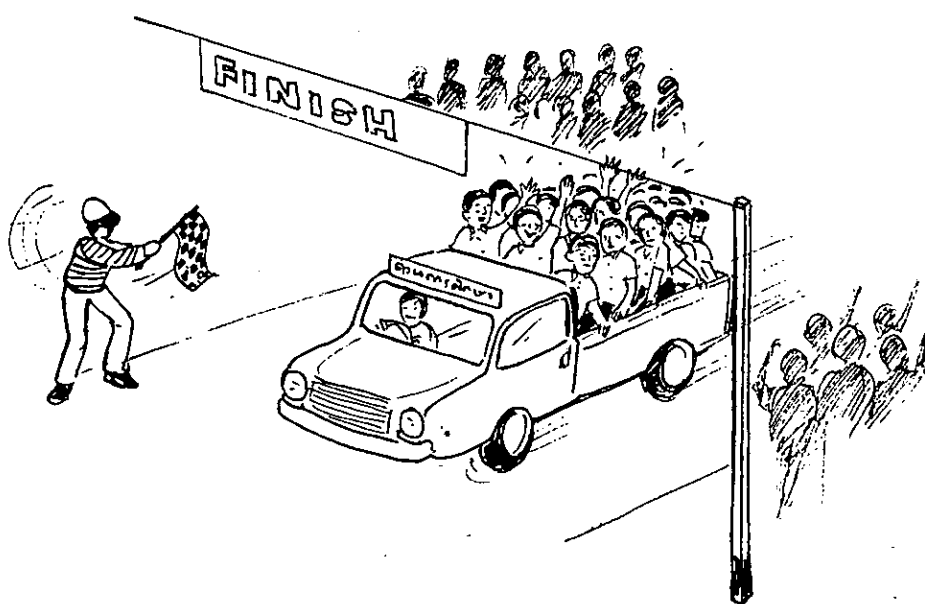
ทรัพยากร ได้แก่ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ และปริมาณให้ชัดเจน

11. งบประมาณ

งบประมาณ หมายถึง ค่าใช้จ่ายทุกอย่างที่โครงการต้องการ และควรคำนวณด้วยความประหยัด

12. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

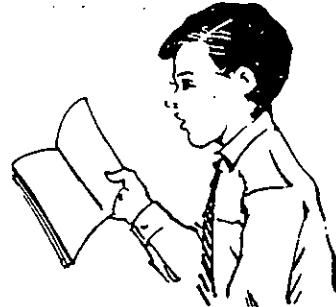
ผลที่คาดว่าจะได้รับเป็นความคาดหวังว่าจะได้ประโยชน์หรือคุณค่าอะไรเพิ่มเติมจากวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายตามโครงการ

สรุป ข้อมูลในการจัดทำโครงการ
ชื่อโครงการ ได้จากชื่อปัญหาที่ระบุได้ จากเอกสารหน่วยที่ 1
หลักการและเหตุผล ได้จากการบรรยายสภาพปัญหาและ
การบรรยายสาเหตุของปัญหา จากเอกสารหน่วยที่ 2
วัตถุประสงค์ เป้าหมายและวิธีดำเนินการ (หรือกิจกรรม)
ได้จากการเลือกทางเลือก จากเอกสารหน่วยที่ 3 และ 4

กิจกรรมที่ 2

โครงการนิเทศมี
องค์ประกอบอะไรบ้าง

ตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

โครงการนิเทศมีองค์ประกอบอะไรบ้าง (11) องค์ประกอบ
กิจกรรม (8) ระยะเวลาดำเนินการ (9) สถานที่ (10) ทรัพยากรและ
5) หลักการและเหตุผล (6) วัตถุประสงค์ (7) วิธีการหรือ
1) ชื่อแผนงาน (2) ชื่อโครงการ (3) ลักษณะโครงการ (4) ผู้รับผิดชอบ

โดยผู้สอน

ขอความเห็น

กิจกรรมที่ 3

การปฏิบัติตามเอกสารหน่วยที่ 1-4
นำมาเขียนรายละเอียดของโครงการ
ในหัวข้อใดก็ได้

ตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

นอชานน นอชานน

นอชานน นอชานน นอชานน นอชานน นอชานน นอชานน นอชานน นอชานน (๕)

นอชานน นอชานน นอชานน นอชานน นอชานน นอชานน นอชานน นอชานน (๔)

นอชานน นอชานน นอชานน นอชานน นอชานน นอชานน นอชานน นอชานน (๓)

นอชานน นอชานน นอชานน นอชานน นอชานน นอชานน นอชานน นอชานน (๒-๑) ๑-๔

นอชานน

แบบทดสอบหลังการศึกษาคณิตศาสตร์ทางไกล

1. เมื่อท่านตัดสินใจเลือกทางเลือกหรือแนวทางเพื่อแก้ปัญหาได้แล้ว
การดำเนินการขั้นต่อไป คือข้อใด
 - ก. สร้างนวัตกรรม
 - ข. การรวบรวมข้อมูล
 - ค. การกำหนดงาน/กิจกรรมที่จะทำ
 - ง. เหตุผลในการเลือกแนวทาง
2. การนำเสนอโครงการเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนางาน ส่วนใดของโครงการที่
กล่าวถึงความเป็นมาของโครงการ
 - ก. เป้าหมาย
 - ข. กิจกรรม
 - ค. วัตถุประสงค์
 - ง. หลักการและเหตุผล
3. เป้าหมายมีลักษณะแตกต่างกับวัตถุประสงค์ในเรื่องใด
 - ก. ระบุชิ้นงาน
 - ข. ระบุคุณภาพ
 - ค. ระบุเวลา
 - ง. ระบุลักษณะเฉพาะของงาน
4. ถ้าท่านตัดสินใจเลือกทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหานักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์ต่ำ
โดยการจัดทำ/ปรับปรุงแผนการสอนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่น ท่านจะ
กำหนดชื่อโครงการว่าอย่างไร
 - ก. จัดทำสื่อการสอนคณิตศาสตร์
 - ข. พัฒนาแผนการสอนคณิตศาสตร์
 - ค. อบรมครูในการจัดทำแผนการสอนคณิตศาสตร์
 - ง. การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาแผนการสอนคณิตศาสตร์

5. ความหมายการนิเทศภายในโรงเรียนตรงกับข้อใด
 - ก. การให้คำปรึกษาของศึกษานิเทศก์
 - ข. การช่วยเหลือปรับปรุงการสอนโดยครูวิชาการกลุ่ม
 - ค. การร่วมมือปรับปรุงการเรียนการสอนของผู้บริหารและคณะครู
 - ง. ควรร่วมมือกันปรับปรุงการเรียนการสอนโดยศึกษานิเทศก์และคณะครู
6. หัวใจสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียนคือสิ่งใด
 - ก. ต้องนิเทศทุกชั้นเรียน
 - ข. มีอุปกรณ์การนิเทศจำนวนมาก
 - ค. มีอุปกรณ์การนิเทศจำนวนมาก
 - ง. ประสานงานและร่วมมือกันทุกคน
7. เป้าหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่ออะไร
 - ก. ครูทุกคนทำสื่อเป็น
 - ข. ครูทุกคนเข้าใจการนิเทศ
 - ค. ครูทุกคนศรัทธาผู้บริหาร
 - ง. การเรียนการสอนที่มีคุณภาพ
8. แนวคิดในการจัดทำโครงการนิเทศภายในโรงเรียนได้แก่ข้อใด
 - ก. จัดทำแผนและโครงการให้เหมือน ๆ กับ สปอ.
 - ข. จัดทำแผนและโครงการให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
 - ค. การทำแผนและโครงการเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนแต่ผู้เดียว
 - ง. จัดทำแผนและโครงการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและนโยบาย
9. ข้อใดคือความหมายของคำว่า นโยบาย
 - ก. จุดหมายในการทำงาน
 - ข. สิ่งที่เราคาดหวังในการทำงาน
 - ค. สิ่งที่กำหนดกิจกรรมกับการทำงาน
 - ง. สิ่งที่กำหนดไว้เป็นแนวทางในการทำงาน

10. โครงการที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร

- ข. ระบุวิธีการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน
- ค. มีรูปแบบง่ายต่อการเขียนและการปฏิบัติ
- ก. มีรูปแบบที่แน่นอนสะดวกต่อการปฏิบัติ
- ง. ระบุกิจกรรมและรายละเอียดที่จำเป็นได้อย่างชัดเจน

เลขแบบทดสอบก่อนสอบ 1.ก, 2.ง, 3.ค, 4.ข, 5.ค, 6.ง, 7.ง, 8.ง, 9.ง, 10.ง
เลขแบบทดสอบก่อนสอบ 1.ก, 2.ง, 3.ค, 4.ข, 5.ค, 6.ง, 7.ก, 8.ง, 9.ค, 10.ง

บรรณานุกรม

- ชาวี มณีศรี. การนิเทศการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ, 2538.
- คิลก บุญเรืองรอด. การวางแผนการศึกษา. กรุงเทพฯ : การศาสนา, 2534.
- _____. การวางแผนการศึกษาระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : แสงสุทธิการพิมพ์, 2535.
- ประชุม รอดประเสริฐ. นโยบายและการวางแผน : หลักการและทฤษฎี. กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์, 2535.
- _____. "การวางแผนและการแก้ปัญหา," เพิ่มผลผลิต. 32 (36) : 28-32 ; พฤศจิกายน - ธันวาคม 2536.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี, 2536.
- วีระพล สุวรรณนันท. กระบวนการแก้ปัญหา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ไทยพรีเมียร์พรินติ้ง, 2534.
- สุรพล บัวพิมพ์. "การวางแผน/โครงการระดับโรงเรียน," ศึกษาศาสตร์สาร. 20(1) : 56-65 ; ปีการศึกษา 2538.
- Hoy Wayne, K. Administrator Solving the Problems of Practice : Decision Making Concepts, Cases and Consequences. Boston : Allyn and Bacon, Inc., 1995.

ภาคผนวก

การวางแผน

การวางแผน ทำให้การทำงานมีเป้าหมายที่ชัดเจน การใช้ทรัพยากรทั้งที่เป็นกำลังคนและวัสดุอุปกรณ์เป็นไปอย่างประหยัด สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้แน่นอน ทำให้บุคคลหรือหน่วยงานปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ดี ทั้งยังเป็นแนวทางสำหรับการควบคุม ดูแลและกำกับการดำเนินงาน ช่วยปรับปรุงกระบวนการตัดสินใจและการอนุมัติให้ดำเนินการในหน่วยงานได้ดีขึ้น

ดังนั้น การแก้ปัญหาการนิเทศการจัดการเรียนการสอน จึงควรนำทางเลือกในการแก้ปัญหาที่ได้ตัดสินใจเลือกไว้มาจัดทำเป็นแผนงานเพื่อให้การแก้ปัญหานั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการวางแผนการศึกษาโดยทั่วไปแบ่งออกได้ 6 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นเตรียมการวางแผน เป็นขั้นตรวจสอบความพร้อมในการวางแผนของโรงเรียน โรงเรียนต้องมีหน่วยงานรับผิดชอบด้านการวางแผนโดยเฉพาะ เพื่อทำหน้าที่ประสานการจัดทำแผน กำกับดูแลงานให้เป็นไปตามกระบวนการวางแผน เตรียมบุคคลให้พร้อมที่จะอำนวยความสะดวก

2. ขั้นวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหา ขั้นนี้คณะกรรมการจะดำเนินการในเรื่องสำคัญ ๆ คือ ทบทวนงาน ภารกิจของโรงเรียน ทบทวนนโยบายและแผนงานในปีที่ผ่านมา เพื่อตรวจสอบดูว่านโยบายใดที่บรรลุผลแล้ว นโยบายใดที่จำเป็นต้องทำอย่างต่อเนื่องไปอีก ทำการกำหนดลักษณะของปัญหา สาเหตุของปัญหาและขนาดของปัญหา รวมทั้งผลของปัญหาในอนาคตแล้วพิจารณาจัดลำดับปัญหาสำคัญที่ต้องรีบเร่งแก้ไข

3. ขั้นกำหนดแผนหรือจัดทำแผน กำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย และค่าใช้จ่าย การกำหนดเป้าหมายต้องกำหนดทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าเป็นแผนระยะใด ระดับใด รวมทั้งต้องระบุเนื้อหาต่าง ๆ ที่จะเขียนลงในแผนเพื่อให้ได้แผนที่สมบูรณ์ เนื้อหาในแผนงานอาจมีบทต่าง ๆ เช่น 1) บทนำ 2) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา 3) วัตถุประสงค์ นโยบาย มาตรการ เป้าหมาย 4) โครงการและค่าใช้จ่าย

4. ขั้นจัดทำรายละเอียดของแผน การทำให้แผนมีผลทางการปฏิบัติได้ต้องกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมที่ต้องดำเนินการทั้งหมด ตามปกติแผนงานหนึ่ง ๆ

จะประกอบด้วยงานและโครงการ ซึ่งในแต่ละแผนงานจะมีโครงการไม่เท่ากันก็ได้

5. **ชั้นนำแผนไปสู่การปฏิบัติ** ต้องนำแผนงานที่ได้รับอนุมัติจากผู้บริหารโรงเรียนแล้วมาจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี รวมทั้งทำแผนการติดตามควบคุมกำกับดูแล และการประเมินผล.

6. **ขั้นติดตาม** ทำการประเมินและปรับแผนระหว่างการทำงานตามแผน ผู้รับผิดชอบต้องจัดทำตามระยะเวลาและรูปแบบที่กำหนด การประเมินมีทั้งการประเมินก่อนปฏิบัติ ระหว่างปฏิบัติและเมื่อสิ้นสุดแผน ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการประเมินจะช่วยให้ทราบว่าแผนงานนั้น ๆ บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ มีปัญหาอย่างไร โครงการใดควรยกเลิก โครงการใดควรทำต่อไปหรือโครงการใดควรขยาย ประเมินการรายรับรายจ่ายของแต่ละโครงการต้องชัดเจน มิฉะนั้นจะก่อปัญหาด้านการบริหารโครงการ

โครงการนิเทศ

ขั้นตอนการจัดทำโครงการนิเทศ สรุปได้ 4 ขั้นตอน คือ

1. **ขั้นเตรียมโครงการ** เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา ความต้องการและความพร้อมด้านทรัพยากร

2. **ขั้นกำหนดโครงการ** โครงการเป็นการแก้ปัญหาหรือเสริมการทำงาน ฉะนั้นการพิจารณาความเหมาะสมแต่ละโครงการควรใช้วิธีเลือกทางเลือกเล็กในการแก้ปัญหาที่เหมาะสม

3. **ขั้นปฏิบัติตามโครงการ** ควรคำนึงถึงความพร้อมด้านทรัพยากร การสร้างความเข้าใจของผู้ร่วมโครงการ การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบและร่วมกันทำงานเป็นทีม

4. **การประเมินโครงการ** การเขียนโครงการจะระบุแผนการประเมินโครงการไว้ว่าใช้แบบใด การประเมินวัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับปรับปรุงโครงการต่อไป

ชุดการนิเทศทางไกล

เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียน
ด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน

หน่วยที่ 6

เรื่อง การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน

โดย นายแสน สมนึก

นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

คำนำ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียนพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ส่วนใหญ่ปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เนื่องมาจากมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานหลายประการ ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนขาดความมั่นใจที่จะดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้จัดทำชุดการนิเทศทางไกลเพื่อช่วยเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ให้แก่ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการนิเทศภายในโรงเรียนแนวทางหนึ่ง ซึ่งชุดการนิเทศทางไกลนี้มีทั้งหมด 6 หน่วย (มีวีดิทัศน์ เทปเสียงและแผ่นพับประกอบ) ดังนี้

- หน่วยที่ 1 การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา
- หน่วยที่ 2 การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา
- หน่วยที่ 3 การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา
- หน่วยที่ 4 การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา
- หน่วยที่ 5 การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน
- หน่วยที่ 6 การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน

ผู้ศึกษาควรศึกษาชุดการนิเทศทางไกลทั้ง 6 หน่วย อย่างต่อเนื่องและควรทดลองปฏิบัติจริง จะทำให้สามารถดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

แสน สมนึก

นิติศตปริญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สารบัญ

	หน้า
คำแนะนำการใช้ชุดการนิเทศทางไกล	1
แนวคิด	2
วัตถุประสงค์	2
แบบทดสอบก่อนการศึกษาชุดการนิเทศทางไกล	3
การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศ	5
การประเมินตนเอง	5
การประเมินโครงการนิเทศภายในโรงเรียน	8
การรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน	13
แบบทดสอบหลังการศึกษาชุดการนิเทศทางไกล	16
เฉลยแบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษา	17
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	

คำแนะนำการใช้ชุดนิเทศทางไกล

ในการศึกษาชุดนิเทศทางไกล โปรดปฏิบัติตามคำแนะนำดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด วัตถุประสงค์ให้เข้าใจแจ่มชัด
2. ทำแบบทดสอบก่อนการศึกษา
3. ศึกษาชุดนิเทศทางไกลตามลำดับ
4. ทำแบบทดสอบหลังการศึกษา
5. ทดลองปฏิบัติจริง
6. ประเมินความรู้ ความเข้าใจ จากผลการปฏิบัติ

แนวคิด

การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศ เป็นการรวบรวมข้อมูล ก่อน ระหว่างและหลังการดำเนินการตามแผนงานหรือโครงการนิเทศ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานจะได้หาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันเหตุการณ์ หรือใช้ตัดสินคุณค่าของแผนงานหรือโครงการว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด โดยการประเมินนี้ต้องจัดทำรายงานผลการประเมินไว้เป็นหลักฐาน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้ศึกษาเอกสารมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถประเมินแผนงานหรือโครงการนิเทศภายใน โรงเรียนและประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองได้ รวมทั้งสามารถจัดทำรายงานผลการประเมินได้

แบบทดสอบก่อนการศึกษาคุศนิตะทางไกล

1. ท่านจะทราบได้อย่างไรว่าโครงการหรือกิจกรรมได้ดำเนินการไปตามแผนที่ตั้งไว้
 - ก. สอบวัดผล
 - ข. วิเคราะห์ประมวลผล
 - ค. กำกับ ติดตามและนิเทศ
 - ง. การประเมินโครงการ
2. การประเมินโครงการ เมื่อดำเนินงานตามโครงการเสร็จสิ้นมีวัตถุประสงค์อะไร
 - ก. ประเมินประสิทธิภาพของโครงการ
 - ข. ประเมินวัตถุประสงค์และเป้าหมายเป็นไปได้อย่างไรหรือไม่
 - ค. ประเมินว่างานบรรลุผลสำเร็จหรือไม่
 - ง. ประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องหรือความสำเร็จของโครงการ
3. ข้อสำคัญของการวางแผนคือข้อใด
 - ก. การวางโครงการ
 - ข. การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า
 - ค. การเขียนรายละเอียดของงานที่จะปฏิบัติ
 - ง. การกำหนดทางเลือกในการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งล่วงหน้า
4. ข้อความใดมีความเป็นไปได้น้อยที่สุด
 - ก. การประเมินก่อนดำเนินการเพื่อพิจารณาความเหมาะสมและเป็นไปได้
 - ข. การประเมินระหว่างดำเนินการเพื่อแก้ไขให้ความช่วยเหลือปัญหาที่เกิดขึ้น
 - ค. การประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการเพื่อตรวจสอบความสำเร็จของโครงการ
 - ง. การประเมินผลกระทบเพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหา
5. การประเมินโครงการสิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญที่จะบ่งบอกถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวคือสิ่งใด
 - ก. วัตถุประสงค์
 - ข. รูปแบบการประเมิน
 - ค. เกณฑ์การประเมิน
 - ง. เครื่องมือ

6. รายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ ข้อใดไม่ควรนำเสนอ
 - ก. ปัญหาหรืออุปสรรคของโครงการ
 - ข. ความสำเร็จของโครงการ
 - ค. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงาน
 - ง. ข้อจำกัดในการดำเนินงาน
7. ข้อมูลในการดำเนินโครงการที่มีความสำคัญน้อยที่สุดสำหรับผู้ศึกษารายงานโครงการคือข้อใด
 - ก. เครื่องมือที่มีคุณภาพ
 - ข. การวิเคราะห์ข้อมูล
 - ค. วิธีการได้มาซึ่งข้อมูล
 - ง. ผู้รับผิดชอบงาน/โครงการ
8. การพิจารณาเลือกรูปแบบใดในการประเมินโครงการนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งใด
 - ก. วัตถุประสงค์ของโครง
 - ข. เป้าหมายของโครงการ
 - ค. ผู้ต้องการข้อมูลมาใช้
 - ง. ผู้รับผิดชอบโครงการ

การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน

การประเมินผลการนิเทศต้องใช้รูปแบบการประเมินผลหลายรูปแบบ และใช้วิธีการหลายวิธี สรุปได้ 2 ลักษณะ

ลักษณะแรก คือ การประเมินผลการนิเทศโดยผู้ทำหน้าที่นิเทศประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้นิเทศเอง หรือเรียกว่าการประเมินตนเอง

การประเมินตนเอง

การประเมินตนเอง เป็นกระบวนการตรวจสอบและวิเคราะห์สภาพการปฏิบัติงานของตนว่าได้ปฏิบัติงานได้ดีเพียงพอแล้วหรือยัง บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ เพียงใด แล้วนำข้อมูลนั้นมาปรับปรุงการนิเทศของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ประเด็นสำคัญในการประเมินผลตนเองมี 2 ประเด็น คือ

1. เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ การประเมินอาจใช้คำถามตามตัวอย่างดังต่อไปนี้

- ได้จัดทำตารางกิจกรรมประจำสัปดาห์หรือไม่
- มีการยืดหยุ่นตารางกิจกรรมโดยไม่เสียงานหรือไม่
- ทำการตรวจสอบสิ่งที่ทำสำเร็จแล้วหรือไม่ เป็นต้น
- มีการรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์หรือไม่
- มีความเห็นใจผู้อื่นหรือไม่
- มีความพยายามอย่างจริงใจที่จะเรียนรู้เพื่อนร่วมงานหรือไม่
- มีการปรึกษาหารือผู้อื่นก่อนที่จะตัดสินใจหรือไม่
- มีการยอมรับข้อตกลงของหมู่คณะหรือไม่ ฯลฯ

2. เกี่ยวกับผลที่ได้รับจากการปฏิบัติงาน การประเมินอาจใช้
คำถาม ตามตัวอย่างดังต่อไปนี้

- มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจมากขึ้นหรือไม่
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างไร
- มีครูได้รับประสบการณ์เพิ่มขึ้นหรือไม่
- มีครูเรียกร้องให้ช่วยแก้ปัญหาเพิ่มขึ้นหรือไม่
- มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับปัญหาที่เสนอมาหรือไม่
- มีความต้องการวัสดุอุปกรณ์การสอนเพิ่มขึ้นหรือไม่
- ครูแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เผชิญอยู่ได้หรือไม่
- ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมกับโรงเรียนมากขึ้นหรือไม่
- ครูมีความกระตือรือร้นมากขึ้นหรือไม่
- ครูมีการวางแผนร่วมกันมากขึ้นหรือไม่
- การประชุม ครูให้ความสำคัญต่อการสอนมากขึ้นหรือไม่

ฯลฯ

กิจกรรมที่ 1

หลังจากดำเนินโครงการนิเทศ
ท่านควรประเมินตนเองด้านใดบ้าง

ตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การนิเทศ การประกันคุณภาพ
การวัดและประเมินผล การนิเทศ การประกันคุณภาพ (2

หลักสูตร การวัดและประเมินผล การนิเทศ การประกันคุณภาพ การวัดและประเมินผล การนิเทศ การประกันคุณภาพ (1
การวัดและประเมินผล การนิเทศ การประกันคุณภาพ การวัดและประเมินผล การนิเทศ การประกันคุณภาพ

กวดขัน

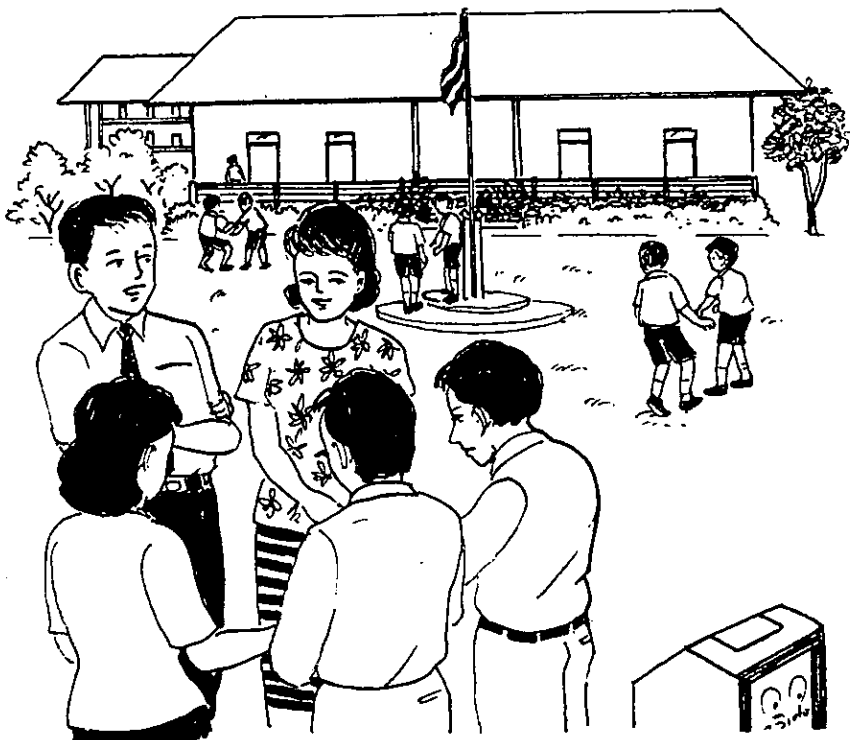
ลักษณะที่สอง คือ ดำเนินการประเมินผลการนิเทศใน
ลักษณะประเมินแผนงานหรือโครงการ

การประเมินโครงการนิเทศภายในโรงเรียน

การประเมินโครงการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการตรวจสอบ
ว่าการดำเนินงานโครงการบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด แล้วนำ
ข้อมูลมาพิจารณาปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการประเมินการดำเนินงานตามโครงการนิเทศ
มีดังนี้คือ

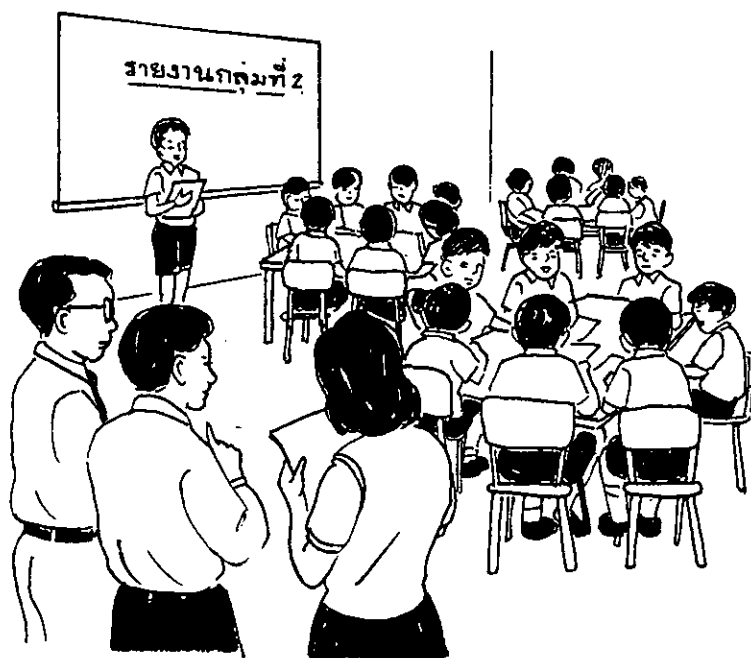
1. เพื่อสรุปผลการปฏิบัติงานตามโครงการ
2. เพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงาน
3. เพื่อปรับปรุงการบริหารโครงการ

การประเมินผลโครงการที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. เป็นประโยชน์โดยเฉพาะต่อการจัดการเรียนการสอน
2. ความสมบูรณ์ กล่าวคือต้องประเมินหลาย ๆ ด้าน
3. ทุกคนมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการประเมิน
4. ควรมีการประเมินหลายเทคนิควิธี และกระทำอย่างต่อเนื่อง
5. มีเกณฑ์ ที่เที่ยงตรงต่อเรื่องที่ทำการประเมินนั้น
6. มีการนำผลจากการประเมินไปปรับปรุงการดำเนินโครงการ

ให้ดียิ่งขึ้น

ขั้นตอนการประเมินโครงการ

ขั้นตอนการดำเนินการเป็นการตอบคำถามว่าทำไมต้องประเมิน จะประเมินอะไร ประเมินได้อย่างไร ใช้เกณฑ์อะไร ต้องการข้อมูลอะไร จากไหน และ เก็บข้อมูลด้วยวิธีใด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ทำไมต้องมีการประเมิน เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินว่าประเมินอะไร ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับเป้าหมายและ วัตถุประสงค์ของโครงการและกว้างไปถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นด้วย

2. ประเมินอะไร เป็นการกำหนดรายการประเมินว่าจะ ประเมินกิจกรรมอะไรบ้าง ถือได้ว่าเป็นการกำหนดขอบเขตของ การประเมินให้เด่นชัด

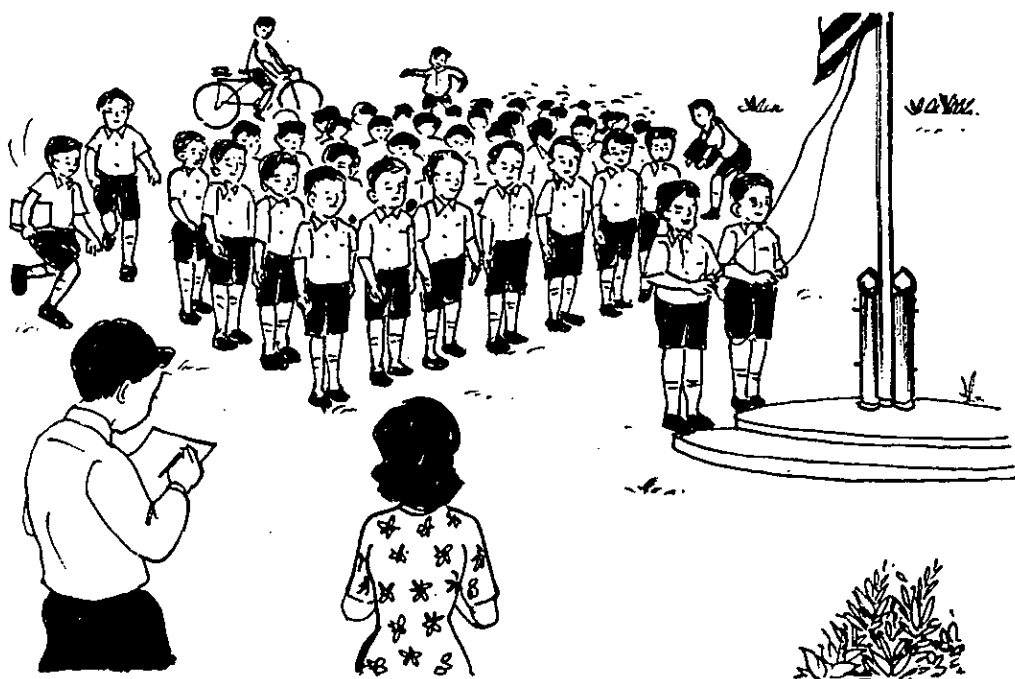
3. ประเมินได้อย่างไร เป็นการกำหนดรูปแบบการประเมิน เช่น การประเมินตามรูปแบบของชิปปี้ (CIPP Model) เป็นต้น

4. ใช้เกณฑ์อะไร เป็นการกำหนดเกณฑ์การตัดสิน เพื่อใช้ เป็นเครื่องชี้ว่าผลของโครงการที่ปรากฏนั้นประสบผลสำเร็จล้มเหลว

5. ต้องการข้อมูลอะไร จากไหน เป็นการกำหนดข้อมูลที่ต้องการว่าต้องการข้อมูลอะไร จะจัดเก็บข้อมูลกับใคร เช่น เก็บจาก ครู นักเรียน ผู้ปกครองภายในโรงเรียน เป็นต้น

6. เก็บข้อมูลด้วยวิธีใด เป็นการกำหนดเครื่องมือที่ใช้ประเมิน ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อมูลที่ต้องการ ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ใน การรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมิน เช่น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบทดสอบ แบบสำรวจ แบบรายงานความก้าวหน้าทาง การเรียน เป็นต้น

จากนั้นจึงนำเครื่องมือที่กำหนดไว้ไปรวบรวมข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้สารสนเทศที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ แล้วใช้พิจารณาตัดสินใจโครงการว่าประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่ อย่างไร ควรปรับปรุงหรือเพิ่มเติมกิจกรรมใด

กิจกรรมที่ 2

การประเมินโครงการนี้เทศ
มีขั้นตอนอย่างไร

ตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 6) วิเคราะห์และประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ
- 5) กำหนดเครื่องมือและแหล่งข้อมูล
- 4) กำหนดเกณฑ์การประเมิน
- 3) กำหนดรูปแบบการประเมิน
- 2) กำหนดรายการที่จะประเมิน
- 1) กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

ขอบเขต

การรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน

การจัดทำรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน มีจุดประสงค์ เพื่อให้เป็นหลักฐานข้อมูลในการปรับปรุงงานของตน และให้ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบผลการปฏิบัติงานการนิเทศ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียนในอนาคตให้ดียิ่งขึ้นหรือ เพื่อประชาสัมพันธ์การปฏิบัติงานของโรงเรียน

การรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน ควรให้ผู้เกี่ยวข้อง ได้ข้อมูลที่สำคัญอย่างน้อย 2 ประการ

ประการแรก เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน เช่น ความพร้อมในการดำเนินการ การมอบอำนาจให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง การอำนวยความสะดวก ความร่วมมือ งบประมาณ เป็นต้น

ประการที่สอง เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ของโครงการ ที่ควรแสดงไว้ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

หัวข้อการรายงานผลการประเมินโครงการ

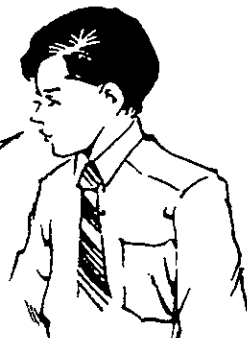
หัวข้อในการรายงานผลการประเมินโครงการนิเทศภายใน
โรงเรียนควรประกอบด้วย

1. ชื่อโครงการ
2. ผู้รับผิดชอบโครงการ
3. สาระสำคัญของโครงการ
 - 3.1 ความเป็นมาของโครงการ
 - 3.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ
 - 3.3 ขอบข่ายของโครงการ
4. การดำเนินงานตามโครงการ
5. ผลการดำเนินงานตามโครงการ
6. สรุปผลและข้อเสนอแนะ
7. ภาคผนวก
 - 7.1 ตัวโครงการ
 - 7.2 เอกสารต่าง ๆ และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงาน

สำหรับการรายงานผลต่อผู้ปกครองหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็น
การประชาสัมพันธ์โรงเรียน ควรสรุปการรายงานให้สั้น กระชับรัด
และได้ใจความสำคัญของโครงการ ไม่ควรมีรายละเอียดมากเกินไป
อาจใช้วิธีการคัดย่อส่วนสำคัญจากรายงานโครงการฉบับสมบูรณ์ก็ได้

กิจกรรมที่ 3

ประเด็นที่ควรกล่าวถึงในการสรุปผล
การประเมินโครงการคืออะไร

ตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

การวัดผลสัมฤทธิ์ของงาน
ได้แก่การประเมินผลของงานตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
และเปรียบเทียบผลที่ได้กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

การวัดผล

แบบทดสอบหลังการศึกษาคุณิเทศทางไกล

1. ท่านจะทราบได้อย่างไรว่าโครงการหรือกิจกรรมได้ดำเนินการไปตามแผนที่ตั้งไว้
 - ก. สอบวัดผล
 - ง. การประเมินโครงการ
 - ข. วิเคราะห์ประมวผล
 - ค. กำกับ ติดตามและนิเทศ
2. การประเมินโครงการ เมื่อดำเนินงานตามโครงการเสร็จสิ้นมีวัตถุประสงค์อะไร
 - ก. ประเมินประสิทธิภาพของโครงการ
 - ข. ประเมินว่างานบรรลุผลสำเร็จหรือไม่
 - ค. ประเมินวัตถุประสงค์และเป้าหมายเป็นไปได้อย่างไรหรือไม่
 - ง. ประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องหรือความสำเร็จของโครงการ
3. ข้อสำคัญของการวางแผนคือข้อใด
 - ก. การวางโครงการ
 - ข. การเขียนรายละเอียดของงานที่จะปฏิบัติ
 - ค. การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า
 - ง. การกำหนดทางเลือกในการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งล่วงหน้า
4. ข้อความใดมีความเป็นไปได้น้อยที่สุด
 - ก. การประเมินผลกระทบเพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหา
 - ข. การประเมินก่อนดำเนินการเพื่อพิจารณาความเหมาะสมและเป็นไปได้
 - ค. การประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการเพื่อตรวจสอบความสำเร็จของโครงการ
 - ง. การประเมินระหว่างดำเนินการเพื่อแก้ไขให้ความช่วยเหลือปัญหาที่เกิดขึ้น
5. การประเมินโครงการสิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญที่จะบ่งบอกถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวคือสิ่งใด
 - ก. เครื่องมือ
 - ข. วัตถุประสงค์
 - ค. เกณฑ์การประเมิน
 - ง. รูปแบบการประเมิน

6. รายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ ข้อใดไม่ควรนำเสนอ
 - ก. ความสำเร็จของโครงการ
 - ข. ข้อจำกัดในการดำเนินงาน
 - ค. ปัญหาหรืออุปสรรคของโครงการ
 - ง. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงาน
7. ข้อมูลในการดำเนินโครงการที่มีความสำคัญน้อยที่สุดสำหรับผู้ศึกษารายงานโครงการคือข้อใด
 - ก. การวิเคราะห์ข้อมูล
 - ข. วิธีการได้มาซึ่งข้อมูล
 - ค. เครื่องมือที่มีคุณภาพ
 - ง. ผู้รับผิดชอบงาน/โครงการ
8. การพิจารณาเลือกรูปแบบใดในการประเมินโครงการนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งใด
 - ก. ผู้ต้องการข้อมูลมาใช้
 - ข. ผู้รับผิดชอบโครงการ
 - ค. วัตถุประสงค์ของโครง
 - ง. เป้าหมายของโครงการ

เลขที่แบบสอบถาม 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

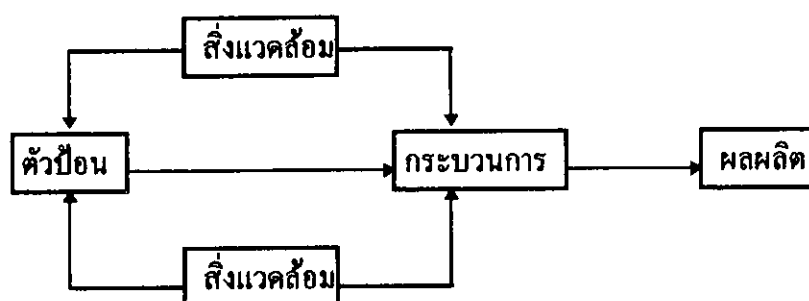
บรรณานุกรม

- ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์. การนิเทศการสอน. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์, 2538.
- จิตต์ หมวกสง. การนิเทศและการบริหารการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- ชาติ มณีศรี. การนิเทศการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ, 2538.
- นิตา ชูโต และคนอื่น ๆ. "การประเมินโครงการ," ใน ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 13-15. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2536.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี, 2536.
- รุ่งเรือง สุชาภิรมย์. "การวางรูปแบบการประเมินผลโครงการ," วิจัยทางการศึกษา. 11(2) : 10-15 ; ธันวาคม 2530-มกราคม 2531.
- วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. หลักการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : อารต์กราฟิค, 2538.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. "การประเมินผลโครงการ," วิจัยสหศาสตร์ศึกษานอกโรงเรียน. 9(2) : 5-21 ; พฤษภาคม-สิงหาคม 2535.
- สุทธนู ศรีไสย์. หลักการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- อำภา บุญช่วย. การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์, 2537.

ภาคผนวก

การประเมินโครงการแบบซีพี (CIPP Model)

สตัฟเฟิลบีมได้เสนอรูปแบบการประเมินที่เรียกว่า CIPP Model (ย่อมาจาก Context, Input, Process, Product Model) ซึ่งเป็นรูปแบบที่เน้นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดเวลา โดยเริ่มประเมินตั้งแต่ก่อนดำเนินโครงการจนถึงจบสิ้นการดำเนินงาน เพื่อหาทางเลือกที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร หรือผู้รับผิดชอบโครงการ

ภาพประกอบ แสดงการประเมินตามรูปแบบ CIPP Model

ขั้นตอนการประเมินตามรูปแบบซีพี (CIPP Model)

การประเมินโครงการตามรูปแบบซีพี (CIPP Model) มีขั้นตอนดังนี้

1. การประเมินก่อนเริ่มโครงการ เป็นการประเมินเพื่อการวางแผนโครงการ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ๆ คือ

1.1 การประเมินสถานะแวดล้อมหรือบริบทของโครงการ (C) เพื่อตรวจสอบและวิเคราะห์โครงการให้มีความเป็นไปได้ และมีความสมบูรณ์มากที่สุด โดยประเมินความจำเป็น ประเมินความต้องการ ประเมินนโยบายการศึกษา ประเมินวัตถุประสงค์ /เป้าหมายของโครงการ

1.2 การประเมินปัจจัยหรือทรัพยากร (I) เป็นการตรวจสอบความพร้อมของปัจจัยต่าง ๆ เช่น ด้านบุคลากร ทรัพยากร การฝึกอบรม การทำความเข้าใจกับ ผู้ปฏิบัติ ระบบการวิเคราะห์ทางเลือก

2. การประเมินขณะดำเนินการ เป็นการประเมินกระบวนการ (P) หรือ ประเมินการปฏิบัติ เพื่อศึกษาจุดเด่นจุดด้อยหรือปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงาน เช่น การแบ่งงานให้บุคคลรับผิดชอบเหมาะสมเพียงไร การปฏิบัติงานทันเวลาที่ กำหนดไว้หรือไม่ แล้วหาสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาเหล่านี้เพื่อปรับปรุงแก้ไขได้ทัน ที่ว่า การประเมินในขั้นตอนนี้จึงมีบทบาทในการปรับปรุงการดำเนินงานโดยตรง

3. การประเมินหลังการดำเนินงานตามโครงการ (P) เป็นการประเมินผลเมื่อ สิ้นสุดโครงการว่ามีผลตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงไร การพัฒนาบุคคลด้านการ นิเทศและด้านการจัดการเรียนการสอน ให้มีความสามารถเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด

กล่าวโดยสรุป การประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบซีปปี้ (CIPP Model) มีข้อดีคือมีทั้งการประเมินย่อยและประเมินสรุป หรือมีทั้งการประเมินก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินโครงการ

การประเมินก่อนและระหว่างการดำเนินโครงการทำให้ทราบถึงปัญหาและ อุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อหาทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ทันเหตุการณ์

การประเมินหลังการดำเนินโครงการ เป็นการประเมินสรุปเพื่อพิจารณา ตัดสินคุณค่าของโครงการว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด มีข้อดีข้อด้อยอย่างไร ถ้า จะวางแผนดำเนินงานตามโครงการต่อไปควรปรับปรุงแก้ไขปรับเปลี่ยนกิจกรรมใดบ้าง

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นายแสน สมนึก
วัน เดือน ปี	22 กุมภาพันธ์ 2498
สถานที่เกิด	บ้านเลขที่ 33 หมู่ 3 ตำบลบ้านเป้ง อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 490 หมู่ 1 ตำบลสมิทรภาพ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี 18180
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี 18180
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2519	ป.กศ.สูง (คณิตศาสตร์) วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา
พ.ศ. 2526	ศษ.บ. (สาขามัธยมศึกษา-การสอนสังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
พ.ศ. 2530	กศ.ม. (การประถมศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน
พ.ศ. 2541	กศ.ค. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศทางไกลในการเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการสอนทางไกลของหน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ ศึกษาขั้นตอนการสร้างชุดการสอน การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา และศึกษาคุณลักษณะของสื่อทางไกลแต่ละชนิด นำมาสังเคราะห์และพัฒนาเป็นรูปแบบการนิเทศทางไกล ที่มีขั้นตอนการพัฒนา 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียน วิเคราะห์บทบาทและหน้าที่การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนและนำข้อมูลมาสร้างเป็นแบบสอบถามชนิดประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 เพื่อสำรวจความต้องการการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี จำนวน 145 คน ได้รับแบบสอบถามคืน 120 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 82.76 นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและจัดอันดับความต้องการ จากนั้นนำข้อมูลมาสังเคราะห์และเปรียบเทียบกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ ได้สมรรถภาพสำคัญที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องการเสริมสร้างคือสมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างชุดการนิเทศทางไกล นำสมรรถภาพด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ที่ได้ในขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์เป็นสมรรถภาพย่อย ๆ 6 สมรรถภาพ ได้แก่ การระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนา การวินิจฉัยสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา การพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา การเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน และการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน ทำการกำหนดโครงร่างชุดนิเทศทางไกล โดยใช้สื่อประสม ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ มีเนื้อหา 6 หน่วย ตามสมรรถภาพย่อย สื่อวีดิทัศน์ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน สื่อเทปเสียง มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสอนที่มีประสิทธิภาพ การสัมภาษณ์ การประเมินโครงการ ส่วนสื่อแผ่นพับ มีเนื้อหาเกี่ยวกับเทคนิค ทักษะและกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน

ผู้เชี่ยวชาญ 9 คน ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างชุดการนิเทศทางไกล โดยใช้แบบสอบถามชนิดประมาณค่า ผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยระดับมาก และผลการประเมินความสอดคล้องอยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ 0.5

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกล โดยทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก จำนวน 2 โรงเรียน และทดลองกับกลุ่มใหญ่ จำนวน 4 โรงเรียน ผลการตรวจสอบ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาเรื่องเวลาที่ใช้ในการศึกษาและปฏิบัติตามชุดการนิเทศทางไกล และเห็นว่าควรให้เวลาอย่างน้อยในการศึกษาก่อนการปฏิบัติ 1 สัปดาห์ และ

ระยะเวลาในการปฏิบัติ 6 - 8 สัปดาห์

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการนิเทศทางไกล โดยทดลองใช้ภาคสนาม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฉะเชิงเทรา ซึ่งสุ่มเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 16 โรงเรียน กลุ่มควบคุม 15 โรงเรียน เป็นเวลา 10 สัปดาห์ ผลการทดลอง พบว่า สมรรถภาพการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตามความคิดเห็นของครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองมีร้อยละของการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนมากกว่ากลุ่มควบคุม

โดยสรุป รูปแบบการนิเทศทางไกลที่ผู้วิจัยพัฒนา เป็นรูปแบบการนิเทศทางไกลที่น่าไปใช้เสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

**A DEVELOPMENT OF DISTANCE SUPERVISORY MODEL FOR
STRENGTHENING INTERNAL SCHOOL SUPERVISORY
COMPETENCIES OF ELEMENTARY SCHOOL
ADMINISTRATORS**

**AN ABSTRACT
BY
SAEN SOMNUK**

**Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Doctor of Education Degree in Curriculum Research and Development
at Srinakharinwirot University
March 1998**

The purpose of this study was to develop a distance supervisory model for strengthening internal school supervisory competencies of elementary school administrators. The researcher studied various distance educational models of some officials, package construction, research & educational product development and kinds of distance media, for synthesis and developing distance supervisory model. The model was divided into four steps :

Step one : Basic data investigation by studied documents and supervisory researches. Analyzed the role and duty of administrators concerning internal school supervision, constructed a questionnaire with reliability .97 to survey supervisory need from 145 elementary and synthesized data to compare with supervisory theories. Important selected competency was internal school supervision concerning instructional problem solving.

Step two : Distance supervisory package construction. Researcher divided instructional problem solving into 6 subcompetencies: identification of a problem or need for improvement, diagnosis of the nature of the problem or need, consideration of alternatives to improve the situation, selection of the best alternative, implementation and report of assessment. Constructed a draft of distance supervisory package with multi media: printings with 6 units according to subcompetencies, videotape with content of supervision concerning instructional problem solving, tape with content of efficient teaching; interviewing and project evaluation, folders with content of techniques; skills and activities supervision.

9 specialists evaluated the draft. The results showed that the suits of the draft were highly and the congruencies of the draft were above criteria .05.

Step three : distance supervisory package testing by testing with small sample group (2 schools) and big sample group (4 schools). The results found that : administrators got more knowledge of inschool supervision concerning instructional problem solving than before, but had problem that lacking the sufficient time to study and practice and advised at least to have time 1 week for studying and 6-8 weeks for practicing.

Step four : Evaluation the distance supervisory model by testing in the study field with 31 schools in elementary office of Muak-Lek district, experimental group from 16 schools and control group form 15 schools. The results revealed that inschool supervision concerning instructional problem solving competencies of elementary school administrators were significant different at .05 level and experimental group administrators had more practice in inschool supervision than control group administrators.

Conclusion : The distance supervisory model that researcher developed was efficiency model for strengthening internal school supervisory competencies of elementary school administrators.